

วารสารหาดใหญ่วิชาการ

ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ นิติศาสตร์ และสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านการวิจัย และบทความวิชาการรูปแบบต่าง ๆ ของอาจารย์ และนักวิชาการทั่วไป
3. เพื่อเป็นสื่อกระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการวิจัย ค้นคว้า อย่างต่อเนื่อง

กำหนดเผยแพร่

ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม

เจ้าของ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

คณะที่ปรึกษา

อาจารย์ประณีต ดิษยะศริน
ศ.ดร.ไพศาล เหล่าสุวรรณ
ผศ.ดร.วิทวัส ดิษยะศริน สัตยารักษ์
ดร.ธารพรรษ สัตยารักษ์

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.กอแก้ว จันทร์กิงทอง

รองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ปกรณ์ ลิมโยธิน

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.ธีระ เอกสมทราเมษฐ์	ม.สงขลานครินทร์
รศ.ดร.ขวัญกมล ดอนขวา	ม.เทคโนโลยีสุรนารี
รศ.ดร.สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล	จ.ชุมพร (เกษียณ)
รศ.ดร.อาภรณ์ ดีนาน	ม.บูรพา
รศ.ดร.ชมพูนุท โกสลากร เพิ่มพูนวิวัฒน์	ม.ศรีนครินทรวิโรฒ
รศ.ดร.สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์	ม.วลัยลักษณ์
รศ.ดร.ณัฐสิทธิ์ เกิดศรี	ม.มหิดล
รศ.ดร.ศากุน บุญอิต	ม.ธรรมศาสตร์
รศ.ดร.อนุ เจริญวงศ์ระยับ	ม.ราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.บุษอรี ยี่หมะ	ม.ราชภัฏสงขลา
ผศ.ดร.กฤษฎา กุณฑล	ม.ราชภัฏยะลา
ผศ.ดร.อนิวัช แก้วจำนงค์	ม.ทักษิณ
ผศ.ดร.นิคม นาคอ้าย	ม.ราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.กิตติพร เนาว์สุวรรณ	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
รศ.ดร.รพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ	ม.หาดใหญ่
รศ.ดร.วัน เดชพิชัย	ม.หาดใหญ่
รศ.ทัศนีย์ ประธาน	ม.หาดใหญ่
ดร.สิริลักษณ์ ทองพูน	ม.หาดใหญ่

ฝ่ายตรวจสอบด้านภาษา

อาจารย์เอริก แกร์อัลลีน
อาจารย์ฮากิม สุদিনปรีดา

ฝ่ายบริหารจัดการ

อาจารย์สุชาดา สุวรรณคำ
นางสาวอรศรา พงษ์ภูฏากรณ์

ติดต่อสอบถาม ส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์ บรรณาธิการวารสารหาดใหญ่วิชาการ ฝ่ายเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110 E-mail : hu_apc@hu.ac.th

Ⓛ บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ Ⓛ ข้อความและบทความในวารสารหาดใหญ่วิชาการเป็นแนวคิดของผู้เขียน มิใช่เป็นความคิดเห็นของคณะผู้จัดทำ และมิใช่ความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ Ⓛ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารหาตใหญ่วิชาการ

ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563

สารบัญ

บทความวิจัย

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุฟอเมของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา อิสริยา อักษรชื่น, กรฎา มาตยากร, และ จิระวัฒน์ ต้นสกุล.....	1
แนวทางการพัฒนาเมืองให้เอื้อต่อการเดินเท้าในชีวิตประจำวันในเมืองหาตใหญ่ บุญยงช รุธิโรโก.....	21
การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปรัก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา คณิตา ไกรสันติ.....	39
การพัฒนาตัวชี้วัดของการบริหารงานที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย นภชนก ฐานวณิชกุล, สุเมธ งามกนก, และ สมพงษ์ ปั่นหุ่น.....	61
ปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย อนุ เจริญวงศ์ระยับ และ วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพ็ชร.....	81
ปัจจัยพยากรณ์พฤติกรรมการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถ ใจเตี้ย.....	103
ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับ การศึกษาปฐมวัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฐิติกร ทองสุกใส, เอกรินทร์ สังข์ทอง, ธีร หฤทัยธนาสันต์, และ คณิตา นิจจรกุล.....	117
ทิศทางงานวิจัยในอนาคต: การออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ ปิยะวัฒน์ ขนิษฐตระกูล.....	141

บทความวิชาการ

การบริหารความขัดแย้งของพนักงานในองค์กรภาครัฐ อุไร สัมเกลี้ยง, อรุช คงรุ่งโชค, และ สติญาธร นาคพิน.....	163
--	-----

HATYAI ACADEMIC JOURNAL

Vol.18 No.1 January - June 2020

CONTENTS

Research Article

- A Causal Relationship Model of Consuming Food from Polystyrene Foam Containers in Songkhla Province
Itsariya Aksornchuen, Korada Mattayakorn, and Jirawat Tansakul.....1
- The Approach of Daily Life Pedestrian Behavior for Urban Development in Hat Yai City
Poonyanuch Ruthirako.....21
- The Development of E-Commerce Systems for Products Management of Suchawadee Community Enterprise in Prik, Sadao District, Songkhla Province
Kanida Kraisanti.....39
- An Indicator Development of Effective School Management in the Eastern Region of Thailand
Nopchanok Tanwanichkul, Sumet Ngamkanok, and Sompong Panhoon.....61
- Factors Affecting Desirable Characteristics of an ASEAN Citizen: A Case Study of Mathayomsuksa Three Students in the Lower Northern Region of Thailand
Anu Jaremvonggrayab and Veerawan Wongpinpech.....81
- Predictive Factors of Lanna Local Food Consumption Behavior of the Elderly in Suthep Sub-District Municipality, Muang Chiangmai District, Chiangmai Province
Samart Jaitae.....103
- Multicultural Leadership of School Administrators in Multicultural Education Management for Early Childhood Education in Southern Thailand Border Provinces
Titikorn Thongsuksai, Ekkarin Sungtong, Theera Haruthaithanasan, and Kanita Nitjarunkul.....117
- Future Research Directions: Reverse Logistics Network Design
Piyawat Chanintrakul.....141

CONTENTS (cont.)

Academic Article

<i>Employee Conflict Management in Government Organization</i> <i>Aurai Somkliang, Arus Kongrungchok, and Siyathom Nakphin.....</i>	163
--	-----

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา

A Causal Relationship Model of Consuming Food from Polystyrene Foam Containers in Songkhla Province

อิสริยา อักษรชื่น^{1*}, กรรฎา มาตยากร¹, และ จิระวัฒน์ ตันสกุล²

Itsariya Aksornchuen^{1*}, Korada Mattayakorn¹, and Jirawat Tansakul²

Abstract

The purpose of this research was to develop a causal relationship model of consuming food from polystyrene foam containers and to validate the correspondence with empirical data based on the theory of planned behavior. The subjects were consumers who had experience in consuming foam-packed food in the Hat Yai district of Songkhla Province. A total of 280 consumers were selected by the probability sampling method with cluster random sampling and sample selection from each group by purposive sampling technique. The study instrument was questionnaires. The data were analyzed using descriptive statistics, testing the causal relationship between factors by path analysis, and considering

¹คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ต.คอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110,

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ต.รูสะมิแล อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000

¹Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkhla University, Hatyai Campus, Khohong Sub-district, Mueang District, Songkhla Province 90110, ²Faculty of Education, Prince of Songkhla University, Pattani Campus, Ru Samilae Sub-district, Mueang District, Pattani Province 94000

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: furnfeaww@gmail.com)

รับบทความวันที่ 13 มิถุนายน 2562 แก้ไขวันที่ 19 กันยายน 2562 รับลงตีพิมพ์วันที่ 6 พฤศจิกายน 2562

the model validity by the goodness of fit measures and fitted residuals matrix values.

The results indicated that the causal relationship model of consuming food from polystyrene foam containers was consistent with the empirical data considered from goodness of fit statistic: chi-square = 62.86, df = 47, p = 0.060, GFI = 0.97, AGFI = 0.93, CFI = 1.00, SRMR = 0.034 and RMSEA = 0.035. The behavioral intention was the mediator in the associations of attitudes towards food consumption, subjective norms, and perceived polystyrene foam food behavioral control. In addition, this research found that intention and perceived polystyrene foam food behavioral control were all positively associated with food consumption behaviors as the theory of planned behavior. All variables in the model were accounted for 98 percent of the total variance in consuming food from polystyrene foam containers. This research can be applied to consumption behaviors of consumers in daily life as part of the campaign to reduce using polystyrene foam containers for food.

Keywords: A Causal Relationship Model, Consuming Food, Polystyrene Foam Container

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนากับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเป็นกรอบแนวคิด กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่มีประสบการณ์การบริโภคอาหารบรรจุโฟมในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 280 คน คัดเลือกตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็นด้วยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม และเลือกตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มโดยใช้เทคนิคการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยสถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น และตรวจสอบความตรงของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนร่วมกับการวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อนในการเทียบความกลมกลืน

ผลการศึกษาพบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square: χ^2) เท่ากับ 62.86 ค่า df เท่ากับ 47 ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ 0.060 ดัชนี GFI เท่ากับ 0.97 AGFI เท่ากับ 0.93 CFI เท่ากับ 1.00 SRMR เท่ากับ 0.03 และ RMSEA เท่ากับ 0.03 โดยทัศนคติต่อการบริโภคอาหารบรรจุโฟม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการ

ควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีโดยผ่านความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโพลี นอกจากนี้ยังพบว่าความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโพลีและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีส่งอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลี ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน และตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีได้ร้อยละ 98 งานวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพฤติกรรมการบริโภคในชีวิตประจำวัน เป็นส่วนหนึ่งในการรณรงค์ลด ละ เลิกการใช้ภาชนะโพลีบรรจุอาหารได้

คำสำคัญ: โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร โพลีบรรจุอาหาร

บทนำ

วิถีชีวิตสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยความเร่งรีบแก่งแย่งแข่งขัน ทำให้ประชาชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจนละเลยความสำคัญของการดูแลสุขภาพ รวมทั้งพฤติกรรมการบริโภคอาหาร จากเดิมที่ครอบครัวมักประกอบอาหารกันเองในครัวเรือน รับประทานอาหารพร้อมหน้าพร้อมตา กลับแปรเปลี่ยนเป็นการพึ่งพิงอาหารสำเร็จรูป อาหารจานด่วน หรือข้าวกล่องเป็นหลัก (Pinyorattanachot, 2012; Chanchokdee, 2016) การนำโพลีมาใช้ในการบรรจุอาหารจึงเพิ่มขึ้นเพื่อความสะดวกทั้งแก่ผู้ประกอบการและผู้บริโภค ความจริงนั้น โพลี หรือ โพลีโพลีสไตรีน (Polystyrene: PS) คือ พลาสติกประเภทหนึ่งซึ่งเคราะห์ได้จากอุตสาหกรรมปิโตรเคมี (Factory Environmental Management Group, 2013) การนำโพลีมาใช้บรรจุอาหารที่มีความเป็นกรด เค็ม หวาน เผ็ด มัน หรือบรรจุอาหารขณะอุณหภูมิสูง (Rossida, 2009) เช่น ผัดไทย หอยทอด ไข่เจียว ข้าวต้ม และกระเพาะปลา (Boonchuay & Khamna, 2013) ทำให้สารสไตรีน (Styrene) เบนซีน (Benzene) และพาทาเลต (Phthalates) ปนเปื้อนสู่อาหารได้ (Boriboon, 2015) สารเหล่านี้ทำให้ผู้บริโภคเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็ง ไม่ว่าจะเป็นมะเร็งต่อมลูกหมาก มะเร็งเม็ดเลือดขาว มะเร็งเต้านม หรือมะเร็งตับ เนื่องจากมีความเสี่ยงชนิดที่มีระดับกั้นของสารที่ก่อพิษ (Threshold Toxicity) หรือเรียกว่า มีความเสี่ยงแบบไม่มีระดับกั้นของสารที่ก่อพิษ (Non-Threshold Toxicity) (Rossida & Chatsantiprapa, 2010) มะเร็งเป็นปัญหาสุขภาพที่คร่าชีวิตคนไทยสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งติดต่อกันมาอย่างยาวนาน ปี 2550 - 2557 พบอัตราการตายเฉลี่ยอยู่ที่ 94.79 ต่อประชากรแสนคนต่อปี (Ministry of Public Health, 2014) และยังคงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะการดำรงอยู่ในสังคมที่ต้องเผชิญกับสารก่อมะเร็งหลากหลายรูปแบบ ทั้งความเครียด มลภาวะ และพฤติกรรมเสี่ยงจากการบริโภคอาหาร หรือสารก่อมะเร็งที่แฝงตัวอยู่ในรูปของภาชนะโพลีที่ใช้บรรจุอาหาร จึงทำให้ในช่วงปี 2555 - 2559 จังหวัดสงขลา มีอัตราการตายด้วยโรคมะเร็งเฉลี่ยอยู่ที่ 73.15 ต่อประชากรแสนคนต่อปี (Songkhla Provincial Public Health Office, 2017a) โดยเฉพาะมะเร็งที่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมเสี่ยงด้านการบริโภคอาหาร ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ พบผู้ป่วยมะเร็งมากถึง 2,597 คน มะเร็งที่เป็นอันดับหนึ่ง คือ มะเร็งตับ พบผู้ป่วยสูงสุด

คือ 79 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.80 ของผู้ป่วยมะเร็งตับทั้งหมดในจังหวัดสงขลา (Songkhla Provincial Public Health Office, 2018)

ปัจจุบันกระแสการดูแลสุขภาพของประชาชนมีมากขึ้น ภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ เล็งเห็นความสำคัญของการเลือกใช้ภาชนะบรรจุอาหารที่ปลอดภัยต่อสุขภาพมากขึ้นจึงเกิดโครงการต่าง ๆ ขึ้นมากมาย รวมทั้งโครงการรณรงค์ลด ละ เลิกการใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหาร 100% (Songkhla Say No To Foam) ในจังหวัดสงขลา แม้โครงการจะได้รับการตอบรับจากหน่วยงานต่าง ๆ แต่ท้ายที่สุดแล้วยังพบประชาชนบางส่วนยังคงเลือกบริโภคอาหารบรรจุโฟมดั้งเดิม (Songkhla Provincial Public Health Office, 2017b) เนื่องจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือพฤติกรรมของผู้บริโภคแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใด ๆ จึงต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเองของบุคคลเป็นหลักจึงจะเป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมถาวร (Schiffman & Kanuk, 2007) พฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับค่านิยมทั้งในและต่างประเทศ และถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการอธิบาย ทำความเข้าใจ และทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ รวมทั้งพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหาร (Promma, 2015; Tepsuriyanont, 2015; Thamma, 2017; Kim, 2014; Yazdanpanah & Forouzani, 2015; Menozzi, Sogari, Veneziani, Simoni, & Mora, 2017; Chen, 2017) ทฤษฎีกล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์ทุกชนิดที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องมีการวางแผนล่วงหน้า และสามารถทำนายได้จากความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม (Intention) ซึ่งสามารถทำนายพฤติกรรมได้ทั้งระดับบุคคลและระดับภาพรวม โดยถูกกำหนดด้วยทัศนคติต่อการกระทำ (Attitude Toward the Behavior) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) ทั้ง 3 ปัจจัย สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมได้ (Ajzen, 2006) ด้วยเหตุนี้จึงมีการนำทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนมาใช้ในการวางแผนและแนวทางในการปฏิบัติสำหรับช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของมนุษย์ (Francis et al., 2004)

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมในรูปแบบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้ประกอบในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่มีประสิทธิผลสำหรับปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่เหมาะสมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง (Direct Effects) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effects) และอิทธิพลรวม (Total Effects) จากตัวแปรแฝงที่ส่งอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม

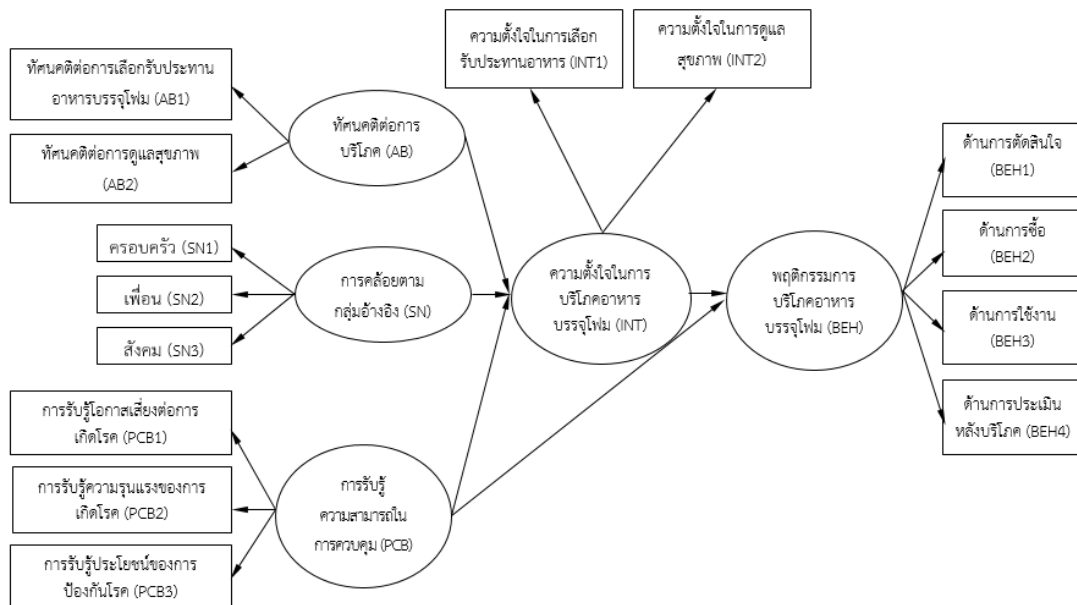
การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เป็นทฤษฎีที่ Ajzen พัฒนาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ของ Ajzen and Fishbein (1980) เนื่องจากมีความเห็นว่า ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมีข้อจำกัดในการศึกษาพฤติกรรมที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของบุคคลอย่างสมบูรณ์ (Incomplete Volitional Control) เพราะการที่บุคคลจะตัดสินใจได้ว่าจะแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมใด ๆ นั้น ไม่ได้เกิดจากตัวบุคคล (Under Volitional Control) เพียงอย่างเดียว ต้องประกอบด้วยปัจจัยด้านโอกาส และทรัพยากรที่จำเป็นร่วมด้วย เช่น เวลา เงิน ทักษะ และความร่วมมือของผู้อื่น ดังนั้น Ajzen จึงมีการเพิ่มปัจจัยเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเข้าไปในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเพื่อใช้อธิบายและทำนายการเกิดพฤติกรรม ในเวลาต่อมา Ajzen เสนอว่า พฤติกรรมทุกชนิดจำเป็นต้องมีการวางแผนล่วงหน้า การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากความตั้งใจในการกระทำและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม โดยความตั้งใจตามทฤษฎีเป็นตัวบ่งชี้ว่าบุคคลได้ทุ่มเทความพยายามมากน้อยเพียงใดที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ยิ่งบุคคลมีความตั้งใจแน่วแน่และพยายามมากเพียงใด ความเป็นไปได้ที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมก็มีมากเท่านั้น ความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมเกิดจากปัจจัย 3 ประการ คือ ทศนคติต่อการกระทำพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลจากการขึ้นนำของความเชื่อ 3 ประการ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral Beliefs) ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs) และความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุม (Control Beliefs) มีผลทำให้เกิดความตั้งใจในการกระทำ และนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ (Ajzen, 2006)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือพฤติกรรมของผู้บริโภคแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน โดยมีทั้งปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภค และปัจจัยภายนอก คือ สภาพแวดล้อมภายนอกของผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภค การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารหรือพฤติกรรมสุขภาพนั้น พบว่า การรับรู้ ทศนคติ ค่านิยม และวิถีชีวิต ความสนใจ รวมไปถึงกลุ่มอ้างอิง เป็นหนึ่งในปัจจัยกำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลแสดงออกมา ดังนั้น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใด ๆ ก็ตามต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเองของบุคคลเป็นหลัก จึงจะเป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมถาวร (Schiffman & Kanuk, 2007) ซึ่งทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการนิยมนำไปใช้และต่างประเทศ และถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการอธิบายทำความเข้าใจและทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ รวมทั้งพฤติกรรมสุขภาพ การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของทศนคติต่อการกระทำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมที่มีต่อพฤติกรรม ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่าปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายการเกิดพฤติกรรมได้ เช่น Promma (2015); Yazdanpanah and Forouzani (2015); Yadav and Pathak (2016); Ertz, Huang, Jo, Karakas, and Sarigollu (2017); Scalco, Noventa, Sartori, and Ceschi (2017); Thamma (2017) ในขณะที่เดียวกันก็มีการศึกษาที่พบว่า มีปัจจัยบางตัวเท่านั้นที่สามารถทำนายการเกิดพฤติกรรมได้

เช่น Kim (2014); Patanadul and Jadesadalug (2016); และ Bunsupa (2011) พบว่า ทักษะการตัดสินใจที่ส่งผลต่อการกระทำพฤติกรรม Menozzi et al., (2017) พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ส่วน Tepsuriyanont (2015); Hasan, Harun, and Hock (2015) พบว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีผลต่อความตั้งใจในการกระทำ และการกระทำพฤติกรรม ผลการศึกษาดังกล่าวพบว่า ทักษะการตัดสินใจ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ทั้ง 3 ตัวแปร หรือมีเพียงบางตัวแปรเท่านั้นที่สามารถทำนายความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมได้ และความตั้งใจในการกระทำเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม งานวิจัยฉบับนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาอำนาจการทำนายพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝม ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ และศึกษาอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม การบริโภคอาหารบรรจุโฝม และความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโฝม โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังรูปที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝมของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา

วิธีการศึกษา

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีกรอบตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เป็นแนวทางในการ

ศึกษา ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา คำนวณโดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่างแบบสัดส่วนที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ของเจเกอร์ กำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน (e) เท่ากับ .05 และพิจารณาร่วมกับข้อตกลงเบื้องต้นของการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ อย่างน้อย 20 คนต่อ 1 ตัวแปร ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนตัวแปรทั้งหมด 14 ตัวแปร (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010) คำนวณได้จำนวน 280 คน สุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Two-Stage Cluster Random Sampling) ขั้นตอนที่ 1 แบ่งเขตจังหวัดสงขลาออกเป็น 16 อำเภอ สุ่มได้อำเภอหาดใหญ่ ขั้นตอนที่ 2 ใช้ตัวแปรตำบล เป็นตัวแปรจำแนกกลุ่ม สุ่มได้ 2 ตำบล คือ ตำบลหาดใหญ่ และตำบลทุ่งตำเสา และเลือกบุคคลผู้มีหรือเคยมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีด้านการตัดสินใจ การซื้อ การใช้งาน หรือด้านการประเมินหลังบริโภคอาหารบรรจุโพลี เป็นตัวอย่าง

เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งสร้างตามแนวทางการสร้างแบบสอบถามของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Ajzen, 2006) โดยแบบสอบถาม ประกอบด้วย 6 ส่วน คือ

1. ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close-Ended Question) ในลักษณะเลือกตอบ (Checklist) ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพในปัจจุบัน และรายได้ต่อเดือน

2. ทักษะคติต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลี มีจำนวน 11 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert Scale) มี 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเพียงคำตอบเดียว ประเมินทักษะคติต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีตั้งแต่ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง มีค่าความเชื่อมั่นภายในเท่ากับ .612

3. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีจำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรวัดลิเคิร์ต มี 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเพียงคำตอบเดียว ประเมินการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงตั้งแต่ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง มีค่าความเชื่อมั่นภายในเท่ากับ .801

4. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลี มีจำนวน 9 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรวัดลิเคิร์ต มี 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเพียงคำตอบเดียว ประเมินการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีตั้งแต่ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง มีค่าความเชื่อมั่นภายในเท่ากับ .852

5. ความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโพลี มีจำนวน 6 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรวัดลิเคิร์ต มี 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเพียงคำตอบเดียว ประเมินความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโพลีตั้งแต่ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง มีค่าความเชื่อมั่นภายในเท่ากับ .702

6. พฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลี มีจำนวน 11 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรวัดลิเคิร์ต มี 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเพียงคำตอบเดียว ประเมินพฤติกรรมการบริโภคอาหาร

บรรจุโหมตั้งแต่ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง มีค่าความเชื่อมั่นภายในเท่ากับ .878

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ผ่านการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (รหัส PSU IRB 2018 - PSU - St006) ก่อนเก็บข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์การวิจัย สิทธิที่จะเข้าร่วม ปฏิเสธ หรือถอนตัวจากการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการปกปิดเป็นความลับ จะไม่มีการเปิดเผยให้เกิดความเสียหายแก่กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัย โดยผู้วิจัยนำเสนอในภาพรวมของการวิจัยและนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างฟังด้วยตัวเอง และกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ 2 ตำบลของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา คือ ตำบลหาดใหญ่ และตำบลทุ่งตำเสา จำนวน 280 ตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามด้วยตัวเอง คัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่มีความสมบูรณ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2561 ถึงเดือนมกราคม 2562 เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัด (Measurement Model) ในแต่ละองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรทัศนคติต่อการบริโภคอาหารบรรจุโหม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโหม และความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโหม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโหม ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (Path Analysis) และตรวจสอบความตรงของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Measures) ร่วมกับการวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อนในการเทียบความกลมกลืน (Fitted Residuals Matrix) (Wiratchai, 1999) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีตรวจสอบความสอดคล้อง	ค่าที่เป็นไปได้	เกณฑ์การพิจารณา
ค่าสถิติทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square)	0 (perfect fit) to positive value (poor fit)	ค่าไค-สแควร์ที่คำนวณได้น้อยกว่าไค-สแควร์ตาราง หรือพิจารณาว่า p-value ต้องมากกว่า .05

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ดัชนีตรวจสอบความสอดคล้อง	ค่าที่เป็นไปได้	เกณฑ์การพิจารณา
ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ ($\chi^2_{\text{model}} / df_{\text{model}}$)	0 (perfect fit) to positive value (poor fit)	มีค่าน้อยกว่า 2.00
Goodness of Fit Index (GFI)	0 (no fit) to 1 (perfect fit)	มีค่ามากกว่า 0.95
Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)	0 (no fit) to 1 (perfect fit)	มีค่ามากกว่า 0.95
Comparative Fit Index (CFI)	0 (no fit) to 1 (perfect fit)	มีค่ามากกว่า 0.95
Tucker – Lewis Index (TLI) หรือ Non Norm Fit Index (NNFI)	0 (no fit) to 1 (perfect fit)	มีค่ามากกว่า 0.95
Norm Fit Index (NFI)	0 (no fit) to 1 (perfect fit)	มีค่ามากกว่า 0.95
Root Mean square Residual (RMR)	0 (perfect fit) to positive value (poor fit)	มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ (ขึ้นอยู่กับระดับที่นักวิจัยกำหนด)
Standardized RMR (SRMR)	0 (perfect fit) to positive value (poor fit)	น้อยกว่า 0.05
Root Mean Square Error of Ap-proximation (RMSEA)	0 (perfect fit) to positive value (poor fit)	มีค่าน้อยกว่า 0.05 หรือ 0.08

ที่มา: Suksawang (2014)

ผลการวิจัย

ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.6 และเพศชาย ร้อยละ 41.4 เป็นผู้มีอายุ 30 - 35 ปี มากที่สุด ร้อยละ 20.0 รองลงมา คือ อายุ 24 - 29 ปี ร้อยละ 19.3 และน้อยที่สุด คือ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 6.4 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มากที่สุด ร้อยละ 47.9 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 25.0 และน้อยที่สุด คือ ไม่เคยเข้ารับการศึกษาร้อยละ 0.4 กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 15.7 รองลงมา คือ อาชีพข้าราชการและรับจ้าง ร้อยละ 14.3 และน้อยที่สุด คือ อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 5.4 มีรายได้เฉลี่ยมากที่สุดในช่วง 10,001 - 20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 36.4 รองลงมา คือ ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 26.8 และน้อยที่สุด คือ 50,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน ร้อยละ 1.1

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้

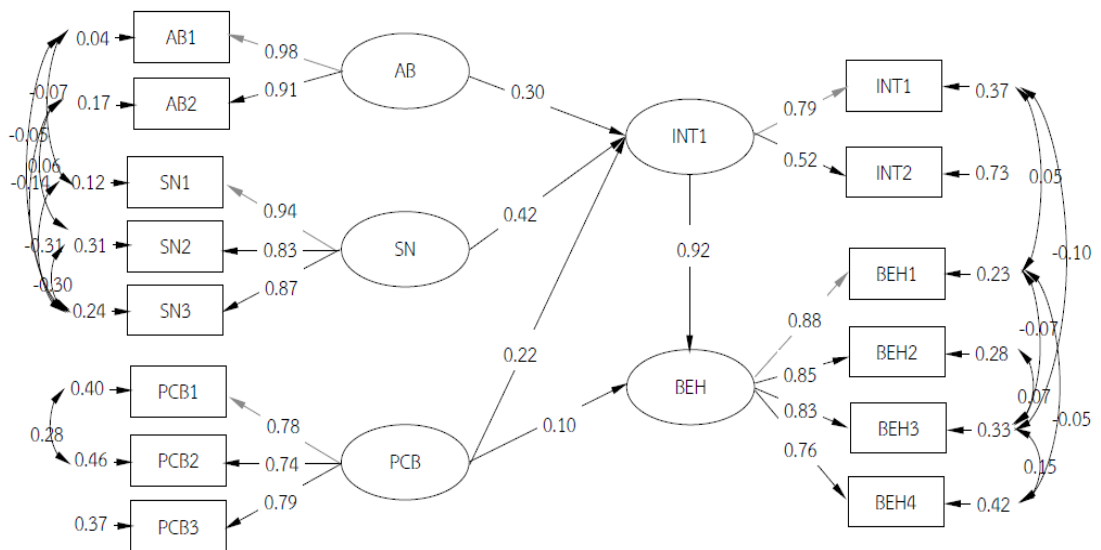
ตัวแปร	INT1	INT2	BEH1	BEH2	BEH3	BEH4	AB1	AB2	SN1	SN2	SN3	PCB1	PCB2	PCB3
INT1	1.00													
INT2	.404**	1.00												
BEH1	.738**	.468**	1.00											
BEH2	.680**	.414**	.741**	1.00										
BEH3	.555**	.438**	.650**	.773**	1.00									
BEH4	.591**	.400**	.614**	.649**	.792**	1.00								
AB1	.575**	.386**	.630**	.600**	.562**	.531**	1.00							
AB2	.588**	.330**	.587**	.549**	.505**	.499**	.893**	1.00						
SN1	.580**	.324**	.620**	.658**	.652**	.600**	.592**	.607**	1.00					
SN2	.538**	.297**	.568**	.615**	.546**	.516**	.584**	.611**	.779**	1.00				
SN3	.403**	.445**	.593**	.464**	.511**	.485**	.549**	.416**	.484**	.399**	1.00			
PCB1	.359**	.304**	.493**	.439**	.493**	.443**	.438**	.345**	.380**	.322**	.528**	1.00		
PCB2	.366**	.304**	.469**	.409**	.476**	.410**	.429**	.319**	.330**	.268**	.501**	.849**	1.00	
PCB3	.372**	.374**	.574**	.430**	.463**	.415**	.450**	.357**	.417**	.373**	.517**	.620**	.593**	1.00

** $p < .01$

หมายเหตุ

- AB1 แทน ทักษะคิดต่อการเลือกรับประทานอาหารบรรจุพื้
- AB2 แทน ทักษะคิดต่อการดูแลสุขภาพ
- SN1 แทน การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว
- SN2 แทน การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เพื่อน
- SN3 แทน การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สังคม
- PCB1 แทน การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค
- PCB2 แทน การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรค
- PCB3 แทน การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรค
- INT1 แทน ความตั้งใจในการเลือกรับประทานอาหารบรรจุพื้
- INT2 แทน ความตั้งใจในการดูแลสุขภาพ
- BEH1 แทน พฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ ด้านการตัดสินใจ
- BEH2 แทน พฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ ด้านการซื้อ
- BEH3 แทน พฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ ด้านการใช้งาน
- BEH4 แทน พฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ ด้านการประเมินหลังบริโภค

ผลของดัชนีการวัดความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝมก่อนปรับโมเดล พบว่า ค่าสถิติไค-สแควร์ ของโมเดลสมมติฐานมีค่าเท่ากับ 376.99 ค่า p-value เท่ากับ 0.00 ค่า df เท่ากับ 69 และค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ เท่ากับ 5.46 ซึ่งค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนของโมเดลในภาพรวมยังไม่ผ่านเกณฑ์การพิจารณา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการปรับโมเดล ทำให้มีค่าสถิติไค-สแควร์ เท่ากับ 62.86 ที่จำนวนองศาความเป็นอิสระ (Degree of Freedom: df) เท่ากับ 47 ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ 0.06 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ เท่ากับ 1.33 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดี (Goodness of Fit Index: GFI) มีค่าเท่ากับ 0.97 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.93 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (Root Mean Square Residual: RMR) มีค่าเท่ากับ 0.01 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual: SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.034 ค่าดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.035 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมอิงเกณฑ์ (Normed Fit Index: NFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมไม่อิงเกณฑ์ (Non-Normed Fit Index: NNFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 จากค่าดัชนีต่าง ๆ ดังกล่าว สามารถแปลความหมายได้ว่า โมเดลมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถแสดงโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝม โมเดลที่ปรับปรุงใหม่ ดังรูปที่ 2

ค่าสถิติโมเดลที่ปรับปรุงใหม่ $\chi^2 = 62.86, df = 47, P\text{-value} = 0.06080, RMSEA = 0.035$

รูปที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝม โมเดลที่ปรับปรุงใหม่

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม จากตัวแปรแฝงภายนอกที่ส่งอิทธิพลต่อตัวแปรแฝงภายใน และอิทธิพลจากตัวแปรแฝงภายในที่ส่งอิทธิพลต่อกันเอง พบว่า ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีไธมได้ร้อยละ 98 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีไธมมากที่สุด คือ ความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโพลีไธม (INT) รองลงมา คือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีไธม (PCB) มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี เท่ากับ 0.92 และ 0.10 นอกจากนี้ ยังพบว่าตัวแปรทัศนคติต่อการบริโภคอาหารบรรจุโพลีไธม (AB) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (SN) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีไธม (PCB) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีไธม (BEH) โดยส่งผ่านตัวแปรความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโพลีไธม (INT) มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี เท่ากับ 0.30 0.42 และ 0.22 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ ผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม

ตัวแปรเหตุ (Cause)	ตัวแปรผล (Effect)					
	ความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโพลีไธม (INT)			พฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีไธม (BEH)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ทัศนคติต่อการบริโภคอาหารบรรจุโพลีไธม (AB)	0.30 (SE = 0.07) (t = 4.23**)	-	0.30 (SE = 0.07) (t = 4.23**)	0.34 (SE = 0.08) (t = 4.41**)	-	0.34 (SE = 0.08) (t = 4.41**)
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (SN)	0.42 (SE = 0.07) (t = 4.99**)	-	0.42 (SE = 0.07) (t = 4.99**)	0.42 (SE = 0.08) (t = 5.24**)	-	0.42 (SE = 0.08) (t = 5.24**)
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีไธม (PCB)	0.22 (SE = 0.09) (t = 2.52*)	-	0.22 (SE = 0.09) (t = 2.52**)	0.10 (SE = 0.09) (t = 1.27*)	0.27 (SE = 0.12) (t = 2.25*)	0.40 (SE = 0.09) (t = 4.40**)
ความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโพลีไธม (INT)	-	-	-	0.92 (SE = 0.11) (t = 10.19**)	-	0.92 (SE = 0.11) (t = 10.19**)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ค่าสถิติ $\chi^2 = 62.86$, $df = 47$, $p = 0.060$, $\chi^2 / df = 1.337$, $GFI = 0.97$, $AGFI = 0.93$, $RMR = 0.019$,
 $SRMR = 0.034$, $RMSEA = 0.035$, $CFI = 1.00$, $NFI = 0.99$, $NNFI = 1.00$

Squared multiple correlations for structural equations	0.68	0.98
--	------	------

** $p < .01$, * $p < .05$

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝมของผู้บริโภคอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ปรากฏว่า

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝม ที่พัฒนาขึ้นจากการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรทัศนคติต่อการบริโภคอาหารบรรจุโฝม ตัวแปรการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝม และตัวแปรแฝงภายใน 2 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโฝม และตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝม โดยความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโฝม เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝม ส่วนปัจจัยส่งผ่านความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโฝม ได้แก่ ทัศนคติต่อการบริโภคอาหารบรรจุโฝม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝม โดยตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.52 – 0.98 และตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝมของผู้บริโภค อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้ร้อยละ 98

การตรวจสอบความตรงของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน ร่วมกับการวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อนในการเทียบความกลมกลืน พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝมที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี มีค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน ผ่านเกณฑ์การพิจารณา โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ เท่ากับ 62.86 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ เท่ากับ 1.33 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.06 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดี เท่ากับ 0.97 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีที่ปรับแก้แล้ว เท่ากับ 0.93 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วน

ที่เหลือ เท่ากับ 0.01 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ 0.034 ค่าดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ เท่ากับ 0.035 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเปรียบเทียบ เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมอิงเกณฑ์ มีค่าเท่ากับ 0.99 และค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมไม่อิงเกณฑ์ มีค่าเท่ากับ 1.00

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม จากตัวแปรแฝงทั้งหมด พบว่า ตัวแปรทัศนคติต่อการบริโภคอาหารบรรจุพื้มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ โดยส่งผ่านความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุพื้ มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี เท่ากับ 0.34 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ โดยส่งผ่านความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุพื้ มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี เท่ากับ 0.42 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ โดยส่งผ่านความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุพื้ มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี 0.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี เท่ากับ 0.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุพื้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี เท่ากับ 0.92 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากผู้วิจัยพัฒนาโมเดลตามแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ซึ่งกล่าวว่า พฤติกรรมทุกชนิดจำเป็นต้องมีการวางแผนล่วงหน้า การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากความตั้งใจในการกระทำและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม โดยความตั้งใจตามทฤษฎีเป็นตัวบ่งชี้ว่าคุณคนได้ทุ่มเทความพยายามมากน้อยเพียงใดที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ยิ่งบุคคลมีความตั้งใจแน่วแน่และพยายามมากเพียงใด ความเป็นไปได้ที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมก็มีมากเท่านั้น ความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมเกิดจากปัจจัย 3 ประการ คือ ทัศนคติต่อการกระทำพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลจากการชี้แนะของความเชื่อ 3 ประการ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุม มีผลทำให้เกิดความตั้งใจในการกระทำ และนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ (Ajzen, 2006) และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน อาทิ Qi and Ploeger (2019) พบว่า ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนสามารถอธิบายความตั้งใจของผู้บริโภคที่มีต่อการซื้ออาหารสีเขียวในรัฐชิงเต่า ประเทศจีนได้ Thamma (2017) ศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างพฤติกรรม

การซื้ออาหารอินทรีย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบและแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) พบว่า พฤติกรรมการซื้ออาหารอินทรีย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เกิดจากปัจจัยตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เช่นเดียวกับ Scalco et al. (2017) พบว่าปัจจัยด้านทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีผลต่อการตั้งใจซื้ออาหารเกษตรอินทรีย์ (Organic Food) จากการศึกษาการทำนายพฤติกรรมการบริโภคอาหารเกษตรอินทรีย์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์อภิมานด้วยโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Meta-Analytic Structural Equation Modeling Technique) ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน และ Yadav and Pathak (2016) ศึกษาความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม (Green Products) ของผู้บริโภคในประเทศกำลังพัฒนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบและแบบจำลองสมการโครงสร้าง พบว่า ปัจจัยทั้ง 3 ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนสามารถทำนายความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (Theory of Consumer Behavior) ที่กล่าวว่า ปัจจัยกำหนดพฤติกรรมของผู้บริโภค ประกอบด้วย ปัจจัยภายในหรือปัจจัยด้านจิตวิทยา เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภค ประกอบด้วย การรับรู้ (Perception) การเรียนรู้ (Learning) ความต้องการและแรงจูงใจ (Needs and Motives) บุคลิกภาพ (Personality) ทัศนคติ (Attitude) ค่านิยมและวิถีชีวิต (Values and Lifestyles) และปัจจัยภายนอก หรือสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย ครอบครัว (Family) กลุ่มอ้างอิง (Reference Group) วัฒนธรรม (Culture) ชั้นทางสังคม (Social Class) (Schiffman & Kanuk, 2007) ทำให้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับอธิบายพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมได้เหมาะสม

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าตัวแปรในโมเดล ซึ่งประกอบด้วยทัศนคติต่อการบริโภคอาหารบรรจุโฟม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม ความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโฟมส่งอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม ความสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ของ Ajzen (2006) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Schiffman and Kanuk (2007) โดยตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมได้ ร้อยละ 98 เนื่องจากโครงสร้างของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ทำให้เห็นว่าความสำเร็จในการกระทำพฤติกรรมนั้นขึ้นอยู่กับความตั้งใจในการกระทำ ซึ่งถูกกำหนดด้วยทัศนคติต่อการกระทำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม โดยความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมจะทำนายพฤติกรรมได้ดีเพียงใดนั้น ถูกกำกับโดยการควบคุมพฤติกรรมได้จริง (Actual Behavioral Control) ซึ่งหมายถึง ขอบเขตที่บุคคลมี เช่น ทักษะ เงิน โอกาส ความร่วมมือจากบุคคลอื่น และข้อกำหนดเบื้องต้นอื่น ๆ ที่จำเป็นในการกระทำพฤติกรรมการกระทำพฤติกรรมนอกจากจะขึ้นอยู่กับความตั้งใจแล้ว ยังขึ้นอยู่กับระดับความเพียงพอของการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งสามารถวัดจากการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมแทนได้

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถขยายต่อ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม หรือพฤติกรรมสุขภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอเสนอแนะประเด็นสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงทฤษฎี คือ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการวัดพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมสำหรับผู้บริโภคได้

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ลด ละ เลิกการใช้โฟมบรรจุอาหาร ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมปฏิเสธการใช้โฟมบรรจุอาหาร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ประกอบด้านความตั้งใจ ด้วยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้ประชาชนปรับเปลี่ยนทัศนคติ เกิดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม เกิดค่านิยมในการเลิกใช้โฟม เพื่อให้เกิดความตั้งใจแน่วแน่และก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมการปฏิเสธการบริโภคอาหารบรรจุโฟมอย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม หรืออาจมีการเพิ่มตัวแปรอื่น ๆ เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล หรือปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่หลากหลาย เป็นประโยชน์ และสมบูรณ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Ajzen, I. & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Ajzen, I. (2006). *Constructing a TPB questionnaire: Conceptual and methodological considerations*. Retrieved from <http://people.umass.edu/aizen/pdf/tpb.measurement.pdf>
- Boonchuay, S., & Khamna, W. (2013). A hidden danger of polystyrene foam container. *Journal of the Department of Science Service*, 61(191), 26-29. [in Thai]
- Boriboon, U. (2015, December). Data from laboratories about polystyrene. In *The accompanying documents for the presentation of the academic exchange meeting on silent threat from foam food containers*. Bureau of Food and Water Sanitation, Department of Health, Ministry of Public Health, Bangkok. [in Thai]
- Bunsupa, S. (2011). *Factors Influencing Intention to buy frozen ready to eat food of consumers from Seven-Eleven convenience stores in Bangkok according to the conceptual framework of Theory of Planned Behavior* (Master independent study). Bangkok University, Pathum Thani. [in Thai]

- Chanchokdee, S. (2016). *Consumer behavior of A La Carte in Songkhla municipality, Songkhla province* (Master independent study). Prince of Songkla University, Songkhla. [in Thai]
- Chen, Mei-Fang. (2017). Modeling an extended theory of planned behavior model to predict intention to take precautions to avoid consuming food with additives. *Food Quality and Preference*, 58(1), 24-33.
- Ertz, M., Huang, R., Jo, M. S., Karakas, F., & Sarigollu, E. (2017). From single-use to multi-use: Study of consumers' behavior toward consumption of reusable containers. *Journal of Environmental Management*, 193(1), 334-344.
- Factory Environmental Management Group. (2013). *Environmental management for the plastic packaging manufacturing industry*. Bangkok: Department of Industrial Works. [in Thai]
- Francis, J., Eccles, M. P., Johnston, M., Walker, A. E., Grimshaw, J. M., Foy, R., ..., & Bonetti, D. (2004). *Constructing questionnaires based on the theory of planned behaviour: A manual for health services researchers* (Research Report). Newcastle upon Tyne: Centre for Health Service Research.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). New York: Pearson New International Edition.
- Hasan, S. N. M. S., Harun, R., & Hock, L. K. (2015). Application of theory of planned behavior in measuring the behavior to reduce plastic consumption among students at Universiti Putra Malaysia, Malaysia. *Procedia Environmental Sciences*, 30(1), 195-200.
- Kim, Y. G. (2014). Ecological concerns about genetically modified (GM) food consumption using the theory of planned behavior (TPB). *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 159(1), 677-681.
- Menozi, D., Sogari, G., Veneziani, M., Simoni, E., & Mora, C. (2017). Eating novel foods: An application of the theory of planned behaviour to predict the consumption of an insect-based product. *Food Quality and Preference*, 59(1), 27-34.
- Ministry of Public Health. (2014). *Mortality rate per population (100,000 people) classified by cause of death and gender, Songkhla province, 2007 - 2014*. Retrieved from <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries09.html> [in Thai]
- Patanadul, P., & Jadesadalug, V. (2016). Factors affecting purchase intention of eco-products among consumers in Pak Kret area, Nonthaburi province. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 2(9), 857-872. [in Thai]

- Pinyorattanachot, T. (2012). *The life of a Worker in the Songkhla municipality office, Songkhla province* (Master independent study). Prince of Songkla University, Songkhla. [in Thai]
- Promma, N. (2015). *Factors influencing intention to buy healthy food for consumers in Bangkok* (Master independent study). Bangkok University, Bangkok. [in Thai]
- Qi, X., & Ploeger, A. (2019). Explaining consumers' intentions towards purchasing green food in Qingdao, China: The amendment and extension of the theory of planned behavior. *Appetite*, 133(1), 414-422.
- Rossida, C. (2009). *Risk assessment from polystyrene monomers moving from polystyrene foam food containers into food* (Master's thesis). Khon Kaen University, Khon Kaen. [in Thai]
- Rossida, C., & Chatsantiprapa, K. (2010, February). Risks from consumption of packaged foam polystyrene food. In *The 11th Academic Conference Presentation*. Khon Kaen University, Khon Kaen. [in Thai]
- Scalco, A., Noventa, S., Sartori, R., & Ceschi, A. (2017). Predicting organic food consumption: A meta-analytic structural equation model based on the theory of planned behavior. *Appetite*, 112(1), 235-248.
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2007). *Consumer behavior* (9th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall America.
- Songkhla Provincial Public Health Office. (2017a). *Mortality situation data*. Retrieved from <http://www.skho.moph.go.th/dataservice> [in Thai]
- Songkhla Provincial Public Health Office. (2017b). *Report of the organization performance of 100% polystyrene foam - free food container of 2017*. Songkhla: Songkhla Provincial Public Health Office. [in Thai]
- Songkhla Provincial Public Health Office. (2018). *Case of liver cancer patients*. Retrieved from http://chronic.skho.moph.go.th/chronic/rep_ptcaliver.php [in Thai]
- Suksawang, P. (2014). The basics of structural equation modeling. *Princess of Naradhiwas University Journal*, 6(2), 136-145. [in Thai]
- Tepsuriyanont, S. (2015). Causal model of food control behavior of diabetic patients. *Journal of Nursing and Health Sciences*, 9(2), 10-22. [in Thai]
- Thamma, N. (2017). The equation model of structure for buying organic food behavior of consumers in Bangkok. *Journal of Economics and Business Administration*, 13(1), 145-165. [in Thai]
- Wiratchai, N. (1999). *Lisrel: Analytical statistics for research* (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]

- Yadav, R., & Pathak, G. S. (2016). Young consumer's intention towards buying green product in a developing nation: Extending the theory of planned behavior. *Journal of Cleaner Production*, 135(1), 732-739.
- Yazdanpanah, M., & Forouzani, M. (2015). Application of the theory of planned behaviour to predict Iranian students' intention to purchase organic food. *Journal of Cleaner Production*, 107(1), 342-352.

แนวทางการพัฒนาเมืองให้เอื้อต่อการเดินเท้าในชีวิตประจำวันในเมืองหาดใหญ่

The Approach of Daily Life Pedestrian Behavior for Urban Development in Hat Yai City

ปุณยนุช รุธีรโก^{1*}

Poonyanuch Ruthirako^{1*}

Abstract

The aim of this paper is to study pedestrian behavior for urban development in Hat Yai City using quantitative and qualitative methods. The behaviors were codified following a standardized observation. The result showed that the first behavior was walking (58.5%). The frequency of walking was 23.5%, and the purpose was to go shopping (38.5%). The length of walks was less than 500 meters (23.5%) with less than 15 minutes spent (19.8%). The top three problems and obstacles were the feeling of insecurity (afraid of car crashes), parking on footpaths, and toxic pollution (dust and exhaust fumes). The smallest problem or obstacle was being insulted because of being poor.

The approaches for developing pedestrians were adding lighting to pedestrian areas, adding crosswalks and traffic lights, providing sidewalks for the disabled and people in wheelchairs, providing pedestrian paths in some places where pedestrian paths are still deficient, providing ready-to-use pavilions for

¹สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

¹Community Public Health, Faculty of Science and Technology, Hatyai University, Hatyai District, Songkhla Province 90110

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: poonyanuch@hu.ac.th)

รับบทความวันที่ 12 มีนาคม 2562 แก้ไขวันที่ 13 พฤศจิกายน 2562 รับลงตีพิมพ์วันที่ 19 พฤศจิกายน 2562

sidewalk shelters, and repairing the sidewalks which are damaged.

Keywords: Problems, Obstacles, Walking

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการพัฒนาเมืองให้เอื้อต่อการเดินเท้าในชีวิตประจำวัน ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเดินเท้าในชีวิตประจำวันของประชาชนส่วนใหญ่เดินเท้า (ร้อยละ 58.8) โดยมีจุดประสงค์เพื่อไปซื้อของ (ร้อยละ 38.5) มีความถี่ในการเดินเท้าทุกวัน (ร้อยละ 23.3) ระยะทาง ในการเดินเท้าแต่ละครั้ง มีระยะทางในการเดินเท้าน้อยกว่า 500 เมตร (ร้อยละ 23.5) ระยะเวลาในการเดินเท้าแต่ละครั้ง ใช้เวลาดำกว่า 15 นาที (ร้อยละ 19.8) ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้ามากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิต (กลัวรถชน) มากที่สุด รองลงมาเป็นการจอดรถบนทางเดินเท้า และมลภาวะเป็นพิษ เช่น ฝุ่น/ควัน ไอเสีย ตามลำดับ ส่วนสิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคน้อยที่สุด ได้แก่ กลัวคนดูถูกว่าจน แนวทางการพัฒนาเมืองให้เอื้อต่อการเดินเท้าในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเพิ่มแสงไฟส่องสว่างบริเวณทางเดินเท้า การเพิ่มทางม้าลายและสัญญาณไฟจราจรสำหรับคนข้าม การเพิ่มทางเท้าที่เอื้อต่อผู้พิการ และผู้ใช้รถเข็น การจัดให้มีทางเดินเท้าในบางสถานที่ที่ยังไม่มี การจัดให้มีศาลาที่พักริมทางเท้าที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน และการซ่อมแซมทางเท้าที่เกิดการชำรุด

คำสำคัญ: ปัญหา อุปสรรค การเดินเท้า

บทนำ

ปัญหาการจราจรติดขัด นับเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ เห็นได้จากปริมาณยานพาหนะเพิ่มมากขึ้น ทำให้ระบบคมนาคมขนส่งที่มีอยู่ขยายตัวไม่ทัน และไม่สามารถรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นได้ ส่งผลให้เกิดการปัญหาการจราจรติดขัด (Luadsakul, 2012) ข้อมูลจากกรมการขนส่งทางบกรายงานว่าในปี พ.ศ. 2559 มีจำนวนรถจดทะเบียนสะสมของประเทศไทย จำนวน 37,338,139 คัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2557 จำนวน 1,502,959 คัน (Department of Land Transport, 2017) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าปริมาณรถที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งสวนทางกับการขยายระบบคมนาคมที่ต้องใช้งบประมาณในการก่อสร้างสูง และใช้เวลานาน ไม่ทันกับความต้องการ รวมถึงบางตำแหน่งไม่สามารถขยายต่อไปได้ จึงเกิดปัญหาการจราจรแออัดเพิ่มมากขึ้น และยังทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของภาวะโลกร้อน เนื่องจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการใช้พลังงานที่เพิ่มสูงขึ้น

เพื่อลดปัญหาภาวะโลกร้อน การเดินทางด้วยการเดินเท้าจึงมีความสำคัญและเป็นทางเลือกในการสัญจร (Nuworsoo & Cooper, 2012) สอดคล้องกับแนวความคิดในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ที่เชื่อมโยงกับการเดินทางแบบไม่ใช้เครื่องยนต์ (Non-Motorization) เพื่อลดการใช้พลังงานและลดมลพิษที่จะเกิดกับสิ่งแวดล้อม ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น สหรัฐอเมริกา

ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย จีน ประชากรใช้วิธีการเดินทางในชีวิตประจำวันด้วยการเดินเท้าเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ความไม่ปลอดภัยในการเดินทางเป็นปัญหาที่คนเดินเท้าประสบ ซึ่งปัญหาที่ประสบได้แก่ ความไม่ปลอดภัยจากยานพาหนะที่สัญจรบนถนน ไม่มีทางเดินเท้า ความไม่ปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายบนเส้นทางที่เปลี่ยว หรือไม่มีแสงสว่างเพียงพอ และสิ่งอื่น ๆ บนทางเดินที่เป็นอันตราย เช่น ผิวทางไม่เรียบ มีหลุม บ่อ หรือฝาที่ระบายน้ำที่ไม่แข็งแรง (Leopairojna, 2012) งานวิจัยหลายฉบับได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ทางเท้า อาทิ Kinkajorn, Tretrakarn, and Angkasuwapala (2012) ศึกษาเรื่องการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้ทางเท้าในเขตชานเมือง พื้นที่ตัวอย่างเขตลาดกระบัง ผลการสำรวจพบว่า สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินบนทางเท้า คือ อุปกรณ์ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น เสื่อไฟฟ้า ตู้โทรศัพท์ ป้อมตำรวจ หรือแม้แต่ถนน และสะพานลอยคนข้าม ส่วนการศึกษาของ Chaowarat and Piriyakarnnon (2013) พบว่าทางเดินเท้าที่ดีจะต้องมีรูปแบบเส้นทางเดินเท้าที่มีความปลอดภัยและมีความสะดวกสูงสุด ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกจะต้องคำนึงถึงการกันแดดและฝน และมีแสงไฟส่องสว่างในยามค่ำคืน ด้านการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ จะต้องสื่อให้เห็นประโยชน์ของการเดินเท้าในด้านการประหยัดน้ำมัน การมีหุ่นดี สุขภาพดี และทำให้ประชาชนรู้สึกถึงความสะดวกสบาย และปลอดภัยในการเดินเท้า

นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเส้นทางเดินเท้าของผู้ใช้ทางเท้าสูงสุด 3 อันดับแรก คือ เป็นเส้นทางที่เคยชิน รองลงมา คือ เป็นเส้นทางที่ปลอดภัย และมีความต่อเนื่องกับบริการขนส่งสาธารณะ ตามลำดับ ผลการศึกษานี้มีอิทธิพลของปัจจัยทางด้านการออกแบบชุมชนเมืองต่อผู้ใช้ทางเท้าพบว่า ผู้ใช้ทางเท้าให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านความต่อเนื่องของทางเท้าสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความปลอดภัยในการใช้ทางเท้า ด้านคุณภาพของเส้นทางเท้า และด้านความหลากหลายของกิจกรรมและการใช้ที่ดิน ในขณะที่กลุ่มปัจจัยด้านภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมถนน เป็นปัจจัยด้านที่ผู้ใช้ทางเท้าให้ความสำคัญน้อยที่สุด โดยสรุปผลการศึกษานี้ให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมชุมชนเมืองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้วิธีการเดินทาง ดังนั้น การพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนให้มีความเหมาะสมจึงเป็นแนวทางที่สามารถช่วยส่งเสริมให้มีการเดิน และการใช้จักรยานเพื่อการเดินทางในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น (Konisranukul, 2013)

ส่วนการเดินเท้าของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์สำคัญของการเดินเพื่อไปซื้อของ รองลงมา คือ การเดินเพื่อออกกำลังกาย ผลการศึกษาเรื่องของภูมิทัศน์ทางเท้า พบว่าการส่องสว่างที่มากขึ้น มีผลต่อพฤติกรรมการเดินเท้าของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาทิ การรับรู้หน้าคน (Face Recognition) โดยค่าการส่องสว่างขั้นต่ำของทางเท้าสำหรับผู้สูงอายุนั้นควรมีค่าการส่องสว่างต่ำที่สุดไม่ต่ำกว่า 11.5 lux และควรมีค่าการส่องสว่างเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 18.0 lux ส่วนลักษณะของป้ายตัวอักษรบนป้ายควรเป็นสีขาวบนพื้นหลังเขียว และตัวอักษรนั้นควรมีขนาดเพิ่มขึ้นจากข้อมูลที่ใช้กันในปัจจุบัน (Tuaycharoen & Konisranukul, 2013)

เมืองขนาดใหญ่ เป็นเมืองที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเป็นชุมชนเมืองที่มีบทบาทเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การคมนาคมขนส่ง การบริหารการปกครอง และการศึกษา ที่มีการพัฒนา

อย่างต่อเนื่องมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับว่าเป็นชุมชนศูนย์กลางความเจริญทั้งในระดับภูมิภาค ครอบคลุมทั้งภาคใต้ตอนล่าง และประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบ จนถือเป็น Southern Downtown ของประเทศไทย (A-Seven Corporation Company Limited, 2016) และมีความเป็นเมืองที่มีลักษณะเป็นเมืองศูนย์กลางเดียว โดยมีศูนย์กลางการพาณิชย์กรรมและการบริการเกาะกลุ่มกันหนาแน่นสูงมาก บริเวณพื้นที่ด้านตะวันออกของสถานีรถไฟหาดใหญ่และแนวถนนนิพัทธ์อุทิศสาย 1 2 และ 3 (Modus Consultant Company Limited, 2018) จากสาเหตุดังกล่าว ทำให้มีจำนวนประชากรเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเมืองจำนวนมาก ส่งผลให้การจราจรติดขัด โดยเฉพาะช่วงเวลาเร่งด่วน อีกทั้งมีการใช้พลังงานและปล่อยมลพิษในสัดส่วนที่มากขึ้น ดังนั้น หากประชาชนบางส่วนหันมาใช้วิธีการเดินเท้าในชีวิตประจำวัน ย่อมจะทำให้ลดการใช้พลังงานและลดการปล่อยมลพิษลงได้ไม่มากนักน้อย

จากความสำคัญและปัญหาเกี่ยวกับการเดินเท้าข้างต้น จึงควรศึกษาแนวทางการพัฒนาเมืองให้เอื้อต่อการเดินเท้าในชีวิตประจำวัน โดยศึกษาปัญหาและอุปสรรคของผู้ใช้ทางเท้า และปัจจัยที่ทำให้ไม่นิยมที่จะเดินเท้า เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรค นำไปสู่การเสนอแนะแนวทางในการแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนหันมาเดินเท้าในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน และลดปัญหาภาวะโลกร้อนต่อไป

วัตถุประสงค์

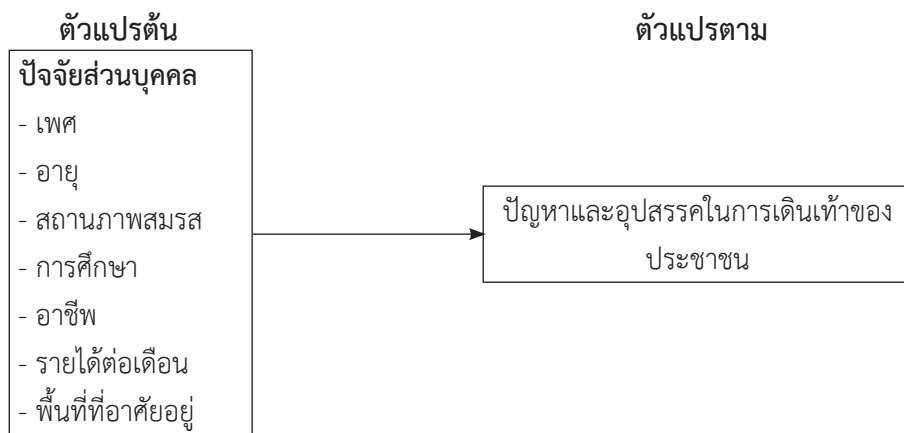
1. เพื่อศึกษาพฤติกรรม ปัญหา และอุปสรรคในการเดินเท้าของประชาชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าของประชาชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไข และพัฒนาสิ่งสนับสนุนในการเดินเท้าของประชาชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาอยู่ในเมืองหาดใหญ่ ประกอบด้วย 2 พื้นที่ คือ เขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคอหงส์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ติดกัน และมีความเป็นเมือง เป็นเขตพาณิชย์กรรม สถาบันการศึกษา และที่อยู่อาศัย

กรอบแนวคิด

ขอบเขตของการศึกษา คือ การศึกษาพฤติกรรม ปัญหา และอุปสรรคในการเดินเท้าของประชาชน เพื่อจะได้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาสิ่งสนับสนุนในการเดินเท้าของประชาชน โดยกรอบแนวคิดการวิจัยเป็นดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบของทางเดินเท้ามีหลายรูปแบบ โดยทั่วไปลักษณะของทางเท้าที่มีความปลอดภัยต่อการเดินเท้า คือ ทางเท้าที่แยกออกจากถนน หรือเส้นทางการจราจรของรถยนต์อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ลักษณะทางเดินเท้ายังคงมีความหลากหลาย โดยส่วนใหญ่เป็นเส้นที่ออกแบบให้ขนานไปกับถนน (Sidewalk) ซึ่งมีการแบ่งส่วนการใช้พื้นที่ออกจากถนนและแบบที่ใช้ร่วมกับถนนในลักษณะของไหล่ทาง (Shoulder) (Boonyoo, 2005; Sangsila, 2012)

การออกแบบทางเดินเท้า

ความปลอดภัยในการเดินทางเป็นปัญหาที่คนเดินเท้าประสบ ซึ่งปัญหาที่ประสบ ได้แก่ ความไม่ปลอดภัยจากยานพาหนะที่สัญจรบนถนนที่ไม่มีทางเดินเท้า ความไม่ปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย บนเส้นทางที่เปลี่ยว หรือไม่มีแสงสว่างเพียงพอ และสิ่งอื่น ๆ บนทางเดินที่เป็นอันตราย เช่น ผิวทางไม่เรียบ มีหลุม บ่อ หรือฝาท่อระบายน้ำ ที่ไม่แข็งแรง (Leopairojna, 2012) ดังนั้น การออกแบบทางเดินเท้า ควรคำนึงถึงการลดอันตรายแก่ผู้เดินเท้าเป็นหลักสำคัญ โดยหลักการออกแบบทางเดินเท้าเป็นดังนี้ (USACE, 1981 cited in Leopairojna, 2012)

- 1) ทางเดินเท้าต้องมีความต่อเนื่อง สมบูรณ์ และชัดเจน สามารถนำคนเดินเท้าไปสู่จุดหมายปลายทางได้โดยสะดวก
- 2) ทางเดินเท้าต้องปลอดภัย ไม่มีวัตถุกีดขวางบนทางเดิน มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่เป็นเส้นทางที่เปลี่ยว ไม่มีมุมลับตาที่อาจเกิดอันตราย
- 3) ทางเดินเท้าต้องสบาย ใช้วัสดุผิวทางที่เรียบแต่ไม่ลื่น เดินง่าย มีความลาดชันน้อย มีร่มเงาจากต้นไม้หรือหลังคา ควรมีแนวต้นไม้สำหรับเป็นกันชน กรองควันเสีย และเสียงดังจากรถยนต์ บางเส้นทางอาจจัดม้านั่งหรือน้ำดื่ม เพื่อเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนเดินเท้า
- 4) ทางเดินเท้าต้องสะดวก เส้นทางระหว่างที่พักร้านค้า และที่ทำงาน ควรมีระยะทางสั้นและตรง เพื่อลดระยะเวลาในการเดินทาง ส่วนเส้นทางเดินเท้าเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจสามารถจัดเป็น

เส้นทางคดเคี้ยวได้

5) การออกแบบเส้นทางเดินเท้าควรคำนึงถึงทัศนียภาพ หรือมุมมองที่สวยงาม เพื่อให้ผู้เดินเท้ามีความพึงพอใจและมีความสุขที่ได้เดินผ่านเส้นทางนี้ องค์ประกอบของทางเดินเท้า ได้แก่ ทางเดิน พื้นผิว และความลาดชัน

นอกจากนี้ ในการออกแบบสร้างทางเดินนั้น ควรจะได้พิจารณาสิ่งต่อไปนี้ (Thavornyutikarn, 2007)

- 1) คำนึงถึงการเพิ่มการเดินทางที่เป็นไปได้และสะดวก
- 2) มีการเชื่อมกับโครงข่ายทางเดินน้ำฝน ยานพาหนะที่จะข้าม ขอบหญ้า เฟอร์นิเจอร์ทางเท้า เสาไฟฟ้า ต้นไม้ และเครื่องหมายถนน
- 3) ให้มั่นใจว่าหากมีการปรับปรุงทางเท้าก็จะมีควมกว้างเพียงพอที่คนจะเดินผ่าน
- 4) ใช้วัสดุที่คงทนกับอายุของทางเท้าที่คาดไว้
- 5) ใช้วัสดุที่มีเนื้อและสีที่จะทำให้ถนนนั้นปรับปรุงในโอกาสต่อไปได้
- 6) ให้แน่ใจว่าวัสดุที่ใช้ในบริเวณที่คนเดินมาก ๆ มีคุณภาพสูงสุดและสวยงามด้วย
- 7) ให้แน่ใจว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นชอบด้วย ก่อนที่ลงมือสร้างหรือประกวดราคา
- 8) ต้องมีป้ายชัดเจนว่าคนเดินเท้าจะต้องมาก่อนในทางข้ามของยานพาหนะ

ประโยชน์ของการเดินเท้า

Varet (2013) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเดิน ได้แก่ 1) การเดินเป็นการออกกำลังกายที่ดี 2) การเดินสามารถปฏิบัติได้ง่าย สะดวก ทำได้ทุกเพศทุกวัย ทุกเวลา และไม่เสียค่าใช้จ่าย 3) การเดินเป็นการออกกำลังกายแบบแอโรบิก 4) การเดินช่วยควบคุมน้ำหนักร่างกาย และ 5) การเดินช่วยเพิ่มความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อสะโพกและต้นขา

การเดินทางโดยใช้เครื่องยนต์ ส่งผลให้มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกประมาณร้อยละ 28 ในประเทศนิวซีแลนด์ และร้อยละ 16 ในประเทศออสเตรเลีย ซึ่งปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในการเดินทางเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การเดินเท้ามีประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม โดยการเดินเท้าช่วยลดการใช้รถยนต์ ทำให้มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลง (Woodward, Hales, & Hill, 2002) นอกจากนี้ การเดินเท้ายังช่วยให้ฝุ่นละอองขนาดเล็กที่ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศมีจำนวนลดลง

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาพฤติกรรม ปัญหา และอุปสรรคในการเดินเท้าของประชาชน รายละเอียดของวิธีการวิจัยเป็นดังนี้

- 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคอหงส์ โดยปี พ.ศ. 2560 ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ มีจำนวนประชากรประมาณ

158,218 คน (Hatyai City Municipality, 2017) และในเขตเทศบาลเมืองคองหงส์ มีจำนวนประชากรประมาณ 44,825 คน (Khohong City Municipality, 2017)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บแบบสอบถาม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างชนิดที่ไม่ทราบโอกาส (Non-Probability Sampling) แบบบังเอิญ (Convenience Sampling) ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการกำหนดสัดส่วนของประชากรเท่ากับ 0.50 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 จากการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, 1967) ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม เท่ากับ 399.21 คน คิดเป็น 400 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้จากวิธีการสุ่มแบบง่าย จำนวน 400 ชุด ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และพื้นที่ที่อาศัยอยู่

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าในชีวิตประจำวันของประชาชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ใช้แบบสอบถามแบบ Rating Scale 5 ระดับ ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) ในการวัดระดับปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการเดินเท้า โดยแบบสอบถามส่วนนี้มีค่าความเชื่อมั่น 0.907

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของผู้ใช้ทางเท้าในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

3) การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วย Software เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลกับปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ใช้การทดสอบสมมติฐานด้วย t-test และ F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการเดินเท้ากับปัจจัยส่วนบุคคล และหากพบความแตกต่าง ก็ทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe

ในส่วนแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการเดินเท้า ใช้เกณฑ์ประเมินค่าวัดระดับปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการเดินเท้า 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ของเบส (Best, 1977 cited in Dechpichai, 1992) ซึ่งแบ่งคะแนนเป็นช่วง แต่ละช่วงมีความหมายดังนี้

4.50 – 5.00 คะแนน หมายถึง มีปัญหาและอุปสรรคต่อการเดินเท้ามากที่สุด

3.50 – 4.49 คะแนน หมายถึง มีปัญหาและอุปสรรคต่อการเดินเท้ามาก

2.50 – 3.49 คะแนน หมายถึง มีปัญหาและอุปสรรคต่อการเดินเท้าปานกลาง

1.50 – 2.49 คะแนน หมายถึง มีปัญหาและอุปสรรคต่อการเดินเท้าน้อย

1.00 – 1.49 คะแนน หมายถึง มีปัญหาและอุปสรรคต่อการเดินเท้าน้อยที่สุด สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด (แบบสัมภาษณ์) นั้น ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีในการเดินเท้าในชีวิตประจำวันของประชาชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. พฤติกรรม ปัญหา และอุปสรรคในการเดินเท้าของประชาชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

พฤติกรรมการเดินเท้าของประชาชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้วิธีการเดินเท้า (ร้อยละ 58.8) โดยมีจุดประสงค์เพื่อไปซื้อของ (ร้อยละ 38.5) มีความถี่ในการเดินเท้าทุกวัน (ร้อยละ 23.3) ระยะทางในการเดินเท้าแต่ละครั้ง มีระยะทางในการเดินเท้า น้อยกว่า 500 เมตร (ร้อยละ 23.5) ระยะเวลาในการเดินเท้าแต่ละครั้ง ใช้เวลาดำกว่า 15 นาที (ร้อยละ 19.8) ส่วนใหญ่ไม่เคยประสบอุบัติเหตุในการเดินเท้า (ร้อยละ 87.3)

ปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้ามากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิต (กลัวรถชน) มากที่สุด รองลงมา มีการจอดรถบนทางเดินเท้า และการเกิดมลภาวะเป็นพิษ เช่น ฝุ่น/ควันไอเสีย ส่วนสิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคน้อยที่สุด ได้แก่ กลัวคนดูถูกว่าจน (ตารางที่ 1)

เนื่องจากเมืองหาดใหญ่ เป็นชุมชนเมืองที่มีบทบาทเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ คมนาคมขนส่ง การบริหารการปกครอง และการศึกษา ทำให้มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น และการสำรวจทางเท้าในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่และเทศบาลเมืองคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบปัญหาการรुक้ำพื้นที่ทางเท้าในหลายรูปแบบ ได้แก่ การนำรถมาจอดบนทางเท้า การตั้งเก้าอี้ การติดตั้งป้ายโฆษณา การกั้นรั้ว การขายของ และการติดตั้งป้ายจราจร ดังรูปที่ 2-3

รูปที่ 2-3 การรुक้ำพื้นที่ทางเท้า

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นว่าควรมีการจัดระเบียบทางเท้า เพิ่มแสงสว่างตามทางเท้า มีกล้องวงจรปิดตามหัวมุมที่เป็นจุดเสี่ยง มีเส้นทางเดินเท้าที่กว้างพอและปลอดภัย ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการเดินทางอย่างปลอดภัย เช่น ทางข้ามที่มีไฟจราจร และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเดิน คือ มีต้นไม้ที่สร้างความร่มรื่นตามถนนหนทาง จะทำให้มีผู้สนใจเดินเท้าแทนการใช้พาหนะอื่น ๆ มากขึ้น ทำป้ายบอกทางหรือป้ายเตือนให้มากกว่านี้ ซ่อมฝาปิดท่อ ทำทางเท้าให้เรียบ ปรับทางให้เรียบ จัดระเบียบแม่ค้า และแก้ปัญหาน้ำขังบนทางเท้า

ตารางที่ 1 ปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าในชีวิตประจำวัน

ปัญหา/อุปสรรค	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับของปัญหาและอุปสรรค	อันดับที่ของปัญหาและอุปสรรค
1. ไม่มีไหล่ถนนสำหรับเดินเท้า	3.84	.93	มาก	6
2. สภาพพื้นผิวถนนไม่เหมาะสม (ขรุขระชำรุด)	3.74	.89	มาก	8
3. รู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิต (กลัวรถชน)	3.95	.89	มาก	1
4. ไม่มีศาลาที่พักริมทาง	3.65	.9	มาก	12
5. มลภาวะเป็นพิษ เช่น ฝุ่น/ควันไอเสีย	3.87	.95	มาก	3
6. กลัวคนดูถูกว่าจน	2.77	1.20	ปานกลาง	17
7. ไม่มีฝาทะแกรงระบายน้ำบนถนน	3.68	.97	มาก	10
8. ไม่มีทางเท้าที่กว้างพอ	3.68	.97	มาก	10
9. ไม่มีทางข้าม/ทางม้าลาย	3.68	.94	มาก	10
10. ฝนตกทำให้เปียก	3.70	.95	มาก	9
11. ร้อนแดด	3.78	.93	มาก	7
12. กลัวสุนัขกัด	3.64	.92	มาก	13
13. มีการจอดรถบนทางเดินเท้า	3.90	.94	มาก	2
14. ไม่ทันสมัย ไม่เท่ เซย	3.12	1.23	ปานกลาง	16
15. ไม่คล่องตัว	3.39	1.07	ปานกลาง	15
16. ไม่มีป้ายเตือนอันตราย	3.67	.91	มาก	11
17. กลางคืนไม่มีไฟส่องสว่าง	3.85	.92	มาก	5

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัญหา/อุปสรรค	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับของปัญหาและอุปสรรค	อันดับที่ของปัญหาและอุปสรรค
18. ทางชัน มีเนินมาก	3.58	1.04	มาก	14
19. ปัญหาหาบเร่ แผงลอย รุกล้ำทางเดินเท้า	3.86	.98	มาก	4
รวม	3.65	0.97	มาก	

2. เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าของประชาชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ได้ทำการเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการเดินเท้า ตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน และพื้นที่ที่อาศัยอยู่ ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรเพศ

การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงและเพศชาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการศึกษาดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรเพศ

เพศ	N	Mean	Std. Deviation	t	p-value
ชาย	187	3.73	.55	2.44**	.01
หญิง	213	3.58	.63		

** p < .01

2.2 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรอายุ

การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรอายุ ผลการศึกษาดังตาราง

ที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	5	6.58	1.32	3.76**	.002
ภายในกลุ่ม	394	137.8	.35		
รวมทั้งหมด	399	144.38			

** p < .01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .01 จึงทำการวิเคราะห์รายคู่ต่อโดยวิธีทดสอบของเซฟเฟ (Scheffe's Test) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าของกลุ่มอายุที่ละคู่ ด้วยวิธีทดสอบของเซฟเฟ

อายุ	ค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่า 20ปี	20-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	51-60 ปี	61ปี ขึ้นไป
ต่ำกว่า 20ปี	3.68						
20-30 ปี	3.56	-.12					
31-40 ปี	3.82	.14	.26*				
41-50 ปี	3.75	.07	.2	-.07			
51-60 ปี	3.91	.23	.35	.09	.16		
61 ปี ขึ้นไป	3.09	-.59	-.46	-.73	-.66	-.82	

* p < .05

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์รายคู่ต่อโดยวิธีทดสอบของเซฟเฟ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31-40 ปี มีปัญหาอุปสรรคในการเดินเท้ามากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20-30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรสถานภาพสมรส

การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรสถานภาพสมรส ผลการศึกษา ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรสถานภาพสมรส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	2.208	1.10	3.08*	.05
ภายในกลุ่ม	397	142.172	.36		
รวมทั้งหมด	399	144.380			

* $p < .05$

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 จึงทำการวิเคราะห์รายคู่ต่อ โดยวิธีทดสอบของเซฟเฟ่ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าของกลุ่มสถานภาพสมรส ทีละคู่ ด้วยวิธีทดสอบของเซฟเฟ่

สถานภาพสมรส	ค่าเฉลี่ย	โสด	สมรส	หม้าย
โสด	3.60			
สมรส	3.76	.16*		
หม้าย	3.58	-.02	-.18	

* $p < .05$

จากตารางที่ 6 การวิเคราะห์รายคู่ต่อโดยวิธีทดสอบของเซฟเฟ่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแล้ว มีปัญหาอุปสรรคในการเดินเท้ามากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรการศึกษา

การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรการศึกษา ผลการศึกษา ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	.55	.28	.76	.47
ภายในกลุ่ม	397	143.83	.36		
รวมทั้งหมด	399	144.38			

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่างกันมีปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

2.5 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรอาชีพ

การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรอาชีพ ผลการศึกษาดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	7	.91	.13	.35	.93
ภายในกลุ่ม	392	143.47	.37		
รวมทั้งหมด	399	144.38			

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันมีปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

2.6 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรรายได้ต่อเดือน

การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรรายได้ต่อเดือน ผลการศึกษาดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	4	2.01	.50	1.4	.23
ภายในกลุ่ม	395	142.37	.36		
รวมทั้งหมด	399	144.38			

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

2.7 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรพื้นที่ที่อาศัยอยู่

การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรพื้นที่ที่อาศัยอยู่ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ตามตัวแปรพื้นที่ที่อาศัยอยู่

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	1.93	.97	2.69	.07
ภายในกลุ่ม	397	142.45	.36		
รวมทั้งหมด	399	144.38			

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่ที่อาศัยอยู่ต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

3. แนวทางการแก้ไข และพัฒนาสิ่งสนับสนุนในการเดินเท้าของประชาชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ในการสอบถามแนวทางในการแก้ไข และพัฒนาสิ่งสนับสนุนในการเดินเท้า จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการให้มีสิ่งสนับสนุนในการเดินเท้า เช่น การเพิ่มแสงไฟส่องสว่าง บริเวณทางเดินเท้า การเพิ่มทางม้าลายและสัญญาณไฟจราจรสำหรับคนข้าม การเพิ่มทางเท้าที่เอื้อต่อผู้พิการและผู้ใช้รถเข็น การจัดให้มีทางเดินเท้าในบางสถานที่ที่ยังไม่มี การจัดให้มีศาลาที่พักริมทางเท้าที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน และการซ่อมแซมทางเท้าที่เกิดการชำรุด เป็นหลุมเป็นบ่อ หรือมีการชำรุดของฝาท่อระบายน้ำที่อยู่บนทางเท้า

ส่วนปัญหาที่พบเจอและอยากให้มีการดำเนินการแก้ไข ได้แก่ การแก้ปัญหาป้ายโฆษณาที่กีดขวางทางเท้า การจัดระเบียบทางเท้าอย่างเข้มงวด เนื่องจากมีการรुक้าทางเท้าเพื่อขายสินค้า หรือสร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ การแก้ปัญหาการจอดรถในที่ห้ามจอด และการนำรถขึ้นมาจอดบนทางเดินเท้า

นอกจากนี้ เทศบาลควรมีมาตรการความปลอดภัยสำหรับคนเดินเท้า และมีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้มีการเดินเท้าเพิ่มขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. พฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า

พฤติกรรมการเดินเท้าในชีวิตประจำวันของประชาชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่ใช้วิธีการเดินเท้าเพื่อไปซื้อของ มีความถี่

ในการเดินเท้าทุกวัน ระยะทางในการเดินเท้าแต่ละครั้ง มีระยะทางในการเดินเท้าน้อยกว่า 500 เมตร ระยะเวลาในการเดินเท้าแต่ละครั้ง ใช้เวลาดำกว่า 15 นาที ส่วนใหญ่ไม่เคยประสบอุบัติเหตุในการเดินเท้า

ปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าสามารถสรุปได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านความปลอดภัย (ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิต/กลัวรถชน) ปัญหาด้านความสะดวกสบาย (ไม่มีช่องทางเดินรถจักรยาน/ไม่มีที่จอดรถจักรยาน มีการจอดรถบนทางเดินเท้า) และปัญหาด้านสภาพแวดล้อม (มลภาวะเป็นพิษ เช่น ฝุ่น/ควันไอเสีย) ซึ่งปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตกลัวรถชนมากที่สุด รองลงมา มีการจอดรถบนทางเดินเท้า และมลภาวะเป็นพิษ เช่น ฝุ่น/ควันไอเสีย ตามลำดับ จากผลดังกล่าวเห็นได้ชัดว่าสิ่งที่ปัญหาและอุปสรรคต่อการเดินเท้ามากที่สุด คือ เรื่องความปลอดภัยในชีวิต โดยผู้เดินเท้ากลัวจะถูกรถชน สอดคล้องกับการศึกษาของ Konisranukul (2013) ที่พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเส้นทางเดินเท้าของผู้ใช้ทางเท้า สูงสุด 3 อันดับแรก คือ เป็นเส้นทางที่เคยชิน รองลงมา คือ เป็นเส้นทางที่ปลอดภัย และมีความต่อเนื่องกับบริการขนส่งสาธารณะ ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Papadimitriou, Theofilatos, and Yannis (2013) ที่กล่าวถึงความกังวลใจของคนเดินเท้า ว่ามีความกังวลกับความปลอดภัยในการเดินเท้า กลัวจะเกิดอันตรายจากคนขับเร็ว คนที่ดื่มแอลกอฮอล์ และคนที่ขับรถผิดกฎจราจร

ในกรณีของเมืองขนาดใหญ่ สาเหตุที่ประชาชนมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยต่อการเดินเท้า (กลัวถูกรถชน) เนื่องจากพื้นที่ที่เป็นบาทวิถีในปัจจุบันมีการรุกล้ำพื้นที่เพื่อการค้าขาย การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ การจอดรถ และการสร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ทำให้ประชาชนไม่สามารถเดินบนบาทวิถีได้ โดยปัญหาลักษณะนี้พบได้ทั่วไปในเมืองขนาดใหญ่ โดยเฉพาะย่านการค้า หรือบริเวณใกล้สถานศึกษา ทั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Khuabphimai (2013) ที่ศึกษาบริเวณทางเท้าในเขตเทศบาลนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การตั้งแผงลอย หาบเร่ขายสินค้า ลูกค้านั่งเดินเท้า การวางสินค้าของร้านค้าลูกค้านั่งเดินเท้า การจอดรถบนทางเดินเท้า ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้เกิดปัญหาต่อผู้ใช้ทางเดินเท้าในบริเวณรอบอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ทำให้ไม่ได้รับความสะดวกและความปลอดภัยในการใช้ทางเดินเท้า

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้า ได้ทำการเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการเดินเท้า ตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน และพื้นที่ที่อาศัยอยู่ สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ และสถานภาพสมรส แตกต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการเดินเท้าแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31-40 ปี มีปัญหาอุปสรรคในการเดินเท้ามากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20-30 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bhandhasu and Bejrananda (2013) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 26-45 ปี 46-60 ปี และ 61 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมการเดินเท้า โดยมีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามช่วงอายุ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31-40 ปี จึงมีปัญหาอุปสรรคในการเดินเท้ามากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20-30 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพ

สมรสแล้ว มีปัญหาอุปสรรคในการเดินทางมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสด เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส บางส่วนมีบุตร ดังนั้น ในการเดินทางจึงมีปัญหาอุปสรรคมากกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพโสด ทั้งนี้ การศึกษาครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษา อาชีพ รายได้ และพื้นที่ที่อาศัยอยู่ต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการเดินทางไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมการเดินทางมักถูกกำหนดโดยลักษณะเศรษฐกิจ สังคมครัวเรือน เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ที่ตั้งของที่อยู่อาศัยและสถานที่ทำงาน การครอบครองรถยนต์ส่วนบุคคล (Bhandhasu & Bejrananda, 2013) โดยกรณีศึกษาของ Cervero (1996) และ Stead (2001) พบว่า รายได้เฉลี่ยครัวเรือนมีผลสะท้อนถึงความถี่ในการเดินทาง และรัศมีในการเดินทาง รวมถึงความถี่ในการใช้บริการระบบขนส่งมวลชนของครัวเรือนนั้น ๆ

3. แนวทางในการแก้ไข และพัฒนาสิ่งสนับสนุนในการเดินทาง

ประชาชนส่วนใหญ่ได้เสนอแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาสิ่งสนับสนุนในการเดินทาง เพื่อให้เอื้อต่อการเดินทาง ได้แก่ การเพิ่มแสงไฟส่องสว่างบริเวณทางเดินเท้า การเพิ่มทางม้าลายและสัญญาณไฟจราจรสำหรับคนข้าม การเพิ่มทางเท้าที่เอื้อต่อผู้พิการและผู้ใช้รถเข็น การจัดให้มีทางเดินเท้าในบางสถานที่ที่ยังไม่มี การจัดให้มีศาลาที่พักริมทางเท้าที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน การซ่อมแซมทางเท้าที่เกิดการชำรุด เป็นหลุมเป็นบ่อ หรือมีการชำรุดของฝาท่อระบายน้ำที่อยู่บนทางเท้า และการแก้ไขปัญหาการรुक้าบาทวิถี สอดคล้องกับการศึกษาของ Chaiboonrueng, (2012) ที่กล่าวถึงการปรับปรุงสภาพทางกายภาพของทางเดิน และการจัดการกับทางเดินอย่างเหมาะสม เช่น เคลื่อนย้ายสิ่งกีดขวางออกจากทางเท้า หมั่นซ่อมบำรุงทางเท้าที่ชำรุด จัดการให้การข้ามถนนสะดวก โดยการติดตั้งอุปกรณ์สัญญาณไฟแบบกด หรือทำเครื่องหมายทางข้ามให้ชัดเจน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ USACE (1981 cited in Leopairojna, 2012) ว่าทางเดินเท้าต้องมีความต่อเนื่อง ปลอดภัย ไม่มีวัตถุกีดขวางบนทางเท้า

ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาเมืองให้เอื้อกับการเดินทางในชีวิตประจำวัน หน่วยงานท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคอหงส์ ควรหาแนวทางหรือมาตรการป้องกันการรुक้าบาทวิถี การปรับปรุงพื้นที่บาทวิถีให้เอื้อกับผู้พิการและผู้ใช้รถเข็น รวมถึงการปรับปรุงบาทวิถีให้อยู่ในสถานะที่พร้อมใช้ เพื่อให้ประชาชนมีความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทาง เป็นการลดการเดินทางด้วยเครื่องยนต์ และยังช่วยลดปัญหามลพิษทางอากาศได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ แนวทางในการพัฒนาเมืองให้เอื้อกับการเดินทาง ควรเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการเดินทางในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคอหงส์ ซึ่งสะท้อนสภาพจริงที่ปรากฏอยู่ หน่วยงานส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปวางแผนและพัฒนาเมืองได้อย่างยั่งยืน โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้ การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้มีการ

เดินทางโดยใช้วิธีการเดินเท้า จะทำให้ลดปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงประเด็นปัญหาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate Change) ที่ทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับคนเดินเท้า ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การวิจัยเกี่ยวกับมาตรการในการพัฒนาเมืองให้เอื้อต่อการเดินเท้า
2. การวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของท้องถิ่นกับแนวทางในการพัฒนาเมืองให้เอื้อต่อการเดินเท้า

เอกสารอ้างอิง

- A-Seven Corporation Company Limited. (2016). *Master plan for landscape development and specific area planning*. Songkhla: Hatyai City Municipality. [in Thai]
- Bhandhasu, E., & Bejrananda, M. (2013). Travel behavior in regional city: A case study of Chiang-Mai city. *Academic Journal: Faculty of Architecture, Khon Kaen University, 10(1)*, 74-91. [in Thai]
- Boonyoo, T. (2005). *Guidelines for development of bicycle system in regional city*. Retrieved from http://www.thaicyclingclub.org/sites/default/files/19_ephynphaa.pdf [in Thai]
- Cervero, R. (1996). Jobs-housing balance revisited. *Journal of the American Planning Association, 62(4)*, 492-511.
- Chaiboonrueng, T. (2012). *Walkability assesment in Chiang Mai University*. Retrieved from <http://civil.eng.cmu.ac.th/research/in/2555/2486> [in Thai]
- Chaowarat, P., & Piriyakarnnon, M. (2013). *Walking and bicycling promotion, Mahasarakham University, Kamriang Campus*. Retrieved from <http://www.thaicyclingclub.org/content/general/knowledge/detail/1715> [in Thai]
- Dechpichai, W. (1992). *A guide to research and evaluate of educational and behavioral science*. Pattani: Montriboriharn. [in Thai]
- Department of Land Transport. (2017). *Number of registered vehicles*. Retrieved from http://apps.dlt.go.th/statistics_web/statistics.html [in Thai]
- Hatyai City Municipality. (2017). *Population statistics year 2017*. Retrieved from www.hatyaicity.go.th [in Thai]
- Khohong City Municipality. (2017). *Population statistics year 2017*. Retrieved from www.khohongcity.go.th [in Thai]
- Khuabphimai, C. (2013, March 29-30). Design guideline for footpath in main city of region: Case study Nakhonratchasima Municipality. In *The 1st Thailand Bike and Walk Forum*. Thailand Cycling Club, Bangkok. [in Thai]

- Kinkajorn, K., Tretrakarn, T., & Angkasuwapala, T. (2012). *A survey of pedestrian users in the suburbs Sample area of Lat Krabang*. Retrieved from <http://www.thaicyclingclub.org/content/general/knowledge/detail/756> [in Thai]
- Konisanukul, W. (2013, March 29-30). Guidelines for the development of the environment to promote urban walking in urban areas. In *The 1st Thailand Bike and Walk Forum*. Thailand Cycling Club, Bangkok. [in Thai]
- Leopairojna, S. K. (2012). Improving access to public transportation for canalside communities near Kasetsart University, Bangkok. *Journal of Architectural/ Planning Research and Studies*, 8(2), 27-49. [in Thai]
- Luadsakul, C. (2012). *The study of walkability index: A case study of Nakhon Rachasima Municipality* (Master dissertation). Suranaree University of Technology, Nakhon Rachasima. [in Thai]
- Modus Consultant Company Limited. (2018). *Planning and development plan for a specific area to support the expansion of Hat Yai city, Songkhla*. Bangkok: Department of Public Works and Town and Country Planning. [in Thai]
- Nuworsoo, C., & Cooper, E. (2012). *Considerations for integrating bicycling and walking facilities into urban infrastructure*. Retrieved from <http://docs.trb.org/prp/13-3997.pdf>
- Papadimitriou, E., Theofilatos, A., & Yannis, G. (2013). Patterns of pedestrian attitudes, perceptions and behaviour in Europe. *Safety Science*, 53(3), 114-122.
- Sangsilpa, S. (2012). *The pedestrian behavior of community around mass rapid transit station* (Master dissertation). Silpakorn University, Nakornpratom. [in Thai]
- Stead, D. (2001). Relationships between land use, socioeconomic factors, and travel patterns in Britain. *Planning and Design*, 28(4), 499-528.
- Thavornyutikarn, P. (2007). Sidewalks in Chiang Mai. Retrieved from <http://www.oknation.net/blog/udif/2009/10/20/entry-1> [in Thai]
- Tuaycharoen, N., & Konisanukul, W. (2013, March 29-30). Factors affecting walkway utilization of elderly pedestrian in urban area: Streetscape, walkway quality and walking behavior. In *The 1st Thailand Bike and Walk Forum*. Thailand Cycling Club, Bangkok. [in Thai]
- Varet, S. (2013). *Effect of walking exercise on body mass index and fat percentage of the overweight secondary student's* (Master' thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. [in Thai]
- Woodward, A., Hales, S., & Hill, S. E. (2002). The motor car and public health: Are we exhausting the environment?. *Medical Journal of Australia*, 177(11), 592-593.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2 nd ed.). New York: Harper and Row.

การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

The Development of E-Commerce Systems for Products
Management of Suchawadee Community Enterprise in Prik, Sadao
District, Songkhla Province

คณิดา ไกรสันติ^{1*}

Kanida Kraisanti^{1*}

Abstract

The objectives of this research were to 1) examine the requirements to develop e-commerce systems for products management of Suchawadee Community Enterprise [SCE], 2) enhance e-commerce systems for products management of the enterprise, 3) investigate the satisfaction on e-commerce systems for products management of the enterprise, and 4) compare the satisfaction of using an e-commerce website categorized by individual factors. The data collection was conducted by interviewing seven committees of SCE to study the requirements for the development of e-commerce systems. It also included 400 copies of the questionnaire for the satisfaction of e-commerce systems website users. The data were analyzed via Content Analysis and the statistics comprising of frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test,

¹สาขาวิชาระบบสารสนเทศทางธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

¹Business Information Systems, Hatyai Business School, Hatyai University, Hatyai District, Songkhla Province 90110

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: kanida@hu.ac.th)

รับบทความวันที่ 1 เมษายน 2562 แก้ไขวันที่ 14 พฤศจิกายน 2562 รับลงตีพิมพ์วันที่ 20 พฤศจิกายน 2562

and F-test with the Multiple Comparison and the Least Significant Difference (LSD) test. The findings indicated as follows:

1) Suchawadee Community Enterprise needed the development of e-commerce systems for introducing products, publicizing, and increasing the channel of product distribution among national and international customers. The enterprise can serve the purchase orders because their products have already been stocked for distribution. Moreover, it is the conservation of local wisdom from the local herbs for the next generation. 2) The e-commerce systems for product management of SCE was www.otopsuchawadee.com. It is comprised of the front-end system on which the customer can check details of products purchases and the back-end system over which the system administrators were in charge of operating various data on operation. 3) Satisfaction with e-commerce systems for SCE products management was at a high level overall, with an average of 3.56. The website had a well-defined name, was user-friendly, accessible, fast with information searches, and available in a contact channel. The format of its product introduction was outstanding and interesting. The color and size of fonts were legible, and the beauty of website design was at a high level. And 4) Satisfaction with using the e-commerce website was categorized by individual factors represented that the users of website for products management of SCE with a difference of age, educational level, and occupation had a difference of satisfaction using the e-commerce website at .05 level of statistical significance, and the users of the website for products management had a difference by sex, income per month, and purchasing frequency had no difference of satisfaction using the e-commerce website. Users of websites under the age of 20 years and 20-30 years of age are more satisfied with the use of the website, compared with users of websites aged 51 years and over. The most satisfied users are students/ undergraduates, and a personal business career which can be used to make use of online marketing planning target group penetration promoting products in consumer groups that are interested in the needs of consumers quickly and precisely to increase the opportunity to sell more products.

Keywords: E-Commerce, Management, Suchawadee Community Enterprise

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา 2) พัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจ

ชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา 3) ศึกษาความพึงพอใจระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา และ 4) เปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีวิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี จำนวน 7 คน เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 400 ชุด วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติทดสอบที (t-test) และสถิติทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อมีค่าเฉลี่ยอย่างน้อยหนึ่งคู่ที่แตกต่างกัน จะนำไปเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparison) โดยใช้วิธีทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) ผลการวิจัยพบว่า

1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี มีความต้องการในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำเสนอสินค้า ประชาสัมพันธ์ และเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าในกลุ่มลูกค้า ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยมีความสามารถในการรับคำสั่งซื้อสินค้า เนื่องจากทางกลุ่มมีสินค้าผลิตไว้เพื่อรอการจำหน่าย อีกทั้ง ยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากสมุนไพรพื้นบ้านให้เป็นที่รู้จักแก่คนรุ่นหลัง 2) ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา มีชื่อเว็บไซต์ คือ www.otopsuchawadee.com แบ่งเป็นระบบหน้าร้าน (Front-end) ลูกค้าสามารถดูรายละเอียดเพื่อสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ และระบบหลังร้าน (Back-end) เป็นส่วนของผู้ดูแลระบบเพื่อจัดการข้อมูลต่าง ๆ 3) ความพึงพอใจระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 มีการตั้งชื่อของเว็บไซต์สื่อความหมายได้ดี ใช้งานง่าย มีการเข้าถึงและค้นหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว มีช่องทางการติดต่อสอบถาม รูปแบบการนำเสนอสินค้ามีความโดดเด่นและน่าสนใจ การใช้สีและขนาดของตัวอักษรอ่านง่าย และการออกแบบเว็บไซต์ มีความสวยงามในระดับมาก และ 4) เปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ที่มีเพศ รายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งที่ซื้อที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์ ไม่แตกต่างกัน โดย ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี และ อายุ 20-30 ปี มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์มากกว่า ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป และผู้ใช้ที่มีความพึงพอใจส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา และประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว โดยสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการทำการตลาดออนไลน์ การเจาะ

กลุ่มเป้าหมาย การโปรโมทสินค้าในกลุ่มผู้บริโภคที่มีความสนใจตามความต้องการของผู้บริโภค
ได้รวดเร็วและแม่นยำ เพื่อเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายสินค้าที่มากขึ้น

คำสำคัญ: พาณิชนียอิเล็กทรอนิกส์ การจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทเปลี่ยนแปลงชีวิตของมนุษย์และเศรษฐกิจโลก
อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ หรือทางด้าน การติดต่อสื่อสาร

ที่ได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ด้วยขีดความสามารถของเทคโนโลยี
สารสนเทศที่ได้รับการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ประกอบกับการดำเนินงานทางธุรกิจที่ต้องการความรวดเร็ว
ฉับไว เพื่อให้ทันต่อการแข่งขัน จึงทำให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจ
หรือที่เรียกว่า “การพาณิชนียอิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)” ซึ่งนับเป็นการค้าแบบใหม่ที่นอกจาก
จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงาน ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กรแล้ว ยังนำมาประยุกต์ใช้
เป็นกลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบคู่แข่งอีกด้วย (Kanjanasuwat, 2009) พาณิชนียอิเล็กทรอนิกส์จึง
เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการประกอบธุรกิจในปัจจุบัน และได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นตามลำดับ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นกลุ่มแปรรูปสมุนไพร
บำรุงผิวจากสารสกัดธรรมชาติ ภายใต้แบรนด์ “สุชาวดี” มีผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มจำนวน 17 ชนิด
ได้แก่ โลชั่นนํ้านมแพะ สบู่ก้อนเปลือกมังคุด-นํ้านมแพะ นํ้ามันมะพร้าวสกัดเย็น แชมพูผสมครีมขนาดผม
เป็นต้น โดยผลิตภัณฑ์ทุกชนิดผ่านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เครื่องหมายรับรองฮาลาล และ
องค์การอาหารและยา (อย.) จนผลิตภัณฑ์ได้ระดับ 4 ดาว ประจำปี 2553 ตามโครงการคัดสรรสุดยอด
หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP Product Champion) จังหวัดสงขลา ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร
ทั้งนี้ ทางกลุ่มมีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งปลีกและส่ง นอกจากการนำผลิตภัณฑ์ไปวางจำหน่ายใน
งานแสดงสินค้าโอท็อปต่าง ๆ แล้ว ทางกลุ่มได้นำผลิตภัณฑ์ไปวางจำหน่ายที่ร้านสุชาวดี และร้าน
ผลิตภัณฑ์สุขภาพ รายได้ต่อเดือนขณะนี้อยู่ที่ประมาณ 20,000-50,000 บาท แต่ยังมีข้อด้อยในช่องทาง
การจัดจำหน่ายสินค้า และการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า

จากการศึกษาศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี และแนวทางการพัฒนาศักยภาพ
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พบว่า ทางกลุ่มมีปัญหาด้าน
ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า และการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริม
ด้านการตลาด สนับสนุนด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับ
สินค้า เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าให้มากขึ้น รวมถึงการโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็น
ที่รู้จักผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะการส่งเสริมการขายสินค้าผ่านระบบพาณิชนียอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการ
ส่งเสริมการตลาดและเพิ่มยอดขายจากการสั่งซื้อทางออนไลน์ในอนาคต (Kraisanti & Kumsri, 2015)

จากปัญหาการจัดการดังกล่าว ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุขาวิจิ ซึ่งจะเป็นโอกาสในการสร้างยอดขายและชื่อเสียงต่อไป ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุขาวิจิ ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการผลิตภัณฑ์ เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้มียอดขายเพิ่มขึ้น และประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น โดยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้เพื่อการจัดการด้านการตลาด และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุขาวิจิ ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุขาวิจิ ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุขาวิจิ ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
4. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมุติฐานการวิจัย

ผู้ให้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ

Wiratnipawan (2007) ได้กล่าวว่า “การจัดการ” (Management) เป็นคำที่นิยมใช้เกี่ยวกับการทำธุรกิจ ซึ่งต่างจาก คำว่า “การบริหาร” ที่หมายถึง การดำเนินงานหรือปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ ในบางครั้งอาจใช้ คำว่า “การบริหารจัดการ” สำหรับ คำว่า “การจัดการ” ส่วนใหญ่นิยมใช้ในภาคธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาผลกำไรเป็นหลัก

Bangmo (2008) ได้กล่าวว่า “การจัดการ” หมายถึง กระบวนการทำงานหรือกิจกรรมที่กลุ่มบุคคลในองค์กรร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวทางที่กำหนดไว้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม หรือ อีกความหมาย คือ “การจัดการ” เป็น ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการหรือการบริหารกิจการต่าง ๆ จำเป็นต้องมีทรัพยากรอันเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการ โดยทั่วไปถือว่าทรัพยากรที่จำเป็นของการจัดการมีอยู่ 4 ประการ ซึ่งรู้จักกันในนาม 4 M ได้แก่

1. คน (Man) เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมขององค์กรนั้น ๆ
2. เงิน (Money) ใช้สำหรับเป็นค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ
3. วัสดุสิ่งของ (Material) หมายถึง อุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องมือต่าง ๆ รวมทั้งอาคารสถานที่
4. ความรู้ด้านการจัดการ (Management) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ

ปัจจัยในการบริหารทั้ง 4 ประการนี้ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการ เพราะประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์และคุณภาพของปัจจัยดังกล่าว

ในด้านธุรกิจเอกชนหรือการจัดการธุรกิจ ได้กล่าวถึงปัจจัยของการจัดการไว้ว่า มี 6 M โดยเพิ่มเรื่องตลาดจำหน่ายสินค้า และเครื่องจักรสำหรับการผลิต แต่ในปัจจุบันปัจจัยของการจัดการยุคใหม่ มีกล่าวไว้ถึง 8 ประการ หรือ 8 M โดยเพิ่มปัจจัยอีก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านวิธีการทำงาน และปัจจัยด้านเวลา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. คน (Man) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
2. เงิน (Money) สำหรับเป็นค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ
3. วัสดุสิ่งของ (Material) ได้แก่ อุปกรณ์ เครื่องใช้ และอาคารสถานที่
4. ความรู้ด้านการจัดการ (Management) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ
5. ตลาด (Market) เป็นที่สำหรับจำหน่ายสินค้าและบริการ
6. เครื่องจักรกล (Machine) ใช้สำหรับผลิตสินค้าและบริการ
7. วิธีการทำงาน (Method) หมายถึง วิธีหรือขั้นตอนในการทำงาน
8. เวลา (Minute) หมายถึง เวลาในการดำเนินงาน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ มีปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ โดยผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการสัมมนาเพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปรัก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา

พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

Laudon and Traver (2007) ได้ให้ความหมายว่า “การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์” (Electronic Commerce) หมายถึง การใช้อินเทอร์เน็ตและเว็บเพื่อทำธุรกรรมทางการค้า หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อทำธุรกรรมทางการค้าระหว่างองค์กรและบุคคลทั่วไป

Turban and King (2008) ได้ให้ความหมายว่า “การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์” หมายถึง ขั้นตอนการสั่งซื้อ การขาย การเคลื่อนย้าย หรือการแลกเปลี่ยนสินค้า บริการ และสารสนเทศผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ รวมถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วย

Kanjanasuwana (2009) ได้ให้ความหมายว่า “การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์” หมายถึง การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางสำหรับแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ตัวบุคคล องค์กร หรือตัวบุคคลกับองค์กร ทั้งนี้ เพื่อช่วยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

Kittidechanuparb (2006) กล่าวว่า พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางที่ใช้สำหรับการทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งได้แก่ การซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ การติดต่อสื่อสาร การทำธุรกรรมทางการเงินการชำระค่าภาษี การจองตั๋วฟุตบอลผ่านมือถือ ล้วนแล้วแต่เป็นพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งสิ้น

Kanjanasuwan (2009) ได้แบ่งประเภทของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce) ตามกลุ่มบุคคลหรือองค์กร ที่ทำธุรกรรมร่วมกันได้หลายประเภท ดังนี้

1) Business-to-Business (B2B) เป็นการทำธุรกรรมระหว่างองค์กรธุรกิจกับผู้บริโภคทั่วไป (บริษัท ผู้ผลิต และตัวแทนจำหน่าย) กับ องค์กรธุรกิจด้วยกันเอง เช่น การจัดซื้อ (Purchasing) การจัดจ้าง (Procurement) และการจัดการตัวแทนจำหน่าย (Supplier Management) เป็นต้น โดย B2B มักจะมีการรวมกลุ่มของสมาชิกที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกันเข้าไว้ด้วยกัน เช่น สมาคมอุตสาหกรรมเหล็กไทย กลุ่มธุรกิจการบิน กลุ่มธุรกิจบ้านและที่ดิน ทั้งนี้ เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายหรือมาตรฐานที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน

2) Business-to-Consumer (B2C) เป็นการทำธุรกรรมระหว่างองค์กรธุรกิจกับผู้บริโภคทั่วไป ซึ่งมีลักษณะเป็นการค้าแบบขายปลีก (Retail) ดังนั้น E-Commerce ประเภทนี้อาจเรียกได้อีกชื่อหนึ่งว่า “Electronic Retailing (E-Retailing หรือ E-Tailing)” ตัวอย่างเว็บไซต์ประเภทนี้ เช่น www.yahoo.com, www.amazon.com และ www.ktpbook.com

3) Consumer-to-Consumer (C2C) เป็นการทำธุรกรรมโดยตรงระหว่างผู้บริโภคกับผู้บริโภค เช่น การขายสินค้ามือสอง การแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน และการรับสมัครงาน เป็นต้น ตัวอย่างเว็บไซต์ประเภทนี้ เช่น www.thaisecondhand.com และ www.jobthai.com

4) Consumer-to-Business (C2B) เป็นการทำธุรกรรมระหว่างผู้บริโภคทั่วไปกับองค์กรธุรกิจ โดยผู้บริโภคจะรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มสมาชิกหรือสหกรณ์ แล้วทำธุรกรรมกับผู้ประกอบการในนามของกลุ่มสหกรณ์ เพื่อสร้างอำนาจในการเจรจาต่อรองกับผู้ประกอบการ ตัวอย่างเว็บไซต์ประเภทนี้ เช่น www.thaicoperative.com

5) Intrabusiness E-Commerce เป็นการทำธุรกรรมที่ใช้เครือข่ายอินทราเน็ต (Intranet) เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนข่าวสาร การดำเนินงาน และบริการต่าง ๆ ระหว่างบุคลากรภายในองค์กร เช่น การส่งข้อมูลจากฝ่ายขายไปยังฝ่ายบัญชีเพื่อจัดทำงบการเงิน หรือการร่วมกันออกแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างแผนก เป็นต้น

6) Business-to-Employee (B2E) ธุรกรรมประเภทนี้เป็นส่วนหนึ่งของ Intrabusiness E-Commerce แต่จะมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเฉพาะพนักงานภายในองค์กรเท่านั้น เช่น การประชาสัมพันธ์เพื่อแจ้งข่าวการฝึกอบรมและสวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้น

7) Collaborative Commerce (C-Commerce) เป็นการทำธุรกรรมระหว่างองค์กรธุรกิจกับผู้มีส่วนร่วมทางการค้า ได้แก่ กลุ่มคนที่ต้องปฏิสัมพันธ์ร่วมกันภายในห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เช่น ผู้จำหน่ายวัตถุดิบ บริษัทขนส่งสินค้า และตัวแทนจำหน่าย เป็นต้น

8) Electronic Government (E-Government) เป็นการนำธุรกรรมระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชน บริษัท ห้างร้าน หน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนพนักงานภายในองค์กรภาครัฐเอง เช่น ธุรกรรมที่เป็นไปเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน เรียกว่า “Government-to-Citizen: G2C” หรือ ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement) ซึ่งการกระทำร่วมกับองค์กรธุรกิจ เรียกว่า “Government-to-Business: G2B” เป็นต้น

9) Exchange-to-Exchange (E2E) เป็นธุรกรรมที่ใช้หลักการเดียวกับ E-Commerce กล่าวคือ เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สินค้า และบริการผ่านทางตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Marketing) ซึ่งเป็นแหล่งชุมชนของผู้ซื้อและผู้ขายหลายราย ตัวอย่างเว็บไซต์ประเภทนี้ เช่น www.asungha.com, www.pantip.com เป็นต้น

10) Nonbusiness E-Commerce เป็นการนำธุรกรรมในหน่วยงานที่ไม่แสวงหาผลกำไร เช่น องค์กรทางศาสนา สถาบันการศึกษา และองค์กรทางสังคม เป็นต้น ซึ่งวัตถุประสงค์ของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้ อาจจะไม่ได้มุ่งหวังผลกำไรเป็นสิ่งตอบแทน เพียงแต่ต้องการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้น้อยลง อันจะช่วยให้ต้นทุนจากการดำเนินงานลดลง และยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการลูกค้าอีกด้วย

หลักการออกแบบเว็บไซต์

Pongthongmueng (2012) ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการสร้างเว็บไซต์ว่ามีกระบวนการในการสร้างและออกแบบเว็บพื้นฐาน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) การวางแผน (Planning) การรวบรวมข้อมูล กำหนดวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย และการกำหนดขอบเขต เพื่อนำข้อมูลมาสร้างเว็บไซต์

2) การออกแบบ (Design) การนำข้อมูลและแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติ โดยกำหนดการเชื่อมโยงและคุณลักษณะที่ต้องใช้ในการออกแบบเว็บไซต์ให้สอดคล้องกันและมีระดับความยากง่ายต่าง ๆ ในการออกแบบ

3) การพัฒนา (Development) เน้นการตกแต่งและเสริมเครื่องมือต่าง ๆ สำหรับเว็บไซต์ เช่น การกำหนดสี ภาพ การใช้ Flash ช่วยให้เว็บน่าสนใจและเพิ่มเติมเทคนิคต่าง ๆ ของโปรแกรมสนับสนุนการสร้างเว็บ

4) การติดตั้ง (Publishing) การนำเอาเว็บที่สร้างขึ้นเข้าไปติดตั้งในเว็บเซิร์ฟเวอร์ เพื่อให้แสดงผลได้ในระบบอินเทอร์เน็ต หรือจะเรียกว่า การอัปโหลด (Upload)

5) การบำรุงรักษา (Maintenance) เป็นขั้นตอนประเมินผลและติดตามผลการติดตั้งเว็บไซต์ว่ามีข้อขัดข้องหรือต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเว็บเพิ่มเติมให้ทันสมัยอยู่เสมอ

การวัดความสำเร็จของระบบ

Boon-aon (2010) ได้อธิบายว่า ความสำเร็จของระบบมีตัวชี้วัดหลายตัว ตัวชี้วัดที่นิยมมากที่สุด ได้แก่

- 1) ระดับการใช้งาน (Utilization)
- 2) ความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบ (User Satisfaction)
- 3) ประสิทธิภาพ (Efficiency)
- 4) ประสิทธิผล (Effectiveness)

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของระบบ ประกอบด้วย แนวทางศึกษาที่เน้นปัจจัย (Factor Approach) และการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ (User Participation) ซึ่งทำให้ผู้ใช้มีบทบาทในการออกแบบให้ตรงกับความต้องการของตนเองได้ และทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อระบบ เนื่องจากมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลง การได้นำความรู้และความเชี่ยวชาญของผู้ใช้จะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ดีกว่าการสนับสนุนจากผู้บริหาร หากระบบงานได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารในทุกระดับ ก็จะมีแนวโน้มที่ทำให้ผู้ใช้และเจ้าหน้าที่ระบบสารสนเทศเกิดทัศนคติที่ดีต่อระบบด้วย

จากแนวคิดเกี่ยวกับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หลักการออกแบบเว็บไซต์ และการวัดความสำเร็จของระบบ ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และออกแบบการพัฒนา ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สุขาวิดี ตำบลปรัง อำเภอสระเดา จังหวัดสงขลา และการถ่ายทอดองค์ความรู้และการนำระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไปใช้จริง

ความพึงพอใจ

Paosuwan, Patchim, and Chaypanya (2007) ได้กล่าวถึง ความหมายของความพึงพอใจว่า สิ่งที่เราควรจะเป็นไปตามความต้องการ ความพึงพอใจเป็นผลของการแสดงออกของทัศนคติของบุคคลอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นความรู้สึกอันเอียงของจิตใจที่มีประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับอาจจะมากหรือน้อยก็ได้ และเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ แต่ก็เมื่อได้สิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการ หรือทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ ก็จะเกิดความรู้สึกบวก เป็นความรู้สึกที่พึงพอใจ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าสิ่งนั้นสร้างความรู้สึกผิดหวัง ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกทางลบ เป็นความรู้สึกไม่พึงพอใจ

Chaipunya (1998) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดความพึงพอใจนั้น สามารถทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถาม ต้องการทราบความคิดเห็นซึ่งสามารถกระทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าว อาจถามความพอใจในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ตอบทุกคนตอบมาเป็นแบบแผนเดียวกัน มักใช้ในกรณีที่ต้องการข้อมูลกลุ่มตัวอย่างมาก ๆ วิธีนี้นับเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการวัดทัศนคติ รูปแบบของแบบสอบถามจะใช้มาตรวัดทัศนคติ ซึ่งที่นิยมใช้ในปัจจุบันวิธีหนึ่ง คือ มาตราส่วนแบบลิเคิร์ท ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีคำตอบที่แสดงถึงระดับความรู้สึก 5 คำตอบ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยจะต้องออกไปสอบถามโดยการพูดคุย โดยมีการเตรียมแผนงานล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

3. การสังเกต เป็นวิธีวัดความพึงพอใจ โดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน วิธีนี้เป็นวิธีการศึกษาที่เก่าแก่ และยังเป็นที่ยอมรับใช้อย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาการวัดความพึงพอใจ สรุปได้ว่าการวัดความพึงพอใจ เป็นการบอกถึงความชอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งสามารถวัดได้หลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม ความคิดเห็น และการใช้แบบสำรวจความรู้สึก ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบสอบถามเพื่อศึกษาความพึงพอใจระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สุขาดี ตำบลปรัก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

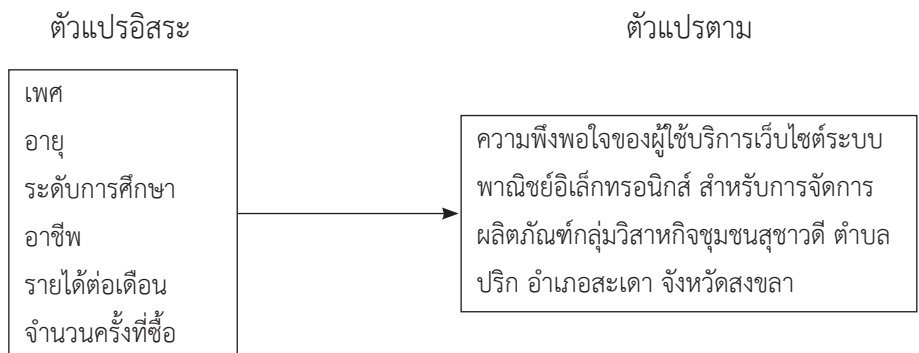
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Kiadrasamee (2015) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ในเรื่องของ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รวมถึงปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 405 คน ผ่านทางแบบสอบถามออนไลน์ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 4 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย และยอมรับเทคโนโลยี 2) ปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ 3) ปัจจัยด้านราคา คุณภาพ และความหลากหลายของสินค้าในแอปพลิเคชัน และความตรงต่อเวลาในการจัดส่งสินค้า 4) ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ การสื่อสารกับผู้บริโภค และความมีชื่อเสียงของแอปพลิเคชัน ในส่วนของการศึกษาความแตกต่างของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ผลวิจัยพบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแตกต่างกัน โดยกลุ่มนักเรียน นักศึกษา มีค่าเฉลี่ยการตัดสินใจซื้อ มากกว่าผู้ที่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ซึ่งจากผลการวิจัยผู้ประกอบการและนักพัฒนาแอปพลิเคชันสามารถนำไปพัฒนาระบบปฏิบัติการของแอปพลิเคชันซื้อขายสินค้าออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้นได้

Chaitirasakul and Gulid (2013) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ต การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ซื้อสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ตเท่านั้น จำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อาชีพเป็นนักเรียน/

นักศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท และภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพมหานคร จากการทดสอบสมมติฐาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 0.01 พบว่า ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้านความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต และด้านจำนวนครั้งที่สั่งซื้อสินค้า แตกต่างกัน และผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตที่มีอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้านความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มี 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาติ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้นำกลุ่ม (ประธาน และคณะกรรมการกลุ่ม) และสมาชิกกลุ่ม กลุ่มที่ 2 กลุ่มลูกค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 400 คน เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่ และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้น ขนาดตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่าง อย่างน้อย 384 คน เพื่อสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาติ ตำบลปรัง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาติ จำนวน 7 คน เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ส่วนที่ 2 ซอฟต์แวร์ OpenCart ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์สำเร็จรูปสำหรับบริหารจัดการร้านค้าออนไลน์เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาติ ตำบลปรัง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จำนวน 400 ชุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ก่อนดำเนินการพัฒนาระบบ ใช้แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

3.2 พัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มีขั้นตอน ดังนี้

1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความต้องการในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

2) วิเคราะห์และออกแบบระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

3) พัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

4) นำระบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี

5) ปรับปรุงระบบให้ใช้งานได้จริง

6) จัดทำคู่มือการใช้งานและจัดอภิปรายกลุ่ม เพื่ออธิบายการใช้งานระบบ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี และนำระบบไปใช้งานจริง

3.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจของระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ไปให้กลุ่มลูกค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทำการประเมินวัดความพึงพอใจต่อระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้พัฒนาขึ้น จำนวน 400 ชุด โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2561 - วันที่ 30 กันยายน 2561

4. การวิเคราะห์ข้อมูล มี 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากการศึกษาความต้องการในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ทางสถิติ จากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติทดสอบที (t-test) และสถิติทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อมีค่าเฉลี่ยอย่างน้อยหนึ่งคู่ที่แตกต่างกันจะนำไปเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparison) โดยใช้วิธีทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD)

ผลการวิจัย

1. ความต้องการในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

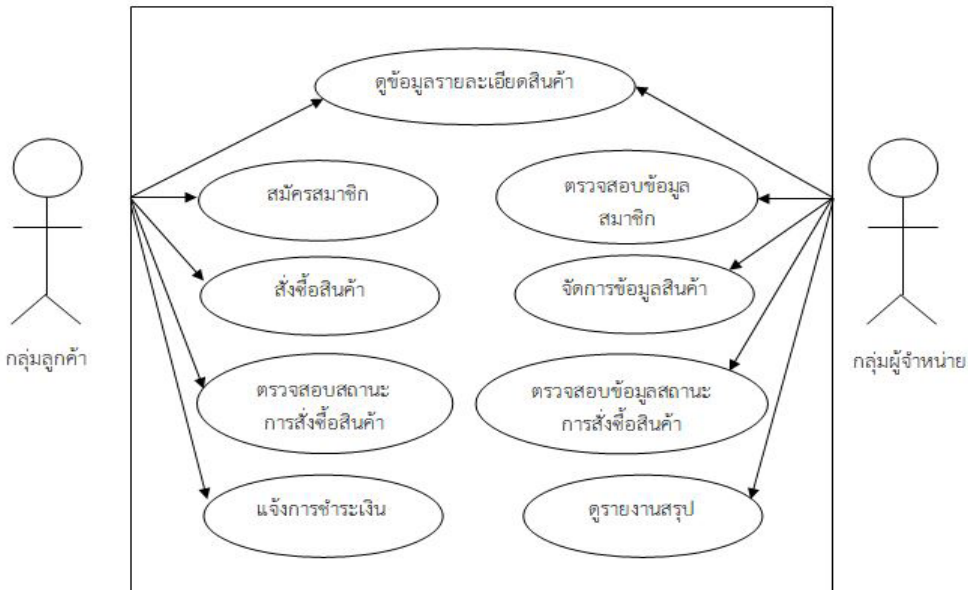
ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นเพศหญิง จำนวน 6 คน และเพศชาย จำนวน 1 คน อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 35-65 ปี การศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี อาชีพหลักเป็นเกษตรกร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,000-5,000 บาท และมีรายได้ของกลุ่มจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดีต่อเดือนเฉลี่ย 20,000-50,000 บาท จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ขายได้ต่อเดือน 500-1,000 ชิ้น กลุ่มลูกค้าหลักของกลุ่มส่วนใหญ่เป็นวัยทำงาน

ภาคธุรกิจ และพ่อค้าคนกลาง ทางกลุ่มมีสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต จำนวน 2 คน ปัจจุบันมีการใช้เฟซบุ๊ก และไลน์เป็นช่องทางในการบอกข้อมูลข่าวสารหรือขายสินค้า อุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์มือถือ โดยสมาชิกกลุ่มมีประสบการณ์ในการซื้อสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 2 คน ทางกลุ่มมีความต้องการเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้า ซึ่งคาดว่าหากมีระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สามารถช่วยเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้าได้มากขึ้น

ความรู้เกี่ยวกับระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา สมาชิกกลุ่มยังไม่มีความรู้เรื่องการขายสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ แต่มีการใช้เฟซบุ๊ก และไลน์เป็นช่องทางในการบอกข้อมูลข่าวสารหรือขายสินค้า ทางกลุ่มมีความต้องการในการจัดการทำเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำเสนอสินค้า เพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้า และการประชาสัมพันธ์ อีกทั้ง ยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากสมุนไพรพื้นบ้านให้เป็นที่รู้จักแก่คนรุ่นหลัง โดยมีความสามารถในการรับคำสั่งซื้อสินค้า เนื่องจากทางกลุ่มมีสินค้าผลิตไว้เพื่อรอการจำหน่าย และมีการผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อสินค้าบ้างในบางครั้ง ต้องการวิธีจัดส่งสินค้าทางพัสดุไปรษณีย์ และต้องการรับชำระเงินจากลูกค้าผ่านทางบริการของธนาคาร

ดังนั้น ทางกลุ่มจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในส่วนของบุคลากรในการจัดการข้อมูลการซื้อ-ขาย ผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งนักวิจัยจะมีการถ่ายทอดองค์ความรู้และจัดอบรมการใช้งานระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้ดูแลระบบของทางกลุ่ม ซึ่งทางกลุ่มสามารถทบทวนเพิ่มเติมจากคู่มือการใช้งานระบบได้อีกทาง

2. ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ชื่อเว็บไซต์ คือ www.otopsuchawadee.com มีการวิเคราะห์และออกแบบขั้นตอนการทำงานของระบบ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ระบบหน้าร้าน สำหรับกลุ่มลูกค้าเข้าใช้งาน และระบบหลังร้าน สำหรับกลุ่มผู้จัดจำหน่ายไว้ใช้จัดการข้อมูล และใช้ซอฟต์แวร์ OpenCart ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์สำเร็จรูปสำหรับบริหารจัดการร้านค้าออนไลน์เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ดังแสดงในรูปที่ 2

รูปที่ 2 การทำงานของระบบ (Use Case Diagram)

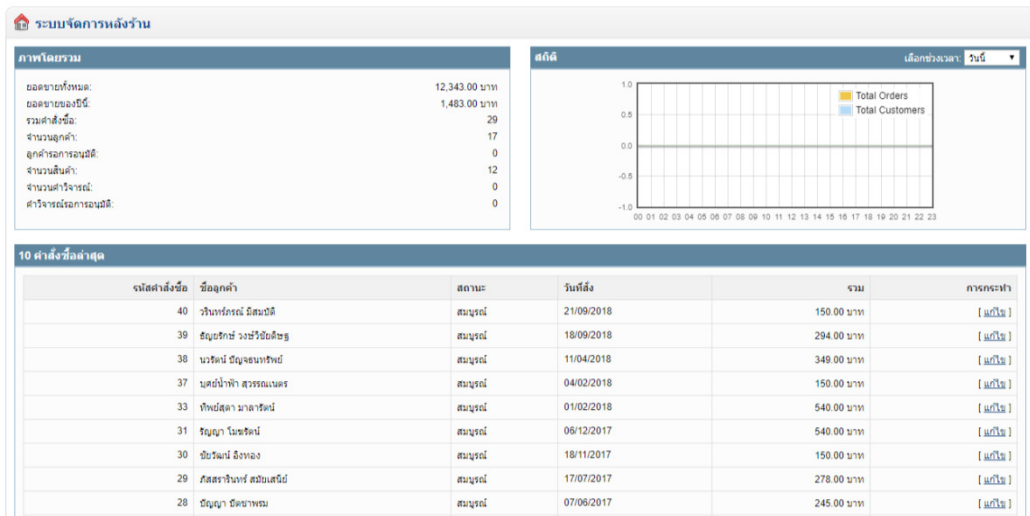
ขอบเขตของระบบแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ระบบหน้าร้าน และระบบหลังร้าน ดังนี้

1) ระบบหน้าร้าน (Front-end) เป็นระบบที่แสดงรายละเอียดที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ภายในร้าน โดยในส่วนนี้จะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า ซึ่งลูกค้าสามารถดูรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ สมัครสมาชิก สั่งซื้อผลิตภัณฑ์ ตรวจสอบสถานะการสั่งซื้อ และสามารถแจ้งการชำระเงินผ่านระบบกลับไปยังผู้จำหน่าย ดังแสดงในรูปที่ 3

2) ระบบหลังร้าน (Back-end) เป็นส่วนของการจัดการข้อมูลต่าง ๆ ภายในระบบ ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบ หรือผู้ดูแลระบบ ซึ่งสามารถดูรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ ตรวจสอบข้อมูลการสมัครสมาชิก จัดการรายละเอียดข้อมูลผลิตภัณฑ์ ตรวจสอบสถานะการสั่งซื้อของลูกค้า และดูรายงานสรุปการซื้อขายสินค้าได้ ดังแสดงในรูปที่ 4

รูปที่ 3 หน้าหลักการซื้อขายผลิตภัณฑ์

รูปที่ 4 หน้าหลักระบบการจัดการหลังร้าน

3. ความพึงพอใจระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 สุขาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์
 อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุขาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัด
 สงขลา จำนวน 400 คน กลุ่มที่สนใจส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20-30 ปี และ 31-40 ปี
 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน รองลงมา คือ
 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท และมีจำนวนครั้งในการซื้อสินค้า
 ผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ 2-10 ครั้ง

ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุขชาติ ตำบลปริก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้งานเว็บไซต์ในส่วนต่าง ๆ มีการตั้งชื่อของเว็บไซต์สื่อความหมายได้ดี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 รองลงมา มีการเข้าถึงและค้นหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และมีช่องทางการติดต่อสอบถามและให้ข้อเสนอแนะ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 ตามลำดับ มีความพึงพอใจโดยรวมด้านการใช้งานเว็บไซต์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 และในส่วนของด้านความสวยงามและการออกแบบเว็บไซต์ รูปแบบการนำเสนอสินค้ามีความโดดเด่นและน่าสนใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 รองลงมา มีการใช้สีและขนาดของตัวอักษร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 และมีความพึงพอใจโดยรวมด้านความสวยงามและการออกแบบเว็บไซต์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51

4. เปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุขชาติ ตำบลปริก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งที่ซื้อ ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศต่อความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุขชาติ

	N	Mean	S.D.	t	Sig.
ชาย	87	3.57	.493	.083	.934
หญิง	313	3.56	.681		

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุขชาติ ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุต่อความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาดิขัยอเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑักรูมิวิสาหกิจชุมขนสุขาวัติ

	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความพึงพอใจในการใช้ บริการเว็บไซต์	ระหว่างกรูมิ	6.914	4	1.728	4.296	.002*
	ภายในกรูมิ	158.924	395	.402		
	รวม	165.838	399			

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาดิขัยอเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑักรูมิวิสาหกิจชุมขนสุขาวัติ ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์แตกต่างกัน โดยผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์มากกว่าผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป และผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีอายุ 20-30 ปี มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์มากกว่าผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีอายุ 31-40 ปี และ 51 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีอายุ 31-40 ปี มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์มากกว่าผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีอายุ 41-50 ปี มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์มากกว่าผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษาต่อความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาดิขัยอเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑักรูมิวิสาหกิจชุมขนสุขาวัติ

	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความพึงพอใจการใช้ บริการเว็บไซต์	ระหว่างกรูมิ	3.440	3	1.147	2.796	.040*
	ภายในกรูมิ	162.398	396	.410		
	รวม	165.838	399			

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาดิขัยอเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑักรูมิวิสาหกิจชุมขนสุขาวัติ ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์ แตกต่างกัน โดยผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์น้อยกว่าผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีระดับการศึกษาปริญญาเอก และผู้ใช้บริการเว็บไซต์

ที่มีระดับการศึกษาปริญญาโท มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์น้อยกว่า ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีระดับการศึกษาปริญญาเอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชีพต่อความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความพึงพอใจการใช้บริการเว็บไซต์	ระหว่างกลุ่ม	4.942	5	0.988	2.421	.035*
	ภายในกลุ่ม	160.895	394	.408		
	รวม	165.838	399			

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์แตกต่างกัน โดยผู้ให้บริการเว็บไซต์ที่มีอาชีพข้าราชการ มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์น้อยกว่า ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว และนักเรียน/นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พนักงานเอกชน และนักเรียน/นักศึกษา มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์มากกว่า ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนต่อความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความพึงพอใจการใช้บริการเว็บไซต์	ระหว่างกลุ่ม	2.037	4	0.509	1.228	.298
	ภายในกลุ่ม	160.801	395	.415		
	รวม	165.838	399			

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนครั้งที่ซื้อต่อความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ความพึงพอใจการใช้บริการเว็บไซต์	ระหว่างกลุ่ม	0.655	3	0.218	0.523	.667
	ภายในกลุ่ม	165.183	396	.417		
	รวม	165.838	399			

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ที่มีจำนวนครั้งที่ซื้อของแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์ ไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปรัก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

1. ความต้องการระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปรัก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พบว่า ทางกลุ่มมีความต้องการในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำเสนอสินค้า ประชาสัมพันธ์ และเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าในกลุ่มลูกค้าทุกระดับ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยมีความสามารถในการรับคำสั่งซื้อสินค้า เนื่องจากทางกลุ่มมีสินค้าผลิตไว้เพื่อรอการจำหน่าย และมีการผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อสินค้าบ้างในบางครั้ง ต้องการวิธีจัดส่งสินค้าทางพัสดุไปรษณีย์ และต้องการรับชำระเงินจากลูกค้าผ่านช่องทางบริการของธนาคาร ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีด้านการจัดการ การจัดการหรือการบริหารกิจการต่าง ๆ จำเป็นต้องมีทรัพยากรอันเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการ โดยทั่วไปถือว่าทรัพยากรที่จำเป็นของการจัดการมีอยู่ 4 ประการ ซึ่งรู้จักกันในนาม 4 M ได้แก่ คน เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมขององค์การนั้น ๆ เงิน ใช้สำหรับเป็นค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ วัสดุสิ่งของ หมายถึง อุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องมือต่าง ๆ รวมทั้งอาคารสถานที่ และความรู้ด้านการจัดการ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ (Bangmo, 2008)

2. พัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปรัก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีชื่อเว็บไซต์ คือ www.otopsuchawadee.com แบ่งการทำงานออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ระบบหน้าร้าน เป็นระบบที่แสดงรายละเอียดที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ภายในร้าน โดยในส่วนนี้จะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า สามารถดูรายละเอียดของผลิตภัณฑ์

สมัครสมาชิก สั่งซื้อผลิตภัณฑ์ ตรวจสอบสถานะการสั่งซื้อ และแจ้งการชำระเงินผ่านระบบกลับไปยังผู้จำหน่าย 2) ระบบหลังร้าน เป็นส่วนของการจัดการข้อมูลต่าง ๆ ภายในระบบ ซึ่งในส่วนนี้ จะเป็น ส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบ หรือผู้ดูแลระบบ สามารถดูรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ ตรวจสอบข้อมูล การสมัครสมาชิก จัดการรายละเอียดข้อมูลผลิตภัณฑ์ ตรวจสอบสถานะการสั่งซื้อของลูกค้า และดู รายงานสรุปการซื้อขายสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง การใช้ เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางสำหรับแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ตัวบุคคล องค์กร หรือตัวบุคคลกับองค์กร ทั้งนี้ เพื่อช่วยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร (Kanjanasuwana, 2009)

3. ความพึงพอใจระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สุชาวดี ตำบลปรัก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก มีการตั้งชื่อของเว็บไซต์สื่อความหมายได้ดี การเข้าถึงและค้นหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว มี ช่องทางการติดต่อสอบถาม รูปแบบการนำเสนอสินค้า มีความโดดเด่นและน่าสนใจ การใช้สีและขนาด ของตัวอักษรอ่านง่าย และมีความสวยงามในการออกแบบเว็บไซต์ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี การวัดความสำเร็จของระบบ ได้อธิบายว่า ความสำเร็จของระบบมีตัวชี้วัดหลายตัว ตัวชี้วัดที่นิยมมากที่สุด ได้แก่ ระดับการใช้งาน ความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (Boon-aon, 2010) และสอดคล้องกับแนวคิดการวัดความพึงพอใจ เป็นการบอกถึงความชอบของบุคคลที่มีต่อ สิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งสามารถวัดได้หลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถามความคิดเห็น และการ ใช้แบบสำรวจความรู้สึก (Chaipunya, 1998)

4. เปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามปัจจัย ส่วนบุคคล ของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนสุชาวดี ตำบลปรัก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา พบว่า ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์ แตกต่างกัน และผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ที่มีเพศ รายได้ต่อเดือน จำนวน ครั้งที่ซื้อ ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์ ไม่แตกต่างกัน โดยผู้ใช้บริการเว็บไซต์ ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี และ อายุ 20-30 ปี มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์มากกว่า ผู้ใช้บริการ เว็บไซต์ที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป และผู้ใช้ที่มีความพึงพอใจส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา และประกอบ อาชีพธุรกิจส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความพึงพอใจ คือ ความพึงพอใจเป็นผลของการแสดงออก ของทัศนคติของบุคคลอีกรูปแบบหนึ่ง และเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางบวก และทางลบ สามารถตอบสนองความต้องการ หรือทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกบวก เป็นความรู้สึกที่พึงพอใจ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าสิ่งนั้นสร้างความรู้สึกผิดหวัง ก็จะทำให้เกิดความรู้สึก ทางลบ เป็นความรู้สึกไม่พึงพอใจ (Paosuwan et al., 2007) และสอดคล้องกับแนวคิดการวัดความ พึงพอใจ เป็นการบอกถึงความชอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งสามารถวัดได้หลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์

การใช้แบบสอบถามความคิดเห็น และ การใช้แบบสำรวจความรู้สึก (Chaipunya, 1998) อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ในเรื่องของ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผลวิจัย พบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ ของกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแตกต่างกัน โดยกลุ่มนักเรียน นักศึกษา มีค่าเฉลี่ยการตัดสินใจซื้อมากกว่าผู้มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ซึ่งจากผลการวิจัยผู้ประกอบการและนักพัฒนาแอปพลิเคชันสามารถนำไปพัฒนาระบบปฏิบัติการของแอปพลิเคชันซื้อขายสินค้าออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้นได้ (Kiadrasamee, 2015) และสอดคล้องกับผลวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ต ซึ่งพบว่า ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้านความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต และด้านจำนวนครั้งที่สั่งซื้อสินค้า แตกต่างกัน และผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตที่มีอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้านความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต แตกต่างกัน (Chaitirasakul & Gulid, 2013) โดยสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการทำการตลาดออนไลน์ การเจาะกลุ่มเป้าหมาย การโปรโมทสินค้าในกลุ่มผู้บริโภคที่มีความสนใจตามความต้องการของผู้บริโภคได้รวดเร็ว และแม่นยำ เพื่อเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายสินค้าที่มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีความต้องการทำการค้าด้วยระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ แต่ขาดความรู้และความเข้าใจในระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นทางกลุ่มจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในส่วนของคุณคลากรในการจัดการข้อมูลการซื้อขายผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งนักวิจัยได้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้และจัดอบรมการใช้งานระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไปแล้ว ซึ่งทางกลุ่มสามารถทบทวนเพิ่มเติมจากคู่มือการใช้งานระบบได้
2. องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือองค์กรบริหารส่วนจังหวัด ควรมีส่วนช่วยส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในการนำเสนอสินค้าให้กับผู้ที่มาเยี่ยมชมเว็บไซต์ขององค์กรบริหารส่วนตำบล หรือองค์กรบริหารส่วนจังหวัด ให้สามารถค้นหาสินค้าได้ หรืออาจจะใช้เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการเป็นตัวกลางในการนำเสนอสินค้า หรือเชื่อมโยงมาสู่เว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้า และประชาสัมพันธ์กลุ่มให้เป็นที่รู้จักเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Bangmo, S. (2008). *Organization and management* (5th ed.). Bangkok: Wittayaphat. [in Thai]
- Boon-aon, A. (2010). *Development of e-commerce prototype for OCC public company limited* (Master's thesis). Silpakorn University, Bangkok. [in Thai]
- Chaipunya, P. (1998). *Farmers' satisfaction on mixed farming activities under agriculture restructuring and production system project adjustment, Chiang Rai Province* (Master's thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai. [in Thai]
- Chaitirasakul, J., & Gulid, N. (2013). Factors affecting using behavior for E-Commerce of internet users. *Srinakharinwirot Business Journal*, 4(1), 18-34. [in Thai]
- Kanjanasuwan, T. (2009). *E-Commerce*. Bangkok: KTP Comp & Consult. [in Thai]
- Kiadrasamee, J. (2015). *Factor affecting the decision making on purchasing products from the online application in bangkok metropolitan region* (Master's thesis). Thammasat University, Bangkok. [in Thai]
- Kittidechanuparb, P. (2006). *OS commerce*. Bangkok: Innovation Media Printing. [in Thai]
- Kraisanti, K., & Kumsri, R. (2015). *Management potential of Suchawadee Community Enterprise in Prik, Sadao District, Songkhla* (Research report). Songkhla: Hatyai University. [in Thai]
- Laudon, K. C., & Traver, C. G. (2007). *E-Commerce: Business technology society* (3rd ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hill.
- Paosuwan, K., Patchim, T., & Chaypanya, S. (2007). *Expectation and satisfaction of studying at Suan Dusit Rajabhat University Phitsanulok Center* (Research report). Bangkok: Suan Dusit Rajabhat University. [in Thai]
- Pongthongmueng, J. (2012). *Web Design*. Retrieved from <http://www.gotknow.org/posts/190393> [in Thai]
- Turban, E., & King, D. (2008). *Electronic commerce 2008 (A material perspective)*. New Jersey: Pearson Prentice Hill.
- Wiratnipawan, W. (2007). *Management according to the moral guidelines and the sufficiency economy guidelines*. Bangkok: SE-EDUCATION Public Company. [in Thai]

การพัฒนาตัวชี้วัดของการบริหารงานที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในภาคตะวันออกของประเทศไทย

An Indicator Development of Effective School Management in the Eastern Region of Thailand

นภชนก ฐานวานิชกุล^{1*}, สุเมธ งามกนก¹, และ สมพงษ์ ปันหูน¹

Nopchanok Tanwanichkul^{1*}, Sumet Ngamkanok¹, and Sompong Panhoon¹

Abstract

The purposes of this research were: 1) to construct indicators of effective school management and 2) to validate the constructed validity of a measurement model of factor analysis indicators. The population was school teachers under the authority of the Office of Primary Education Area in the eastern region of Thailand. By the use of a stratified random sampling technique, the sample size (respondents/teachers) of this research was 849; 400 arranged for answering Exploratory Factor Analysis (EFA) questionnaires and 449 for Confirmatory Factor Analysis (CFA). The research instrument was questionnaires used for validating the hypothesized model. The Exploratory Factor Analysis (EFA) result showed that there were five underlying factors presented in this model consisting of the factor with the highest mean score: the administrators' leadership and good governance skills ($\bar{X} = 4.70$, $SD = .51$). The second highest was professional administrators ($\bar{X} = 4.63$, $SD = .55$), followed by student-centered learning management process ($\bar{X} = 4.62$, $SD = .54$). The lowest mean score was that of item

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

¹Educational Administration Department, Faculty of Education, Burapha University, Saen Suk Sub-district, Mueang District, Chon Buri Province 20131

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: nopchanokthan@gmail.com)

รับบทความวันที่ 10 มิถุนายน 2562 แก้ไขวันที่ 24 กันยายน 2562 รับลงตีพิมพ์วันที่ 8 ตุลาคม 2562

CUR2: publishing curriculum ($\bar{X} = 3.92$, $SD = .76$). The result of Confirmatory Factor Analysis (CFA) showed that the model was congruent with the empirical data. The Chi-square's value was 461.42 with a p-value of .10, holding a degree of freedom of 424, and that of RMSEA of .014. The most affecting factor was teacher training (.86) followed by monitoring, evaluation, and supervision (.78); academic administration (.76); curriculum development (.76); and the efficiency of school administrators (.60). The factor loading value was arranged in rank between .53 to .83.

Keywords: Educational Management, Effectiveness School

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างตัวบ่งชี้การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ 2) ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบจำลองการวัดของตัวบ่งชี้การวิเคราะห์ปัจจัย ประชากร คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น ขนาดตัวอย่าง คือ ครู 849 คน ผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (EFA) จำนวน 400 คน และผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยยืนยัน (CFA) จำนวน 449 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแบบจำลองสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงลึก (EFA) แสดงให้เห็นว่า มีปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการที่นำเสนอในแบบจำลองนี้ ประกอบด้วย ปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาวะผู้นำและธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.70$, $S.D. = .51$) ปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยรองลงมา คือ ผู้บริหารมีอาชีพ ($\bar{X} = 4.63$, $S.D. = .55$) และการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.62$, $S.D. = .54$) ตามลำดับ และปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การเผยแพร่หลักสูตรการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.92$, $S.D. = .76$)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยยืนยัน (CFA) พบว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ไคส-แควร์มีค่าเท่ากับ 461.42 ($p = .10$) มีความเป็นอิสระ มีค่าเท่ากับ 424, RMSEA มีค่าเท่ากับ .014 ปัจจัยที่มีขนาดอิทธิพลสูงสุด คือ การฝึกอบรมครู ค่าเท่ากับ .86 การติดตามประเมินผลและการนิเทศ มีค่าเท่ากับ .78 การบริหารวิชาการ มีค่าเท่ากับ .76 การพัฒนาหลักสูตร มีค่าเท่ากับ .76 และประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียน มีค่าเท่ากับ .60 ตามลำดับ และค่าน้ำหนักปัจจัยอยู่ในช่วง .53 ถึง .83

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา ประสิทธิภาพของโรงเรียน

Introduction

Throughout the years, while there have been many educational reforms conducted in Thailand, there are still many debates about the Thai educational system. Being ranked 55th out of the 70 of Programed for International Students Assessment 2015 (Pholpirul, 2016). If compared with the ASEAN countries participating in the test, which are four countries, namely Singapore, Vietnam, Indonesia, and Thailand, it is found that Thailand ranks 3rd

according to the PISA score of 2015 as a secondary to both Singapore, and Vietnam clearly. The shocking result is that the educational ability score in the PISA 2015 Singapore rankings is the number one in all aspects, while Vietnam has consistently improved the score over the PISA average score for six years. But Thailand is back. With an average score on every side getting lower Which is counter to Indonesia, which even today still has a lower PISA rating than Thailand, but the trend has gradually improved (Pholphirul, 2016).

Thailand's education budget from 2000 to 2014 has increased by 2.35 times from 221,051 million baht in 2,000 to 518,519 million baht in 2014 or four percent of Gross Domestic Product (GDP), which accounts for 20.60 percent of the total state budget. And when comparing the proportion of educational budgets to Preliminary National Income (PNI) (six percent), representing six percent, found that the proportion is as high with Malaysia, 6.10 percent and higher than Indonesia and Singapore, representing 2.80 percent and 3.20 percent. Moreover, the proportion of such educational budgets is much higher than South Korea and Japan which uses only 5.00 and 3.70 percent of budget, but has a lower quality of education (Pholphirul, 2016).

From the government under the leadership of Prayut Chan-ocha, Prime Minister has an order regarding Eastern Economic Corridor: EEC on 17 January 2017 and the cabinet passed a resolution on 18 July 2017. In addition, the cabinet passed a resolution on 18 July 2017 to approve the strategy to support human resources support. Eastern Development Zone (2017-2021) and the Ministry of Education (SRT) have ordered the committee on the integration of education in the east and the development of education in the EEC area by the steering committee with the Education Minister (Thira Kiat Charoensethasilp) is the chairman and the steering committee with the Education Minister (Surachet Chaiwong) is the president.

What is clearly seen in the education management is that the MOF has approved the educational development plan in the eastern region special development area for five years (2017-2021) by placing four main goals in educational management including 1) Learners have language skills using technology have new industry knowledge able to create innovation and have a good quality of life. 2) Administrators, teachers and educational personnel have new industry knowledge and have the potential to manage learning coupled with the practice from real situations or simulations. 3) Educational institutions are teaching resources for developing workforce. 4) Networks in all sectors, both domestic and international, are involved in educational management.

Researcher as executives is interested in the development of effective school management indicators in eastern region of Thailand. This is an important principle that will lead to the goal and success of the work because management is at the heart of corporate holistic planning to develop and manage the organization efficiently.

Research objectives

1. To construct indicators of ESM and excusive their quality.
2. To validate the construct validity of the measurement model of ESM indicators.

Related research

Research results related of effective school management indicators as the following: 1) Academic administration, 2) Budget management, 3) Personnel management, 4) Management general administration, 5) Monitoring evaluation and supervision of effective educational management, 6) The efficiency of school administrators, 7) Professional development, 8) Curriculum development, 9) Teacher training, 10) Educational experimentation, 11) Professional leadership of the principal, 12) Reliable and professional teachers, 13) Clear operational philosophy, 14) Conductive learning environment, 15) Good organizational networking, 16) Well-oriented curriculum, 17) Evaluation, 18) Active parent participation in school activities, 19) Leadership and decision-making, 20) Parents and learning, 21) Curriculum, assessment, and instructional planning, 22) Classroom instruction, 23) School community, 24) Learning organization, 25) Learning and teaching, 26) Student responsibility, 27) Clear goal and high expectations, 28) School climate, and 29) Participations (McLaughlin, 2005; The Center on Innovation and Improvement, 2012; Taengkhaio, 2013; Office of Educational Strategy, 2016; The International Association of Laboratory Schools (IALS), 2016; Educational Service Area Office Standard, 2017; Phahamak, 2018).

Conceptual framework

This conceptual framework for this research consists of the following steps. Analytical explanations, literary criticism, use of secondary data by studying and collecting data from relevant documents and research, including searching information from various electronic databases and identifying factors. This is the reason for developing effective management indicators. (Educational Service Area Office Standard, 2017) component as the following: 1) Academic administration, 2) General administration, 3) Monitoring, evaluation and supervision, 4) The efficiency of school administrators, 5) Curriculum development and 6) Teacher training affects the management of effective. The study variables consist of the following 36 indicator (shown in Figure 1).

Scope of the study

The researcher had determined scope of the study about the development for management indicators of effective as the following:

Participants

The population of this research was teachers in Office of Primary Education Area in eastern region of Thailand. By using a stratified random sampling technique, the sample size of this research were 849 teachers; 400 respondents for Exploratory Factor Analysis (EFA) and 449 respondents for Confirmatory Factor Analysis (CFA).

Content

Quantitative content

This study is a research paper. Literary review analytical description uses secondary data by studying and compiling data from relevant documents and research, as well as searching data from various electronic databases and identifying factors. This is the reason for the development for management indicators of effective.

That educational management indicators of effectiveness 1) Academic administration accordance with Educational Service Area Office Standard (2017), SMART School (Office of Educational Strategy, 2016), The International Association of Laboratory Schools (IALS), (2016), Excellent/ effective school (McLaughlin, 2005) and Effectiveness (Phahamak, 2018). 2) General administration in accordance with Educational Service Area Office Standard (2017), SMART School (Office of Educational Strategy, 2016) and Effectiveness (Phahamak, 2018). 3) Monitoring, evaluation and supervision in accordance with Educational Service Area Office Standard (2017), Excellent/ effective school (McLaughlin, 2005), Effective practice school (The Center on Innovation and Improvement, 2012) and Effectiveness (Phahamak, 2018). 4) The efficiency of school administrators in accordance with SMART school (Office of Educational Strategy, 2016), Excellent/ effective school (McLaughlin, 2005), Effective practice school (The Center on Innovation and Improvement, 2012), Effectiveness indicator (Taengkhaio, 2013) and Effectiveness (Phahamak, 2018). 5) Curriculum development in accordance with The International Association of Laboratory Schools (IALS), (2016), Excellent/ effective school (McLaughlin, 2005) and Effective practice school (The Center on Innovation and Improvement, 2012) and 6) Teacher training in accordance with The International Association of Laboratory Schools (IALS), (2016), Excellent/ effective school (McLaughlin, 2005) and Effectiveness (Phahamak, 2018).

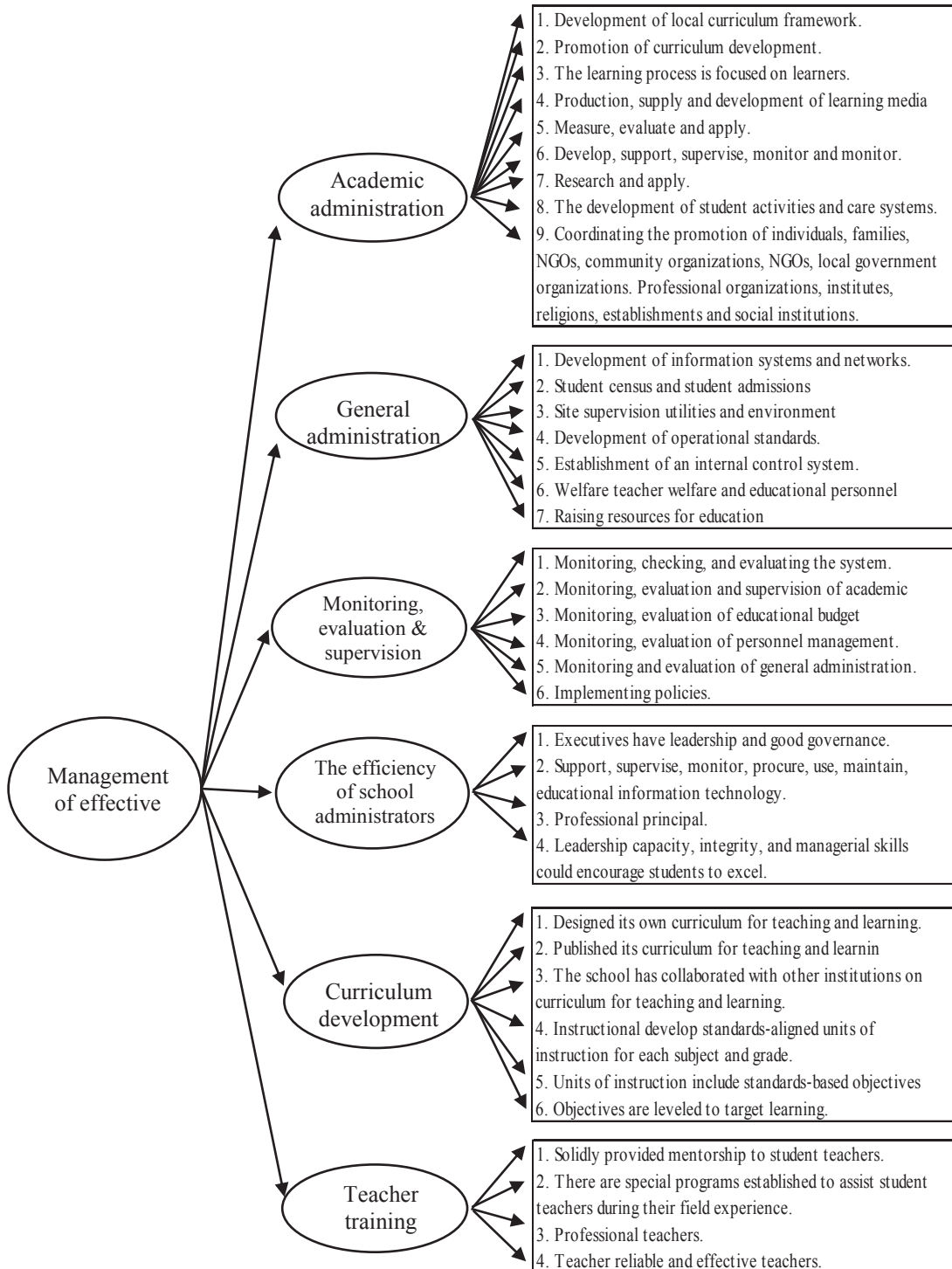

Figure 1 Research framework

Results

Section 1: Descriptive statistics for research sample and variables

From studying and exploring the basic information principles, concepts, theories and research related effective school management indicators in eastern region of Thailand. The researcher found six items and 36 observed variables, which are presented in the Table 1.

Table 1 Educational management indicators of effective school management indicators in eastern region of Thailand from document research

Factors	Observed variables
1 Academic administration (ACA)	9
2 General administration (GAM)	7
3 Monitoring, evaluation and supervision (MON)	6
4 The efficiency of school administrators (EFF)	4
5 Curriculum development (CUR)	6
6 Teacher training (TRA)	4
Total	36

From Table 1 Educational management indicators of effective school management indicators in eastern region of Thailand, there were six components and 36 observed variables as follows:

1. Academic administration (9 indicators), 2) General administration (7 indicators), 3) Monitoring, evaluation and supervision (6 indicators) 4) The efficiency of school administrators (4 indicators), 5) Curriculum development (6 indicators) and 6) Teacher training (4 indicators)

Section 2: Results of the measurement model of the latent variables validation

Based on empirical data collected in step one, the researcher uses the LISREL program in Exploratory Factor Analysis (EFA) and adjusts the structure model of effective school management indicators in eastern region of Thailand. So that the factor extraction of component is equal to five components, the researcher performs oblique rotation with the promax rotation. The component of effective school management indicators in eastern region of Thailand has more than 1 Eigen value for every value. The percentage of variance between 3.65 and 40.90 and the cumulative percentage of variance explain the variance of all five elements at 55.88 percent. The appropriate new variables consisting of five component

and 36 indicators, show in the Table 2.

Table 2 Educational management indicators of effectiveness schools in eastern region of Thailand from the LISREL program in Exploratory Factor Analysis (EFA)

Factors	Observed variables
1 Academic administration (ACA)	5
2 Monitoring, evaluation and supervision (MON)	11
3 The efficiency of school administrators (EFF)	4
4 Curriculum development (CUR)	6
5 Teacher training (TRA)	10
Total	36

From Table 2 the new variables of effective school management indicators in eastern region of Thailand, there were five components and 36 indicators as follows:

1. Academic administration (5 indicators)
 - 1.1 Development of local curriculum framework.
 - 1.2 Promotion of curriculum development.
 - 1.3 The learning process is focused on learners.
 - 1.4 Production, supply and development of learning media tools.
 - 1.5 The development of student activities and care systems.
2. Monitoring, evaluation and supervision (11 indicators)
 - 2.1 Measure, evaluate and apply.
 - 2.2 Develop, support, supervise, monitor and monitor.
 - 2.3 Research and apply.
 - 2.4 Development of operational standards.
 - 2.5 Establishment of an internal control system.
 - 2.6 Monitoring, checking, and evaluating the system.
 - 2.7 Monitoring, evaluation and supervision of academic education management.
 - 2.8 Monitoring, evaluation of educational budget management.
 - 2.9 Monitoring, evaluation of personnel management.
 - 2.10 Monitoring and evaluation of general administration.
 - 2.11 Implementing policies.
3. The efficiency of school administrators (4 indicators)
 - 3.1 Executives have leadership and good governance.

3.2 Support, supervise, monitor, procure, use, maintain, educational information technology.

3.3 Professional principal.

3.4 Leadership capacity, integrity, and managerial skills could encourage students to excel.

4. Curriculum development (6 indicators)

4.1 Designed its own curriculum for teaching and learning.

4.2 Published its curriculum for teaching and learning.

4.3 The school has collaborated with other institutions on curriculum for teaching and learning.

4.4 Instructional develop standards-aligned units of instruction for each subject and grade.

4.5 Units of instruction include standards-based objectives and criteria for mastery.

4.6 Objectives are leveled to target learning.

5. Teacher training (10 indicators)

5.1 Coordinating the promotion of individuals, families, NGOs, community organizations, NGOs, local government organizations. Professional organizations, institutes, religions, establishments and social institutions.

5.2 Development of information systems and networks.

5.3 Student census and student admissions.

5.4 Site supervision utilities and environment.

5.5 Welfare teacher welfare and educational personnel.

5.6 Raising resources for education.

5.7 Solidly provided mentorship to student teachers.

5.8 There are special programs established to assist student teachers during their field experience.

5.9 Professional teachers.

5.10 Teacher reliable and effective teachers.

Section 3: The analysis results of the validated of effective school management indicators in eastern region of Thailand, to check the suitability of the indicator from the sample group.

Analysis of survey factors should begin with checking the coefficients. Relationship of observed variables whether there is a relationship or not the correlation coefficient should be greater than .50 and enter one (Vanichbuncha, 2013) because the variables in this study are large, which is difficult to consider the relationship. The researcher therefore used the KMO test (Kaiser-Meyer-Olkin) and Bartlett's Test of Sphericity to examine the results in the

table below:

Table 3 Results of the initial agreement, the appropriateness of the overall correlation matrix with KMO and Bartlett's Test of Sphericity

KMO and Bartlett's Test		
Measure of Sampling Adequacy (MSA)		.870
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1533.170
	<i>df</i>	10
	Sig.	.000

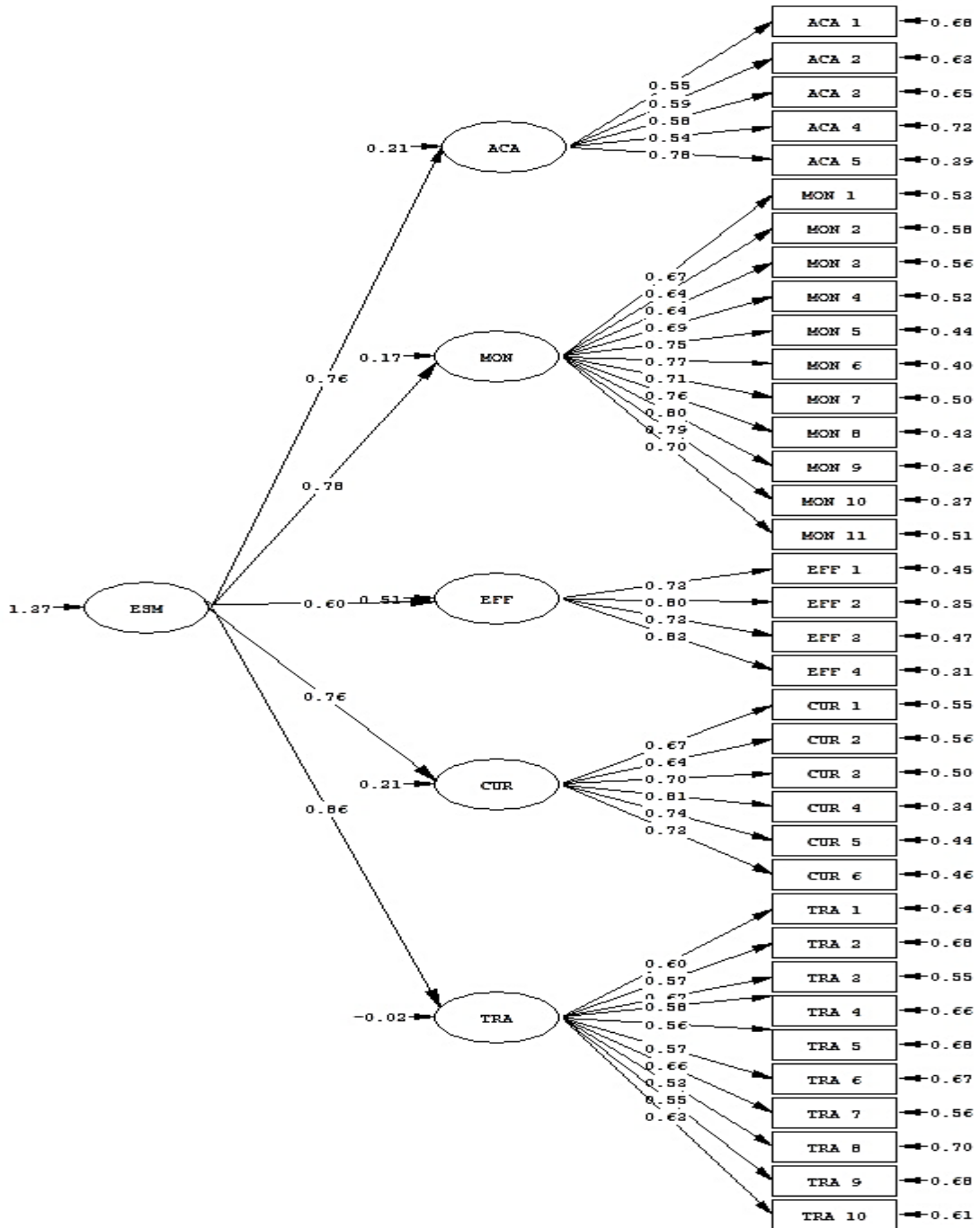
Which statistics of Kaiser-Meyer-Olkin (KMO), for measure the appropriateness of data in factor analysis, generally considers that factor analysis is appropriate for data when KMO values $>.05$. According to the results of this analysis, the Kaiser-Meyer-Olkin index is equal to .87 and 1533.17 ($p<.000$). Shows that the relationship between variables is very appropriate to be used in the analysis of confirmed elements.

1. Confirmation element verification results

Table 4 Index of straightness of measurement models for educational management indicators of effectiveness schools in eastern region of Thailand

Factors	χ^2	<i>SD</i>	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>FS</i>	<i>t</i>	R^2
ACA	3.92	.43	.76	.08	.23	9.70	.79
MON	37.23	.44	.78	-	.11	-	.83
EFF	.00	.56	.60	-	.27	-	.49
CUR	1.21	.42	.76	.06	.17	11.47	.79
TRA	37.05	.49	.86	.08	.10	11.00	1.02

Table 4 The factor loading of the five components is positive ranged from .60 to .86 and the squared multiple correlation coefficients (R^2) equal .49 to 1.02 show that these indicators are an important indicator of effective school management indicators in eastern region of Thailand

Chi-Square=461.42, df=424, P-value=0.10170, RMSEA=0.014

Figure 2 The parsimonious model of factor affecting for educational management indicators of effectiveness schools in eastern region of Thailand

Figure 2 represent the result of a confirmatory factor analysis of curriculum development characteristics factors, which reveal that the model is congruent with the empirical data and the Chi-Square (χ^2) results equal to 461.42; $p = .10$ with the degree of freedom at 424. Whereas the Root mean square error of approximation (RMSEA) equals .014. Based on the test, it could be concluded that the result is very close to zero which represents an adequate fit to the empirical data. Comparative Fit Index (CFI) equal 1.00 which is higher .95 and Goodness of Fit Index (GFI) equal 1.00 show that the model is consistent with empirical data.

Based on the test, it could be concluded that the result is close to zero, which represents an adequate fit to the empirical data.

Table 5 Index of consistency of the model and empirical information

Index	Criteria	Statistics from analysis	Test results
1. Chi-square/ <i>df</i>	< 2	15.88 / 424 = .037	Passed the criteria
2. <i>p</i> -value of χ^2	$p > .05$	$p = .102$	Passed the criteria
3. RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation)	< .05	.014	Passed the criteria
4. Goodness of Fit Index (GFI)	> .09	1.00	Passed the criteria
5. CFI (Comparative Fit Index)	> .09	1.00	Passed the criteria

(Source: Sanamthong, 2017)

Conclusion and Discussion

The construct of ESM consisted of 1) Academic administration (ACA) has five observed variables, 2) Monitoring, evaluation and supervision (MON) has 11 observed variables, 3) The efficiency of school administrators (EFF) has four observed variables, 4) Curriculum development (CUR) has six observed variables, and 5) Teacher training (TRA) has 10 observed variables.

CFA results, the model fits with the empirical data. The Chi-square equals to 461.42 with a *p*-value of .10 and a degree of freedom of 424, RMSEA = .014. The factors loading of second order arrange from highest to lowest are as follow; TRA = .86, MON = .78, CUR and ACA = .76 and EFF = .60., show that teacher training affects the school's outstanding qualities. Because teachers are important and play a role in education therefore, the quality of the

education system depends on the ability and spirit of the teacher. Therefore, the development of education or learners must develop teacher is important. When teachers are effective resulting in effective students resulting in the school to be systematic and efficient.

The findings revealed that effective school management indicators in eastern region of Thailand was a significantly better fit to the empirical data. Below are the regression weights for the model of factors starting with factors that directly impact academic administration, followed by the remaining four factors, which impact schools effectiveness.

1. Academic administration (ACA) has five observed variables. The factor loading of the five indicator elements is positive ranged from .54 to .75 shows that every element has an acceptable weight composition ($>.03$). The first three highest elements were the learning process is focused on learners (.75), promotion of curriculum development (.63), and the development of student activities and care systems (.61) respectively, found that academic administration had a significant direct effect on effectiveness schools with a value of .76 and a p -value at .42 shows that the learning process is focused on learners. It is important to effectiveness schools, accordance with National Education Act (1999). At the heart of this National Education Act (1999) is a move toward student-centered learning and a student-centered classroom. Specifically, Section 24 of the Education Act outlines what must be done to improve education performance: 1) arranging learning in line with the students' interests, aptitudes and individual differences, 2) training students in thinking abilities, especially critical thinking, 3) organizing learning activities that draw from authentic experiences, and 4) promoting situations where learners and teachers learn together. In addition to addressing these key issues of education reform in Thailand, indeed in international education, we also focus our attention and resources on the goal of promoting Thai teachers to reach their potential as skilled teachers using teaching methods that engage their students with the result that students love to learn through self-discovery. The findings match by Westbrook and Braver (2013). Have conceptualized "effective" pedagogy as those teaching and learning activities which make some observable change in students, leading to greater engagement and understanding and/or a measureable impact on student learning" (p. 8). The term effectiveness requires context such as assessment, pedagogy, or leadership to make the abstract notion of effective something concrete, less tacit and tangible, hence the need to link effectiveness with a context such as teaching. Indeed, the notion of making some observable change in students leading to greater engagement and understanding and/ or a measureable impact on students is an important underpinning of effectiveness in any educational context. Starrett (2015) "effective teacher provides students with positive outcomes-both socially and academically".

2. Monitoring, evaluation and supervision (MON) has 11 observed variables. The factor loading of the 11 indicator elements is positive ranged from .59 to .84 show that every

element has an acceptable weight composition ($>.03$). The first three highest elements were monitoring, evaluation of personnel management (.84), monitoring and evaluation of general administration (.80), monitoring, checking, and evaluating the system (.79), monitoring, evaluation and supervision of academic education management (.79), monitoring, evaluation of educational budget management (.79) respectively, found that monitoring, evaluation and supervision had a significant direct effect on effectiveness schools with a value of .78 and a p -value at .17, show that the monitoring, evaluation of personnel management. An important to effectiveness schools, accordance with effective managers see to it that assignments and projects are monitored continually. Monitoring well means consistently measuring performance and providing ongoing feedback to employees and work groups on their progress toward reaching their goals. Regulatory requirements for monitoring performance include conducting progress reviews with employees where their performance is compared against their elements and standards. Ongoing monitoring provides the supervisor the opportunity to check how well employees are meeting predetermined standards and to make changes to unrealistic or problematic standards. And by monitoring continually, supervisors can identify unacceptable performance at any time during the appraisal period and provide assistance to address such performance rather than wait until the end of the period when summary rating levels are assigned (OPM's divisions, 2019). A human resources for health (HRH) monitoring and evaluation (M&E) plan is a fundamental component of national efforts to strengthen the health workforce. The purpose of a national M&E plan for HRH is to guide the measurement of and monitor progress in the implementation of a country's HRH strategic and/or operational plan. Monitoring and evaluation are both critical to assessing programmatic progress toward national goals, objectives, and targets. M&E can measure progress, identify areas for improvement, explain why a strategy is or is not working, and suggest corrective strategies. Monitoring is an ongoing process that provides routine information on whether a program is making progress toward its objectives. Monitoring is the continuous measurement of the knowledge, behaviors, and/ or skills that an intervention or program is attempting to influence, measured through the tracking of changes in program inputs, activities, and outputs overtime (Measurement, Learning & Evaluation Project, 2013). Evaluation is a systematic approach to attributing changes in specific outcomes to program inputs and activities (Measurement, Learning & Evaluation Project, 2013). For example, an HRH evaluation might use interviews and observations of client-provider interactions to assess health worker performance following the introduction of supportive supervision. Such an evaluation might find that health workers 'fulfillment of standard tasks on a checklist improved by 25% as a result of the program's introduction of a supervisory scheme. The findings match the findings by Cuttance (2006) this article discusses the management of quality in education systems. Indicator systems are discussed in the section that follows and

the relationship between indicators, development and accountability is addressed in the context of the strategic management of improvement in school systems. A system of indicators developed to monitor the effectiveness of practice is then discussed. The final sections of the paper discuss these indicators in serving a dual purpose of school development and quality management. These indicators were developed to continuously monitor and review the quality of the education provided for students. Information from the monitoring of the effectiveness of school practice and functioning is discussed in the final section.

3. The efficiency of school administrators (EFF) has four observed variables. The factor loading of the four indicator elements is positive ranged from .64 to .77 show that every element has an acceptable weight composition ($>.03$). The first three highest elements were professional principal (.77), leadership capacity, integrity, and managerial skills could encourage students to excel (.77), executives have leadership and good governance (.72) respectively, found that:

3.1 The efficiency of school administrators had a significant direct effect on effectiveness schools, show that the professional principal. Is important to effectiveness schools, accordance with Lezotte (2009 cited in Zufiaurre & Wilkinson, 2014) further, involving teachers in decision-making and appreciating their contributions in administrative processes seem to contribute to morale and job satisfaction of the teaching staff. Therefore, the participant appeared to monitor students' progress frequently. The findings match the findings by Buyukgoze (2016) the results of the present study showed that participative leadership, seeking subordinates' motivation and satisfaction, and concerning students' needs are essentials in school administration.

3.2 The efficiency of school administrators had a significant direct effect on effectiveness schools, show that the leadership capacity, integrity, and managerial skills could encourage students to excel. Is important to effectiveness schools. The findings match the findings by Muhammad (2008) study found that school leaders particularly principals significantly related to the effectiveness of an effective school practices. This means that the principals an important role to improve their school performance.

4. Curriculum development (CUR) has six observed variables. The factor loading of the six indicator elements is positive ranged from .54 to .90 show that every element has an acceptable weight composition ($>.03$). The first three highest elements were units of instruction include standards-based objectives and criteria for mastery (.90), objectives are leveled to target learning (.86), instructional develop standards-aligned units of instruction for each subject and grade (.73) respectively, found that curriculum development had a significant direct effect on student achievements with a value of .76 and a p -value at .55, show that the units of instruction include standards-based objectives and criteria for mastery. Is important to effectiveness schools, accordance with David and Terry (2004) knowing what

to teach and providing adequate time to teach are essential for effective instruction. Teachers and administrators must balance issue of increasing curricular demands with limited instructional time.

5. Teacher training (TRA) has 10 observed variables. The factor loading of the 10 indicator elements is positive ranged from .46 to .75 show that every element has an acceptable weight composition ($>.03$). The first three highest elements were solidly provided mentorship to student teachers (.75), there are special programs established to assist student teachers during their field experience (.65), professional teachers equal (.61) respectively, found that teacher training had a significant direct effect on student achievements with a value of .86 and a p -value at .02, show that the teacher training. It is important to effectiveness schools, accordance with Leithwood (2006) the school principal leadership must be equipped with academic spirit in order to determine student outcomes and also play the role of coordinator to assist students and teachers in teaching and learning activities. The findings match the findings by Barber and Mourshed (2007) proposed that “the quality of an education system cannot exceed the quality of its teachers”, therefore “the only way to improve outcomes is to improve instruction”. They also claim that “achieving universal high outcomes is only possible by putting in place mechanisms to ensure that schools deliver high-quality instruction to every child”. Accepting these views, the logical next step is to develop a system to oversee mechanisms and focus on instruction and teachers who are the front line people who can change student outcomes directly and daily (Starrett, 2015). The challenges are obvious. The correct oversight mechanism(s) and the people implementing the oversight need to be doing this effectively. Teachers need to be coached, involved, and partners in the quest for effectiveness. The need to identify effective pedagogy is the next hurdle.

From the results of this study, all five basic factors are systematically related. The improvement for educational management indicators of effectiveness schools in eastern region of Thailand should be carried out at the same time as the proposed approach in the factors that influence effectiveness schools.

Recommendations

Recommendations for Practices

Based on the results of this study, all five basic factors are systematically related. The improvement for educational management indicators of effective schools in eastern region of Thailand should be carried out at the same time, particularly in teacher training. Teachers with high satisfactory instructing have a tendency to do and find out more about their own skills, pushing out the limitations of their acquisition knowledge of and teaching, looking for the new materials and ways to teach. Therefore, educational institutions should

provide training to obtain their maximum potential, ongoing professional improvement must be implemented in their schedules. In addition to all the traditional teaching skills, teachers also have a lot to gain from experiencing training on digital educational solutions. It's also very important to keep in mind that not all teachers will be immediately comfortable with using the technology and hardware behind educational platforms. In order to achieve educational excellence, it's important to ensure that teacher's training program includes sufficient coverage of how to get the best from technology devices in general, and specifically eLearning software.

In term of monitoring, evaluation of personnel management. The efficiency of school administrators are professional principal and leadership capacity, integrity, and managerial skills could encourage students to excel. Effective monitoring and evaluation can satisfactory be executed via report keeping and desirable reporting systems, to help discover out whether the school resources are being spent in accordance to design or not. This additionally helps in figuring out if the teaching approach in the school is bringing to the desired educational results. Any school management team will have better capacity to mastering and improve from past experiences, improve planning, and better allocation of resources if they put the best monitoring and evaluation practices. Adequate monitoring and evaluation systems can enhance the performance of both the teachers and the students. Through the use of technology, the school management, and the teachers can access data that can be used to guides on how to improve the performance of the students. The teachers can do an assessment and the behavior of the student to identify the areas where the student is failing. It is by that; teachers can align their teaching skills accordingly to improve student performance.

Recommendations for Future Research

1. Should utilize a mixed research method to confirm the findings of the quantitative research. Mixed research method consists of in-depth interviews and questionnaires to determine the appropriateness of the model.

2. There should be a study of the educational management indicators of effectiveness schools of private educational institutions. And study in any another region of Thailand etc.

References

- Barber, M., & Mourshed, M. (2007). *How the world's best-performing school systems come out on top*. London: McKinsey.
- Buyukgoze, H. (2016). Understanding effectiveness in school administration: A discourse analysis. *Journal of Acta Didactica Napocensia Issues*, 9(3), 67-76.
- Cuttance, P. (2006). *An evidence-based approach to school innovation and improvement*. Florence, KY: Routledge.

- David, J. K., & Terry, L. J. (2004). *Effective schools: Assessment report*. Additional copies of this and related documents are available. Pearson Inc.
- Educational Service Area Office Standard. (2017). *Office of Educational Service Area*. Bangkok: Agricultural Cooperative Assembly of Thailand. [in Thai]
- Leithwood, K. (2006). *Teacher working conditions that matter: Evidence for change*. Toronto: Elementary Teachers' Federation of Ontario.
- Measurement, Learning & Evaluation Project. (2013). *Measuring success toolkit: Sample outline of an M&E plan*. Retrieved from www.urbanreproductivehealth.org/toolkits/measuring-success/sample-outline-me-plan. [in Thai]
- McLaughlin, T. (2005). The educative importance of ethos. *Journal of British Educational Studies Issues*, 53(1), 306-325.
- Muhammad, F., A., G. (2008). School effectiveness and improvement practices in excellent schools in Malaysia and Brunei. *Journal of Procedia Social and Behavioral Sciences Issues*, 15, 1705-1712.
- National Education Act. (1999). *Education, vocational guidance and training*. Retrieved from <https://asean.org/wp-content/uploads/2016/08/Thailand184.pdf> [in Thai]
- Office of Educational Strategy. (2016). *Manual for quality assessment of schools under the Bangkok Metropolitan Administration (SMART School) for the year 2016*. Retrieved from http://www.thaischool.in.th/_files_school/10140017/document/10140017_0_2016_0603-000707.pdf [in Thai]
- OPM's divisions. (2019). A handbook for measuring employee performance. *Office of Personnel Management Employee Services*. NW.: Washington DC.
- Phahamak, W. (2018). Causal relationship of effectiveness of small-sized schools under the office of basic education commission. *Journal of Suratthani Rajabhat Issues*, 5(1), 211-239. [in Thai]
- Pholpirul, P. (2016). Pre-primary education and long-term education performance: Evidence from programed for international student assessment (PISA) Thailand. *Journal of Early Childhood Research Issues*, 15(3), 305-322. [in Thai]
- Sanamthong, E. (2017). Causal model of transformational leadership influencing organization engagement and organizational citizenship behavior of the employees in academic fields of the "Knowledge market" type of Universities in Thailand. *International Journal of Applied Business and Economic Research Issues*, 15(2), 769-786. [in Thai]
- Starrett, T. M. (2015). Principal perceptions of walkthrough effectiveness. *Journal of School Leadership Issues*, 28(2), 44-51.

-
- Taengkhao, P. (2013). A development of effectiveness indicators of high-competitive secondary schools under the Office of Basic Education Commission. *Journal of Educational Administration, Burapha University Issues*, 7(2), 82-95. [in Thai]
- The Center on Innovation and Improvement. (2012). *The resources below may be of interest to you*. Retrieved from www.centerii.org [in Thai]
- The International Association of Laboratory Schools (IALS). (2016). *IALS was formerly NALS*. Retrieved from <http://www.laboratoryschools.org/> [in Thai]
- Vanichbuncha, K. (2013). Factors that affect buying decision on mobile comic of students in Thailand. *MUT Journal of Business Administration Issues*, 9(1), 98-109. [in Thai]
- Westbrook, J. A., & Braver, T. S. (2013). The economics of cognitive effort. *Journal of Behavioral and Brain Sciences Issues*, 36(6), 661-679.
- Zufiaurre, B., & Wilkinson, J. (2014). School leadership: Is a shift from efficient management to social justice possible. *Journal of Perspectiva Educacional. Formacion de Profesores*, 53(1), 114-129.

ปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย

Factors Affecting Desirable Characteristics of an ASEAN Citizen:
A Case Study of Mathayomsuksa Three Students in the Lower
Northern Region of Thailand

อนุ เจริญวงศ์ระยับ^{1*} และ วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพ็ชร²

Anu Jarernvonggrayab^{1*} and Veerawan Wongpinpech²

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the factors affecting desirable characteristics of an ASEAN citizen of Mathayomsuksa three (M.3) students in the lower northern region of Thailand and 2) to test the invariant model of the factors.

Four-hundred and thirty-six (436) participants include Mathayomsuksa three (M.3) students whose schools participated in an ASEAN Development program and those whose schools did not. Data were collected through the use of questionnaires assessing desirable characteristics of an ASEAN citizen, information accessibility, inquiry characteristics, and self-immunity. Data were analyzed with

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000, ²คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200

¹Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, Muang District, Phisanulok Province 65000,

²Faculty of Humanities, Chiangmai University, Muang District, Chiangmai Province 50200

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: anu.j@psru.ac.th)

รับบทความวันที่ 19 เมษายน 2562 แก้ไขวันที่ 14 พฤศจิกายน 2562 รับลงตีพิมพ์วันที่ 19 พฤศจิกายน 2562

path analysis and multiple group analysis. The result showed that had a direct effect on the desirable characteristics of an ASEAN citizen. A model form was invariant between the two groups of students. Path coefficients of information to desirable characteristics of an ASEAN citizen and information accessibility to self-immunity were different. Moreover, the latent mean of self-immunity was also different between the two groups.

Keywords: ASEAN Citizen, Desirable Characteristics, Spirit of ASEAN Project

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย และ 2) เพื่อทดสอบโมเดลความไม่แปรเปลี่ยนของปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน กับกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 436 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน การได้รับข่าวสาร การใฝ่รู้ใฝ่เรียน และการมีภูมิคุ้มกันตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เส้นทางและการวิเคราะห์กลุ่มพหุ ผลการวิจัยพบว่า การได้รับข่าวสาร การใฝ่รู้ใฝ่เรียน และการมีภูมิคุ้มกันตนเอง มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน และพบว่ารูปแบบของโมเดลไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน กับกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการ แม้จะพบว่าเส้นทางอิทธิพลจากการใฝ่รู้ใฝ่เรียนถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน และการได้รับข่าวสารถึงการมีภูมิคุ้มกันตนเองมีขนาดอิทธิพลที่แตกต่างกัน และค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงการมีภูมิคุ้มกันตนเองมีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: ประชากรอาเซียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน

บทนำ

“ASEAN” ย่อมาจาก “Association of South East Asian Nations” หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกันในภูมิภาค อารงไว้ซึ่งสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม การกีดกันอยู่ดีบนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก และเปิดโอกาสให้คลายข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอย่างสันติ อาเซียนมีรัฐสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน ลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า

กฎบัตรอาเซียนได้มีการลงนามเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 เขตการค้าเสรีอาเซียน ได้เริ่มประกาศใช้ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2553 และประชาคมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยสามเสาหลัก คือ ประชาคมอาเซียนด้านการเมืองและความมั่นคง (ASEAN Political Security Community) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community) ในปี พ.ศ. 2558 ดังนั้น เพื่อให้การก้าวสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้พิจารณาแนวทางการดำเนินงานตามปฏิญญาอาเซียน ด้านการศึกษาเพื่อกำหนดเป็นนโยบาย (Department of Non-Formal Education, 1999) ดังนี้

- 1) การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนเพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน
- 2) การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน
- 3) การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักเรียนและครูอาจารย์ในอาเซียน
- 4) การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีทางการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ
- 5) การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

ตามแผนนโยบายข้างต้น Office of the Basic Education Commission (2015) จึงได้ดำเนินงานโครงการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ โครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน (Spirit of ASEAN) โดยคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการเพื่อพัฒนาให้มีความพร้อมและศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เป็นศูนย์การเรียนรู้อาเซียน แบ่งเป็นโรงเรียน 3 รูปแบบ คือโรงเรียน Sister School โรงเรียน Buffer School และ ASEAN Focus School ทั้งนี้ โรงเรียนที่เป็นเครือข่ายดังกล่าวจะต้องดำเนินการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน และจัดกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

เมื่อศึกษาการดำเนินโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน พบว่าสถานศึกษาได้จัดกิจกรรมหลากหลาย เช่น การเรียนรู้ผ่านสื่อ อุปกรณ์ รูปภาพ วิดีทัศน์ นิทรรศการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการติดต่อสื่อสารกับสถานศึกษาในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อ ICT (Information Communication Technology) ซึ่งกิจกรรมที่กล่าวมาเป็นการออกแบบและจัดประสบการณ์ให้สถานศึกษาได้เปิดโอกาสให้นักเรียนในสถานศึกษาที่เป็นศูนย์อาเซียนและสถานศึกษาเครือข่ายได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงและมีกิจกรรมค่ายสร้างสรรค์ที่เน้นการสร้างความรู้ความตระหนักเรื่องประชาคมอาเซียน

จากสถานการณ์การดำเนินโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน กล่าวได้ว่าโครงการที่ดำเนินการมีกิจกรรมที่หลากหลายมิติ ทั้งในมิติด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ เจตคติและค่านิยม ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน และศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของปัจจัยเชิงสาเหตุของการ

มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนของนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน กับนักเรียนที่ไม่ได้ศึกษาในโครงการฯ เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาโครงการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย
2. เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนกับกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนครั้งนี้ คณะผู้วิจัยกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน โดยสังเคราะห์มาจากการประชุมของ Office of the Basic Education Commission (2015) กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กฎบัตรอาเซียน และการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการกำหนดตัวชี้วัดของการเป็นประชากรอาเซียน (Office of the Basic Education Commission, 2011; Yodkaew, 2012; Theeratith, 2014) ซึ่งสรุปได้ว่าคุณลักษณะของเด็กไทยในการเป็นประชากรอาเซียนควรมีลักษณะสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความรู้ หมายถึง ความสามารถด้านการรู้คิดเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสาร รายละเอียดที่สำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับอาเซียนและประชาคมอาเซียน จำแนกเป็น 1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาเซียน ได้แก่ จุดกำเนิดอาเซียน กฎบัตรอาเซียน สัญลักษณ์อาเซียน และความสัมพันธ์กับภายนอกอาเซียน และ 2) ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ได้แก่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

2. ด้านทักษะ หมายถึง ความชำนาญหรือความสามารถในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพการงานในฐานะประชากรอาเซียน จำแนกเป็น 1) ทักษะในการสื่อสาร หมายถึง สามารถสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ และภาษาประเทศเพื่อนบ้านอีกอย่างน้อย 1 ภาษา 2) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การสืบค้น การรวบรวมองค์ความรู้ และข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ 3) ทักษะในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา หมายถึง สามารถคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาได้อย่างสันติวิธี 4) ทักษะในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น หมายถึง สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นเคารพและยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม และ 5) ทักษะในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง หมายถึง กระตือรือร้นในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

3. ด้านเจตคติ หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และแนวโน้มในการแสดงออกของบุคคลที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพการงานในฐานะประชากรอาเซียน จำแนกเป็น 1) ความภูมิใจในความเป็นไทย หมายถึง เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย รู้คุณค่า มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญาไทย รวมทั้ง ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ตระหนักในความเป็นอาเซียน หมายถึง ยอมรับและเห็นประโยชน์ของการเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียน มีความเอื้ออาทร แบ่งปันระหว่างสมาชิกในประเทศอาเซียน มีสำนึกในหน้าที่ และความรับผิดชอบร่วมกันในฐานะประชากรอาเซียน และ 3) การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตนเอง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สำหรับการกำหนดปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนครั้งนี้ คณะผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของ Bandura (1977) ซึ่งเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลนั้นได้รับอิทธิพลจากทั้งปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment) และปัจจัยส่วนบุคคล (Personal) โดยบูรณาการตัวแปรสำคัญจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่พบว่า มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ ตัวแปรการได้รับข่าวสาร แนวคิดเกี่ยวกับความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ได้แก่ ตัวแปรความใฝ่รู้ใฝ่เรียนและแนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ตัวแปรการมีภูมิคุ้มกันในตนเอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การได้รับข่าวสาร การได้รับข่าวสารที่ดีจะทำให้บุคคลมีความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม และสามารถประเมินได้ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด แต่ก็พบว่าพฤติกรรมของบุคคลจะเป็นเช่นไรนั้นยังขึ้นอยู่กับชนิดและขนาดของข่าวสารที่ได้รับ รวมทั้งลักษณะของแหล่งที่มาของข่าวสารร่วมด้วย (Santiwong, 1996) กล่าวคือ แหล่งที่มาของข่าวสารหรือผู้ส่งสารต้องมีความสำคัญต่อบุคคลจึงจะทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นต่อข่าวสารที่ได้รับ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าแหล่งที่มาของข่าวสารหรือผู้ส่งสารที่สามารถทำหน้าที่ในการส่งสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ผู้ส่งสารที่เป็นตัวแทนทางสังคมต่าง ๆ ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน ศาสนา กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชน โดยในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนจากบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปลูกฝังนักเรียนมากที่สุด 3 แหล่ง คือ ครอบครัว โรงเรียน และสื่อมวลชน

งานวิจัยหลายชิ้นที่ให้ผลสอดคล้องกันว่า การได้รับข่าวสารหรือการได้รับความรู้มีผลต่อความพร้อมในการเข้าสู่การเป็นพลเมืองอาเซียน ได้แก่ Wongpinpech, Wongchant, Sakuntanakalap, Wasuwat, Phanpolakrit, and Maneewong (2012) พบว่าความรู้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ ในการทำนายความพร้อมในการเข้าสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thongthai (2013) ซึ่งได้ศึกษาการรับรู้ และทัศนคติที่มีผลต่อความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงานประชาคมอาเซียนของ

นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่พบว่า การรับรู้ของนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้แหล่งข้อมูลส่วนบุคคลและแหล่งข้อมูล สื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงานประชาคมอาเซียนของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ จากการศึกษาของ Phaphol (2008) ซึ่งได้ศึกษา การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ยังพบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวหรือการได้รับข่าวสารจากครอบครัว เป็นปัจจัยหนึ่งที่ร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ ในการอธิบายความแปรปรวนของการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนได้ ถึงร้อยละ 75.30

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการได้รับข่าวสารหรือการได้รับความรู้เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่มีผล ต่อความพร้อมในการแสดงพฤติกรรม รวมถึงความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก และการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน ดังนั้น คณะผู้วิจัย จึงคาดว่า การได้รับข่าวสารหรือการได้รับความรู้จะมีอิทธิพลทางตรงต่อความพร้อมในการเป็น ประชากรอาเซียนหรือการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน (H1) รวมถึงมี อิทธิพลทางตรงต่อการมีภูมิคุ้มกันในตนเอง (H2) และการใฝ่รู้ใฝ่เรียน (H3)

การใฝ่รู้ใฝ่เรียน จากการประมวลความหมายของ National Board of Education (1999) และ Department of Non-Formal Education (1999) ผู้วิจัยได้สรุปความหมายการใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นคุณลักษณะทางจิตและพฤติกรรมที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ความอยากรู้อยากเห็น ความตั้งใจ การกล้าคิดริเริ่ม ความเพียรพยายาม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการมีเหตุผล

จากการศึกษาพบว่าความใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความพร้อม ในการเข้าสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งกลุ่มนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 นักศึกษาอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 3 และกลุ่มนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 โดยสามารถร่วมกับตัวแปรอื่นทำนายความแปรปรวนของความพร้อมในการ เข้าสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนได้ร้อยละ 60 66 และ 53 ตามลำดับ (Wongpinpech et al., 2012)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการใฝ่รู้ใฝ่เรียนนอกจากจะเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ทำให้บุคคล แสวงหาความรู้ เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อปรับตนเองให้ทันสมัย ทันยุค ทันเหตุการณ์ ทันโลก และทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งถือว่าการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเองอย่างหนึ่ง ด้วยเช่นกัน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงคาดว่า การใฝ่รู้ใฝ่เรียนน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่มีผลต่อความพร้อม ในการเป็นประชากรอาเซียนหรือการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน (H4) และการมีภูมิคุ้มกันในตนเอง (H5)

การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสเพื่อชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนั้น พบว่า การมีภูมิคุ้มกันในตนเองหรือการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัว โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่

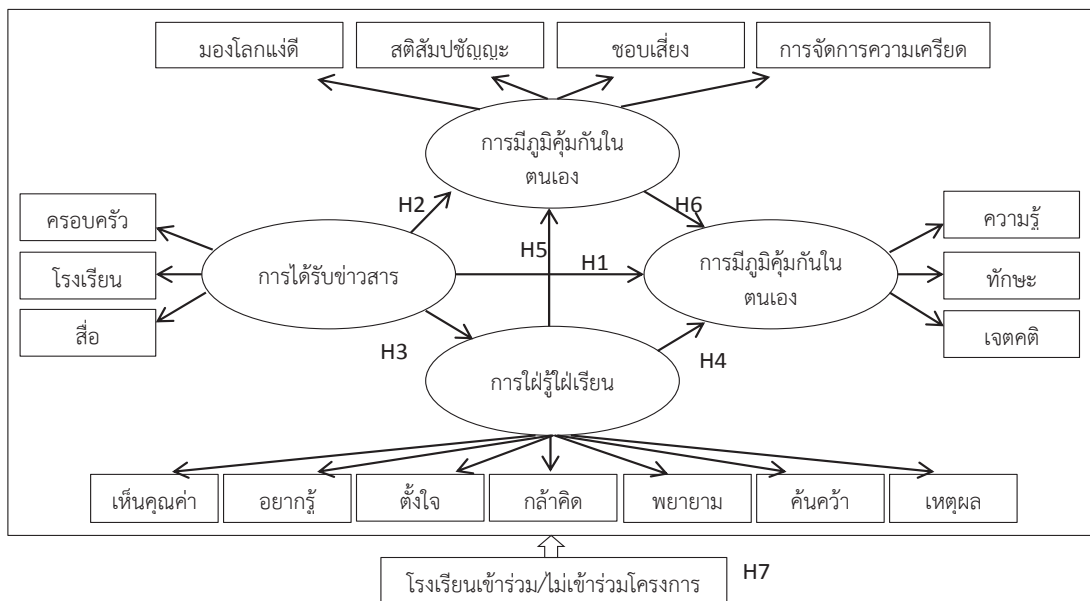
คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล (Isarangkun Na Ayuthaya, 2008; Phibunsarawut, 2011) และนิยามของนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Bhanthumnavin & Vaninthanon, 2008) ได้ให้ความหมายของการมีภูมิคุ้มกันตนเอง จำแนกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมองโลกในแง่ดี หมายถึง วิธีการคิดและความคาดหวังของบุคคลในการปรับตัวเมื่อเผชิญสถานการณ์ที่ท้าทายหรือเมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคในชีวิต โดยบุคคลที่มองโลกในแง่ดีจะยังคงพยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ トラบใดที่เขาเชื่อว่าจะมีความสำเร็จอย่างที่เขาตั้งเป้าหมายไว้เกิดขึ้นตามมา 2) สติสัมปชัญญะ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะระลึกได้ว่ากำลังทำอะไร และรู้ตัวขณะที่กำลังทำพฤติกรรมนั้น ซึ่งทำให้ดำรงชีวิตด้วยความไม่ประมาท 3) ความชอบเสี่ยง หมายถึง จิตลักษณะของบุคคลที่ชอบความท้าทาย สนุกตื่นเต้น พอใจในการแสดงพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การได้มาซึ่งรางวัลผลประโยชน์ หรือการยอมรับจากผู้อื่น โดยส่วนใหญ่มักเป็นพฤติกรรมที่เป็นอันตรายหรือเป็นสิ่งที่ไม่ดี และ 4) การจัดการความเครียด หมายถึง จิตลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงความพร้อมในการปรับตัว และจัดการกับปัญหาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล หรือความไม่สบายใจ โดยยึดหลักแนวทางการจัดการในทางที่ดีและเหมาะสม

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภูมิคุ้มกันตนเองก็พบผลที่สอดคล้องกันว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่น่าปรารถนาหลายประการ เช่น งานวิจัยของ Sanamkate (2007) ที่ศึกษาการมีภูมิคุ้มกันภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า การมีภูมิคุ้มกันทางจิตสูง เป็นตัวทำนายสำคัญอันดับที่ 1 ของพฤติกรรมการป้องกันเพื่อนจากสิ่งไม่ดี งานวิจัยของ Wirocnwithayakar (2008) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนที่ประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 482 คน ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด พบว่า การเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญหนึ่งของการมีภูมิคุ้มกันตนเอง เป็นตัวทำนายที่สำคัญหนึ่งของพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม (โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต) กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีสติสัมปชัญญะสูงเท่าใดก็มีพฤติกรรมใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมมากเท่านั้น งานวิจัยของ Chadthong, ChooChom, Pakbongkoch, and Phukong (2011) ที่ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมารับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตเทศบาลเมืองชุมพร จำนวน 600 คน พบว่า การรับความรู้ทางด้านสุขภาพจากโรงเรียน (การได้รับภูมิคุ้มกันตนเอง) เป็นตัวทำนายที่สำคัญหนึ่งของพฤติกรรมมารับประทานอาหารถูกหลักโภชนาการ และงานวิจัยของ Sareerasart, Vanindananda, and Suppareakchaisakul (2012) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุด้านสถานการณ์ทางสังคม และการมีภูมิคุ้มกันทางจิตที่เกี่ยวกับพฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 597 คน พบว่า การมีภูมิคุ้มกันทางจิต เป็นตัวทำนายที่สำคัญหนึ่งของพฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย

ทั้ง 3 ด้าน คือ พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย และพฤติกรรมสนับสนุนให้เพื่อนใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่า การมีภูมิคุ้มกันในตนเองน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่มีผลต่อความพร้อมในการเป็นประชากรอาเซียนหรือการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน (H6)

การได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือก เป็นโครงการที่พยายามผลักดันให้นักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนในระดับสูง มีงบประมาณและโครงการพัฒนาเพิ่มเติมในการสร้างกิจกรรมในหลักสูตรและนอกหลักสูตรในการพัฒนานักเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจะมีขนาดความสัมพันธ์และค่าเฉลี่ยของปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนแตกต่างกัน (H7)

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ที่ศึกษาในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนและนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ

ตัวอย่าง หน่วยตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน การกำหนดขนาดตัวอย่างใช้เกณฑ์ความพอเพียง (Rule of Thumb) โดยใช้สัดส่วนจำนวนตัวแปรสังเกตต่อจำนวนตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 1:10 (Kline, 2011) งานวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตจำนวน 17 ตัว ดังนั้นจำนวนตัวอย่างขั้นต่ำ คือ 170 คนในแต่ละกลุ่ม รวมทั้งสิ้น 340 คน อย่างไรก็ตาม ในการเก็บข้อมูลจริงได้จำนวนนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 212 คน และไม่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 224 คน รวมทั้งสิ้น 436 คน

การวัดตัวแปร

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาใหม่ ลักษณะเครื่องมือวัดความรู้เป็นแบบทดสอบแบบถูกผิดจำนวน 8 ข้อ วิธีการให้คะแนน ผู้ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน รูปแบบของเครื่องมือวัดทักษะ และเจตคติเป็นแบบวัด แบบมาตราประมาณค่า 6 ระดับ (จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย) จำนวน 20 ข้อ และ 12 ข้อตามลำดับ ด้านความรู้ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.30 ถึง 0.80 ค่าอำนาจจำแนกแบบ t-test ได้ค่า t value ระหว่าง 6.34 ถึง 15.10 ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.50 ด้านทักษะค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.37 ถึง 0.64 ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 ด้านเจตคติค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.37 ถึง 0.66 ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

การได้รับข่าวสาร เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นการวัดระดับที่นักเรียนได้รับข้อมูลข่าวสาร รายละเอียดที่สำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับอาเซียนและการเข้าสู่การเป็นประชากรอาเซียนผ่านช่องทางต่าง ๆ จำแนกเป็น (1) การได้รับข่าวสารจากครอบครัว (2) การได้รับข่าวสารจากโรงเรียน และ (3) การได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ รูปแบบของเครื่องมือเป็นแบบวัด แบบมาตราประมาณค่า 6 ระดับ (จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย) ด้านละ 5 ข้อ รวม 15 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.44 ถึง 0.65 ค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.77 ถึง 0.81

การใฝ่รู้ใฝ่เรียน ลักษณะเป็นการวัดคุณลักษณะทางจิตและพฤติกรรมที่แสดงถึง (1) การเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ (2) ความอยากรู้อยากเห็น (3) ความตั้งใจ (4) การกล้าคิดริเริ่ม (5) ความเพียรพยายาม (6) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และ (7) การมีเหตุผล วัดจากแบบวัดที่คณะผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบวัดของ Phaphol (2008) และ Kimterng (2010) รูปแบบของเครื่องมือแบบมาตราประมาณค่า 6 ระดับ (จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย) จำนวนด้านละ 3 ข้อ รวม 21 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.36 ถึง 0.74 ค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.66 ถึง 0.82

การมีภูมิคุ้มกันในตนเองเป็นการวัดจิตลักษณะของบุคคลเกี่ยวกับการเตรียมตนเองให้มีความพร้อมทั้งในด้านการรู้ การคิด แรงจูงใจ และวุฒิภาวะทางอารมณ์อย่างเพียงพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัวจำแนกเป็น (1) การมองโลกในแง่ดี (11 ข้อ) (2) สติสัมปชัญญะ (8 ข้อ) (3) ความชอบเสี่ยง (10 ข้อ) และ (4) การจัดการความเครียด (12 ข้อ) รวม 41 ข้อ ซึ่งผู้วิจัย

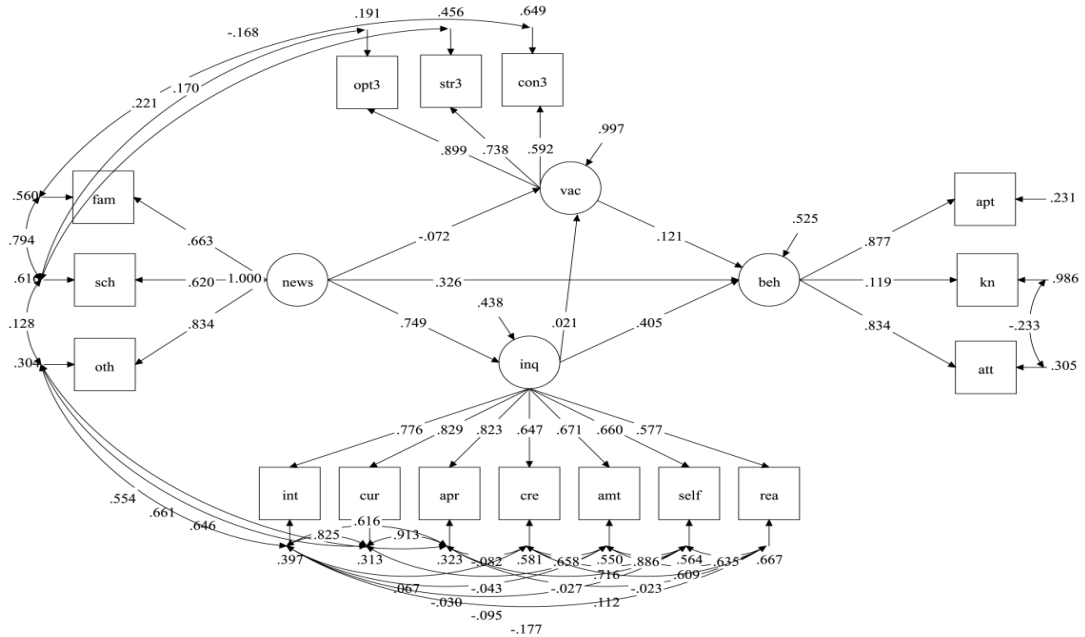
ตัดแปลงมาจากแบบวัดจิตเอกภาพด้านการมีภูมิคุ้มกันตน ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ที่พัฒนาขึ้นโดย Bhanthumnavin and Vaninthanon (2008) รูปแบบของแบบวัด เป็นแบบมาตราประมาณค่า 6 ระดับ (จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย) ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.09 ถึง 0.65 ค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.57 ถึง 0.80 อย่างไรก็ตาม ในขั้นของการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตในตัวแปรการมีภูมิคุ้มกันตนเอง ความชอบเสี่ยง และการจัดการความเครียดมีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูงมาก (0.92) ผู้วิจัยจึงพิจารณาตัดตัวแปร ความชอบเสี่ยงออกจากการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์เส้นทาง และการวิเคราะห์กลุ่มพหุโดยใช้โปรแกรม Mplus เวอร์ชัน 7.31

ผลการวิจัย

ผลการประมาณค่าโมเดลสมมติฐานหลังการปรับให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกตมีความสัมพันธ์กันได้ ความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า χ^2 เท่ากับ 143.276 (df=72) χ^2/df เท่ากับ 1.990, CFI เท่ากับ 0.991, TLI เท่ากับ 0.985, RMSEA เท่ากับ 0.048 (ช่วงความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 อยู่ระหว่าง 0.036 ถึง 0.059) SRMR เท่ากับ 0.044 ดัชนีดังกล่าวบ่งชี้ว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับได้ เนื่องจากถึงแม้ค่าไคสแควร์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.050 แต่ดัชนีอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี กล่าวคือ สัดส่วนไคสแควร์ต่อค่าองศาอิสระต่ำกว่า 3.00 (Bollen, 1989) ค่า RMSEA และ SRMR ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดที่ไม่ควรสูงกว่า 0.06 และ ค่า CFI และ TLI สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดที่ควรสูงกว่า 0.950 (Hu, & Bentler, 1999)

รูปที่ 2 ผลประมาณค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย กลุ่มรวม (หลังปรับโมเดล)

หมายเหตุ: kn=ความรู้ apt=ทักษะ att=เจตคติ apr=เห็นคุณค่า cur=อยากรู้ int=ตั้งใจ cre=กล้าคิด amt=พยายาม self=กล้าคิด rea=เหตุผล fam=การได้รับข่าวสารจากครอบครัว sch=การได้รับข่าวสารจากโรงเรียน oth=การได้รับข่าวสารจากสื่อ opt3=มองโลกในแง่ดี con3=สติสัมปชัญญะ str3=การจัดการความเครียด beh=การมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็น ประชากรอาเซียน vac=การมีภูมิคุ้มกันตนเอง inq=การใฝ่รู้ใฝ่เรียน news=การได้รับข่าวสาร

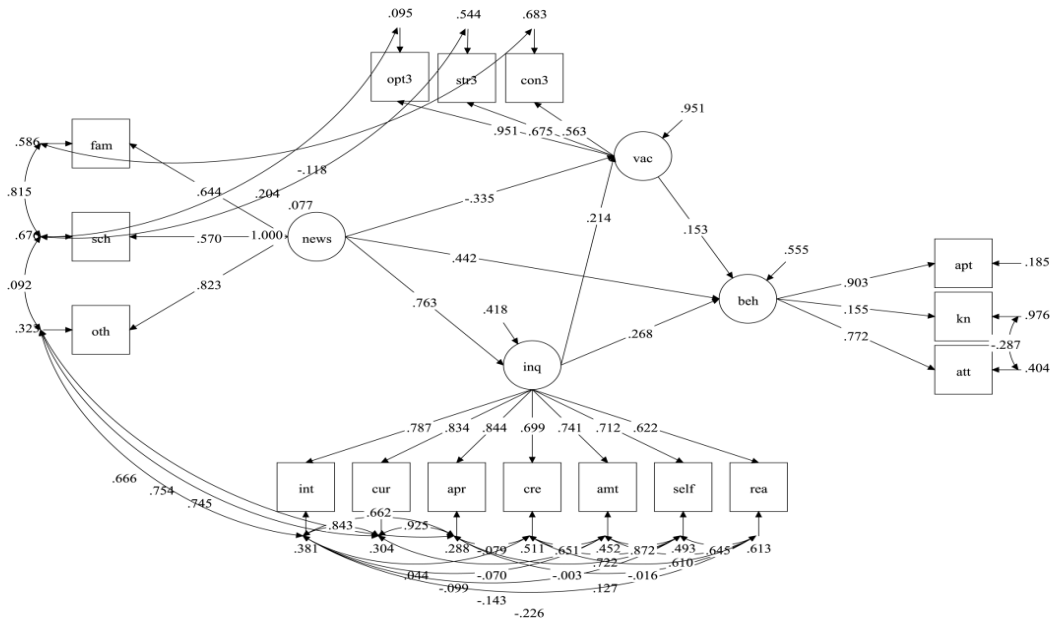
จากรูปที่ 1 พบว่า การได้รับข่าวสารมีอิทธิพลทางตรงต่อการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.326) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.050 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย (H1) แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนผ่านสื่อ บ้าน และโรงเรียนในระดับสูงจะส่งเสริมให้นักเรียนรับรู้ถึงทักษะที่จำเป็นในการเป็นประชาคมอาเซียนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นประชากรอาเซียนร่วมด้วย แต่ไม่พบผลดังกล่าวในการส่งเสริมความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนอย่างเด่นชัด นอกจากนี้ ยังพบว่า การได้รับข่าวสารมีอิทธิพลทางตรงต่อการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.050 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (H3) แสดงว่า การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนจากสื่อ ครอบครัว และโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนสูงขึ้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.749) โดยช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถ

ปรับใช้ความรู้ที่ได้จากสื่อ เป็นคนรู้เท่าทันโลกมากขึ้น มีความอยากรู้อยากเห็น กระตือรือร้นในการเรียนรู้สูงขึ้นและมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีขึ้น และเมื่อนักเรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนสูงขึ้น ก็จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนเพิ่มมากขึ้น (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.405 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.050) **เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย (H4)**

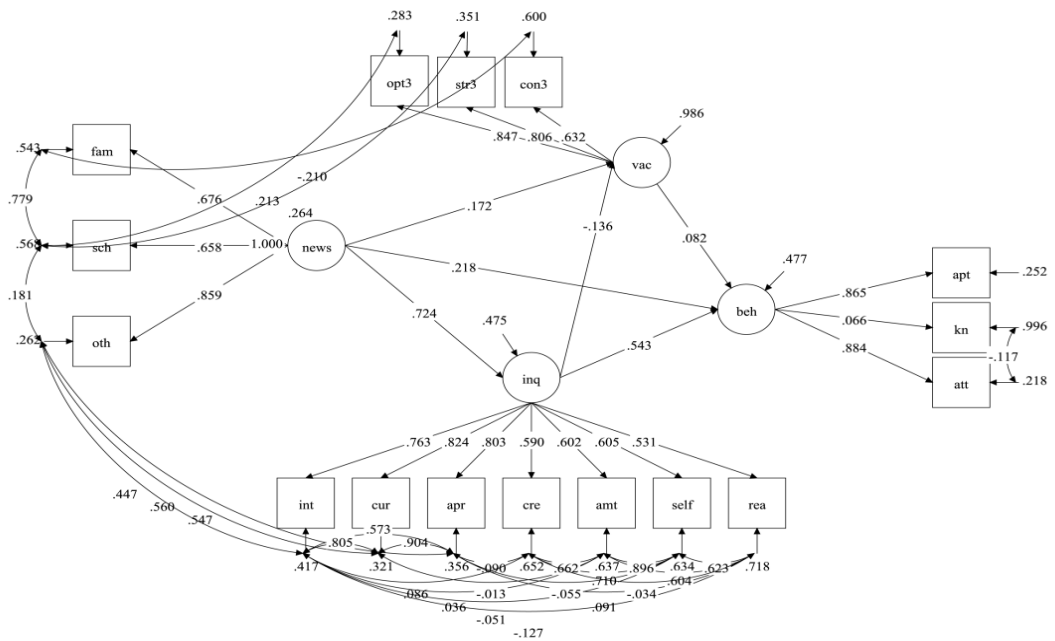
สำหรับการมีภูมิคุ้มกันตนเอง พบว่า ไม่ได้รับอิทธิพลจากการใฝ่รู้ใฝ่เรียนและการได้รับข่าวสารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึง**ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย (H2 และ H5 ตามลำดับ)** สะท้อนให้เห็นว่า การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนจากสื่อ ครอบครัวหรือโรงเรียน หรือการที่นักเรียนมีการใฝ่รู้ใฝ่เรียนที่สูง ไม่มีผลต่อการที่นักเรียนมองโลกในแง่ดีมากขึ้น เป็นคนมีสติสัมปชัญญะมากขึ้น หรือเป็นคนที่สามารถจัดการความเครียดให้ดีขึ้น (สัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงเท่ากับ -0.072 และ 0.021 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม พบว่า การมีภูมิคุ้มกันตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน แม้ว่าจะพบขนาดอิทธิพลค่อนข้างน้อย (สัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.121 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.050) **เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย (H6)**

กล่าวโดยสรุป คือ ปัจจัยทั้งด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน การได้รับข่าวสาร และการมีภูมิคุ้มกันตนเอง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย โดยทั้งสามปัจจัยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ฯ ได้ร้อยละ 47.5 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด คือ การใฝ่รู้ใฝ่เรียน รองลงมา คือ การได้รับข่าวสาร อย่างไรก็ตาม การได้รับข่าวสารเป็นคุณลักษณะที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน (ผ่านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน) ขณะที่การมีภูมิคุ้มกันตนเองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน ไม่มากนัก

การศึกษาเพื่อการทดสอบสมมติฐานความไม่แปรเปลี่ยนของปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ กับนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ ผลการวิเคราะห์ มีดังนี้

รูปที่ 3 ผลประมาณค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย กลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ (คะแนนมาตรฐาน)

รูปที่ 4 ผลประมาณค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย กลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ (คะแนนมาตรฐาน)

ตารางที่ 1 ผลการประมาณค่าความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบและพารามิเตอร์ ระหว่างนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ กับไม่เข้าร่วมโครงการฯ

เส้นอิทธิพล	χ^2 (df)	χ^2 /df	$\Delta\chi^2$ (Δ df)	CFI	TLI	RMSEA	SRMR	χ^2 กลุ่มย่อย	
								ไม่เข้า	เข้า
Form	232.862 (144)	1.617	-	0.989	0.981	0.053	0.049	117.346	115.515
Λ	240.213 (156)	1.540	7.351 (12)	0.989	0.984	0.050	0.050	120.645	119.568
Γ, B									
inq->beh	Wald test = 5.212 (df=1) P= 0.0224*								
vac->beh	Wald test = 0.740 (df=1) P= 0.3897								
news->beh	Wald test = 2.441 (df=1) P= 0.1182								
news->vac	Wald test = 7.590 (df=1) P= 0.0059*								
inq->vac	Wald test = 3.786 (df=1) P= 0.0517								
news->inq	Wald test = 2.404 (df=1) P= 0.1210								
intercept	268.758 (168)	1.560	28.545* (12)	0.987	0.982	0.052	0.053	134.185	134.570
Intercept (partial)	254.095 (166)	1.531	13.882 (10)	0.989	0.984	0.049	0.051	126.904	127.191
Φ	332.986 (208)	1.601	78.891* (42)	0.984	0.982	0.053	0.056	164.103	168.883
Φ (partial)	294.790 (203)	1.452	40.695 (37)	0.988	0.986	0.046	0.054	147.700	147.090
Ψ	296.458 (207)	1.432	1.668 (4)	0.989	0.987	0.045	0.056	148.444	148.014
K									
Beh (.014)	296.968 (208)	1.428	0.510 (1)	0.989	0.987	0.044	0.055	148.797	148.172
Vac (.091)	301.447 (209)	1.442	4.479* (1)	0.988	0.987	0.045	0.057	150.691	150.756

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เส้นอิทธิพล	χ^2 (df)	χ^2 /df	$\Delta\chi^2$ (Δ df)	CFI	TLI	RMSEA	SRMR	χ^2 กลุ่มย่อย	
								ไม่เข้า	เข้า
lnq (.058)	301.910 (210)	1.438	0.463 (1)	0.988	0.987	0.045	0.057	151.063	150.843
News(-.006)	302.910 (211)	1.436	1.000 (1)	0.988	0.987	0.045	0.057	151.670	151.240

หมายเหตุ

- ค่า χ^2 ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.050 ที่ค่า df เท่ากับ 1 คือ 3.840, 12 คือ 21.026 และ 30 คือ 43.773
- * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.050

การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ กับกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ พบว่า การประมาณค่าโมเดลความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบ (Form) ความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า χ^2 เท่ากับ 232.862 (df=144) χ^2 /df เท่ากับ 1.617, CFI เท่ากับ 0.989, TLI เท่ากับ 0.981, RMSEA เท่ากับ 0.053, SRMR เท่ากับ 0.049 ดัชนีดังกล่าวบ่งชี้ว่า โมเดลรูปแบบมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับได้ เนื่องจากถึงแม้ค่าไคสแควร์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.050 และ ค่า RMSEA ช่วงความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 มีค่าเกิน 0.060 ซึ่งเกินเกณฑ์ที่ไม่ควรสูงกว่า 0.060 แต่สัดส่วนไคสแควร์ต่อค่าองศาอิสระต่ำกว่า 3.00 ค่า RMSEA ต่ำกว่า 0.060 ค่า SRMR ต่ำกว่า 0.06 ค่า CFI และ TLI สูงกว่า 0.950 แสดงว่า รูปแบบความสัมพันธ์ที่กำหนดขึ้นมีความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ กับนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ **เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย (H7)** ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ลำดับต่อไป

ผลการประมาณค่าความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (Γ และ B) เป็นการทดสอบครั้งละ 1 เส้นทาง จำนวนทั้งสิ้น 6 เส้นทาง พบว่า มี 2 เส้นทางที่มีค่าน้ำหนักอิทธิพลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่

การใฝ่รู้ใฝ่เรียนที่ส่งผลต่อการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน (inq \rightarrow beh) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางอิทธิพลในกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.268 ไม่เข้าร่วมโครงการฯ เท่ากับ 0.543 แสดงว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ เมื่อมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนรู้อยู่แล้วจะเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ต่อการเป็นประชากรอาเซียนสูงไปด้วย และลักษณะความสัมพันธ์นี้จะมีขนาดความสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ

มีประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งคือ ตัวทำนายอีก 2 ตัว คือ การได้รับข่าวสาร และ ภูมิคุ้มกันตนเองจะไม่แปรเปลี่ยนอิทธิพลทางตรงต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อการเป็นประชากรอาเซียนของนักเรียน แต่พบว่าตัวทำนายทั้ง 2 ตัวไม่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อการเป็นประชากรอาเซียนของนักเรียนในกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ (0.218 และ 0.082 ตามลำดับ) แต่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในนักเรียนกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการฯ (0.442 และ 0.153 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่าในกลุ่มนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ มีเพียงการใ้รู้ใ้เรียนเท่านั้นที่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อการเป็นประชากรอาเซียน แต่ในกลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ ตัวทำนายทั้ง 3 ตัว ได้แก่ การได้รับข่าวสาร ภูมิคุ้มกันตนเอง และการใ้รู้ใ้เรียน สามารถใช้อธิบายคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อการเป็นประชากรอาเซียนได้

การได้รับข่าวสารที่ส่งผลต่อการมีภูมิคุ้มกัน (news->vac) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางอิทธิพลในกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลคะแนนมาตรฐานเท่ากับ -0.335 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.050 ไม่เข้าร่วมโครงการฯ เท่ากับ . 0.172 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.050 แสดงว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ เมื่อได้รับข่าวเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มากขึ้น จะมีภูมิคุ้มกันตนเองลดลง แต่ในกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ เมื่อได้รับข่าวสารเพิ่มมากขึ้นจะไม่มีผลต่อภูมิคุ้มกันตนเองของนักเรียน

ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝง พบว่า ตัวแปรแฝงการมีภูมิคุ้มกันตนเองมีความแปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ กับไม่เข้าร่วมโครงการฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าในกลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ มีภูมิคุ้มกันตนเองสูงกว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ (ค่าความแตกต่างเท่ากับ 0.091)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยกำหนดตัวแปรที่พบว่าเป็นสาเหตุสำคัญ 3 ตัวแปร ได้แก่ การได้รับข่าวสาร การใ้รู้ใ้เรียน และการมีภูมิคุ้มกันตนเอง ซึ่งจากการศึกษาพบว่าทั้งสามตัวแปร มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่าสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ฯ ได้ร้อยละ 47.5 โดยจากการศึกษาที่พบว่าการใ้รู้ใ้เรียนเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ฯ นั้น อาจเนื่องมาจากผู้ที่มีลักษณะใ้รู้ใ้เรียนจะเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ตั้งใจมุ่งมั่นในการเรียน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการแสวงหาความรู้ สืบค้นข้อมูลจากแหล่งการ

เรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จดบันทึกสรุปความรู้และประสบการณ์ ถ่ายทอด และเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าให้แก่ผู้อื่น (Ministry of Education, 2005) อีกทั้ง ผู้เรียนที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนยังมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันกับโลกปัจจุบัน มีทักษะในกระบวนการค้นคว้าและวิจัย เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ในโลกปัจจุบันที่ทุกคนจำเป็นต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์/วิจัย และประเมินผลข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างชาญฉลาด มีความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Bergman Consulting consultation service, 2001 cited in U-thaiwee, 2001) นอกจากนี้ ผู้ที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนยังถือว่าเป็นบุคคลที่มีลักษณะรักเรียน ชอบการศึกษาอยู่เสมอ ตื่นตัวกับสิ่งแปลกใหม่รอบตัว หรือจากระบบการเรียน อยากรู้ อยากเห็น สนใจติดตามและแสวงหาความรู้ มีความรับผิดชอบต่อชีวิตตนเองและการทำงาน ติดตามข่าวสาร อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ เรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง มีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อปรับตนเองให้ทันสมัย ทันยุคทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข (Phanmanee, 2002) ดังนั้น จึงเป็นไปได้ว่าการที่นักเรียนมีลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งประกอบไปด้วย การเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ความอยากรู้อยากเห็น ความตั้งใจ การกล้าคิดริเริ่ม ความเพียรพยายาม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการมีเหตุผล จึงส่งผลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนร่วมด้วย ซึ่งผลที่ได้พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongpinpech et al. (2012) ที่ศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของความพร้อมในการเข้าสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนของเยาวชน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นักศึกษาอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 3 และกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1

สำหรับตัวแปรการได้รับข่าวสาร พบว่า มีอิทธิพลต่อการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการที่บุคคลได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารหรือการได้รับข่าวสารจะช่วยให้บุคคลมีข้อมูลที่ดีที่จะช่วยให้สามารถตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง การที่บุคคลยิ่งได้รับข่าวสารมากบุคคลจะยิ่งมีข้อมูลมาก ซึ่งการที่บุคคลมีข้อมูลยิ่งมากก็จะยิ่งทำให้บุคคลมีความรู้เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน และการมีความรู้หรือความรอบรู้ (Knowledge) ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 เพื่อให้บุคคลเกิดความสุขและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (The Chaipattana Foundation, 2019) นอกจากนี้ การมีความรู้ยังช่วยให้บุคคลมีข้อมูลที่จะใช้ประกอบการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมมากขึ้น อีกทั้ง ความรู้ยังเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอันจะนำไปสู่ความเข้าใจ การนำไปใช้ประโยชน์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์หรือการสร้างสรรค และการประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ (Bloom, Hastings, Madaus, & Baldwin, 1971) ดังนั้น การที่นักเรียนได้รับข้อมูล ข่าวสาร รายละเอียดที่สำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับอาเซียนและการเข้าสู่การเป็นประชากรอาเซียน ผ่านตัวแทนทางสังคมต่าง ๆ

ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และสื่อต่าง ๆ จึงส่งผลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนร่วมด้วย ซึ่งผลที่ได้พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ Wongpinpech et al. (2012) และ Thongthai (2013)

นอกจากนี้ ยังพบว่า การได้รับข่าวสารมีอิทธิพลต่อการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ว่า นอกจากการได้รับข่าวสารจะส่งผลโดยตรงต่อการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนแล้ว การได้รับข่าวสารยังส่งผลต่อการมีลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนร่วมด้วย สอดคล้องกับการวิจัยของ Phaphol (2008) ซึ่งได้ศึกษาการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว หรือการได้รับข่าวสารจากครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ ในการอธิบายความแปรปรวนของการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนได้ถึงร้อยละ 75.30 อย่างไรก็ตาม ไม่พบผลดังกล่าวต่อคุณลักษณะการมีภูมิคุ้มกันในตนเอง ซึ่งจะได้อภิปรายต่อไป

ส่วนการมีภูมิคุ้มกันในตนเองนั้น ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง หรือการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเองเป็นลักษณะสำคัญหนึ่งใน 5 ด้าน (สามห่วง สองเงื่อนไข) ของการมีความพอเพียง อันเป็นสาเหตุของการปฏิบัติที่ทำให้เกิดความสมดุล และความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงภายนอกและภายในที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้น การมีภูมิคุ้มกันในตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญงอกงามในชีวิตที่จะช่วยประคับประคองบุคคลให้เป็นคนดีที่เก่ง มีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต การมีภูมิคุ้มกันในตนเองถือว่าเป็นการเตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะรับการโจมตีหรือการชักจูงโดยให้บุคคลนั้นถูกโจมตีหรือช่วยอย่างอ่อน ๆ ในประเด็นที่กระทบต่อความรู้สึกนึกคิดและความเชื่อ เมื่อถูกโจมตีเช่นนี้ บุคคลก็จะหาข้อมูลหลักฐานมาลบล้างการโจมตีนั้น ทำให้มีความรู้และทัศนคติที่เพิ่มขึ้นจนเกิดภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งมากขึ้นตามไปด้วย หลังจากนั้นถ้าบุคคลจะถูกโจมตีหนักขึ้นในเรื่องเดียวกันนี้ บุคคลก็จะสามารถโต้ตอบและปฏิเสธการชักจูงนั้นได้ไม่ยาก หลักการนี้ก็เปรียบเสมือนการปลูกฝีสร้างภูมิคุ้มกันตัวเอง เชื้อโรคนั้นเอง ดังนั้น การที่บุคคลมีภูมิคุ้มกันในตนเองมากจึงมีความพร้อมทางการรู้คิด แรงจูงใจ และวุฒิภาวะทางอารมณ์เพียงพอที่จะจัดการสถานการณ์ที่ยั่วยุหรือการถูกปลุกปั่นโจมตีจากบุคคลอื่นที่มุ่งสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดหรือทัศนคติด้วยจิตลักษณะที่แข็งแกร่ง และความสามารถในการเตรียมตนหลายด้าน ซึ่งจะนำไปสู่ผลผลิตและผลลัพธ์ที่สำคัญ ได้แก่ ประสิทธิภาพในงาน ความมั่นคงยั่งยืน ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และการมีจิตที่เป็นสุข (Psychological Well-being) (Bhanthumnavin & Vaninthanon, 2008) ดังนั้น การที่นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในตนเอง หรือมีการเตรียมตนเองให้มีความพร้อมทั้งในด้านการรู้ การคิด แรงจูงใจ และวุฒิภาวะทางอารมณ์อย่างเพียงพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัว มองโลกในแง่ดี มีสติสัมปชัญญะ และสามารถจัดการกับความเครียดที่มากระทบได้อย่างเหมาะสมจึงส่งผลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียนร่วมด้วย

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาครั้งนี้ไม่พบว่าการมีภูมิคุ้มกันในตนเองได้รับอิทธิพลมาจากการได้รับข่าวสารหรือการมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน สะท้อนให้เห็นได้ว่าการได้รับข่าวสาร ข้อมูล รายละเอียด

ที่สำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับอาเซียนและการเข้าสู่การเป็นประชากรอาเซียน ผ่านตัวแทนทางสังคมต่าง ๆ รวมถึงการมีลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน กระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ ไม่มีผลที่จะทำให้ให้นักเรียนเกิดภูมิคุ้มกันในตนเอง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการที่บุคคลจะเกิดภูมิคุ้มกันในตนเองได้ บุคคลนั้นเปรียบเสมือนการปลูกผีสร้างภูมิต้านทานเชื้อโรค บุคคลต้องได้รับการถูกโจมตีหรือช่วยอย่างอ่อน ๆ ในประเด็นที่กระทบต่อความรู้สึกรู้จักคิดและความเชื่อ เมื่อถูกโจมตีเช่นนี้บุคคลก็จะหาข้อมูลหลักฐานมาลบล้างการโจมตีนั้น ทำให้มีความรู้และทัศนคติที่เพิ่มขึ้นจนเกิดภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งมากขึ้น และหลังจากนั้นถ้าบุคคลถูกโจมตีหนักขึ้นในเรื่องเดียวกันบุคคลก็จะสามารถโต้ตอบและปฏิเสธการชักจูงนั้นได้ไม่ยาก ดังนั้น การได้รับแต่ข้อมูล โดยขาดการทำทลายให้ต้องคิดแก้ปัญหา ตั้งคำถามต่อสิ่งที่จะต้องเผชิญเมื่อต้องเข้าสู่การเป็นประชากรอาเซียนจึงอาจจะยังไม่มีอิทธิพลเพียงพอต่อการเสริมสร้างให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในตนเอง

2. จากการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ กับกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน ของกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ ได้แก่ การได้รับข่าวสาร การใฝ่รู้ใฝ่เรียน และการมีภูมิคุ้มกันในตนเอง ขณะที่กลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ พบว่า การใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นเพียงตัวแปรเดียวที่มีอิทธิพลต่อการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชากรอาเซียน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการใฝ่รู้ใฝ่เรียนถือเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ทั้งตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 และตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ดังนั้น ไม่ว่านักเรียนจะศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ หรือไม่เข้าร่วมโครงการฯ ก็จะได้รับพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวที่ไม่แตกต่างกัน ขณะที่โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งต้องจัดกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง หลากหลาย เช่น การจัดการเรียนรู้ผ่านสื่ออุปกรณ์ รูปภาพ วิดิทัศน์ นิทรรศการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการติดต่อสื่อสารกับสถานศึกษาในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อ ICT ซึ่งกิจกรรมที่กล่าวมาเป็นการออกแบบและจัดประสบการณ์ให้สถานศึกษาได้เปิดโอกาสให้นักเรียนในสถานศึกษาที่เป็นศูนย์อาเซียนและสถานศึกษาเครือข่ายได้ลงมือปฏิบัติจริง เป็นไปตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมค่ายสร้างสรรค์ที่เน้นการสร้างความตระหนักเรื่องประชาคมอาเซียนเพื่อช่วยส่งเสริมให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อการเป็นประชากรของอาเซียน (National Board of Education, 1999) ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ จะมีโอกาสได้รับข่าวสาร รายละเอียดที่สำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับอาเซียนและการเข้าสู่การเป็นประชากรอาเซียน รวมถึงมีการเตรียมตนเองให้มีความพร้อมทั้งในด้านการรู้การคิด แรงจูงใจ และวุฒิภาวะทางอารมณ์อย่างเพียงพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัวจากการเข้าสู่การเป็นประชากรอาเซียนได้แตกต่างกับกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วม

โครงการฯ ดังนั้น สะท้อนให้เห็นได้ว่าการที่โรงเรียนเข้าร่วมโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน น่าจะส่งผลให้นักเรียนได้รับข่าวสาร รายละเอียดที่สำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับอาเซียนและการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน และมีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมถึงมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชาคมอาเซียนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในองค์ประกอบด้านความรู้ และทักษะที่เอื้อต่อการดำรงตนในฐานะประชาคมอาเซียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชาคมอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าสาเหตุสำคัญมีทั้งสิ้น 3 ตัวแปร ได้แก่ การได้รับข่าวสาร การใฝ่รู้ใฝ่เรียน และการมีภูมิคุ้มกันในตนเอง ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการให้ข้อมูลข่าวสารเป็นสาเหตุของการใฝ่รู้ใฝ่เรียนเช่นกัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูรอบครัว และสื่อสารมวลชนควรร่วมกันในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาเซียนแก่นักเรียน โดยโรงเรียนควรพัฒนาโครงการ หลักสูตร หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับอาเซียน ครูรอบครัวควรสนับสนุนแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน และสื่อสารมวลชนควรผลิตสื่อในการกระตุ้นให้นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเสริมสร้างให้เกิดภูมิคุ้มกันในตนเองเพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในการเข้ามาของประชาคมอาเซียนได้ดีในอนาคต

2. จากการศึกษา พบว่า ขนาดความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ สูงกว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ แสดงให้เห็นว่าโครงการฯ เป็นตัวกระตุ้นให้โรงเรียนสร้างกิจกรรมในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในภาพรวมได้ดีกว่าโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงควรมีการขยายโครงการให้มีความครอบคลุมในโรงเรียนต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้โรงเรียนเห็นความสำคัญของการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนแก่นักเรียนเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. เนื่องจากการวัดตัวแปรคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นประชาคมอาเซียน พบว่า การวัดความรู้มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าลักษณะความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านความรู้ต่ำมาก ดังนั้น ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้ว่ามีลักษณะความสัมพันธ์เหมือนกับการศึกษาครั้งนี้หรือไม่

2. การเปรียบเทียบขนาดความสัมพันธ์และค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการฯ อาจไม่เป็นสาเหตุที่เพียงพอต่อการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ วิธีการพัฒนาของโรงเรียนมีความหลากหลายแตกต่างกันในแต่ละบริบทด้วย ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นเพียงการศึกษาในภาพรวม ควรมีการศึกษาเจาะลึกในแต่ละบริบท เพื่อให้เห็นถึงลักษณะการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในเชิงลึกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bhanthumnavin, D., & Vaninthanon, N. (2008). *The development of multidimensional mental measurement tools for self-immunity* (Research report). Bangkok: National Research Council of Thailand. [in Thai]
- Bloom, B.S., Hastings, J.T., Madaus, G.F., & Baldwin, T.S. (1971). *Handbook on formative and summative evaluation of student learning*. New York: McGraw-Hill Book.
- Bollen, K. A. (1989). *Structural equations with latent variables*. New York: Wiley.
- Chadthong, K., ChooChom, O., Pakbongkoch, C., & Phukong, S. (2011). Psychosocial factors related to nutritional having food behavior among secondary school students in Chumphon municipality, Chumphon province. *Journal of Behavioral Science for Development*, 3(1), 172-184. [in Thai]
- Department of Non-Formal Education. (1999). *A guide to organizing educational and non-formal education activities to promote morality and ethics*. Bangkok: Department of Non-Formal Education. [in Thai]
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indices in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55.
- Isarangkun Na Ayuthaya, C. (2008). "Foreword" in the teachings of the King, speech and royal speech about the sufficiency economy. Bangkok: Phra Dabos Foundation. [in Thai]
- Kimterng, W. (2010). *The effect of problem – based learning instruction activities on problem solving skills, mathematical connection skills and inquiry learning of Mathayomsuksa III students* (Master's thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. [in Thai]
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed). New York: Guilford.
- Ministry of Education. (2005). *Evaluation of desirable characteristics according to basic education curriculum 2001*. Bangkok: Ministry of Education. [in Thai]
- National Board of Education. (1999). *National education act 1999 amendment (version 2) B.E. 2545*. Bangkok: National Board of Education. [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2011). *Guidelines for learning management to the ASEAN community Secondary level*. Bangkok: Ministry of Education. [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2015). *Key student competencies and desirable characteristics*. Retrieved from <http://www.chusak.net/articles/41926379/> [in Thai]

- Phanmanee, A. (2002). From teaching to sparking enthusiasm. *Academic Journal*, 26 (1), 15-16. [in Thai]
- Phaphol, W. (2008). *An analysis of structural relationship of factors influencing on inquiry of Mathayomsuksa III students* (Master's thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. [in Thai]
- Phibunsarawat, P. (2011). *Royal treasury and the philosophy of sufficiency economy*. Bangkok: Beautiful print. [in Thai]
- Sanamkate, N. (2007). *Internal and external immunity as correlates of appropriate peer-group behavior in senior high school students* (Master's thesis). National Research Council of Thailand, Bangkok. [in Thai]
- Santiwong, T. (1996). *A study of understanding, attitude and behavior of general people*. Bangkok: Thai Watana Panich. [in Thai]
- Sareerasart, W., Vanindananda, N., & Suppareakchaisakul, N. (2012). The relationships among social situations and psychological immunity to internet behavior focusing on safety and usefulness of female students in high schools with or without internet safety project. *Journal of Behavioral Science for Development*, 4(1), 1-13. [in Thai]
- The Chaipattana Foundation. (2019). *Sufficiency economy*. Retrieved from https://www.chaipat.or.th/site_content/item/1309-2010-06-03-09-50-07.html [in Thai]
- Theeratith, S. (2014). *A strategy in relation to the development of desirable characteristics of Asean Citizens studying in basic education students* (Doctoral dissertation). Srinakharinwirot University, Bangkok. [in Thai]
- Thongthai, C. (2013). *Perception and attitude affecting readiness entry into Asian Economic Community of graduate students at srinakharinwirot university* (Master's thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. [in Thai]
- U-thaiwee, P. (2001) *Psycho-social Indicators of active learner behavior of teacher-students* (Master's thesis). Khon Kaen University, Khon Kaen. [in Thai]
- Wirocnwithayakar, J . (2008). *Antecedents and consequential of sufficient behaviors of students in schools with the principle of sufficiency economy project* (Master's thesis). National Research Council of Thailand, Bangkok. [in Thai]
- Wongpinpech, V., Wongchant, T., Sakuntanakalap, A., Wasuwat, C., Phanpolakrit, N., & Maneewong, K. (2012). *Causal Structural Model of Readiness to ASEAN Citizens of Youth, Muang District, Chiang Mai Province* (Research report). Chiang Mai: Payap University. [in Thai]
- Yodkaew, P. (2012). *Characteristics of ASEAN citizens*. Nakhon Pathom: Nakhon Pathom Rajabhat University. [in Thai]

ปัจจัยพยากรณ์พฤติกรรมการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุ
เทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Predictive Factors of Lanna Local Food Consumption Behavior of
the Elderly in Suthep Sub-District Municipality, Muang Chiangmai
District, Chiangmai Province

สามารถ ใจเตี้ย^{1*}
Samart Jaitae^{1*}

Abstract

The purpose of this research was to investigate consumption behavior and predicting factors affecting the elderly's consumption of Lanna local food. The sample size was 265, consisting of elderly people and 30 stakeholders in the area of Suthep sub-district municipality, Muang Chiangmai District, Chiangmai Province. Data were collected by questionnaires, interview guidelines, and focus group discussions. Data were analyzed by descriptive statistics, regression analysis, and content analysis. The results indicated that the significantly influenced factors of Lanna local food consumption were knowledge (Beta = .823, p = .000) and age (Beta = .917, p = .000). The total variances explained was 70.9%. From the research

¹ภาควิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300

¹Department of Public Health, Faculty Science and Technology, Chiang Mai Rajabhat University, Chang Puak Sub-district, Maung District, Chiangmai Province 50300

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: Samartcmru@gmail.com)

รับบทความวันที่ 26 เมษายน 2562 แก้ไขวันที่ 20 กันยายน 2562 รับลงตีพิมพ์วันที่ 12 พฤศจิกายน 2562

results, to promote Lanna food, stakeholders should focus on knowledge and younger people for health promotion for the elderly.

Keywords: *predictive factors, Lanna local food, elderly*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยพยากรณ์การบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุเขตเทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 265 คน และผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 30 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า เมื่อวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์การบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุ มีตัวแปรที่สามารถอธิบายความผันแปรการบริโภคของผู้สูงอายุ 2 ตัวแปรย่อย ได้แก่ อายุ และความรู้ด้านอาหารพื้นบ้านล้านนา โดยร่วมกันพยากรณ์การบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 70.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้ การสร้างเสริมสุขภาพผ่านอาหารพื้นบ้านล้านนาเป็นการสะท้อนทางเลือกในการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในเขตเมือง

คำสำคัญ: *ปัจจัยพยากรณ์ อาหารพื้นบ้านล้านนา ผู้สูงอายุ*

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุขทำให้ประชากรมีอายุขัยยืนยาวขึ้น จำนวนผู้สูงอายุจึงเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ โดยในปี ค.ศ. 2050 ประชากรทั่วโลกที่มีอายุมากกว่า 60 ปี จะมีจำนวนถึงร้อยละ 22.00 และส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในประเทศที่มีรายได้ต่ำและรายได้ปานกลาง (WHO, 2019) ผู้สูงอายุยังต้องเผชิญปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมที่ผู้สูงอายุถูกกลดบทบาทลง ทำให้ผู้สูงอายุโดยทั่วไปต้องพึ่งพิงผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันระบบการดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและไม่เจ็บป่วยยังคงต้องพึ่งพาระบบการแพทย์แผนปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ ผู้สูงอายุจึงต้องการระบบการดูแลที่ต่อเนื่อง ยั่งยืน มีความครอบคลุมในผู้สูงอายุทุกกลุ่ม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จึงต้องการระบบการบริการสุขภาพปฐมภูมิ ระบบการดูแลสุขภาพระยะยาวและการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย (WHO, 2018) ในส่วนของการบริโภค ผู้สูงอายุควรเน้นรับประทานผักสดหรือผักลวก และควรหลีกเลี่ยงอาหารที่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ (Papong, 2015) ทั้งนี้ อาหารไม่เพียงพอมิใช่มีผลต่อสุขภาพของมนุษย์เท่านั้น แต่ยังมีส่วนกำหนดคุณภาพชีวิตและอายุขัยของมนุษย์ด้วย สำหรับผู้สูงอายุควรรับประทานอาหารหลายชนิดเพื่อให้คุณค่าทางโภชนาการครบตามที่ร่างกายต้องการ การรับประทานอาหารที่เหมาะสมจะช่วยชะลอความเสื่อมของร่างกายและสุขภาพดีขึ้น เนื่องจากอาหารเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อสุขภาพ การเลือกชนิดอาหารที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้นและลดปัญหา

สุขภาพ แต่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย อาหารยังเป็นปัจจัยที่ทำให้ร่างกายของผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้สูงอายุได้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รับประทานอาหารเช้าวันละ 3 มื้อ ไม่ได้รับประทานอาหารเช้าระหว่างวัน อาหารที่รับประทาน บุตร หลาน ญาติเป็นผู้ปรุงประกอบอาหาร มีรายงานการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุชอบรับประทานอาหารที่ปรุงด้วยวิธีการต้ม รongลงมา คือ การนึ่ง การลวก และการปิ้ง/ย่าง ตามลำดับ (Pruksa & Sukprasert, 2017)

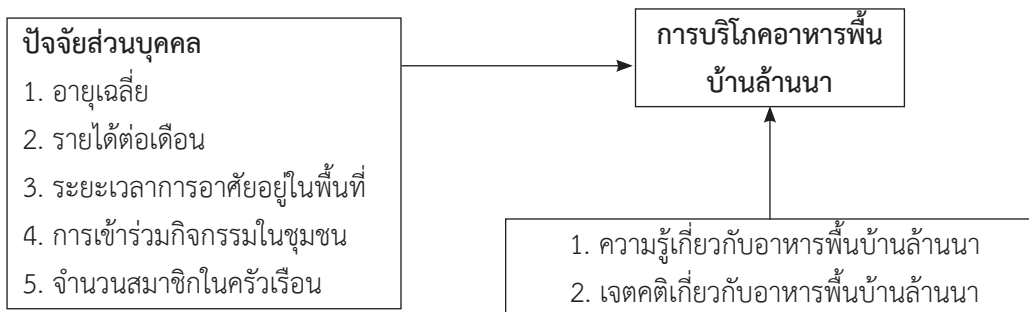
แนวทางการบริโภคอาหารพื้นบ้านของผู้สูงอายุดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นทางเลือกเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่เหมาะสม ทั้งนี้ อาหารพื้นบ้านส่วนใหญ่จะใช้พืชผักจากธรรมชาติที่หาได้ตามหัวไร่ปลายนาเป็นวัตถุดิบ ไม่มีสารปรุงแต่งใด ๆ และปลอดภัยต่อสุขภาพ อาหารพื้นบ้านยังมีรสชาติที่อร่อยกลมกล่อม หลากหลายรส และยังเป็นเอกลักษณ์ที่บ่งชี้ถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของคนไทยในแต่ละท้องถิ่นที่สร้างสรรค์ปรุงแต่งให้เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ (Pronchareampong, 2014) เช่นเดียวกับอาหารพื้นบ้านล้านนาที่ส่วนใหญ่ตำรับอาหารมักจะประกอบด้วยผักพื้นบ้านที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และยังเป็นวิถีการบริโภคที่หลากหลายทางด้านชาติพันธุ์และวัฒนธรรม รวมถึงองค์ความรู้ในการประกอบอาหารซึ่งมีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน เกิดการคิดค้น สืบทอด ปรุงแต่ง และผสมผสานเป็นอาหาร โดยอาหารบางชนิดมีรูปแบบการทำที่ซับซ้อน แกง ต้ม นึ่ง ย่าง ยำ อ้อก แอ็บ บางชนิดเป็นอาหารที่มีวิธีการประกอบง่าย ๆ ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นตามฤดูกาล หากแต่มีอาหารบางประเภทเริ่มหายสาบสูญไปทีละเล็กละน้อย เนื่องจากการขาดความสนใจของผู้คนสมัยใหม่ที่จะช่วยสานต่อความรู้ในด้านอาหารพื้นบ้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนสมัยใหม่ ทั้งที่ความสำคัญของอาหารนอกจากจะเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับระบบชีวิตของชุมชนแล้วยังเป็นเครื่องแสดงถึงภูมิปัญญาและสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชน (Jaitae, 2018) นอกจากนี้ อาหารพื้นบ้านล้านนายังบ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนความหมายของวัฒนธรรมอาหารในกลุ่มชาติพันธุ์ในเชิงสัญลักษณ์ รวมถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ในแต่ละพื้นที่ โดยชนชาติที่มีความเกี่ยวข้องกับอาหารพื้นบ้านภาคเหนือมีทั้งหมด 5 ชนชาติ ได้แก่ ไทลื้อ ไทเจิน ไทยวน ไทลัวะ และไทยอง ทั้งนี้ กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาอาหารจะถ่ายทอดผ่านความเชื่อและค่านิยม พิธีกรรมและศาสนา ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงกระบวนการทางสังคม (Aromkhang & Chatraphorn, 2014) สอดคล้องกับข้อเสนอแนะปัจจัยการดำรงอยู่ของอาหารพื้นบ้านที่ผู้สูงอายุเสนอแนะว่าให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับนโยบายการพึ่งตนเองด้านอาหารของผู้สูงอายุ วัฒนธรรมการบริโภคอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ และเสริมสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านที่เหมาะสมให้กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน (Jaitae, 2016) ดังนั้น การเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุด้วยอาหารพื้นบ้านล้านน่าย่อมส่งผลดีต่อสุขภาพและที่สำคัญก็คือทำให้ภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นบ้านไม่หายสาบสูญไป และยังเป็นการช่วยรักษาฐานวัฒนธรรมของชุมชน เพราะอาหารก็ถือว่าเป็นวัฒนธรรมที่ต้องมีการสืบทอดส่งต่อภูมิปัญญาจากรุ่นต่อรุ่น อันจะนำไปสู่แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ เจตคติ และการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยพยากรณ์การบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ใช้กรอบการวิเคราะห์ปัจจัยพยากรณ์จากผลการศึกษาของ Mekwimon (2012) ที่พบว่า ปัจจัยทางชีวสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ ส่วน Mao and Xu (2014) พบว่า รายได้ของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการบริโภคอาหาร ในส่วนของความรู้และเจตคติ มีรายงานการศึกษาของ Chumkaew and Rungsayatorn (2014) พบว่า ตัวแปรความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารมีอิทธิพลต่อการทำนายพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ รวมถึงแนวคิดของ Schwartz (1975) ที่กล่าวว่า ความรู้และการปฏิบัติมีผลต่อกันโดยมีเจตคติทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมทำให้เกิดความรู้และการปฏิบัติ โดยทั่วไปนั้นเมื่อบุคคลมีความรู้ มีเจตคติอย่างไร ก็จะแสดงพฤติกรรมไปตามนั้น แต่อาจจะไม่เกิดขึ้นเช่นนี้ทุกกรณีไป แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการศึกษาเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง ณ เวลาใด เวลาหนึ่ง (Cross Sectional Study) โดยใช้กระบวนการเก็บข้อมูลแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีกระบวนการศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นผู้สูงอายุเขตเทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 15 หมู่บ้าน จำนวน 1,491 ครัวเรือน การคำนวณขนาดตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เลือกใช้การคำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตรของ Daniel (2010) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 265 ครัวเรือน จากนั้นคณะผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างระดับหมู่บ้าน ร้อยละ 30 ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากแบบไม่กลับคืน การคัดเลือกครัวเรือนแต่ละหมู่บ้านมาศึกษาผู้วิจัยใช้ตารางสุ่ม (Random Number Table) ตามสัดส่วนของจำนวนหลังคาเรือนแต่ละหมู่บ้าน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เลขที่บ้าน 4 ครัวเรือนแรกมาสุ่มตัวอย่างก่อนแล้วจึงเก็บข้อมูลจาก

เลขที่บ้านที่เรียงลำดับแล้ววัน 4 หลังคาเรือนในแต่ละหมู่บ้านจนครบจำนวนตามสัดส่วนครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน ผู้วิจัยเลือกผู้สูงอายุเป็นผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้ ถ้าไม่พบ ผู้วิจัยได้เข้าเก็บข้อมูลซ้ำอีกครั้งและถ้าไม่พบเป็นครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้เปลี่ยนเป็นหลังคาเรือนถัดไป

กลุ่มตัวอย่างการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ จำนวน 18 คน ได้แก่ ตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน ผู้ดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 4 คน และตัวแทนเจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลสุเทพ จำนวน 2 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน ได้แก่ ตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ผู้ดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน ตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 2 คน ตัวแทนเจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลสุเทพ จำนวน 1 คน ตัวแทนจากหน่วยงานราชการด้านสาธารณสุข จำนวน 1 คน และตัวแทนนักวิชาการจากมหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามชนิดเติมคำ และเลือกคำตอบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านล้านนาเป็นแบบเลือกตอบ ถูก ผิด จำนวน 22 ข้อ ครอบคลุมประเด็นความรู้เกี่ยวกับการจัดการวัตถุดิบและการปรุงตำรับอาหาร การให้คำแนะนำตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน การแปลผลคะแนนโดยพิจารณาตามเกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1968) คือ ระดับความรู้ดี คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 - 100 (ตอบถูก 22 ข้อขึ้นไป) ระดับความรู้ปานกลาง คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60 - 79 (ตอบถูก 17 - 21 ข้อ) และระดับความรู้ต่ำ คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 (ตอบถูก 1 - 16 ข้อ) ทำการทดสอบค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้วยวิธีคูเดออร์ ริชาร์ดสัน KR - 21 (Ebel & Frisbie, 1986) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.81

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเจตคติเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านล้านนา ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert Scale จำนวน 18 ข้อ ครอบคลุมประเด็นคุณค่าทางโภชนาการและการคงอยู่ของตำรับอาหารพื้นบ้าน แบบสอบถามแต่ละข้อมีคะแนนตั้งแต่ 1 - 3 คะแนน (Aderson, 1988) การแปลความหมายค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.67 หมายถึง ผู้สูงอายุมีเจตคติต่ออาหารพื้นบ้านในระดับน้อย 1.68 - 2.32 หมายถึง ผู้สูงอายุมีเจตคติต่ออาหารพื้นบ้านในระดับปานกลาง 2.33 - 3.00 หมายถึง ผู้สูงอายุมีเจตคติต่ออาหารพื้นบ้านในระดับมาก ทำการทดสอบค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้วยวิธีการหา Alpha Coefficient (Cronbach, 1951) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.87

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบของ Likert Scale จำนวน 24 ข้อ ครอบคลุมประเด็นการแสวงหาวัตถุดิบ การปรุงตำรับอาหาร และการถ่ายทอดองค์ความรู้ แบบสอบถามแต่ละข้อมีคะแนนตั้งแต่ 1 - 3 คะแนน (Aderson, 1988) การแปลความหมายค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.67 หมายถึง ผู้สูงอายุบริโภคอาหารพื้นบ้านในระดับน้อย 1.68 - 2.32 หมายถึง ผู้สูงอายุบริโภคอาหารพื้นบ้านในระดับปานกลาง 2.33 - 3.00 หมายถึง ผู้สูงอายุบริโภคอาหารพื้นบ้านในระดับมาก ทำการทดสอบค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม

ด้วยวิธีการหา Alpha Coefficient (Cronbach, 1951) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.76

เครื่องมือชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและหัวข้อในการสนทนากลุ่มครอบคลุมประเด็น ความรู้ เจตคติ และการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนา และปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วย คณะผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการอบรมชี้แจงรายละเอียดของข้อคำถามและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยหัวหน้าคณะผู้วิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อคำถาม และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปในทางเดียวกัน ทั้งนี้ การเก็บข้อมูลแต่ละวิธีการ มีรายละเอียดดังนี้ การสัมภาษณ์ดำเนินการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการโดยคณะผู้วิจัยและใช้เวลาการสัมภาษณ์ 30 - 40 นาทีต่อครั้ง ส่วนการสนทนากลุ่ม ดำเนินการสนทนากลุ่มโดยคณะผู้วิจัย และใช้เวลาดำเนินการสนทนากลุ่มในการศึกษานี้ 2 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ กำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ เจตคติ และการบริโภคอาหารพื้นบ้าน วิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลปัจจัยพยากรณ์การบริโภคอาหารพื้นบ้าน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเส้นตรง (Multiple Liner Regression Analysis)
3. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและประเด็นในการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย การเปรียบเทียบข้อมูลและการตีความข้อมูล โดยตัดแปลงขั้นตอนการวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยา (Matthew & Michael, 1994)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 46.20 มีอายุเฉลี่ย 69.92 ± 8.71 ปี ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน เฉลี่ย 49.78 ± 21.00 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 49.80 ไม่ได้ศึกษาทางธรรม ร้อยละ 94.30 มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ $2,912.08 \pm 5,542.11$ บาทต่อเดือน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.73 ± 1.44 คน ส่วนใหญ่ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ร้อยละ 49.10 ความเชื่อที่ทำให้หายจากการเจ็บป่วยส่วนใหญ่จะทานยาแผนปัจจุบัน ร้อยละ 82.30 เมื่อมีการเจ็บป่วยใช้บริการจากสถานบริการสุขภาพของเทศบาล ร้อยละ 84.50 และผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในช่วง 6 เดือน

ที่ผ่านมา เฉลี่ย 2.14 ± 2.16 ครั้ง

ส่วนที่ 2 ความรู้ เจตคติ และการบริโภคอาหารพื้นบ้านของผู้สูงอายุ

พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นบ้าน ระดับปานกลาง (ร้อยละ 69.12) ผู้สูงอายุมีเจตคติเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้าน รวมเฉลี่ยระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 ± 0.71) ผู้สูงอายุมีการบริโภคอาหารพื้นบ้านรวมเฉลี่ยระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.06 ± 0.71) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความรู้ เจตคติ และการบริโภคอาหารพื้นบ้านของผู้สูงอายุ

ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาด้านอาหารพื้นบ้าน	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ
			มาตรฐาน
ความรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านล้านนา ร้อยละ 69.12	-	-	ปานกลาง
เจตคติเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านล้านนา	2.44	0.71	มาก
การบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนา	2.06	0.71	ปานกลาง

การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสนทนากลุ่ม ยังสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุเรียนรู้และสืบทอดความรู้ด้านอาหารพื้นบ้านจากบรรพบุรุษ การศึกษาด้วยตนเอง และการแนะนำจากคนอื่นเป็นทางเลือก ในการสร้างเสริมสุขภาพ ในส่วนของตำรับอาหารพื้นบ้านจะปรุงด้วยวัตถุดิบที่หาได้ในพื้นที่ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการปลูกผักพื้นบ้านในพื้นที่พักอาศัยของตนเอง นอกจากนี้ อาหารพื้นบ้านยังสามารถหาซื้อตามร้านอาหารบางแห่ง ผู้สูงอายุเห็นด้วยกับการนำอาหารพื้นบ้านมาเป็นแนวทางในการสร้างเสริมสุขภาพ แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันวัตถุดิบหายากและมีราคาที่สูงขึ้น คนรุ่นใหม่รับประทานอาหารนอกบ้านเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ตำรับอาหารพื้นบ้านบางชนิดเริ่มสูญหายไป

ผู้สูงอายุจะเป็นผู้ปรุงอาหารรับประทานร่วมกับสมาชิกในครอบครัว รวมถึงแบ่งปันอาหารให้กับเพื่อนผู้สูงอายุบริเวณใกล้เคียงหรือเพื่อนผู้สูงอายุที่ตนเองคุ้นเคย โดยอาหารพื้นบ้านส่วนใหญ่จะปรุงด้วยเครื่องปรุงที่ไม่เผ็ดร้อนมากนัก และไม่ใส่สารปรุงแต่งรสชาติ

ผู้สูงอายุยังให้ข้อเสนอแนะปัจจัยการคงอยู่ของอาหารพื้นบ้านในพื้นที่ว่า ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างชุมชนและการแสวงหารายได้ที่เพิ่มขึ้นของครัวเรือนส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่รับประทานอาหารพื้นบ้านลดลง ประกอบกับวิถีชีวิตที่เร่งรีบทำให้มีความรู้สึกว่าการประกอบอาหารรับประทานเองมีความยุ่งยากกว่าการหาซื้ออาหารจากร้านอาหารหรืออาหารปรุงสำเร็จที่วางขายข้างถนน ดังนั้น ควรส่งเสริมให้สมาชิกในครัวเรือนได้มีโอกาสปรุงอาหารและรับประทานอาหารพื้นบ้านร่วมกันให้มากขึ้น อันจะส่งผลต่อการเรียนรู้และการสืบทอดภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้านให้กับคนรุ่นใหม่ได้อย่างเหมาะสม

ส่วนที่ 3 ปัจจัยพยากรณ์การบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ

การศึกษานี้ใช้รูปแบบสมการความสัมพันธ์ ดังนี้ $y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + \dots + b_7x_7$ ทั้งนี้ เมื่อนำตัวแปรส่วนบุคคลทั้ง 6 ตัวเข้าสมการ แล้วคำนวณด้วยวิธี Stepwise ได้แก่

X_1 อายุเฉลี่ย (ปี)

X_2 รายได้ต่อเดือน (บาทต่อเดือน)

X_3 ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ (ปี)

X_4 การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน (ครั้งต่อเดือน)

X_5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)

X_6 ความรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านล้านนา

X_7 เจตคติเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านล้านนา

ผลการวิเคราะห์ได้ค่า F เท่ากับ 21.157 Sig เท่ากับ .000 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุ (R^2) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.709 ซึ่งหมายความว่า ตัวแปรทั้งหมด 7 ตัวแปร อธิบายการเปลี่ยนแปลงของการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 70.9 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า มีตัวแปร 2 ตัวแปร คือ X_1 อายุเฉลี่ย และ X_6 ความรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านล้านนา มีความสัมพันธ์กับการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

Y_i (การบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุ) = 0.808 + 0.018 (อายุเฉลี่ย) + 1.028 (ความรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านล้านนา)

จากสมการข้างต้นจะเห็นได้ว่า การบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้น 0.018 หน่วยต่อการเพิ่มขึ้นของอายุเฉลี่ย 1 หน่วย และการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้น 1.028 หน่วยต่อการเพิ่มขึ้นของความรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านล้านนา 1 หน่วย เมื่อทดสอบความมีนัยสำคัญ พบว่า ปัจจัยทั้ง 2 มีความสัมพันธ์กับการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังนำเสนอในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น

ตัวแปรพยากรณ์	b	bata	t	p – value*
ค่าคงที่	.808		3.295	.001
อายุ (ปี)	.018	.917	5.661	.000
ความรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านล้านนา(ค่าเฉลี่ย)	1.028	.823	3.624	.000

$R^2 = 0.709$ R square change= 0.039 SEE = 0.428 F = 21.157 p – value = 0.000

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นไปได้ว่าองค์ความรู้ของผู้สูงอายุได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ประสบการณ์ของตนเอง และกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับอาหารพื้นบ้านล้านนาในชุมชน ทั้งการจัดอาหารพื้นบ้านให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรับประทานในโอกาสกิจกรรมชุมชน การปลูกสมุนไพรพื้นบ้านในพื้นที่อยู่อาศัยที่สามารถนำมาสร้างสรรค์ตำรับอาหารพื้นบ้านล้านนาบริโภคในครัวเรือน นอกจากนี้ ความรู้เหล่านี้ยังมาจากการบอกเล่าและการรับสื่อจากภายนอกชุมชนที่พยายามนำเสนอผลลัพธ์ของการบริโภคอาหารที่ได้มาจากธรรมชาติที่ส่งผลต่อสุขภาพกาย โดยเฉพาะการรับประทานผักพื้นบ้านที่ร่างกายจะได้รับทั้งวิตามิน เกลือแร่ เอนไซม์ กรดไขมัน และมีความปลอดภัยจากสารเคมีทางการเกษตร รวมถึงยังมีสรรพคุณเป็นสมุนไพร สอดคล้องกับแนวคิดของ Brown (2004) ที่ว่าการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางการบริโภค รู้คุณค่าทางโภชนาการของอาหาร จะส่งผลให้มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารที่ถูกต้อง ส่วนเจตคติที่เกี่ยวข้องกับอาหารพื้นบ้านอยู่ในระดับมาก และการบริโภคอาหารพื้นบ้านอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นไปได้ว่าเนื่องจากวิถีการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุที่มีปัจจัยกำหนดจากครอบครัวที่การจัดหาอาหารประจำวันเป็นหน้าที่ของลูกหลาน ซึ่งส่วนใหญ่ลูกหลานจะซื้ออาหารสำเร็จรูปตามที่ผู้สูงอายุต้องการ และบางครั้งครอบครัวประกอบอาหารรับประทานเอง ส่งผลต่อการคงอยู่ของตำรับอาหารพื้นบ้าน สอดคล้องกับการศึกษาของ Sriugsorn (2008) พบว่า ปัจจัยนำ ด้านความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร และปัจจัยเสริม ด้านครอบครัวและเพื่อนสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครได้ ร้อยละ 34.9

ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนา พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้นบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาเพิ่มขึ้น อาจเนื่องมาจากวิถีการบริโภคในชีวิตประจำวันที่บริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาเป็นประจำจนกลายเป็นความเคยชินก่อเกิดเป็นบริโภคนิสัยของผู้สูงอายุ รวมถึงผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยิ่งอายุมากขึ้นก็จะให้ความสำคัญกับการเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพตัวเองมากขึ้นสอดคล้องกับ Jumkead et al. (2011) พบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสุเทพมีความ

ต้องการกระบวนการเรียนรู้ด้านโภชนาการและการรักษาพยาบาลเบื้องต้นก่อนที่จะเข้ารับการรักษา ในสถานบริการสุขภาพ รวมทั้งความรู้ที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์กับการบริโภคอาหารพื้นบ้านที่เพิ่มขึ้น อาจเป็นไปได้ว่าผู้สูงอายุยังคงแสวงหาทางเลือกอื่นในการสร้างเสริมสุขภาพนอกเหนือจากการใช้แบบแผนการแพทย์แผนปัจจุบัน ทั้งนี้ ผู้สูงอายุบางส่วนที่มีระดับการศึกษาสูงจะเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติกรสร้างเสริมสุขภาพที่ผสมผสานความเชื่อและความศรัทธาสิ่งเหนือธรรมชาติที่ตนเองและชุมชนนับถือ ซึ่ง Pender (1996) กล่าวว่า พฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพนั้นเป็นการปฏิบัติกิจกรรมทางด้านสุขภาพในวิถีชีวิตประจำวันจนเป็นกิจวัตรที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง และผสมผสานให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตบุคคล ซึ่งจะมีผลให้บุคคลเกิดการกระตุ้นตนเองอย่างเต็มที่ เพื่อคงไว้หรือยกระดับภาวะสุขภาพของตนเอง

รายได้ต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุ อาจเป็นไปได้ว่าการจัดหาอาหารเพื่อการบริโภคในครัวเรือนให้กับผู้สูงอายุเป็นบทบาทของบุตรหลาน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคมากนัก เช่นเดียวกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ในปัจจุบันบางคนต้องออกไปประกอบอาชีพในพื้นที่อื่นหรือออกไปทำงานตามช่วงเวลาที่เหมาะสมที่กำหนด ทำให้การบริโภคอาหารร่วมกับผู้สูงอายุลดลง รวมถึงวิถีการบริโภคของสมาชิกในครัวเรือนยุคใหม่นิยมรับประทานอาหารนอกบ้าน และไม่นิยมรับประทานอาหารพื้นบ้านมากนัก สอดคล้องกับการศึกษาของ Chanchoom (2007) พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะการอยู่อาศัยของครอบครัว ขนาดของครอบครัว และการดูแลของครอบครัว ไม่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการของผู้สูงอายุ และ Chairit, Piaseu, and Jarupat (2012) พบว่า เพศ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ ของผู้สูงอายุ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอาหารของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ขัดแย้งกับผู้สูงอายุที่มีภาวะโภชนาการเกินที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในเรื่องการบริโภคอาหาร ได้แก่ แหล่งขายอาหารในชุมชน รายได้ผู้สูงอายุ กิจกรรมการออกกำลังกาย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ (Chaiyasung, Jakchai, & Thanagonkhonrago, 2017)

ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุ อาจเป็นไปได้ว่าโครงสร้างในชุมชนเทศบาลตำบลสุเทพมีการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวกระโดดส่งผลให้ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่บางส่วนเป็นผู้สูงอายุที่ย้ายมาจากพื้นที่อื่น ซึ่งยังไม่สามารถปรับตนเองให้เข้ากับการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป และรสชาติของอาหารพื้นบ้านได้มากนัก ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาของผู้สูงอายุ อาจเป็นไปได้ว่า กิจกรรมชุมชนบางส่วนไม่ได้ส่งเสริมการบริโภคอาหารพื้นบ้าน ถึงแม้จะมีการส่งเสริมจากเทศบาลและชุมชน รวมถึงผู้สูงอายุบางส่วนที่ย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนไม่ให้ความสำคัญต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ทำให้โอกาสในการรับประทานอาหารพื้นบ้านลดลง นอกจากนี้ ยังอาจเป็นไปได้ว่าผู้สูงอายุบางส่วนมีการควบคุมการบริโภคอาหารเนื่องจากการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ซึ่งอาหารพื้นบ้านบางตำรับที่ปรุงจำหน่ายทั่วไปจะเน้นการปรุงอาหารด้วยเครื่องปรุงรสที่มีรสเค็ม สอดคล้องกับ Suwittawat, Sanchaisuriya, and Kunarattanapruk (2009) พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนแออัดเขตเทศบาลนครขอนแก่นส่วนใหญ่

เป็นโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง จึงควบคุมอาหารโดยรับประทานอาหารในปริมาณที่น้อย ไม่รับประทานอาหารมัน อาหารรสหวานจัด รสเค็มจัด รสเผ็ดจัด ตามคำแนะนำของแพทย์และพยาบาล เพื่อไม่ให้แสดงต่อโรคที่เป็น

เจตคติเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านไม่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคอาหารพื้นบ้านของผู้สูงอายุ อาจเป็นไปได้ว่า การบริโภคอาหารพื้นบ้านของผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุจะต้องปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่องผ่านภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นบ้านที่ตนเองเก็บสั่งสมเป็นประสบการณ์และวิธีการปฏิบัติ แต่ด้วยวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาในพื้นที่อาจทำให้การปฏิบัติลดลง รวมถึงองค์ความรู้ด้านอาหารพื้นบ้านอาจจะไม่ได้ใช้ประโยชน์มากนัก ปรากฏการณ์นี้ยังอาจนำไปสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับอาหารพื้นบ้านทั้งรูปแบบการแสวงหาวัตถุดิบ ส่วนประกอบของตำรับอาหาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นหลัง ซึ่ง Jaitae (2015) พบว่า สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดทำให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาที่เป็นวิถีชีวิตของผู้คนไม่ต่อเนื่องมาจากฐานวัฒนธรรมเดิมของชุมชนนั้น ๆ สังคมของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่บนฐานของความเชื่อในคุณค่าของธรรมชาติจะถูกลดคุณค่าลง

แต่อย่างไรก็ตาม ภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นบ้านยังคงมีปัจจัยสนับสนุนจากการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งการดำเนินการวิจัยของนักวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ การจัดกิจกรรมด้านภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาด้านสุขภาพของหน่วยงานสาธารณสุข การจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศด้านอาหารพื้นบ้านที่เข้าถึงการใช้ประโยชน์ได้โดยง่าย รวมถึงประชาชนทั่วไปมีการนำผักพื้นบ้านอันเป็นวัตถุดิบที่สำคัญมาปลูกบริเวณที่พักอาศัยเพื่อการบริโภคและจำหน่ายในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อมูลความรู้ เจตคติ และการบริโภคอาหารพื้นบ้านเป็นการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ ที่สะท้อนพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารพื้นบ้าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นบ้านในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุบริโภคอาหารพื้นบ้าน

1.2 ความสัมพันธ์ของตัวแปรอายุและความรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการบริโภคอาหารพื้นบ้านของผู้สูงอายุ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมกิจกรรมให้ผู้สูงอายุเกิดการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับผู้สนใจในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนารูปแบบการถ่ายทอด การพัฒนาตำรับ และฐานข้อมูลอาหารพื้นบ้านสู่การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

2.2 ศึกษาารูปแบบอาหารพื้นบ้านที่ใช้เป็นองค์ประกอบในพิธีกรรมล้านนา อันจะนำไปสู่การเชื่อมโยงมิติในการสร้างเสริมสุขภาพบนฐานภูมิปัญญาล้านนาด้านสุขภาพ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่สนับสนุนทุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน ปีงบประมาณ 2561 ขอขอบคุณผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประชาชน เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลสุเทพ ที่ได้ให้ข้อมูลและประสานงานการเก็บข้อมูลการวิจัยจนเกิดความสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- Anderson, L. W. (1988). *Likert scales, education research methodology and measurement: An international handbook*. Victoria: Pergamon.
- Aromklang, T., & Chatraphorn, S. (2014). Sustainability of local wisdom transferring on lanna food. *Kasetsart Journal (Soc. Sci)*, 35(2), 189 - 205. [in Thai]
- Bloom, B. S. (1968). Mastery learning. *UCLA-CSEIPE. Evaluation Comment*, 1(2), 1 - 12.
- Brown, J. E. (2004). *Nutrition now* (4th ed). California: Thomson Wadsworth.
- Chaiyasung, P., Jakchai, P., & Thanagonkhonrago, P. (2017). Factors predicting food consumption behaviors of overweight elderly in a Thai community. *Journal of Health Science Research*, 11(Supplement), 23 - 32. [in Thai]
- Chairit, W., Piaseu, N., & Jarupat, M. (2012). Factors related to food security among older adults in a rural community of southern Thailand. *Ramathibodi Nursing Journal*, 18(3), 311 - 326. [in Thai]
- Chanchoom, N. (2007). *Factor influencing nutritional status of elderly in Bangkhunthaan district, Bangkok metropolitan*. Retrieved from intranet.dop.go.th > intranet_older > fls > fls_uploads [in Thai]
- Chumkaew, K., & Rungsayatorn, S. (2014). Knowledge, attitude, and food consumption behavior of the elderly in Songkhla province. *Kasetsart Journal (Soc. Sci)*, 35(1), 16 - 29. [in Thai]
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297 - 334.
- Daniel, W. W. (2010). *Biostatistics: Basic concepts and methodology for the health sciences* (9 th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Ebel, R. L., & Frisbie, D. A. (1986). *Essentials of educational measurement*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Jaitae, A. (2015). Relationship among self - care behaviors of the elderly in urban areas regarding their mental health. *Bulletin of Suanprung*, 31(1), 38 - 48. [in Thai]
- Jaitae, S. (2016). Cultural health in Li watershed community at Lumphun Province. *The Journal of Boromarajonani College of Nursing, Nakhon Ratchasima*, 22(2), 61 - 73. [in Thai]

- _____ . (2018). The lanna health cultural for health care. *Thammasat Medical Journal*, 18(2), 240 - 248. [in Thai]
- Jumkead, D., Kaewdang, K., Natirat, S., Pimsuwan, S., Tacha, S., Kamcharean, M., ... Pubpartong, P. (2011). *A develop model to elderly health promotion on Suthep municipality Muangchiangmai district, Chiangmai province* (Research report). Bangkok: The Thailand Research Fund. [in Thai]
- Mao, Rui., & Xu, J. (2014). Population aging, consumption budget allocation and sectoral growth. *China Economic Review*, 30, 44 - 65.
- Matthew, B. M., & Michael, A. H. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2 nd ed). California: SAGE Publications.
- Mekwimon, W. (2012). *The factors related to food consumption behavior in Amphawa district Samut Songkhram province* (Research report). Bangkok: Suan Sunandha Rajabhat University. [in Thai]
- Papong, T. (2015). Self- care behaviors of elderly in ban na sub - district, Surat Thani province. *Ganesha Journal*, 11(1), 27 - 36. [in Thai]
- Pender, N. J. (1996). *Health promotion in nursing practice* (3 rd ed). Stamford: Appleton & Lange.
- Pronchareampong, P. (2014). *Thai local food*. Retrieved from <http://www.foodnetworksolution.com/wiki/word/2258/> [in Thai]
- Pruksa, S., & Sukpraser, W. (2017). Food consumption behaviors and nutrition status of the elderly in Na-o sub-district, Muang district, Loei province. *Journal of the Office of DPC 7 Khon Kaen*, 25(3), 67 - 76. [in Thai]
- Schwartz, N. E. (1975). Nutritional knowledge, attitude, and practices of high school graduates. *Journal of the American Dietetic Association*, 66(1), 28 - 31.
- Sriugsorn, T. (2008). *Factors affecting food consumption behaviors of elderly in Bangkok metropolis*. Retrieved from http://cuir.car.chula.ac.th/bitstream/123456789/19736/1/Taweessin_sr.pdf [in Thai]
- Suwittawat, C., Sanchaisuriya, P., & Kunarattanapruk, K. (2009). Dietary Intake of Eederly in the slum areas of Khon Kaen metropolitan district. *The Public Health Journal of Burapha University*, 4(2), 11 - 19. [in Thai]
- WHO. (2018). *Ageing and life course*. Retrieved from <http://www.who.int/ageing/en/Liu>
_____. (2019). *Ageing and health*. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>

ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการ
พหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้

Multicultural Leadership of School Administrators in Multicultural
Education Management for Early Childhood Education in Southern
Thailand Border Provinces

ฐิติกร ทองสุกใส^{1*}, เอกรินทร์ ลังซ์ทอง¹, ธีร หฤทัยธนาสันต์¹, และ คณิตา นิจจรัลกุล¹

Titikorn Thongsuksai^{1*}, Ekkarin Sungtong¹, Theera Haruthaithanasan¹, and Kanita
Nitjarunkul¹

Abstract

This qualitative research aims to examine the multicultural leadership of school administrators in multicultural education management for early childhood education in Southern Thailand border provinces. The total number of key informants was 56 including 15 school administrators, 15 teachers, five supervisors, five parents as well as eight experts who joined in connoisseurship and eight scholars from 11 elementary educational service area offices in Southern border provinces who participated in a focus group discussion. All informants were recruited using purposeful selection. Research tools were comprised of semi-structured interview protocols, and record lists of connoisseurship and a focus

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ต.รูสะมิแล อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000

¹Faculty of Education Prince of Songkla University, Pattani Campus, Rusamilae Sub-district, Muang District, Pattani Province, 94000

*ผู้ให้การติดต่อ Corresponding e-mail: freshkati2523@gmail.com

รับบทความวันที่ 26 มิถุนายน 2562 แก้ไขวันที่ 12 กันยายน 2562 รับลงตีพิมพ์วันที่ 20 กันยายน 2562

group discussion. Data were analyzed following the approach of the grounded theory.

This study found that the multicultural leadership of school administrators were classified into seven characteristics: 1) planning for directing educational management according to its contexts and society, 2) possessing multicultural communication skills, 3) possessing community relations skills, 4) building cultural organizations to promote acceptance, understanding, and co-existence in a diverse society, 5) building a climate of co-existence in a diverse society, 6) promoting engagement with other sectors, and 7) being a good role model. In addition, the research also found that the experts and scholars confirmed that the seven characteristics of multicultural leadership were appropriate, significant, and essential for multicultural education management for early childhood education in the area.

Keywords: Multicultural Leadership, Educational Management in a Diverse Society, Early Childhood Education

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งสิ้น 56 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 15 คน ครู จำนวน 15 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน และผู้ปกครอง จำนวน 5 คน ผู้เข้าร่วมการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน จาก 11 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 1) การวางแผนกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและสังคม 2) การมีทักษะในการสื่อสารเชิงพหุวัฒนธรรม 3) การมีทักษะในการเข้าถึงชุมชน 4) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดการยอมรับ เข้าใจการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย 5) การสร้างบรรยากาศของการอยู่ร่วมกัน 6) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ และ 7) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน นอกจากนี้ ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจากการสนทนากลุ่มยืนยันว่า ลักษณะดังกล่าวทั้ง 7 ประการของภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมมีความถูกต้องครอบคลุม เหมาะสม มีประโยชน์ และมีความเป็นไปได้สำหรับการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษา

ปฐมวัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรม, การบริหารจัดการสถานศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม, การศึกษาปฐมวัย

บทนำ

จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และความมั่นคง มีอัตลักษณ์ทางด้านภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม แตกต่างจากภูมิภาคอื่นของประเทศ ดังนั้น การจัดการศึกษาจะต้องคำนึงถึงความลงตัวและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการตามวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่และบริบทของการพัฒนาประเทศ (Office of the Minister, 2017) ด้วยความเป็นพื้นที่พิเศษของจังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในการกำหนดให้จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ ประกอบด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอเทพา (Office of Coordination of Performance and Royal Affairs, 2012) โดยมีศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศบ.จชต) หรือกระทรวงศึกษาธิการ (ส่วนหน้า) ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานเชื่อมโยงและบูรณาการงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนและประชาชน นอกจากนี้ รัฐบาลได้ให้ความสนใจในการพัฒนาการศึกษา และได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 20 ปี (2560-2579) โดยมีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยเน้นให้มีการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เน้นแนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษาให้เข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม อีกทั้ง มุ่งให้ความสำคัญการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา (Office of the Minister, 2017) โดยมีการกำหนดแผนการพัฒนาเพื่อจะใช้ในการวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาให้ประชาชนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน และยังคงสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564) ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ครอบคลุม โดยไม่ปล่อยปละละเลยหรือทิ้งใครไว้ข้างหลัง ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียน กลุ่มปกติ กลุ่มด้อยโอกาสที่มีความยากลำบากและขาดโอกาส (Ministry of Education, 2017b) การจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีลักษณะพิเศษอันเนื่องมาจากบริบทของสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นแนวทางสำคัญที่ได้รับการบูรณาการ ทั้งหลักการของสังคมและวัฒนธรรม เพื่อนำมาซึ่งการยอมรับในความหลากหลายของอัตลักษณ์และวัฒนธรรม ทั้งนี้ เป็นบทบาทสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทำความเข้าใจถึงความแตกต่างของเด็กและเยาวชนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม และหาแนวทางจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็ก โดยเฉพาะการจัดให้มี

การผสมผสานเรื่องพหุวัฒนธรรมในการเรียนการสอนในห้องเรียน (Chuanchien, 2012) โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนและเตรียมผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมุ่งมั่นบนพื้นฐานของความแตกต่างทางวัฒนธรรม เพื่อให้เด็กได้มีทักษะในการคิดเชิงวิพากษ์ เข้าใจ ยอมรับ และเคารพความแตกต่างกัน ทั้งด้านเชื้อชาติ สัญชาติ สถานะทางสังคม ความสามารถและบทบาททางเพศ ตลอดจนประสบผลสำเร็จทางการเรียนและสามารถเข้าสู่สังคมได้อย่างมีความสุข (Sungton, Chonpracha, Rutsadawong, & Sumkoed, 2012)

การจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์จึงเป็นประเด็นที่สำคัญและมีความท้าทายสำหรับนักการศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ความต้องการของชุมชน และวิถีชีวิตของผู้คน ประกอบด้วย ชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และศักยภาพความแตกต่างของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและตระหนักเกี่ยวกับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมของผู้เรียน ซึ่งค่อนข้างมีความอ่อนไหวต่อระบบและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา (Gardiner & Enomoto, 2006) ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถแสดงภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมต่อสภาพการณ์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ความเปลี่ยนแปลงของโลก และความต้องการของชุมชน (Kavanaugh, Carroll, Roson, Zin, & Reese, 2005) ส่วน Gollnick and Chinn (1990) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงบทบาทภาวะผู้นำในการส่งเสริมบรรยากาศของพหุวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ทั้งนี้ จากสภาพการณ์ของการจัดการศึกษาในบริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมจะต้องให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาที่เป็นพื้นฐานการศึกษาที่สำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อให้เด็กเกิดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ ในความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม จึงควรต้องตระหนักและให้ความสำคัญการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเด็กช่วงวัยนี้มีพัฒนาการการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดถึงหกขวบ (Ministry of Education, 2017a) แนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับนักการศึกษาที่มีมุมมองที่ตรงกันว่าพหุวัฒนธรรมศึกษานั้นมีความสำคัญสำหรับการศึกษาปฐมวัย นอกจากนี้ มีงานวิจัยที่ศึกษาพบว่า เด็กในวัยนี้มีพัฒนาการที่เร็วมากต่อความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศ ชาติพันธุ์ และความพิการของบุคคล การสอนเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมในช่วงปฐมวัยจะช่วยให้เด็กพัฒนาคุณลักษณะส่วนของตัวเอง อีกทั้ง ช่วยเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะช่วงที่มีความเหมาะสมคือช่วงอายุ 5 ขวบ เด็กจะมีความสามารถในการเรียนรู้รูปแบบของวัฒนธรรมใหม่ ๆ ได้ดีกว่าเด็กโต (Aldridge, Calhoun, & Aman, 2000) ซึ่งเด็กวัยนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการสร้างพื้นฐาน เจตคติ และความพร้อมทางการเรียนบนพื้นฐานของความแตกต่างทางวัฒนธรรมก่อนที่จะศึกษาต่อในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป การสร้างให้เกิดความเข้าใจและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนในวัยนี้จึงเป็นบทบาทและหน้าที่ของผู้นำที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย แต่จากข้อมูล

ที่พบในปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับสังคมพหุวัฒนธรรม และผู้บริหารยังไม่ตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของเด็กในวัยนี้ (Brooks & Sungtong, 2014) อีกทั้ง ขาดความเป็นภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรม ทักษะความรู้ความเข้าใจในการบูรณาการจัดการศึกษาปฐมวัยกับบริบทที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม เนื่องจากปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ผู้บริหารไม่ได้มีพื้นฐานทางด้านจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จากประเด็นความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลวิจัยที่ได้จะช่วยให้เห็นการศึกษา ผู้บริหาร มีความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับบริบทสังคมวัฒนธรรมที่หลากหลายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าใจเกี่ยวกับบริบทและการจัดการศึกษาปฐมวัยและภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมเพื่อการบริหารและจัดการสถานศึกษาในยุคความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

คำถามการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยของจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยของจังหวัดชายแดนภาคใต้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดหลักของงานวิจัยนี้มีความเชื่อมโยงกับแนวคิดภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรม การบริหารจัดการสถานศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมและการจัดการศึกษาปฐมวัยซึ่งมีความสำคัญต่อการอธิบายให้เข้าใจถึงปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ทั้งนี้ ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทการนำหรือการแสดงออกของผู้บริหารในการมีวิสัยทัศน์หรือมุมมองที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาโดยเฉพาะในพื้นที่พหุวัฒนธรรมซึ่งมีลักษณะเฉพาะ (Suwanmanee, 2015) ส่วน Morote (2010) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมว่าจะต้องมีความรับผิดชอบโดยตรงต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงการบูรณาการวัฒนธรรมของผู้เรียนเข้ากับการเรียนการสอน ผู้นำที่มีสมรรถนะทางด้านพหุวัฒนธรรมจะต้องมั่นใจว่าแนวทางการสอนของสถานศึกษานั้นมีความหลากหลายวัฒนธรรม สอดคล้องกับ Sompong, Niemthes, Sungtong, and Choosuwan (2016) ได้สรุปถึง ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรม ว่าเป็นแนวทางของการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีหน้าที่ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน ต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้กับชุมชน ต้องมีองค์ความรู้หรือแนวทางในการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนแนวคิดการบริหารจัดการสถานศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมเป็นการคำนึงถึงบริบทในการดำเนินงาน

ที่จะต้องใคร่ครวญหรือให้ความสำคัญเป็นการเฉพาะในการได้มาซึ่งวิธีการหรือมาตรการเพื่อให้การดำเนินงานไปสู่เป้าหมายและสอดคล้องกับอัตลักษณ์หรือวัฒนธรรม (Songkitipisarn, 2013)

การบริหารการศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพนั้น ต้องอาศัยทรัพยากรทางการศึกษาโดยผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา และสามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายได้ ในการบริหารทรัพยากรสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องยึดถือเป็นหลักหรือเป็นแนวทางสำคัญ คือ ความเสมอภาคด้านคุณภาพของทรัพยากร ความมีประสิทธิภาพและความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยจะต้องถือหลักสำคัญว่าสถานศึกษาที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมจะต้องร่วมแรงร่วมใจช่วยผลักดันให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (Saengarun, Tharathornsiri, Lietrakul, & Yawiraj, 2015)

การจัดการปฐมวัยซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากเป็นการจัดการศึกษาที่หล่อหลอมประสบการณ์และโลกทัศน์ให้แก่ผู้เรียนในวัยเด็กที่ต้องเรียนรู้และสร้างให้เกิดพัฒนาการตามวัยผ่านมิติต่าง ๆ ทั้งนี้ “เด็กปฐมวัย” ที่มีพัฒนาการอย่างเหมาะสมตามหลักวิชาการจะสามารถเติบโตเป็นคนดีมีคุณภาพ ส่งผลดีต่ออนาคตของสังคมและประเทศชาติด้วย ซึ่งจากข้อมูลของนักเศรษฐศาสตร์ รางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ James J. Heckman จากมหาวิทยาลัยชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวว่า “การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าให้ผลตอบแทนแก่สังคมที่ดีที่สุดในระยะยาว” โดยคืนผลตอบแทนกลับคืนมาในอนาคตมากถึง 7 เท่า (Heckman, 2011) เป็นทั้งการเพิ่มคุณภาพทรัพยากรบุคคลของประเทศ ลดอัตราการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และองค์การยูนิเซฟซึ่งเป็นหน่วยงานของสหประชาชาติซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม พัฒนาการสุขภาพ รวมถึงความเป็นอยู่ของแม่และเด็กในประเทศกำลังพัฒนาระบุว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยจะมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางด้านสติปัญญาและความฉลาดทางด้านอารมณ์สูงขึ้นกว่าปกติ และนำไปสู่การมีโอกาสในการเรียนรู้ต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นแรงงานที่มีคุณภาพมีรายได้สูง ส่งผลให้อัตราการก่อคดีหรือสร้างปัญหาสังคมลดน้อยลงด้วย (Wasi, 2014) จากกรอบแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาเฉพาะทาง เมื่อการจัดการศึกษาอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและเข้าใจจุดเน้นของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และการจัดการศึกษายังมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นเมื่อต้องจัดการศึกษาบนหลักคิดของพหุวัฒนธรรมศึกษา ซึ่งต้องสร้างให้ผู้เรียนเกิดการยอมรับ เข้าใจ และเคารพความแตกต่าง สิ่งเหล่านี้จะถูกหล่อหลอมและสร้างให้เกิดขึ้นได้ต้องเกิดมาจากความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหาร ซึ่งจะสามารถช่วยให้การจัดการศึกษาปฐมวัยในพื้นที่เป็นไปอย่างมีทิศทางและสอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่อย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดที่สำคัญอีกประการ คือ การจัดการศึกษาปฐมวัยในบริบทชายแดนภาคใต้ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ เนื่องจากเป็นสถานศึกษาในพื้นที่ที่มีเด็กต่างกลุ่มชาติพันธุ์ และต่างวัฒนธรรมเรียนร่วมกันตามสถานศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดหลักสูตรกลางที่พัฒนาโดยกระทรวงศึกษาธิการ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียน การสอน ส่วนใหญ่อาจยังไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรม

ประเพณี และวิถีชีวิตของเด็ก ส่งผลให้เด็กต่างวัฒนธรรมไม่สามารถเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริง ในชุมชนได้ โดยธรรมชาติของการเรียนรู้ เด็กจะต้องได้รับการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมกับวัย ทั้งนี้ เด็กช่วงอายุ 3-6 ปี เป็นวัยที่เด็กมีการพัฒนาทุกด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์อย่างรวดเร็วที่สุดและพัฒนาได้สูงสุด ซึ่ง Ministry of Education (2017a) ได้กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กในวัยนี้ว่าควรเรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ เช่น แนวคิดการเล่นของเด็ก แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ และแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมรอบตัวเด็ก ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาและครูผู้สอนจะต้องคิดหารูปแบบการจัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ด้วยความกระตือรือร้น ภายใต้บรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตย คือ มีความเสมอภาค เสรีภาพ และความยุติธรรม สถานศึกษาจึงควรได้รับการปฏิรูปเพื่อส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศของการยอมรับ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน เกิดความยุติธรรมระหว่างกลุ่มเด็กต่างวัฒนธรรม (Banks, 2001) ซึ่งการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่มีเด็กต่างวัฒนธรรมเรียนร่วมกันนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมโดยเฉพาะความอ่อนไหวต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย (Gardiner & Enomoto, 2006) เพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้กับเด็กที่มาจากต่างเชื้อชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต ได้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมของคนอื่น ๆ เกิดการเรียนรู้ที่จะยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่มีอคติต่อกัน ไม่เกิดการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติต่อกัน

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีลักษณะเฉพาะ งานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นงานวิจัยที่เน้นศึกษาพื้นที่ในเชิงลึก (Rice & Ezzy, 1999) ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยโดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) ซึ่งเป็นการออกแบบการวิจัยที่มุ่งศึกษาบริบทและแนวปฏิบัติทางสังคมขององค์กรหรือหน่วยงาน (Creswell, 1998) การศึกษานี้เป็นการมุ่งศึกษาเชิงลึกในส่วนของโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยของจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งสิ้น 56 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน ซึ่งคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้ 1.1) ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดโรงเรียนของรัฐบาลในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี 1.2) ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดโรงเรียนของรัฐบาลในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี 1.3) มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมศึกษา และการศึกษาปฐมวัย 1.4) แสดงเจตจำนงในการเข้าร่วมการวิจัยอย่างสมัครใจ 2) ครู จำนวน 15 คน คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูล

สำคัญดังต่อไปนี้ 2.1) ปฏิบัติหน้าที่การสอนในระดับปฐมวัยไม่น้อยกว่า 5 ปี 2.2) มีความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในเรื่องของพหุวัฒนธรรมศึกษา 2.3) ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนระดับปฐมวัยอยู่ในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 3 ปี 2.4) แสดงเจตจำนงเข้าร่วมวิจัยอย่างสมัครใจ 3) ศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้ 3.1) ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่การนิเทศติดตามการศึกษา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่น้อยกว่า 3 ปี 3.2) ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักการนิเทศการศึกษาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัด การประเมิน และระบบการดูแลครู ระดับปฐมวัยเป็นอย่างดี 3.3) ผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของพหุวัฒนธรรมศึกษา 3.4) มีวุฒิ ทางการศึกษาระดับปริญญาโท 3.5) แสดงเจตจำนงเข้าร่วมวิจัยอย่างสมัครใจ และ 4) ผู้ปกครอง จำนวน 5 คน คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้ 4.1) มีความเข้าใจและสนใจเรื่องพหุวัฒนธรรม ศึกษาและการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 4.2) มีบุตรเรียนในระดับปฐมวัยในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ 4.3) เป็นบุคคลที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างน้อย 10 ปี 4.4) แสดงเจตจำนง เข้าร่วมวิจัยอย่างสมัครใจ 5) ผู้เข้าร่วมการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน โดยมีขั้นตอนการ คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ 5.1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย กำหนดคุณสมบัติดังนี้ สำเร็จการศึกษา ไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษาปฐมวัย เคยหรือเป็นผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานที่จัดการ ศึกษา มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ยอมรับทางด้านการศึกษาปฐมวัย 5.2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัด ประสบการณ์ในเรื่องพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย กำหนดคุณสมบัติดังนี้ สำเร็จการศึกษา ไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษา มีประสบการณ์ด้านการสอนไม่น้อยกว่า 4 ปี มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ยอมรับด้านการจัดประสบการณ์การศึกษาปฐมวัย 5.3) ผู้เชี่ยวชาญด้านพหุวัฒนธรรมศึกษา กำหนด คุณสมบัติดังนี้ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก สอนหรือเคยสอนในระดับอุดมศึกษาเกี่ยวกับ พหุวัฒนธรรมศึกษา มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ยอมรับด้านพหุวัฒนธรรมศึกษา และ 6) ผู้เข้าร่วม การสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน โดยมีคุณสมบัติของผู้ให้ร่วมสนทนากลุ่มดังต่อไปนี้ 6.1) มีประสบการณ์ การทำงานและความชำนาญเกี่ยวกับแนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษาหรือการศึกษาปฐมวัย 6.2) มีประสบการณ์ การทำงานและความชำนาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 6.3) มีความชำนาญ หรือปฏิบัติทางการจัดการเรียนสอนระดับปฐมวัย 6.4) มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท และ 6.5) มีประสบการณ์ด้านการพัฒนาพหุวัฒนธรรมศึกษาหรือการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 3 ปี ซึ่งมาจากเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสตูล และ 4 อำเภอ ของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposeful Sampling) (Patton, 2002) เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ครอบคลุมพื้นที่และ ผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงเกี่ยวกับการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัย ยินยอมและสมัครใจในการเข้าร่วม โครงการวิจัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ชื่อสมมติเพื่อปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมวิจัย ซึ่งเป็นไปตาม หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จำนวน 4 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ครู ฉบับที่ 3 แบบสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ ฉบับที่ 4 แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์ทั้ง 4 ฉบับ มีความแตกต่างกันตามบทบาทหน้าที่ของผู้ข้อมูลสำคัญ โดยแต่ละฉบับประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงาน ซึ่งครอบคลุมถึงแนวปฏิบัติที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการดำเนินงานและการปฏิบัติที่สะท้อนถึงภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรม ได้แก่ การดำเนินการวางแผนบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษา การกำหนดนโยบาย การจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน และส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประเด็นคำถามในภาพกว้างได้มาโดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องก่อนการลงพื้นที่จริง การสร้างเครื่องมือวิจัยเริ่มจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยของจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญเพื่อเก็บประเด็นสาระสำคัญ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อตรวจสอบถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยของจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Form) เป็นแบบฟอร์มที่มีประเด็นการประเมินความถูกต้องครอบคลุม ความเหมาะสม มีประโยชน์และความเป็นไปได้ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนาได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยของจังหวัดชายแดนภาคใต้ หลังจากนั้นจึงนำเครื่องมือวิจัยเสนออาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งมีความเชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรม การบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมสำหรับการศึกษาปฐมวัย ตรวจสอบความเหมาะสมของประเด็นคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงการใช้ภาษา แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ผู้วิจัยใช้หลักการสร้างสัมพันธภาพที่ดี (Rapport) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นหลักที่สำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Creswell, 1998) โดยผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 56 คน โดยการแนะนำตนเอง อธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงการปกปิดและรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนัดวัน เวลาในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากภาควิชาการบริหาร

การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ส่งถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายและเป็นที่ปฏิบัติงานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมด้วยแบบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent Form) และขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลวิจัย โดยทำการประสานงานกับโรงเรียนเพื่อนัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องตามวัน เวลาที่แจ้ง หลังจากนั้นผู้วิจัยจะเดินทางไปเก็บข้อมูลตามวันเวลาที่ได้นัดหมายไว้ในแต่ละโรงเรียน ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ตัวต่อตัว (Face-to-face) โดยใช้เวลาประมาณ 1.30-2 ชั่วโมง ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระยะเวลารวมทั้งสิ้น 3 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 - มกราคม พ.ศ. 2560 โดยทำการลงพื้นที่จริงด้วยตนเองทุกครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและได้สัมผัสสภาพจริงของพื้นที่ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Grounded Theory Approach) ซึ่งวิธีการดังกล่าวเน้นการทำความเข้าใจในการสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมตามแนวคิดของ Strauss and Corbin (1990) โดยการวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์ที่โดยอาศัยกระบวนการลดทอนข้อมูลที่มีลักษณะเฉพาะโดยเริ่มจากการถอดเทปจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 40 คน และเริ่มดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. การใส่รหัสข้อมูล (Open Coding) ประเด็นต่าง ๆ ซึ่งเชื่อมโยงกับภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมและการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัย

2. การหาแนวความคิดที่สัมพันธ์กัน (Axial/Theoretical Coding) โดยมุ่งเน้นประเด็นหลักและประเด็นรอง (Core Categories and Sub-categories) เพื่อตอบโจทย์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมและการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยในมิติต่าง ๆ

3. การคัดสรรหรือหาแก่นของเรื่อง (Selective Coding) ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการเลือกข้อมูล โดยกระบวนการทั้งสามขั้นตอนมีการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลสลับไปสลับมาในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่าง (Constant Comparative Techniques) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นระบบจนกว่าข้อมูลจะมีความอิ่มตัว (Saturation) กล่าวคือ ไม่ปรากฏแนวคิดใหม่หรือประเด็นใหม่ของข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าวโดยสามารถสังเคราะห์ข้อมูลเป็นประเด็นหลัก (Main Themes) และประเด็นรอง (Sub-themes) ต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงกับการสุ่มทางทฤษฎี (Theoretical Sampling) เพื่อให้ได้ประเด็นในการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้นผู้วิจัยนำการวิจัยไปสู่กระบวนการต่อไปคือ จัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย และผู้เชี่ยวชาญด้านพหุวัฒนธรรมศึกษา เพื่อมาตรวจสอบถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ของผลการวิจัย และนำข้อมูลที่ได้จากการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้มาซึ่งคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษา

ปฐมวัยของจังหวัดชายแดนภาคใต้ และนำไปสู่การจัดสนทนากลุ่ม เพื่อยืนยันภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยของจังหวัดชายแดนภาคใต้อีกครั้ง ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้กำหนดนโยบาย นักวิชาการทางการศึกษา นักวิชาการทางการปฐมวัย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ร่วมกันตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยของจังหวัดชายแดนภาคใต้

สรุปผลการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการสนทนากลุ่ม สามารถสรุปลักษณะของภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาได้ 7 ลักษณะ ดังนี้

1. การวางแผนกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและสังคม

การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับผู้บริหารที่จะต้องบริหารจัดการการศึกษาให้สอดคล้องกับพื้นที่บริบทสังคม ซึ่งถือได้ว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างกว่าพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทย ในการจัดการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญเด็กทุกคนที่เข้ามาศึกษาในสถานศึกษา โดยเริ่มจากการศึกษาในระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่เด็กจะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น อีกทั้ง เด็กปฐมวัยที่เข้ามาศึกษาส่วนใหญ่จะมีทั้งเด็กไทยพุทธและมุสลิม เด็กมีความแตกต่างทางด้านภาษา วัฒนธรรม และความแตกต่างของการดำรงชีวิต ตลอดจนเด็กพิการ ให้สามารถอยู่ร่วมกันในสถานศึกษาเดียวกัน ดังนั้น ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม โดยจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย เช่น ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ในการร่วมกันวางแผนกำหนดทิศทางการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยให้มีความเชื่อมโยงกับภูมิศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนา และความต้องการของชุมชน เพื่อช่วยกันในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีการพัฒนาความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนการสร้างเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย ดังที่ครูจังหวัดปัตตานี กล่าวไว้ว่า “การเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในการร่วมกันพัฒนา เข้าใจบริบท ผู้บริหารก็ต้องศึกษาและให้ความสำคัญในแนวปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักศาสนา” การดำเนินการดังกล่าวเป็นการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียนและความต้องการของชุมชน และต้องสร้างความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษา ครู ตัวแทนผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพของสถานศึกษา และกำหนดวิสัยทัศน์ โดยจะกำหนดระยะเวลาในการพัฒนา ดังที่ ผู้บริหารจังหวัดปัตตานี กล่าวไว้ว่า “ผู้บริหารเองก็ต้องเป็นนักวางแผน สร้างวิสัยทัศน์ วาดมันออกมาให้ทะลุไปเลยภายในสามปีข้างหน้า ความมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กเล็กหรือเด็กอนุบาลในบริบทพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมให้เด็กอยู่ร่วมกันให้ได้และเห็นคุณค่า

ในความต่างทางวัฒนธรรม” การดำเนินการข้างต้นเป็นการแสดงเจตนารมณ์ มุ่งการร่วมคิดร่วมทำ ไปในทิศทางเดียวกัน สามารถบ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา ภารกิจหรือพันธกิจ เป็นข้อกำหนดที่แสดงเจตนารมณ์และวิธีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุถึงวิสัยทัศน์ การกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาจะนำไปสู่ผลลัพธ์ปลายทางที่สถานศึกษาจะดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ ในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาคุณภาพ ผู้บริหารจะต้องกำหนดเป้าหมายที่ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ที่จะเป็ประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยและการดำเนินการของสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ดังเช่น การส่งเสริมการแต่งกายตามอัตลักษณ์ การบริหารจัดการโภชนาการสำหรับเด็กปฐมวัย การส่งเสริมกิจกรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อ ประเพณีวัฒนธรรม เป็นต้น อีกทั้ง จะต้องให้ความสำคัญในด้านของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับบริบทสังคม การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของเด็ก ซึ่งจะเป็นในลักษณะของการบูรณาการผ่านการลงมือปฏิบัติจากประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย วัฒนธรรม การสนับสนุนกิจกรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของสถานศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังที่ ผู้บริหารในจังหวัดนราธิวาส กล่าวไว้ว่า “...การจัดการศึกษาปฐมวัยควรเน้นในเรื่องของการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กอนุบาล การเชื่อมโยงการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับพื้นที่บริบท เด็กที่มาอยู่ร่วมกันเป็นเด็กไทยพุทธกับเด็กมุสลิม ความแตกต่างก็เกิดขึ้นแล้ว ดังในเรื่องของพหุวัฒนธรรม... เราต้องให้ความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนจะต้องมาอันดับหนึ่งเลย ที่จะต้องให้เค้าเข้ามาวางแผนร่วมกับเรา เพื่อกำหนดเป้าหมายของการอยู่ร่วมกัน...”

2. ทักษะในการสื่อสารเชิงพหุวัฒนธรรม

การอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมอย่างจังหวัดชายแดนภาคใต้ สิ่งหนึ่งที่สำคัญสำหรับผู้นำที่จำเป็นต้องมี คือ ทักษะในการสื่อสารเชิงพหุวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นและจะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องจากเด็กปฐมวัย ครู ผู้ปกครอง รวมถึงชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะใช้ภาษามลายูถิ่นในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ผู้นำต้องเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นภาษาที่สองโดยเฉพาะภาษามลายูถิ่น สำหรับผู้นำที่นับถือศาสนาพุทธ จะต้องเรียนรู้ทั้งทักษะในการฟังและทักษะการสื่อสารที่จะต้องใช้สื่อสารและรับฟังกับเด็กหรือผู้ปกครอง ทั้งนี้ เพื่อช่วยป้องกันการเกิดความเข้าใจผิดระหว่างการสื่อสาร อีกทั้ง การสื่อสารเชิงพหุวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน เนื่องจากการตีความหมายหรือตีความที่ต่างกันของภาษาอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อกัน จึงทำให้ผู้บริหารและครูต้องระวังในการสื่อสารค่อนข้างมาก นอกจากนี้ ในส่วนของการสื่อสารกับผู้ปกครอง ควรมีความระวังในประเด็นของข้อปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักศาสนา เช่น การร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี การแต่งกายในวันพิเศษ ดังเช่น แต่งกายด้วยชุดสีดำหรือสีสุภาพ จำเป็นจะต้องสื่อสารกับผู้ปกครองให้ชัดเจนว่าควรเป็นในลักษณะไหน เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมใด เพราะผู้ปกครองอาจจะเข้าใจผิดตามความเชื่อของศาสนาในเรื่องของการแต่งกายด้วยชุดสีดำ หรือการตีความชุดสีสุภาพ อาจจะเป็นชุดที่มีสีสัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อกันได้ เป็นต้น และจะต้องมีการสื่อสารให้เข้าใจ

ตรงกันว่าสิ่งไหนทำได้และไม่ผิดต่อหลักศาสนา ดังที่ ครูจังหวัดนราธิวาส กล่าวว่า “อีกเรื่องที่สำคัญคือการสื่อสาร...การสื่อสารช่วยให้ครูเกิดความเข้าใจตรงกันได้... จะทำอะไรก็ต้องทำอย่างจริงจัง ทำให้เด็กได้ผลประโยชน์ให้มากที่สุด ไม่ใช่ทำเพื่อครู แต่ต้องทำเพื่อเด็กทั้งหมด”

3. การมีทักษะในการเข้าถึงชุมชน

การมีทักษะเข้าถึงชุมชนเป็นลักษณะหนึ่งของภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมที่สำคัญ การเข้าถึงชุมชนของผู้นำในพื้นที่จะช่วยให้เกิดความตระหนักในการสร้างความร่วมมือให้ทุกฝ่ายเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมเป็นอีกแนวปฏิบัติที่ช่วยสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัยในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม สะท้อนให้เห็นถึงการต้องพึ่งพาชุมชนเพื่อให้เข้ามามีส่วนผลักดัน ชี้นำ และรับทราบความเคลื่อนไหวของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยที่ผู้บริหารจะต้องมีความภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมในการเข้าถึงชุมชนได้ 3 ประการ ได้แก่ 1) การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและประเพณีท้องถิ่น ถือว่าเป็นกิจกรรมสำคัญที่ผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมต้องไม่ละเลย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดี เป็นการสะท้อนถึงการเคารพในวัฒนธรรม ซึ่งกิจกรรมที่ทางชุมชนเป็นผู้จัดส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งมีความหลากหลายที่อยู่รวมกันอยู่ในชุมชน ดังนั้น สถานศึกษาที่อยู่ในชุมชนต้องเป็นกลางในการเข้าร่วมกิจกรรมในทุกกิจกรรมที่มีการได้รับเชิญและหรือเข้าร่วมตามความสมัครใจ ในการเข้าร่วมถือเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมจากประสบการณ์ตรงในพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งในผู้บริหาร ครู และเด็กที่ไปเข้าร่วมกิจกรรม จะต้องให้ความเคารพในกิจกรรมหรือพิธีกรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้น ถึงแม้จะไม่ใช่วิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาของตนเอง ดังที่ ผู้บริหารจังหวัดนราธิวาส ได้กล่าวถึงการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ไว้ว่า “ก็ถ้าพูดถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีต่าง ๆ ...เราต้องเข้าถึงกับชุมชน ไม่ว่าทางชุมชนมุสลิมเองเค้ามีงานก็ต้องให้การสนับสนุน... เพราะอยู่ที่นี้เราจะต้องไปทั้งสามชุมชน...กิจกรรมอะไรเราก็ต้องร่วมกับชุมชนอยู่แล้ว ผู้ปกครอง เด็ก ก็ต้องเข้าร่วมอยู่... ซึ่งจะทำให้การทำงานมีการพูดคุยกันง่าย” เช่นเดียวกันกับผู้บริหารจังหวัดสตูล กล่าวเสริมว่าการมีส่วนร่วมในการบริจาคให้ชุมชนถือว่ามีสำคัญที่ต้องระดมทุนกันช่วยเหลือ เช่น กิจกรรมทอดกฐิน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเข้าร่วมเป็นเจ้าภาพในการทอดกฐินได้ และ ผู้บริหารจังหวัดสตูล กล่าวว่าช่วงถือศีลอดเป็นอีกช่วงเวลาที่มีความสำคัญ โรงเรียนอาจทำขนมเพื่อแจกให้ชุมชนเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วม และถือว่าการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกันระหว่างสถานศึกษาและชุมชนที่จะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน 2) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้พบปะกับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย อันจะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านกับสถานศึกษา และทำให้สถานศึกษาได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ หรือสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวเด็ก ตลอดจนการสร้างความเข้าใจและเกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับสถานศึกษา อันจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือที่ดีในการช่วยแก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็ก และนำข้อมูลไปวางแผนพัฒนา ส่งเสริม ป้องกันและแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในด้านต่าง ๆ ดังที่ ผู้บริหารจังหวัดสตูล อธิบายว่า “การออกเยี่ยมบ้านเป็นการสัมพันธ์โรงเรียนอยู่แล้ว และที่สำคัญในการเยี่ยมบ้าน

ผู้บริหาร ครูก็จะได้พบปะกับผู้ปกครอง ชุมชน เด็ก และพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งเด็กจะมีพฤติกรรมที่ต่างกัน แล้วเด็กเมื่ออยู่บ้านแล้วเจอครู เขาก็จะมีพฤติกรรมอีกอย่างหนึ่ง” ส่วนผู้บริหารจังหวัดปัตตานี อธิบายว่า บางครั้งนักเรียนหรือสมาชิกครอบครัวของนักเรียนได้รับอุบัติเหตุ โรงเรียนอาจใช้โอกาสดังกล่าว เยี่ยมเยียนหรือให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงิน เช่นเดียวกันกับ ครูจังหวัดยะลา YNT กล่าวสนับสนุนว่าสถานศึกษาควรให้การช่วยเหลือหรือดูแลครอบครัวและสมาชิกของชุมชนเท่าที่จะสามารถกระทำได้ ซึ่งเป็นการผูกมิตรไมตรีและช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกัน และ 3) การส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ การนำเด็กปฐมวัยไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นอีกหนึ่งแนวปฏิบัติที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถดำเนินการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งนี้ การนำเด็กนักเรียนออกสู่ชุมชนจะเป็นการเอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในบริบทที่เด็กอาศัยอยู่ ซึ่งชุมชนพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจกรรม ตลอดจนการดูแลช่วยเหลือในด้านของการรักษาความปลอดภัยในขณะที่เด็กเรียนรู้อยู่ในชุมชน ดังที่ ผู้บริหารจังหวัดยะลา กล่าวว่า “ครูพาเด็กออกไปทัศนศึกษาในหมู่บ้าน พาไปเล่นน้ำตก โดยพาเด็กออกไปเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว โดยได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการอำนวยความสะดวก ดูแลเรื่องของความปลอดภัยของเด็กและครูตลอดเส้นทางของการเดินทาง” ทั้งนี้ การมีทักษะเข้าถึงชุมชนของผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมเป็นส่วนช่วยให้สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ร่วมด้วยช่วยกันดูแล ส่งเสริมการจัดการศึกษา การสนับสนุนกิจกรรมตลอดการลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นระหว่างสถานศึกษากับชุมชน สอดคล้องกับ ผู้บริหารจังหวัดปัตตานี กล่าวอธิบายเสริมถึงการเข้าถึงชุมชนว่า “การเข้าถึงเป็นการใส่ใจซึ่งสามารถดำเนินการได้โดยการเข้าไปพูดคุยหรือเยี่ยมเยียน อนึ่ง ในการเข้าถึงนั้นผู้บริหารสามารถเข้าร่วมได้ทุกกิจกรรมโดยไม่มีข้อจำกัด ซึ่งเป็นการสร้างให้เกิดการเข้าถึงชุมชน ช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง และการเกิดเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ตลอดจนการช่วยกันลดปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างสถานศึกษากับชุมชน”

4. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรในเกิดการยอมรับและความเข้าใจของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย

ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำในสังคมพหุวัฒนธรรมต้องเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้และในแต่ละพื้นที่ที่มีความเหมือนและความแตกต่างกันออกไป อันเนื่องจากพื้นฐานที่สำคัญคือคนในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ศาสนา วิถีชีวิต ตลอดจนสถานะทางสังคม ซึ่งได้มาอยู่ร่วมกันในองค์กรหรือสถานศึกษา จึงเกิดความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม แต่สามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานของความแตกต่าง อันเนื่องมาจากการให้ความสำคัญในการยอมรับนับถือและการให้เกียรติกันของความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม และหลอมรวมกันเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่มีข้อปฏิบัติและวัฒนธรรมใหม่ที่เกิดจากการผสมผสานวัฒนธรรมของคนที่อยู่ในสถานศึกษารวมเข้าด้วยกัน โดยไม่ขัดต่อหลักความเชื่อทางศาสนาของบุคคลเหล่านั้น และสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบและสันติสุข ทั้งนี้ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษารวมถึง นักการภารโรง แม่บ้านผู้ดูแลอาหาร ดูแลความสะอาด และเด็ก เมื่อเข้ามาใน

สถานศึกษา ทุกคนต้องสร้างการรับรู้ในสภาพแวดล้อมใหม่ ผ่านการซึมซับและปฏิบัติร่วมกันจนกลายเป็นแนวทางการปฏิบัติที่สืบทอดต่อกัน และเป็นวัฒนธรรมร่วมที่ทุกคนต้องเรียนรู้และยึดปฏิบัติต่อกัน อีกทั้งบุคลากรที่เข้ามาใหม่ก็ต้องเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมใหม่เพื่อสร้างความเข้าใจ ตลอดจนเกิดการยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของสถานศึกษา ในทางปฏิบัติคนที่เข้ามาอยู่ใหม่หรือครูที่บรรจุเข้ามาใหม่ยังต้องเรียนรู้พฤติกรรมของคนในองค์กรผ่านการสังเกตพฤติกรรม และการกระทำของบุคคลในสถานศึกษา ตลอดจนยอมรับแนวทางปฏิบัติจากบุคคลที่ปฏิบัติงานมาในวัฒนธรรมองค์กร เพื่อป้องกันการปฏิบัติที่ผิดต่อหลักศาสนาและหลักความเชื่อของกลุ่มคนในสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์กรยังหล่อหลอมให้เด็กปฐมวัยได้เกิดการซึมซับวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตัวเด็กเองผ่านการลงมือปฏิบัติ ดังเช่น เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้ถึงประเพณีวัฒนธรรม มารยาททางสังคมที่มีทั้งการไหว้และการสละม การเข้าแถวก่อนหลัง การรับประทานอาหาร การปฏิบัติกิจกรรมของเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง การเข้าห้องน้ำ การแต่งกาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้นำจะต้องให้ความสำคัญโดยการปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย ดังที่ ผู้บริหารจังหวัดนราธิวาส กล่าวไว้ว่า “*ที่นี่มีสองวัฒนธรรมมีทั้งไทยพุทธและมุสลิม ด้วยมีสองวัฒนธรรม ต้องศึกษาจากครูจากเด็กที่เห็นว่าเค้าอยู่กันอย่างไร*” ดังนั้น อาจมีผู้บริหารหลายท่านมีความพยายามที่จะเปลี่ยนแนวคิดใหม่กับการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดความหลากหลายและเป็นสากลมากขึ้น ซึ่งเป็นการยากและท้าทายมาก การเปลี่ยนแปลงต้องมีการสร้างความเข้าใจร่วมกันใหม่ในองค์กรเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนและการปฏิบัติเพื่อให้เข้าใจตรงกันและปฏิบัติเหมือนกัน ทั้งนี้ นอกจากสภาพแวดล้อมภายในแล้ว สภาพแวดล้อมภายนอกก็มีส่วนสำคัญและเป็นอิทธิพลและกระตุ้นทำให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลง และหากสถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลงตามสังคมภายนอกก็จะส่งผลต่อการเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ดังเช่น การให้เด็กแต่งกายตามหลักความเชื่อทางศาสนาและสังคมบางกลุ่มเรียกร้องให้สถานศึกษาปฏิบัติข้อเรียกร้องและไม่ได้คำนึงถึงข้อกำหนดของสถานศึกษาเป็นหลัก ส่วนในด้านของการจัดการเรียนการสอนของครูก็เช่นเดียวกัน หากจัดประสบการณ์ในหน่วยวันสำคัญแล้วหยิบยกวันสำคัญของศาสนาพุทธ เช่น วันวิสาขบูชา และให้เด็กทั้งไทยพุทธและมุสลิมแสดงการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน โดยไม่คำนึงถึงความเชื่อทางศาสนาของเด็กทั้งสองฝ่ายก็เกิดเป็นความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองกับครูได้เช่นกัน ดังนั้น การสร้างความเข้าใจและการรับรู้การอยู่ร่วมกันของคนในสถานศึกษาจึงเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารเพื่อให้เกิดการยอมรับ การเข้าใจ ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขบนพื้นฐานของความหลากหลายทางวัฒนธรรมของคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังที่ ผู้บริหารจังหวัดปัตตานี กล่าวไว้ว่า “*ความหลากหลายวัฒนธรรม ไม่ว่าจะไทยพุทธ คริสต์ อิสลาม พราหมณ์ ซิก และไม่ว่าชาติพันธุ์ มลายู ไทยจีน ฝรั่งเศสหรืออาหรับจะต้องอยู่ด้วยกันให้ได้ กลุ่มวัฒนธรรมกลุ่ม และให้ข้อคิดที่เคยฝากไว้สำหรับครูและเด็กเสมอครับ คือในเรื่องของวัฒนธรรมร่วม อาหารการกิน เมื่อพูดถึงอาหาร เป็นสิ่งที่เราสามารถเข้าถึงได้ ยกตัวอย่าง ส้มตำคนไทยกิน คนมลายูก็กินส้มตำเป็น คนไทยก็กินก๋วยเตี๋ยวของคนจีนเป็น คนจีนก็กินโรตีสเป็น ในการอยู่รวมกันเราต้องรู้จักศูนย์กลางของกันและกัน ซึ่งต้องไม่ขัดต่อหลักศาสนาที่ทุกคนยึดปฏิบัติ และก็สามารถอยู่รวมกันได้อย่างเข้าอกเข้าใจ แล้วก็รวมถึงปิดรอยร้าวความแตกแยกของคนในสังคมและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขในรั้วโรงเรียนเดียวกัน”*

5. สร้างบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมต้องสามารถสร้างบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ผู้บริหารต้องตระหนัก เนื่องจากการสร้างบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาช่วยสร้างให้เกิดบรรยากาศในการทำงาน และเกิดความร่วมมือในการทำงานระหว่างกลุ่มบุคคลทั้งไทยพุทธ มุสลิม รวมถึงสถานศึกษาบางแห่งที่มีครูต่างชาตินับถือศาสนาคริสต์ รวมถึงความหลากหลายของผู้ปกครองและชุมชน ดังนั้น บุคคลที่สำคัญในการให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมและทำงานร่วมกันจึงเป็นหน้าที่และบทบาทของผู้บริหาร ที่ต้องสร้างบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันให้เกิดความไว้วางใจในระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยอาศัยหลักคิดสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ 1) การให้เกียรติกัน เป็นการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมของการปฏิบัติตนระหว่างผู้บริหารกับครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความหลากหลายวัฒนธรรม และการปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างผู้บริหารและครู ดังเช่น การให้เกียรติของผู้บริหารในการสื่อสารด้วยภาษาไทยต่อหน้าสาธารณชน ดังที่ ผู้บริหารจังหวัดปัตตานี กล่าวว่า ในการสื่อสารระหว่างกันควรใช้ภาษาไทยเป็นหลัก เมื่ออยู่ต่อหน้ากัน ซึ่งผู้บริหารและบุคลากรต้องตระหนัก ในส่วนผู้บริหารจังหวัดยะลา กล่าวถึงการสื่อสารในสถานศึกษาครูอิสลามก็ไม่ควรพูดภาษามลายูหากอยู่ต่อหน้าครูไทยพุทธ เนื่องจากอาจเป็นการไม่ให้เกียรติกัน เพราะจะทำให้ไม่เข้าในในการสื่อสาร และ 2) การไว้วางใจ เป็นการไว้วางใจเกิดจากการที่ทุกคนในสถานศึกษาเกิดความเชื่อถือและไว้วางใจผู้บริหาร ซึ่งเป็นปัจจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์กันระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร ดังที่ ผู้บริหารจังหวัดปัตตานี กล่าวถึงผู้นำที่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความไว้วางใจซึ่งเกิดจากการประพฤติปฏิบัติตนในสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมว่า “ผู้บริหารจะต้องมีความเป็นผู้นำ มีความมุ่งมั่น อุทิศตน อุทิศเวลา ให้กับชุมชนที่เราปฏิบัติงานในเรื่องของพหุวัฒนธรรม อีกอย่างหนึ่งของผู้บริหารก็คือว่าต้องมีความจริงใจ จริงจัง จริงใจกับผู้ร่วมงาน จริงจังกับการปฏิบัติงาน แล้วก็ต้องมีความรักกับผู้ร่วมงาน เข้าใจชุมชนที่เราอยู่ด้วย คิดว่าเราน่าจะอยู่ในพหุวัฒนธรรมอย่างมีความสุขถ้าเรามีสิ่งเหล่านี้” ทั้งนี้ ความมุ่งมั่นตั้งใจของผู้บริหารก็จะส่งผลต่อครูและบุคลากรทางการศึกษาจนเกิดการยอมรับและไว้วางใจให้กับลูกหลานได้เข้าศึกษาในสถานศึกษา ดังที่ ผู้บริหารจังหวัดนราธิวาส กล่าวว่า “การบริหารจัดการของโรงเรียนคือความไว้วางใจของชุมชน คืองานหลักมันเป็นเรื่องของ ผอ. ของครูที่จะมาทำการบริหารจัดการ ทำยังไงให้ครูสอนเด็กเต็มเวลา เต็มหลักสูตร เต็มความสามารถ เพื่อให้ผู้ปกครองเขาไว้วางใจส่งลูกมาเรียน กรรมการทางการศึกษาเขาก็มีความพึงพอใจตรงนั้น”

6. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ

การบริหารจัดการบนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการส่งเสริมให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาททางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย จึงเป็นบทบาทจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องสร้างสัมพันธภาพกับทุกฝ่ายทั้งครู บุคลากร กรรมการสถานศึกษา รวมถึงสมาชิกของชุมชนและครอบครัว เพื่อเป็นผลประโยชน์ที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กปฐมวัยในจังหวัดชายแดน

ภาคใต้ อีกทั้ง ผู้นำจึงต้องเป็นศูนย์กลางของการหลอมรวมให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการ และพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังที่ ผู้บริหารจังหวัดปัตตานี ได้กล่าวว่า “สำคัญในนโยบายของผู้บริหาร คือ ทำให้ครูเป็นหนึ่งเดียวให้ได้ นั่นก็คือให้มานั่งคุยกันร่วมกันคิดวางแผนการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องบริบท โดยไม่มีอคติต่อกัน ร่วมกันทำงาน มีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน ดังเช่น ถ้า ผอ.อยากจะทำรูปข้างขึ้นมา ลักตัวหนึ่ง ห้องโน้นทำวงข้าง อีกห้องทำา ทำชา ทำหิ้ว ต่างให้ทำ ข้าง 1 ตัวที่ออกมาจะไม่สมดุลกัน ถ้าเราไม่มานั่งคุยกัน ต่างคนต่างทำมา หากเอามาร่วมกันก็จะเป็น ข้างหัวโต ตัวลีบ เท้าใหญ่ อะไรประมาณนี้ แต่ถ้าเรามาคุยกันก็ปรับรูปร่างตัวข้างให้สมดุล อย่างนี้ถึงจะได้รูปข้างที่สมบูรณ์ เน้นการทำงานเป็นทีม ประเมินผลก็ประเมินผลด้วยกัน” ส่วน ผู้บริหารจังหวัดสตูล ได้อธิบายเสริมเกี่ยวกับ ผู้บริหารมีหน้าที่ในการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้ง ครู บุคลากร กรรมการสถานศึกษา รวมถึงสมาชิกของชุมชนและครอบครัว เพราะการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยจะต้องให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันอย่างจริงจัง โดยกล่าวว่า “ผอ. ครู อย่าอวดดี ว่าเป็นคนรอบรู้ในการจัดการศึกษาทั้งหมด เพราะเราไม่สามารถทำทุกเรื่องได้ เพราะฉะนั้นจะทำให้การศึกษาสำเร็จต้องทำการศึกษาเหมือนการทอดผ้าป่าสามัคคี เจ้าภาพเยอะและทุกคนต้องเป็นเจ้าภาพร่วม...กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญที่จะพัฒนาเด็กปฐมวัยในบ้านเราไปด้วยกัน... เพราะฉะนั้นโรงเรียนเป็นเพียงเป็นหน่วยที่รับช่วงต่อจากครอบครัว จากพ่อแม่ ชุมชน โรงเรียนเพียงแค่มารประยุกต์ให้ความรู้ต่าง ๆ แต่คนที่รับผิดชอบชีวิตเด็กมากที่สุดคือครอบครัว เพราะฉะนั้นครอบครัวต้องรับ 40 %... สถานศึกษาเราาร่วมกันรับไป 70 อีก 30 คือ ภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วม เช่น คุณบอกว่าคุณเป็นสาธารณสุขอำเภอ จังหวัด อยู่โรงพยาบาล ดำรวจจรรยาอยู่หน้าโรงเรียน พ่อค้า แม่ค้า ที่อยู่หน้าโรงเรียน อยู่ในตลาด ต้องเป็นครูให้หมด คือว่า คุณมีความตระหนักรู้ในตรงนี้ด้วย” ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของผู้บริหารจังหวัดปัตตานี โดยให้ความคิดเห็นในวางแผนกิจกรรมและงานหลักของสถานศึกษาที่ให้แก่แต่ละฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษาและมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น เพื่อช่วยในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้นำเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้ทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ร่วมด้วยช่วยกันในการพัฒนาเด็กโดยเริ่มจากสถานศึกษาและออกสู่ภายนอก โดยชุมชนเป็นส่วนผลักดัน

7. การเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน

ผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรม เป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญทางด้านการปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางด้านทัศนคติที่ดี อธิษาศัยดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อครู ผู้ปกครองและชุมชน โดยเฉพาะการเป็นแบบอย่างที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ดังนั้น การเป็นแบบอย่างที่ดีจึงเป็นลักษณะของภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมที่ดี ซึ่งผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญ ดังที่ ผู้บริหารจังหวัดนราธิวาส กล่าวว่า การเป็นผู้นำที่ดีสามารถยึดแบบอย่างที่ดีจากพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ว่า “เราต้องทำงานเพื่อเด็ก เพื่อประชาชน เพื่อประเทศชาติ ตามรอยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นแบบดีกว่าบอก เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับครู นักเรียน กับประชาชน ...ต้องมีภาวะผู้นำ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงคิดทุกวันทุกเวลา คิดดี อย่าคิดแต่ได้ มีอะไรก็มอบให้กับโรงเรียน แล้วเราก็จะได้

ก้าวหน้า ถ้าทำได้ทุกโรงเรียน สังคมก็จะได้พัฒนา พหุวัฒนธรรมที่เราอยู่ร่วมกันนี้ก็จะทำให้แก้ปัญหา ทั้งในสาม สี่จังหวัด นี้ได้ ถ้าเราช่วยกันคิดแบบนี้ อย่าคิดแบ่งแยก พุทธ มุสลิม คริสต์ แต่ถ้าเราช่วยกัน ทำตามแบบอย่างของในหลวง เอาจประเทศมาตั้ง ไม่มีปัญหา ...ฉะนั้น ก็ถือว่าการศึกษาสำคัญ ก็คืออยู่ที่เรา ที่อยากจะเป็นครู เป็น ผอ. บุคลากร ก็ต้องยึดหลักแนวทาง จะได้ไปในทิศทางเดียวกันรวมถึง ...การให้ความสำคัญกับทุก ๆ ฝ่าย จึงเป็นสิ่งสำคัญ การให้การยอมรับ การไม่มีอคติต่อกัน เราก็จะอยู่ ร่วมกันได้ภายใต้ความเข้าใจที่ตรงกัน การพัฒนาเรื่องการศึกษา ของสถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการ ของประชาชน เพื่อให้เกิดคุณภาพกับตัวเด็กนักเรียน” ส่วน ผู้ปกครองจังหวัดปัตตานี กล่าวเสริมเกี่ยวกับการ เป็นตัวอย่างที่ดีของผู้บริหารในด้านของการมีทัศนคติที่ดี โดยย้ำว่า “ต้องเริ่มจากผู้บริหารเลย ทัศนคติของผู้บริหารก่อน ในเรื่องเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม สิ่งที่สำคัญน่าจะเป็นทัศนคติเชิงบวก ต้องใจกว้าง ต้องเปิดรับ แต่ในขณะที่เดียวกันต้องเป็นตัวของตัวเอง ต่อมาเป็นครูผู้ปฏิบัติการ ครูเองก็ควรจะไม่ต้อง ยอมเกิดความแตกต่างนอกจากบางเรื่องที่เป็นข้อห้าม ข้อยกเว้น...” สอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญจากการสัมมนา อิงผู้เชี่ยวชาญที่ได้กล่าวสนับสนุนการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารจะต้องมีทัศนคติเชิงบวก ซึ่งเป็นการ แสดงออกทางพฤติกรรมที่ให้เป็นรูปธรรมในการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันของสังคมในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ และอีกทั้งควรส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกให้กับเด็กปฐมวัยโดยบูรณาการกับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีเจตคติที่ดีเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่หลากหลาย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า การวางแผนกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและ สังคมเป็นส่วนสำคัญส่วนแรกของภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารที่ต้องมีการกำหนดทิศทางที่ ชัดเจนในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sungtong et al. (2012) ที่พบว่าในการขับเคลื่อนสถานศึกษานั้น ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่จะต้องทำอย่าง ยั่งยืน เนื่องจากสถานศึกษาจะไม่สามารถขับเคลื่อนงานโดยปราศจากบทบาทการนำอย่างมีทิศทาง การวางแผนของผู้บริหารโดยเฉพาะในเชิงการกำหนดนโยบาย การแสดงอิทธิพลต่อครูเพื่อขับเคลื่อน งานต่าง ๆ รวมถึงการกำกับติดตามดูแลเพื่อให้งานทางด้านพหุวัฒนธรรมเป็นไปตามแผนงานที่ได้ กำหนดไว้ ทั้งหมดทั้งมวลนี้ล้วนแล้วอยู่ที่ภาวะผู้นำของบริหาร นอกจากนี้ งานวิจัยดังกล่าวยังมีความ สอดคล้องกับแนวคิดของ Sompong et al. (2016) ที่กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมสำหรับผู้บริหารคือปัจจัยสำคัญในการ ขับเคลื่อนงานในพื้นที่ ซึ่งผู้บริหารมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมาย เพื่อให้การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การมีทักษะในการสื่อสารเชิงพหุวัฒนธรรมเป็นอีกประเด็นสำคัญที่ผู้บริหารต้องตระหนักและ แสดงออกให้เห็นถึงการนำที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ การสื่อสารคือการถ่ายทอดเจตนารมณ์ รวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์กับฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสื่อสาร

จะช่วยให้กลุ่มคนที่มีความแตกต่างกันมีความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การมีทักษะในการสื่อสารช่วยให้เกิด “การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ของผู้บริหารอย่างแท้จริง (Office of Coordination of Performance and Royal Affairs, 2012) เช่นเดียวกับ Mangkalasiri (2017) ที่ได้กล่าวว่า ความสามารถในการสื่อสารเป็นลักษณะของผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรม เพราะการสื่อสารจะช่วยให้ทุกฝ่ายเกิดความตระหนักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่สะท้อนความเป็นพหุวัฒนธรรม เกิดการยอมรับถึงความแตกต่างของเพื่อนในห้องเรียนเดียวกันและในสถานศึกษาเดียวกัน ตลอดจนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ลักษณะที่สำคัญอีกประการของภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของการจัดการศึกษาปฐมวัยในพื้นที่ คือ การมีทักษะในการเข้าถึงชุมชน ทั้งนี้ ชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้มีบริบทและโครงสร้างทางสังคมที่ซับซ้อน การจะสามารถสื่อสารให้ชุมชนรับรู้และเข้าใจเจตจำนงในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยได้ต้องอาศัยการเข้าถึงชุมชน (Kavanaugh et al., 2005) เช่นเดียวกับ Da-oh (2008) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมสำหรับการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของสถานศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด โดยส่งเสริมให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ ส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ศึกษาให้ตระหนักเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม รวมถึงการส่งเสริมให้เข้าใจถึงการอาศัยแบบพึ่งพาของสมาชิกในสังคมพื้นฐานของความแตกต่าง อีกทั้ง การแสดงออกโดยเฉพาะในเรื่องการเข้าถึงชุมชน

การสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดการยอมรับและความเข้าใจของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลายเป็นอีกหนึ่งคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหาร ทั้งนี้ หากปราศจากการสร้างวัฒนธรรมขององค์กรที่ดีย่อมเป็นการยากต่อการดึงดูดชุมชนหรือผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมที่สำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้ สิ่งจำเป็นอย่างยิ่งจึงต้องเกิดจากการมีวัฒนธรรมที่อบอุ่น รู้สึกไว้วางใจกัน ดังที่ Pang (2001) กล่าวว่า พหุวัฒนธรรมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในชีวิตของการเติบโตเป็นมนุษย์ และตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าครูและเด็กมีความเป็นครอบครัวเดียวกันที่ดูแลเอาใจใส่กันและกัน ทั้งในการดูแลตนเอง ดูแลชุมชนผ่านการทำงานและการเรียนรู้ร่วมกันโดยผ่านมิติต่าง ๆ เช่น การสร้างความตระหนักต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ด้วยเหตุนี้จึงเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญที่ผู้บริหารจะต้องสร้างให้เกิดขึ้น ส่วน Moran, Harris, and Moran (2011) ได้กล่าวถึง การสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดการยอมรับและเกิดความเข้าใจของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย โดยที่ผู้นำจะต้องเป็นผู้สร้างสะพานเชื่อมทางวัฒนธรรมระหว่างครูไทยพุทธ มุสลิม หรือศาสนาอื่น ๆ มาช่วยกันปฏิบัติงานและขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญคือการเจริญงอกงาม ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมของผู้เรียน

ผลวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาและชุมชนเป็นส่วนที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ในภารกิจหลายส่วนของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ผู้บริหารไม่สามารถดำเนินการได้ตามลำพังแต่จะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น ดังที่ Banks

and Banks (2010) กล่าวว่า บทบาทที่สำคัญของผู้บริหารในส่วนจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม คือการสร้างการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการดึงชุมชนเข้ามาร่วมคิดร่วมทำเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะที่สังคมต้องการ พร้อมทั้งจะเติบโตเป็นเยาวชนที่มีความรอบรู้และมีทักษะทางสังคมที่พึงาม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ความเปลี่ยนแปลงของโลก และความต้องการของชุมชนและผู้ปกครอง (Kavanaugh et al., 2005) รวมถึงเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้มีรากฐานที่ดีในการได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมที่สำคัญอีกประการ คือ การเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนของผู้บริหาร ทั้งนี้ ผู้บริหารที่ดีต้องแสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครู บุคลากร รวมถึงผู้เรียน เพื่อให้เด็กเกิดการซึมซับการเป็นแบบอย่างที่ดี ดังที่ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้เห็นอย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่แวดล้อมนักเรียนปฐมวัยต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา รวมถึงการสร้างค่านิยมที่ดีให้กับเด็ก จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะของภาวะผู้นำของผู้บริหารดังกล่าวข้างต้นมีความสำคัญกับการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเด็กในวัยนี้ จำเป็นต้องได้รับการดูแล เอาใจใส่ และกำกับติดตามโดยผู้บริหารอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะบริบทในสังคมพหุวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การแสดงออกถึงภาวะผู้นำดังกล่าวข้างต้นจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี อันจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการต่อยอดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

1. ผลจากการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัย ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องอาจนำแนวคิดดังกล่าวไปบูรณาการเพื่อพัฒนาหรือเสริมสร้างทักษะทางด้านภาวะผู้นำให้กับผู้บริหารในพื้นที่ผ่านกระบวนการ กิจกรรมทางวิชาการหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการสร้างให้เกิดความเชื่อมั่น เกิดความเข้าใจและตระหนักต่อการจัดการศึกษาได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

2. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความหลากหลายและมีความเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีลักษณะบริบทของการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกับบริบทของพื้นที่สามารถประยุกต์แนวคิดของภาวะผู้นำในแต่ละประเด็นไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยให้มีความสอดคล้องตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาในช่วงวัยดังกล่าว และเพื่อให้อันมั่นใจว่าการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในพื้นที่ได้รับการพัฒนาและยกระดับอย่างมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

3. ควรมีการศึกษาหรือถอดบทเรียนผู้บริหารต้นแบบที่มีความโดดเด่นในการมีภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมในการบริหารจัดการพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดชายแดน

ภาคใต้เพื่อเป็นการขยายฐานความรู้หรือต่อยอดจากงานวิจัยนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Aldridge, J., Calhoun, C., & Aman, R. (2000). 15 misconceptions about multicultural education. *Reprinted from Focus on Elementary, 12*(3), 1-6.
- Banks, J. A. (2001). *Cultural diversity and education: Foundations, curriculum, and teaching*. Boston: Allyn and Bacon.
- Banks, J., & Banks, C. (2010). *Multicultural education: Issues and perspectives (7th ed.)*. New York: John Wiley & Sons.
- Brooks, M., & Sungtong, E. (2014). Leading in conflict zones: Principal perceptions of armed military guards in Southern Thai Schools. *Planning and Changing, 3/4*(45), 356-380.
- Chuanchuen, S. (2012). Multicultural education in three Southern Border Provinces: Choice or survival. *Academic Journal Faculty of Humanities and Social Sciences, 8*(2), 123-136. [in Thai]
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Da-oh, A. (2008). *Is multicultural teaching in the three Southern Border Provinces really necessary*. Retrieved from <http://www.saengtham.com/collum5.pdf> [in Thai]
- Gardiner, M. E., & Enomoto, E. K. (2006). Urban school principals and their role as multicultural leaders. *Urban Education, 40*, 560-584.
- Gollnick, D. & Chinn, P. (1990). *Multicultural education in a pluralistic society* (3rd ed.). New York, NY: Macmillan Publishing.
- Heckman, J. J. (2011). The economics of inequality: The value of early childhood education. *American Educator, 35*(1), 31-35.
- Kavanaugh, A., Carroll, J. M., Roson, M. B., Zin, T. T., & Reese, D. D. (2005). Community networks: Where offline communities meet online. *Journal of computer-Mediated Communication, 10*(4), <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2005.tb00266.x>
- Mangkalasiri, N. (2017). *Multicultural leadership of school administrators under the educational service area office secondary education in Bangkok* (Research report)., Bangkok: Dhurakij Pundit University. [in Thai].
- Ministry of Education. (2017a). *Curriculum of early childhood education B.E. 2546*. Bangkok: Khurusapa Publishing House Lat Phrao. [in Thai]
- _____. (2017b). *Educational development plan of the Ministry of Education No. 12 B.E. 2560-2564*. Bangkok: Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. [in Thai]

- Moran, R. T., Harris, P. R., & Moran, S. V. (2011). *Managing cultural differences: Global leadership strategies for cross-cultural business success*. Boston: Elsevier.
- Morote, E., (2010). A reliable survey to measure teachers' multiple awareness to their school environment. *The Journal of Multicultural Education*, 5(1), 1-13.
- Office of Coordination of Performance and Royal Affairs. (2012). *The principles of development under the royal initiative are understanding, accessing, developing as a 3-step ladder to success*. Retrieved from http://www.treconwebsite.com/royalprojects/index.php?option=com_content&view=article&id=102 [in Thai]
- Office of the Minister. (2017). *Press release summarizing the results of the 6 months and prepare to drive according to the strategic plan, The study of Southern Border Provinces for 20 years*. Retrieved from <http://www.moe.go.th/websm/2017/mar/164.html> [in Thai]
- Pang, O. U. (2001). *Multicultural education: A caring centered Reflective approach*. New York: McGraw-Hill.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Rice, P. L. & Ezzy, D. (1999). *Qualitative research methods: Atlantic health focus*. South Melbourne, Victoria: Oxford University Press.
- Saengarun, B., Tharathornsiri, P., Lietrakul, S., & Yawiraj, P. (2015). Problems and guidelines management of basic education institutions in a multicultural society along the Upper Northern Border. *Journal of Education Mahasarakham University*, 9(3), 66-77. [in Thai]
- Sompong, T., Niemthes, W., Sungtong, E., & Choosuwana, R. (2016). School administration for a multicultural society in three Southern Border Provinces. *Hatyai Academic Journal*, 14(1), 97-107. [in Thai]
- Songkitipisarn, M. (2013). *Factors affecting the effectiveness of basic school management Secondary schools in the Southern region of Thailand* (Doctoral dissertation). Ramkhamhaeng University, Bangkok. [in Thai]
- Strauss, A. L., & Corbin, J. (1990). *Basic of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Sungtong, E., Chonphracha, S., Rutsadawong, K., & Sumkoed, C. (2012). *Policy formulation and the implementation of the multicultural education school policy into practice: A case study of Samakkhi Municipality School Pattani Province* (Research Report). Pattani; Southern Institute of Health Research and Development. [in Thai]

-
- Suwanmanee, S. (2015). *School administration for a multicultural society in three Southern Border Provinces: A case study of a public secondary school* (Research report). Songkhla: Thaksin University. [in Thai]
- Wasi, P. (2014). *Apiwat Learning to the turning point in Thailand*. Bangkok: Mata. [in Thai]

ทิศทางงานวิจัยในอนาคต: การออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ Future Research Directions: Reverse Logistics Network Design

ปิยะวัฒน์ ชนินทร์ตระกูล^{1*}
Piyawat Chanintrakul^{1*}

Abstract

Economic, environmental, and corporate social responsibility issues have significant impacts on the rapid development of reverse logistics research in both academia and business. Particularly, a variety of quantitative business models have been proposed to address reverse logistics network design, a key area of research in logistics. The objectives of this documentary research paper were to synthesize research papers on reverse logistics network design during the period 2009-2017 and identify future research gaps and opportunities. The methodology employed in this research was documentary research, and content analysis was employed for data analysis. Accessing three standard electronic databases including Science Direct, Emerald Insight, and Academic Search Complete, it was found that there were 41 relevant international journal papers published during period 2009-2017, and these papers had been categorized into four major research streams: 1) mixed-integer linear programming models for reverse logistics network design, 2) fuzzy programming models for reverse logistics network design, 3) stochastic models for reverse logistics network design and 4) an analysis of multi-agent

¹คณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

¹Faculty of Logistics, Burapha University, Saensuk Sub-district, Mueang District, Chonburi Province 20131

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: p.chanintrakul@gmail.com)

รับบทความวันที่ 21 สิงหาคม 2562 แก้ไขวันที่ 9 ธันวาคม 2562 รับลงตีพิมพ์วันที่ 13 ธันวาคม 2562

character of reverse logistics network design.

Keywords: *Reverse Logistics, Closed-loop Supply Chain, Network Design, Quantitative Modeling, Documentary Research*

บทคัดย่อ

ประเด็นทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และความรับผิดชอบต่อสังคมมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาอย่างรวดเร็วของการวิจัยด้านโลจิสติกส์ย้อนกลับทั้งในแวดวงวิชาการและภาคธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบจำลองเชิงปริมาณทางธุรกิจจำนวนมากได้ถูกเสนอเพื่อออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ ซึ่งเป็นหนึ่งในสาขาสำคัญของการวิจัยด้านโลจิสติกส์ บทความวิจัยเชิงเอกสารฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสังเคราะห์บทความวิจัยที่เกี่ยวกับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับในช่วงปี ค.ศ. 2009-2017 และ 2) เพื่อแนะนำงานวิจัยและโอกาสการทำวิจัยในอนาคต การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงเอกสารเป็นเครื่องมือในการวิจัยและใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล จากการสืบค้นวารสารระดับนานาชาติโดยใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีมาตรฐานจำนวน 3 ฐานข้อมูล ได้แก่ Science Direct, Emerald Insight และ Academic Search Complete พบว่า มีบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 41 เรื่อง ซึ่งตีพิมพ์ในช่วงปี ค.ศ. 2009-2017 และบทความวิจัยเหล่านี้สามารถจัดหมวดหมู่เป็น 4 สาขางานวิจัยที่สำคัญ ได้แก่ 1) แบบจำลองเชิงเส้นตรงจำนวนเต็มแบบผสม (Mixed Integer Linear Programming Model) สำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ 2) แบบจำลองคลุมเครือหรือฟัซซี (Fuzzy Programming Model) สำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ 3) แบบจำลองสโตแคสติก (Stochastic Model) สำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ และ 4) การออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับโดยการวิเคราะห์ลักษณะผู้เล่นต่าง ๆ

คำสำคัญ: *โลจิสติกส์ย้อนกลับ โซ่อุปทานแบบวงปิด การออกแบบเครือข่าย แบบจำลองเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงเอกสาร*

บทนำ

การวิจัยด้านโลจิสติกส์ย้อนกลับมีความสำคัญเนื่องจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม การปฏิบัติตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (De Brito & Dekker, 2004) งานวิจัยของการจัดการโลจิสติกส์ย้อนกลับมีหลากหลายสาขา เช่น การออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ การพยากรณ์สินค้าคืน และการเก็บรวบรวมสินค้าคืน เป็นต้น (Dekker, Fleischmann, Inderfurth & Van Wassenhove, 2004) นอกจากนั้น Dowlatshahi (2000) กล่าวว่า การออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับเป็นหนึ่งในสาขาการวิจัยที่สำคัญที่สุด โดย การออกแบบเครือข่ายคือการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์เกี่ยวข้องกับการกำหนดโครงสร้างและโครงสร้างพื้นฐาน

ของโซ่อุปทาน (Simchi-Levi, Kaminsky, & Simchi-Levi, 2008) อย่างไรก็ดีเครือข่ายโลจิสติกส์แบบย้อนกลับมีความซับซ้อนมากกว่าเครือข่ายโลจิสติกส์แบบไปข้างหน้า เนื่องจาก Fleischmann, Bloemhof-Ruwaard, Beullens, and Dekker (2004) กล่าวว่าเครือข่ายโลจิสติกส์แบบย้อนกลับมีความซับซ้อนเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (1) การทดสอบและการแบ่งระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ส่งคืน (2) ความไม่แน่นอนของผลิตภัณฑ์ที่ส่งคืนในแง่ของปริมาณ คุณภาพ และระยะเวลา และ (3) การรวมและการประสานงานของกระแสไปข้างหน้าและย้อนกลับ (โครงสร้างแบบวงปิด-Closed-Loop Structure) ที่แตกต่างกัน

ในขณะที่ De Brito and Dekker (2004) สรุปว่าเครือข่ายโลจิสติกส์แบบย้อนกลับโดยทั่วไปประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การรวบรวม การทดสอบและการแบ่งระดับคุณภาพ กระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ กระบวนการกำจัดสิ่งของ และการกระจายสินค้าใหม่ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ใช้ในการพิจารณาการออกแบบเครือข่าย โลจิสติกส์ย้อนกลับในด้านระดับของการรวมศูนย์ (Degree of Centralization) และจำนวนระดับ (Number of Levels) ยิ่งไปกว่านั้น Sasikumar and Kannan (2008) กล่าวว่า การออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับต้องคำนึงถึงกิจกรรมหลักข้างต้น เพื่อที่จะคำนวณหาสถานที่ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ของโลจิสติกส์ย้อนกลับ การออกแบบการเชื่อมโยง การขนส่ง และวิธีการรวบรวมผลิตภัณฑ์ส่งคืนจากลูกค้า ดังนั้น แบบจำลองเชิงปริมาณทางธุรกิจสำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับที่ดีมีความสำคัญอย่างสูงต่อโอกาสทางเศรษฐกิจจากการสร้างมูลค่าหรือใช้ประโยชน์ในมูลค่าสินค้าคืนที่ยังมีอยู่ (Dekker et al., 2004)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสังเคราะห์บทความวิจัยที่เกี่ยวกับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับในช่วงปี ค.ศ. 2009-2017
2. เพื่อแนะนำงานวิจัยและโอกาสการทำวิจัยในอนาคต

การทบทวนวรรณกรรม และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในช่วงปี ค.ศ. 2000-2009 นักวิจัยได้นำเสนอการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวข้องกับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์แบบย้อนกลับ จำนวน 4 บทความ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบการทบทวนวรรณกรรม ในช่วงปี ค.ศ. 2000-2009

ผู้เขียน	จำนวนบทความที่ทบทวน (ในช่วงปี ค.ศ.)
Fleischmann, Krikke, Dekker and Flapper (2000)	9 บทความ (1995-1999)
Fleischmann (2003)	5 บทความ (1995-2001)

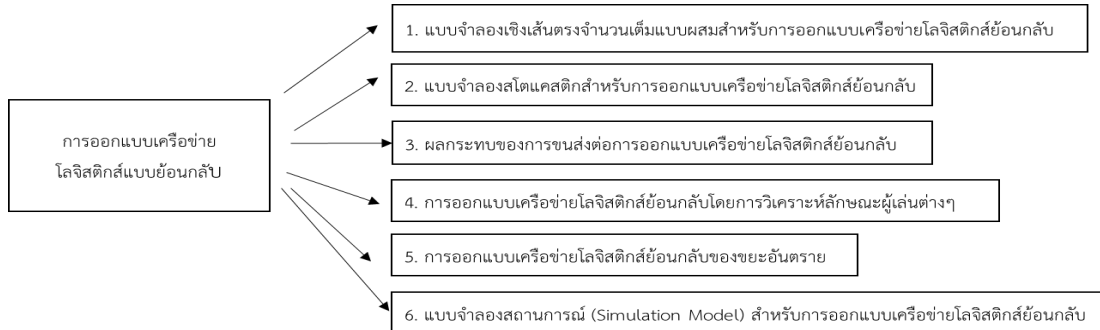
ตารางที่ 1 (ต่อ)

ผู้เขียน	จำนวนบทความที่ทบทวน (ในช่วงปี ค.ศ.)
Sasikumar and Kannan (2008)	16 บทความ (1995-2008)
Chanintrakul, Coronado-Mondragon, Lalwani, and Wong (2009)	41 บทความ (2000-2008)

Fleischmann et al. (2000) และ Fleischmann (2003) ได้ให้ภาพรวมของกิจกรรมหลักลักษณะทั่วไป และข้อแตกต่างของการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ ดังต่อไปนี้ 1) ระดับของการรวมศูนย์ (Degree of Centralization) 2) จำนวนระดับ (Number of Levels) 3) การเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ (Links with Other Networks) 4) โครงสร้างแบบเปิดและแบบปิด (Open and Closed-Loop Structure) และ 5) ระดับของความร่วมมือสาขา (Degree of Branch Co-Operation) นักวิจัยข้างต้นได้จัดสาขาวิจัยตามลักษณะทางกายภาพของสินค้าคืน เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวงานวิจัยในสาขานี้ยังมีจำนวนน้อย ยิ่งไปกว่านั้น Fleischmann et al. (2000) และ Fleischmann (2003) ได้แนะนำ 7 สาขางานวิจัยในอนาคต ได้แก่ 1) แบบจำลองเชิงเส้นตรงจำนวนเต็มแบบผสมสำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับที่ครอบคลุมมากขึ้นเพื่อตรวจสอบผลกระทบของความไม่แน่นอนในการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์แบบย้อนกลับผ่านการวิเคราะห์สถานการณ์และการวิเคราะห์เชิงพารามิเตอร์ 2) การพัฒนาแบบจำลองสโตแคสติกสำหรับเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ 3) การออกแบบเครือข่ายแบบวงปิดและการบูรณาการโรงงานระหว่างการไหลไปข้างหน้าและย้อนกลับ 4) การประเมินผลกระทบของเครือข่ายการกู้คืนผลิตภัณฑ์ที่มีต่อการขนส่ง 5) การวิเคราะห์ตัวละครหลายตัวในเครือข่ายโลจิสติกส์แบบย้อนกลับ 6) ผลกระทบของเทคนิคการจัดการสินค้าคงคลัง เช่น การรวมความเสี่ยง (Risk-Pooling) และการเลื่อน (Postponement) ต่อการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ และ 7) การตรวจสอบผลกระทบของปัญหาโซ่อุปทานโลก เช่น การจัดเก็บภาษีและการขนส่งขยะข้ามพรมแดน

นอกจากนั้น Sasikumar and Kannan (2008) ได้จำแนกลักษณะทั่วไปของการออกแบบเครือข่ายการนำสินค้ากลับมาใช้ใหม่เพิ่มเติม ได้แก่ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทางเลือกการนำกลับมาใช้ใหม่ของสินค้า (Product Recovery Options) ประเด็นทั่วไปในการนำกลับมาใช้ใหม่ และการกู้คืนและการจัดการสินค้าคงคลัง การจำแนกประเภทเหล่านี้มีความสำคัญเพราะเป็นพื้นฐานสำหรับการเปรียบเทียบและความก้าวหน้าของผลงานวิจัยสาขานี้ และผู้วิจัยข้างต้นได้นำเสนอบทความวิชาการเกี่ยวกับการนำกลับมาใช้ใหม่และการจัดการสินค้าคงคลังของสินค้าหมดอายุการใช้งาน (End-of-Life Product) โดยนักวิจัยยังได้เสนอโอกาสการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับและกล่าวว่าแบบจำลองสโตแคสติกที่พัฒนาใหม่สำหรับปัญหาดังกล่าวควรมีจุดประสงค์ที่

ซับซ้อนกว่านี้ หลังจากนั้น Chanintrakul et al. (2009) ได้เสนอการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสาขาวิชานี้โดยมีการจัดประเภทบทความวิจัยออกเป็น 6 สาขาวิจัยดังแสดงในรูปที่ 1 และนักวิจัยกลุ่มนี้ได้ระบุโอกาสการวิจัยในอนาคต บทความดังกล่าวได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดังนั้นการวิจัยเชิงเอกสารเพิ่มเติมต่อจากบทความวิชาการล่าสุด (หลังปี ค.ศ. 2008) จะให้ภาพรวมของความก้าวหน้าโดยรวมของการวิจัยในสาขาวิชานี้และระบุโอกาสการทำวิจัยในอนาคต

รูปที่ 1 สาขางานวิจัยด้านการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์แบบย้อนกลับในช่วงปี ค.ศ. 2000-2008 (Chanintrakul et al., 2009)

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสารเป็นเครื่องมือสำคัญ โดยผู้เขียนคัดเลือกเอกสารระดับทุติยภูมิ กล่าวคือ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ ซึ่งผู้เขียนสืบค้นบทความวิจัยในวารสารวิชาการระดับนานาชาติที่เผยแพร่ระหว่างปี ค.ศ. 2009-2017 โดยใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีมาตรฐานจำนวน 3 ฐานข้อมูล ได้แก่ Science Direct, Emerald Insight และ Academic Search Complete (EBSCO host) คำสำคัญที่ใช้ในการสืบค้น คือ ‘Reverse Logistics’ หรือ ‘Closed-Loop Supply Chains’ และ ‘Network Design’ ผลจากการสืบค้น พบบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 41 บทความ ซึ่งเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

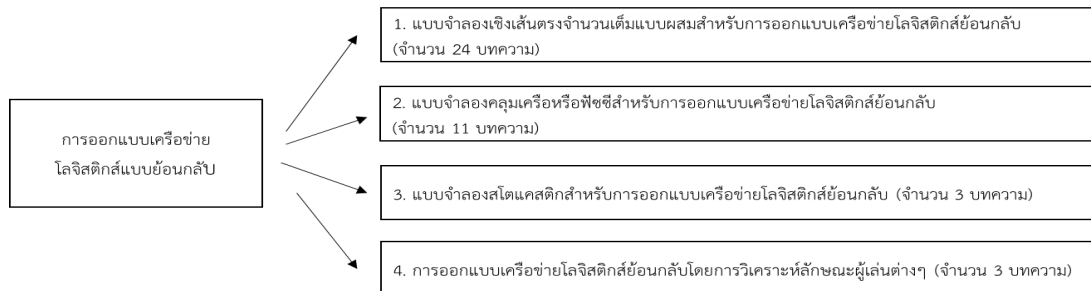
การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้เขียนได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ การวิเคราะห์เนื้อหาคือ วิธีการในการวิเคราะห์เอกสารและข้อความ ที่พยายามหาปริมาณเนื้อหาในแง่ของหมวดหมู่ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าและในลักษณะที่เป็นระบบ (Bryman & Bell, 2007) อนึ่ง ผู้เขียนได้ใช้ลักษณะทั่วไปของการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ (Fleischmann et al., 2000) และลักษณะทั่วไปของแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อการจัดแบ่งประเภทเนื้อหาของบทความวิจัย ได้แก่ จำนวนระดับชั้นของเครือข่าย โครงสร้างเครือข่ายแบบวงเปิดและแบบวงปิด ประเภทของแบบจำลอง จุดประสงค์ของแบบจำลอง วิธีแก้ปัญหาของแบบจำลอง ช่วงเวลา การไหลของสินค้า ประเด็นที่พิจารณา สินค้า

หรืออุตสาหกรรม และทางเลือกการนำกลับมาใช้ใหม่

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์เนื้อหา บทความวิจัยเชิงเอกสารฉบับนี้สามารถจำแนกสาขางานวิจัยด้านการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์แบบย้อนกลับออกเป็น 4 สาขางานวิจัย ดังแสดงในรูปที่ 2 อนึ่ง การเปรียบเทียบผลจากการศึกษาระหว่างการทบทวนวรรณกรรมที่นำเสนอโดย Chanintrakul et al. (2009) กับงานวิจัยเชิงเอกสารฉบับนี้จะแสดงในหัวข้อสรุปและอภิปรายผลของบทความฉบับนี้

รูปที่ 2 สาขางานวิจัยด้านการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์แบบย้อนกลับ

สาขางานวิจัย 1: แบบจำลองเชิงเส้นตรงจำนวนเต็มแบบผสมสำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ

การวิจัยเชิงเอกสารครั้งนี้พบว่า บทความวิจัยเกี่ยวข้องกับแบบจำลองเชิงเส้นตรงจำนวนเต็มแบบผสมสำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับมีจำนวนทั้งหมด 24 บทความ หรือคิดเป็น 58.57% ของบทความวิจัยทั้งหมด 41 บทความที่ตีพิมพ์ระหว่างปี ค.ศ. 2009-2017 ตารางที่ 2 สรุปบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของความไม่แน่นอนต่อการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ โดยบทความวิจัยส่วนใหญ่จำนวน 18 บทความได้พัฒนาแบบจำลองเชิงเส้นตรงจำนวนเต็มแบบผสม และบทความวิจัยจำนวน 4 บทความ (Pishvae, Farahani & Dullaert, 2010; Sasikumar, Kannan & Haq, 2010; Li, Wang, He, Che & Ma, 2012; Eskandarpour, Zegordi & Nikbakhsh, 2013) ได้นำเสนอแบบจำลองไม่เป็นเชิงเส้นตรงจำนวนเต็มผสม (Mixed Integer Non-Linear Programming Model) เพื่อออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ สำหรับวิธีคำนวณผลลัพธ์นักวิจัยพบว่า บทความวิจัยจำนวน 13 บทความใช้วิธีผลเฉลยแม่นยำตรง (Exact Solution Method) และบทความส่วนที่เหลือใช้วิธี Meta-Heuristics ได้แก่ Genetic Algorithm (GA) Tabu Search Heuristics Memetic Algorithm (MA) Simulated Annealing (SA) Algorithm Variable Neighborhood Search (VNS) และ Particle Swarm Optimization (PSO) โดยการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธี Meta-Heuristics ได้นำเสนอใน 4 บทความ ได้แก่ Genetic Algorithm (GA) และ Memetic Algorithm (MA) (Pishvae et al., 2010) Genetic Algorithm (GA) และ Simulated Annealing (SA)

Algorithm (Li et al., 2012) Memetic Algorithm (MA) และ Variable Neighborhood Search (VNS) (Eskandarpour et al., 2013) และ Tabu Search Heuristics และ Simulated Annealing (SA) Algorithm (Eskandarpour, Masehian, Soltani, & Khosrojerdi, 2014)

แบบจำลองส่วนใหญ่ได้ถูกพัฒนาเพื่อศึกษาในกรณีช่วงเวลาเดียว (17 บทความ) การไหลของสินค้าชนิดเดียว (13 บทความ) โครงสร้างเครือข่ายแบบวงปิด (14 บทความ) แบบจำลองมีจุดประสงค์เดียว (15 บทความ) และกระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ทางเลือกเดียว (14 บทความ) โดยบทความวิจัยที่นำเสนอแบบจำลองที่มีจุดประสงค์เดียวนั้นประกอบด้วย ต้นทุนต่ำสุดจำนวน 10 บทความ กำไรสูงสุดจำนวน 4 บทความ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำสุด 1 บทความ อนึ่ง แบบจำลองที่มีหลายจุดประสงค์ประกอบด้วย 2 จุดประสงค์ (7 บทความ) และ 3 จุดประสงค์ (2 บทความ) ได้แก่ ต้นทุนต่ำสุด และระดับการให้บริการสูงสุด (Pishvae et al., 2010; Pazhani, Ramkumar, Narendran, & Ganesh, 2013; Eskandarpour, Nikbakhsh, & Zegordi, 2014) ต้นทุนต่ำสุด และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำสุด (Kannan, Diabat, Alrefaei, Govindan, & Yong, 2012; Yu & Solvang, 2016; Fu, Li, Wang, Luo, Zhan, & Zuo, 2017; Chen, Wang, Wang, & Chen, 2017) ต้นทุนต่ำสุด ความล่าช้าในการคืนสินค้าที่ซ่อมแล้วแก่ลูกค้าต่ำสุด และระดับการให้บริการสูงสุด (Li et al., 2012) และต้นทุนต่ำสุด ระดับการให้บริการสูงสุด และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำสุด (Eskandarpour et al., 2013)

แบบจำลองทั้งหมดที่ได้พัฒนาสำหรับโครงข่ายเครือข่ายโลจิสติกส์แบบหลายชั้นและบทความวิจัยจำนวน 23 บทความได้ศึกษาในกรณีศึกษาที่มีขนาดใหญ่เสมือนจริง แบบจำลองที่นำเสนอได้พิจารณาความไม่แน่นอนในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ความไม่แน่นอนด้านปริมาณสินค้าคืนและ/หรือคุณภาพสินค้าคืน (12 บทความ) และความไม่แน่นอนด้านปริมาณของอุปสงค์ ด้านปริมาณสินค้าคืนและ/หรือคุณภาพสินค้าคืน (9 บทความ) นอกจากนั้นบทความวิจัยจำนวน 3 บทความได้พิจารณาประเด็นอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ ความไม่แน่นอนด้านปริมาณสินค้าคืน อุปสงค์สินค้าคืน และต้นทุนค่าขนส่ง (Pishvae, Rabbani & Torabi, 2011) ความไม่แน่นอนด้านปริมาณสินค้าคืน คุณภาพสินค้าคืน และราคาซื้อขายสินค้าคืนแบบพลวัต (Dynamic Pricing) (Keyvanshokoo, Fattahi, Seyed-Hosseini, & Tavakkoli-Moghaddam, 2013) และความไม่แน่นอนด้านปริมาณของอุปสงค์ ปริมาณสินค้าคืนและความเสี่ยงของการหยุดการผลิตของโรงงาน (Facility Disruption) (Hatefi & Jolai, 2014)

โดยตัวเลขย่อสำหรับตารางที่ 2 และ 3 มีรายละเอียดดังนี้

- แบบจำลอง (1 = แบบจำลองเชิงเส้นตรงจำนวนเต็มผสม 2 = แบบจำลองไม่เชิงเส้นตรงจำนวนเต็มผสม 3 = แบบจำลองคลุมเครือหรือฟัซซี (Fuzzy Programming Model) 4 = แบบจำลองสโตแคสติก และ 5 = แบบจำลองดุลยภาพเครือข่าย (A Network Equilibrium Model)

- วิธีแก้ปัญหา (1 = วิธีผลเฉลยแม่นยำตรง 2 = Meta heuristics method, 2.1 = Genetic Algorithm (GA) 2.2 = Tabu Search Heuristics 2.3 = Memetic Algorithm (MA) 2.4 = Simulated Annealing (SA) Algorithm 2.5 = Variable Neighborhood Search (VNS) 2.6 = Particle Swarm

Optimization (PSO) 2.7 = Seeker Optimization Algorithm (SOA) และ 3 = Sample Average Approximation (SAA))

- ช่วงเวลา (1 = ช่วงเวลาเดียว และ 2 = หลายช่วงเวลา)
- การไหลของสินค้า (1 = การไหลของสินค้าชนิดเดียว และ 2 = การไหลของสินค้าหลายชนิด)
- จำนวนระดับชั้น (1 = เครือข่ายชั้นเดียว และ 2 = เครือข่ายหลายชั้น)
- โครงสร้างเครือข่าย (1 = โครงสร้างเครือข่ายแบบวงเปิด และ 2 = โครงสร้างเครือข่ายแบบ

วงปิด)

- จุดประสงค์ของแบบจำลอง (1 = จุดประสงค์เดียว 2 = หลายจุดประสงค์ 3 = ต้นทุนต่ำสุด 4 = กำไรสูงสุด 5 = ความเสี่ยงต่ำสุด 6 = ระดับการให้บริการสูงสุด และ 7 = ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำสุด เช่น ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ต่ำสุด)

- ประเด็นที่พิจารณา (1 = กรณีศึกษาที่มีขนาดเล็กหรือกลาง 2 = กรณีศึกษาที่มีขนาดใหญ่เสมือนจริง 3 = ความไม่แน่นอนของสินค้าคิน 4 = ความไม่แน่นอนของอุปสงค์ 5 = ความไม่แน่นอนของต้นทุน และ 6 = หัวข้ออื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาพลวัต (Dynamic Problem) ปัญหาความเสี่ยง)

- สินค้าหรืออุตสาหกรรม (1 = ขยะอิเล็กทรอนิกส์ (Waste Electrical and Electronic Equipment) 2 = เครื่องอุปโภคบริโภค 3 = รถยนต์และชิ้นส่วนรถยนต์ 4 = พาณิชยกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) และ 5 = ขยะจากการก่อสร้างและการรื้อถอน (Construction and Demolition Waste)

- ทางเลือกการนำกลับมาใช้ใหม่ (1 = กระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ทางเลือกเดียว และ 2 = กระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่หลายทางเลือก)

ตารางที่ 2 บทสรุปของการวิเคราะห์บทความวิจัยสาขางานวิจัย 1: แบบจำลองเชิงเส้นตรงจำนวนเต็มแบบผสมสำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ

ผู้เขียน	แบบจำลอง	วิธีแก้ปัญหา	ช่วงเวลา	การไหลของสินค้า	จำนวนระดับชั้น	โครงสร้างเครือข่าย	จุดประสงค์ของแบบจำลอง	ประเด็นที่พิจารณา	สินค้าหรืออุตสาหกรรม	การนำกลับมาใช้ใหม่
Easwaran and Üster (2009)	1	2.2	1	2	2	2	1,3	2,3,4	3	1
Pishvae et al. (2010)	2	2.1,2,3	1	1	2	2	2,3,6	2,3,4	ไม่ระบุ	1
Pishvae, Kianfar, and Karimi (2010)	1	2.4	1	1	2	1	1,3	2,3	ไม่ระบุ	1
Sasikumar et al. (2010)	2	1	2	1	2	1	1,4	2,3	3	1

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ผู้เขียน	แบบจำลอง	วิธีแก้ ปัญหา	ช่วง เวลา	การ ไหล ของ สินค้า	จำนวน ระดับ ชั้น	โครงสร้าง เครือข่าย	จุด ประสงค์ ของแบบ จำลอง	ประเด็น ที่ พิจารณา	สินค้าหรือ อุตสาหกรรม	การนำ กลับมาใช้ ใหม่
Pishvae et al. (2011)	1	1	1	1	2	2	1,3	2,3,5	ไม่ระบุ	1
Amin and Zhang (2012)	1	1	1	2	2	2	1,4	2,3	ไม่ระบุ	2
Kannan et al. (2012)	1	1	1	1	2	1	2,3,7	2,3	2	1
Li et al. (2012)	2	2.1,2.4	1	1	2	1	2,3,6,6	2,3	1	1
XiaoYan, Yong, Qinli and Stokes (2012)	1	1	1	1	2	2	1,3	2,3,4	4	1
Eskandarpour et al. (2013)	2	2.3,2.5	1	2	2	2	2,3,6,7	2,3,4	1	1
Keyvanshokoh et al. (2013)	1	1	2	2	2	2	1,3	2,6	ไม่ระบุ	2
Pazhani et al. (2013)	1	1	2	2	2	2	2,3,6	2,3,4	2	1
Soleimani, Seyyed-Esfahani and Shirazi (2013)	1	2.1	2	2	2	2	1,4	2,3,4	ไม่ระบุ	2
Eskandarpour et al. (2014)	1	2.2,2.4	1	1	2	2	1,3	2,3	ไม่ระบุ	2
Eskandarpour et al. (2014)	1	2.5	1	2	2	2	2,3,6	2,3,4	ไม่ระบุ	1
Hatefi and Jolai (2014)	1	1	1	1	2	2	1,3	2,3,4,6	ไม่ระบุ	1
Liu (2014)	1	2.1	1	1	2	1	1,3	2,3	4	2
Kalaitzidou, Longinidis and Georgiadis (2015)	1	1	2	2	2	2	1,3	1,3	1	2
Kilic, Cebeci and Ayhan (2015)	1	1	1	2	2	1	1,3	2,3	1	1

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ผู้เขียน	แบบจำลอง	วิธีแก้ปัญหา	ช่วงเวลา	การไหลของสินค้า	จำนวนระดับชั้น	โครงสร้างเครือข่าย	จุดประสงค์ของแบบจำลอง	ประเด็นที่พิจารณา	สินค้าหรืออุตสาหกรรม	การนำกลับมาใช้ใหม่
Yang, Chen, Huang and Liu (2016)	1	1	2	2	2	1	1,4	2,3,4	1	2
Yu and Solvang (2016)	1	1	1	1	2	1	2,3,7	2,3	ไม่ระบุ	2
Fu et al. (2017)	1	1	1	1	2	1	2,3,7	2,3	5	2
Chen et al. (2017)	1	2.6	1	1	2	2	2,3,7	2,3,4	ไม่ระบุ	1
John, Sridharan and Kumar (2017)	1	2.6	2	2	2	1	1,7	2,3	1	2

สาขางานวิจัย 2: แบบจำลองคลุมเครือหรือฟัซซีสำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ

การวิจัยเชิงเอกสารครั้งนี้พบว่า บทความวิจัยเกี่ยวข้องกับแบบจำลองคลุมเครือหรือฟัซซีสำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับมีจำนวนทั้งหมด 11 บทความ หรือคิดเป็น 28.57% ของบทความวิจัยทั้งหมด 41 บทความที่ตีพิมพ์ระหว่างปี ค.ศ. 2009-2017 (Zarandi, Sisakht, & Davari, 2011; Subulan, Taşan, & Baykasoğlu, 2012; Mirakhorli, 2014; Sadjadi, Soltani, & Eskandarpour, 2014; Subulan, Baykasoğlu, & Saltabaş, 2014; Baykasoğlu & Subulan, 2015; Subulan, Taşan, & Baykasoğlu, 2015; Tavakkoli-Moghaddam, Sadri, Pourmohammad-Zia, & Mohammadi, 2015; Dai & Dai, 2016; Govindan, Paam, & Abtahi, 2016; Amin & Baki, 2017) นักวิจัยกลุ่มนี้มีการริเริ่มใช้แบบจำลองคลุมเครือหรือฟัซซีเพื่อใช้แก้ปัญหาคงไม่แน่นอนในการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ โดย Baykasoğlu and Subulan (2015) กล่าวว่าแบบจำลองคลุมเครือหรือฟัซซีคือแบบจำลองคณิตศาสตร์ชนิดหนึ่งที่นิยมใช้หาค่าที่เหมาะสมที่สุดภายใต้สถานการณ์ความคลุมเครือหรือความไม่แน่นอน ตารางที่ 3 (ส่วน ก) สรุปบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบจำลองคลุมเครือหรือฟัซซีสำหรับเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ

นักวิจัยกลุ่มนี้ได้พัฒนาแบบจำลองจำนวน 2 ประเภทสำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ ได้แก่ แบบจำลองเชิงเส้นตรงแบบฟัซซี (4 บทความ) และแบบจำลองเชิงเส้นตรงจำนวนเต็มผสมแบบฟัซซี (7 บทความ) โดยบทความวิจัยส่วนใหญ่ใช้วิธีผลเฉลยแม่นยำตรงในการหาผลลัพธ์ของแบบจำลองยกเว้น 4 บทความที่ใช้ Genetic-Based Heuristic Algorithm (Mirakhorli, 2014) Memeitic Heuristic Algorithm (Sadjadi et al., 2014) Particle Swarm Optimization (PSO) และ Seeker Optimization Algorithm (SOA) (Subulan et al., 2014) และ Multi-Objective

Particle Swarm Optimization (MOPSO) (Govindan et al., 2016)

นอกจากนั้นแบบจำลองส่วนใหญ่ที่ถูกพัฒนาขึ้นได้ภายใต้สมมติฐานช่วงเวลาเดียว การไหลของสินค้าชนิดเดียว โครงสร้างเครือข่ายแบบวงปิด แบบจำลองมีหลายจุดประสงค์ และกรณีศึกษาที่มีขนาดใหญ่เสมือนจริง โดยแบบจำลองแบบหลายวัตถุประสงค์มีเป้าหมายต่าง ๆ ได้แก่ ต้นทุนต่ำสุด (Cost Minimization) และระดับการให้บริการสูงสุด (Service Level Maximization) (Zarandi et al., 2011; Mirakhorli, 2014) ต้นทุนต่ำสุด และค่าปรับต่ำสุด (Sadjadi et al., 2014) ต้นทุนต่ำสุด ปริมาณการจัดเก็บแบตเตอรี่ใช้แล้วสูงสุด และความยืดหยุ่นของกำลังผลิตทั้งหมดสูงสุด (Subulan et al., 2015) ต้นทุนต่ำสุด อัตราการผลิตของเสียต่ำสุด อัตราการกำจัดของเสียต่ำสุด และอัตราการผลิตมลพิษต่ำสุด (Tavakkoli-Moghaddam et al., 2015) ต้นทุนต่ำสุดและความเสี่ยงต่ำสุด (Risk Minimization) (Dai & Dai, 2016) ต้นทุนต่ำสุด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำสุด และความรับผิดชอบต่อสังคมสูงสุด (Govindan et al., 2016) และกำไรสูงสุดและระดับการให้บริการสูงสุด (Amin & Baki, 2017)

แบบจำลองที่นำเสนอพิจารณาความไม่แน่นอนในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ความไม่แน่นอนด้านปริมาณของอุปสงค์และปริมาณสินค้าคืน (Zarandi et al., 2011; Mirakhorli, 2014; Govindan et al., 2016; Amin & Baki, 2017) ความไม่แน่นอนด้านปริมาณของอุปสงค์ ปริมาณสินค้าคืน และคุณภาพสินค้าคืน (Subulan et al., 2012; Sadjadi et al., 2014) ความไม่แน่นอนด้านปริมาณสินค้าคืนและคุณภาพสินค้าคืน (Subulan et al., 2014; Baykasoğlu & Subulan, 2015) ความไม่แน่นอนด้านคุณภาพสินค้าคืน (Tavakkoli-Moghaddam et al., 2015) และความไม่แน่นอนด้านปริมาณสินค้าคืน (Dai & Dai, 2016) นอกจากนี้บทความวิจัยทั้งหมดได้สร้างแบบจำลองในกรณีเครือข่ายหลายชั้นและมีการวิจัยเพียง 1 บทความที่ประยุกต์ใช้กระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่หลายทางเลือก (Sadjadi et al., 2014)

สาขางานวิจัย 3: แบบจำลองสโตแคสติกสำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ

การวิจัยเชิงเอกสารครั้งนี้พบว่า บทความวิจัยเกี่ยวข้องกับแบบจำลองสโตแคสติกสำหรับเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับมีจำนวนทั้งหมด 3 บทความ หรือคิดเป็น 7.31% ของบทความวิจัยทั้งหมด 41 บทความที่ตีพิมพ์ระหว่างปี ค.ศ. 2009-2017 Listes and Dekker (2005) ได้กล่าวว่า ข้อเสียของแบบจำลองเชิงเส้นตรงจำนวนเต็มแบบผสม คือ แบบจำลองไม่สามารถจัดการกับปัญหาความไม่แน่นอนของเครือข่ายโลจิสติกส์แบบย้อนกลับโดยการวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) กล่าวคือ การวิเคราะห์ดังกล่าวติดอยู่กับการแก้ปัญหาที่ตีที่สุดสำหรับพารามิเตอร์อย่างน้อยหนึ่งชุด ในทางตรงกันข้าม แบบจำลองสโตแคสติกมีความยืดหยุ่นมากกว่าแบบจำลองข้างต้นในการจัดการกับปัญหาความไม่แน่นอน อย่างไรก็ตามจากการทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้ก็พบเพียง 3 บทความวิจัยเท่านั้นที่นำเสนอแบบจำลองสโตแคสติกสำหรับสาขาวิจัยนี้ ตารางที่ 3 (ส่วน ข) สรุปบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบจำลองสโตแคสติกสำหรับเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ

El-Sayed, Afia, and El-Kharbotly (2010) Lee, Dong, and Bian (2010) และ Ayvaz, Bolat, and Aydin (2015) ได้นำเสนอแบบจำลองสโตแคสติกสำหรับเครือข่ายหลายชั้นด้านโลจิสติกส์ย้อนกลับ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือกรณีศึกษาที่มีขนาดใหญ่เสมือนจริง โดย El-Sayed et al. (2010) ใช้วิธีผลเฉลยแม่นยำตรง (Exact Solution) สำหรับการไหลของสินค้าชนิดเดียวเพื่อคำนวณผลลัพธ์ส่งผลให้ระยะเวลาที่ใช้ในการประมวลผลยาวนานกว่า Lee et al. (2010) และ Ayvaz et al. (2015) ซึ่งใช้วิธี Sample Average Approximation สำหรับการไหลของสินค้าหลายชนิด โดยแบบจำลองส่วนใหญ่ได้ศึกษาในกรณีช่วงเวลาเดียว (Lee et al., 2010; Ayvaz et al., 2015) โครงสร้างเครือข่ายแบบวงปิด (El-Sayed et al., 2010; Lee et al., 2010) และแบบจำลองมีจุดประสงค์เดียวคือการสร้างกำไรสูงสุด (El-Sayed et al., 2010; Ayvaz et al., 2015) แบบจำลองที่นำเสนอได้พิจารณาความไม่แน่นอนในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ความไม่แน่นอนด้านปริมาณของอุปสงค์และปริมาณสินค้าคืน (El-Sayed et al., 2010; Lee et al., 2010) และความไม่แน่นอนด้านปริมาณสินค้าคืน คุณภาพสินค้าคืน และต้นทุนการขนส่ง (Ayvaz et al., 2015) นอกจากนี้งานวิจัยส่วนใหญ่ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้กระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ทางเลือกเดียว (Lee et al., 2010; Ayvaz et al., 2015)

ตารางที่ 3 บทสรุปของการวิเคราะห์บทความวิจัยสาขางานวิจัย 2: แบบจำลองคลุมเครือหรือฟัซซี สาขางานวิจัย 3: แบบจำลองสโตแคสติก และสาขางานวิจัย 4: การวิเคราะห์ลักษณะผู้เล่นต่าง ๆ สำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ

ส่วน	ผู้เขียน	แบบจำลอง	วิธีแก้ปัญหา	ช่วงเวลา	การไหลของสินค้า	จำนวนระดับชั้น	โครงสร้างเครือข่าย	จุดประสงค์ของแบบจำลอง	ประเด็นที่พิจารณา	สินค้า	การนำกลับมาใช้ใหม่
ก	Zarandi et al. (2011)	3	1	1	2	2	2	2,3,6	2,3,4	1	1
	Subulan et al. (2012)	3	1	2	2	2	2	1,3	2,3,4	ไม่ระบุ	1
	Mirakhorli (2014)	3	2.1	1	1	2	2	2,3,6	2,3,4	2	1
	Sadjadi et al. (2014)	3	2.3	1	2	2	2	2,3,3	2,3,4	ไม่ระบุ	2
	Subulan et al. (2014)	3	2.6,2.7	1	1	2	1	1,3	2,3	ไม่ระบุ	1
	Baykasoğlu and Subulan (2015)	3	1	1	1	2	1	1,3	1,3	ไม่ระบุ	1

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ส่วน	ผู้เขียน	แบบจำลอง	วิธีแก้ ปัญหา	ช่วง เวลา	การไหล ของ สินค้า	จำนวน ระดับชั้น	โครงสร้าง เครือข่าย	จุด ประสงค์ ของแบบ จำลอง	ประเด็น ที่ พิจารณา	สินค้า	การนำ กลับมา ใช้ใหม่
	Subulan et al. (2015)	3	1	1	2	2	2	2,3,7	2,3	1	1
	Tavakkoli-Moghaddam et al. (2015)	3	1	2	2	2	2	2,3,7	1,3	ไม่ระบุ	1
	Dai and Dai (2016)	3	1	2	1	2	2	2,3,5	2,3	ไม่ระบุ	1
	Govindan et al. (2016)	3	2,6	2	1	2	1	2,3,7	2,3,4	ไม่ระบุ	1
	Amin and Baki (2017)	3	1	1	1	2	2	2,4,6	2,3,4	1	1
ข	El-Sayed et al. (2010)	4	1	2	1	2	2	1,4	2,3,4	ไม่ระบุ	2
	Lee et al. (2010)	4	3	1	2	2	2	1,3	2,3,4	1	1
	Ayvaz et al. (2015)	4	3	1	2	2	1	1,4	2,3,5	1	1
ค	Wakolbinger et al. (2014)	5		1	1	2	1			1	1
	Tao et al. (2015)	5		2	1	2	2			ไม่ระบุ	1
	Zhou et al. (2015)	5		1	2	2	2			ไม่ระบุ	1

สาขางานวิจัย 4: การออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับโดยการวิเคราะห์ลักษณะผู้เล่นต่าง ๆ การวิจัยเชิงเอกสารครั้งนี้พบว่า บทความวิจัยเกี่ยวข้องกับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับโดยการวิเคราะห์ลักษณะผู้เล่นต่าง ๆ (An Analysis of Multi-Agent Character of Reverse Logistics Network Design) มีจำนวนทั้งหมด 3 บทความ หรือคิดเป็น 7.31% ของบทความวิจัยทั้งหมด 41 บทความที่ตีพิมพ์ระหว่างปี ค.ศ. 2009-2017 โดย De Brito and Dekker (2004) ได้กล่าวว่า ผู้เล่นในโลจิสติกส์ย้อนกลับและโซ่อุปทานแบบวงปิดมีทั้งหมด 3 ประเภท คือ 1) ผู้เล่นโซ่อุปทานข้างหน้า (เช่น ซัพพลายเออร์ ผู้ผลิต ผู้ค้าส่ง และผู้ค้าปลีก) 2) ผู้เล่นห่วงโซ่อุปกลับพิเศษ (เช่น

ผู้เชี่ยวชาญด้านการรีไซเคิล) และ 3) ผู้เล่นตามโอกาส (เช่น องค์กรการกุศล) โดยผู้เล่นแต่ละคนอาจมีวัตถุประสงค์การดำเนินงานและข้อจำกัดเฉพาะตัว นอกจากนี้ แต่ละผู้เล่นอาจมีการแข่งขันและ/หรือมีการทำงานร่วมกันกับตัวแทนอื่น ๆ ในระดับเดียวกันหรือแตกต่างกัน ตารางที่ 3 (ส่วน ค) สรุปบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะผู้เล่นต่าง ๆ ในเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ

โดย Wakolbinger, Toyasaki, Nowak, and Nagurney (2014); Tao, Guang, Hao, Song, and Xin (2015) และ Zhou, Chan, Wong, and Lee (2015) ได้นำเสนอแบบจำลองดุลยภาพเครือข่าย โดยใช้วิธีอสมการการแปรผัน (Variational Inequality (VI) Approach) เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมผู้เล่นในโลจิสติกส์ย้อนกลับสำหรับเครือข่ายการรีไซเคิล (Recycling Network) จากตารางที่ 3 (ส่วน ค) พบว่า 2 แบบจำลองได้ศึกษาในกรณีช่วงเวลาเดียว (Wakolbinger et al., 2014; Zhou et al., 2015) การไหลของสินค้าชนิดเดียว (Wakolbinger et al., 2014; Tao et al., 2015) และโครงสร้างเครือข่ายแบบวงปิด (Tao et al., 2015; Zhou et al., 2015) นอกจากนี้ งานวิจัยทั้งหมดได้ศึกษาในกรณีการประยุกต์ใช้กระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ประเภทเดียวและในกรณีเครือข่ายหลายชั้นซึ่งประกอบด้วยผู้เล่นจำนวน 4 ประเภท (Wakolbinger et al., 2014; Tao et al., 2015) ได้แก่ แหล่งของเสีย โรงงานรีไซเคิล โรงงานหลอม และตลาดอุปสงค์ และ 5 ประเภท (Zhou et al., 2015) ได้แก่ บริษัท โรงงานผลิตสินค้า ศูนย์กระจายสินค้า ตลาดอุปสงค์ และศูนย์ รีไซเคิล

สรุปและอภิปรายผล

บทความวิจัยเชิงเอกสารฉบับนี้ได้นำเสนอการสังเคราะห์บทความวิจัยจำนวน 41 บทความซึ่งประกอบด้วย 4 สาขางานวิจัยที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับในช่วงปี ค.ศ. 2009-2017 โดยภาพรวมบทความวิจัยนี้ได้ประยุกต์ใช้แบบจำลองทางธุรกิจหลายประเภทเพื่อจัดการกับประเด็นปัญหาข้างต้น อนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับบททบทวนวรรณกรรมที่สังเคราะห์โดย Chanintrakul et al. (2009) ผลการวิจัยเชิงเอกสารครั้งนี้พบว่า 1) การสืบค้นวารสารระดับนานาชาติครั้งนี้ไม่พบ สาขางานวิจัยที่ 3: ผลกระทบของการขนส่งต่อการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ และสาขางานวิจัยที่ 6: แบบจำลองสถานการณ์ (Simulation Model) สำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ ที่นำเสนอโดย Chanintrakul et al. (2009) 2) ผู้เขียนได้รวมกลุ่ม สาขางานวิจัยที่ 1: ผลกระทบของความไม่แน่นอนต่อการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ และสาขางานวิจัยที่ 5: การออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับของขยะอันตราย ที่พัฒนาโดยนักวิจัยกลุ่มดังกล่าวเข้าด้วยกัน เนื่องจากใช้แบบจำลองชนิดเดียวกัน (แบบจำลองเชิงเส้นตรงจำนวนเต็มแบบผสม) ในการแก้ไขปัญหา 3) การวิจัยเชิงเอกสารนี้พบว่าสาขางานวิจัยใหม่ คือ แบบจำลองคลุมเครือหรือฟัซซีสำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ เพื่อจัดการประเด็นปัญหาความไม่แน่นอน อนึ่ง ผลการวิจัยข้อจำกัดการทำวิจัย และทิศทางการวิจัยในอนาคตของสาขาการวิจัยการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

สาขางานวิจัย 1: แบบจำลองเชิงเส้นตรงจำนวนเต็มแบบผสมสำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ

Chanintrakul et al. (2009) กล่าวว่างานวิจัยในอนาคตด้านแบบจำลองเชิงเส้นตรงจำนวนเต็มแบบผสมสำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ ควรศึกษาเกี่ยวกับ 1) แบบจำลองที่มีการพิจารณาในประเด็นความเสี่ยงและความไม่แน่นอนของสินค้าคงคลังในด้านจำนวน คุณภาพ และเวลา 2) แบบจำลองที่มีสมมติฐานเหมือนจริง ได้แก่ จุดประสงค์หลายจุดประสงค์ หลายช่วงเวลา การไหลของสินค้าหลายชนิด และโครงสร้างเครือข่ายแบบปิด และ 3) การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธี Meta-Heuristics ที่ได้นำเสนอในการคำนวณผลลัพธ์ของแบบจำลอง

ผลการวิจัยเชิงเอกสารครั้งนี้พบว่า 1) มีเพียง Hatefi and Jolai (2014) ที่เสนอแบบจำลองที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความเสี่ยงและความไม่แน่นอนของสินค้าคงคลัง 2) แบบจำลองที่มีหลายจุดประสงค์ข้างต้นยังมิได้พิจารณาสมมติฐานหลายช่วงเวลา 3) มีเพียง 4 บทความที่ได้ศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธี Meta-Heuristics และ 4) มีเพียง Keyvanshokoo et al. (2013) ที่ได้ริเริ่มการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาด้านพลวัต และความไม่แน่นอนของสินค้าคงคลัง 5) สำหรับการประยุกต์ใช้แบบจำลองในกรณีศึกษา นักวิจัยพบว่ามีความวิจัยจำนวน 13 บทความ ได้ศึกษาในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้แก่ ขยะอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องอุปโภคบริโภค รถยนต์และชิ้นส่วนรถยนต์ พาณิชยกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และของเสียจากการก่อสร้างและการรีไซเคิล ดังนั้น งานวิจัยในอนาคตของสาขางานวิจัยนี้ควรศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

- แบบจำลองในอนาคตควรพิจารณากรณีแบบจำลองที่มีหลายวัตถุประสงค์ หลายช่วงเวลา การไหลของสินค้าหลายชนิด โครงสร้างเครือข่ายแบบวงปิด และกระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่หลายทางเลือก

- ประเด็นความเสี่ยงและความไม่แน่นอนของสินค้าคงคลังควรนำมาศึกษาเพิ่มเติม

- ปัญหาด้านพลวัต และความไม่แน่นอนของสินค้าคงคลังควรทำวิจัยในอนาคต

- การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของของวิธี Meta-Heuristics ที่ใช้ในการคำนวณผลลัพธ์ของแบบจำลองยังเป็นประเด็นที่น่าสนใจ

สาขางานวิจัย 2: แบบจำลองคลุมเครือหรือฟัซซีสำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ

ผลการวิจัยเชิงเอกสารครั้งนี้พบว่า แบบจำลองคลุมเครือหรือฟัซซีถูกพัฒนาเพื่อใช้ออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับในประเด็นปัญหาความไม่แน่นอนเป็นครั้งแรกและมีเพียงบทความวิจัย 3 ฉบับเท่านั้นที่ประยุกต์ใช้แบบจำลองในกรณีศึกษาการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ (Zarandi et al., 2011; Subulan et al., 2015; Amin & Baki, 2017) และการรีไซเคิลขนมปัง (Mirakhorli, 2014) นอกจากนี้ ข้อจำกัดของงานวิจัยในสาขานี้ประกอบด้วย 1) บทความวิจัยส่วนใหญ่ใช้วิธีผลเฉลยแม่นยำตรงในการหาผลลัพธ์ของแบบจำลอง 2) นักวิจัยยังมิได้พิจารณาแบบจำลองที่มีจุดประสงค์เกี่ยวกับการทำกำไรสูงสุด 3) แบบจำลองที่นำเสนอ ยังมิได้คำนึงถึงความไม่แน่นอนของอุปสงค์และสินค้าคงคลังในด้านจำนวน คุณภาพ และเวลา และ 4) แบบจำลองที่นำเสนอส่วนใหญ่อยู่ภายใต้เงื่อนไขการประยุกต์ใช้

กระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ทางเลือกเดียว ดังนั้น งานวิจัยในอนาคตของสาขางานวิจัยนี้ควรศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

- การประยุกต์ใช้วิธี Meta-Heuristics สำหรับการคำนวณผลลัพธ์ของแบบจำลองและการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของของวิธี Meta-Heuristics เป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาต่อไป
- นักวิจัยควรพิจารณาแบบจำลองที่มีจุดประสงค์เกี่ยวกับการทำกำไรสูงสุด
- แบบจำลองในอนาคตควรคำนึงถึงความไม่แน่นอนของอุปสงค์และสินค้าคงคลังในด้านจำนวนคุณภาพ และเวลา และการประยุกต์ใช้กระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่หลายทางเลือก

สาขางานวิจัย 3: แบบจำลองสต็อกแคสติคสำหรับการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับ

นักวิจัยพบว่างานวิจัยที่ใช้แบบจำลองสต็อกแคสติคเพื่อที่จะแก้ปัญหาการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับยังมีเพียง 3 บทความวิจัยเท่านั้น เนื่องจากแบบจำลองสต็อกแคสติคมีข้อเสีย คือ ผลลัพธ์ที่ไม่เสถียรเนื่องจากค่าพารามิเตอร์แบบสุ่ม การใช้ความพยายามสูงในการคำนวณ และความซับซ้อนในการคำนวณ (Kolbin, 1977) Chanintrakul et al. (2009) เสนอว่างานวิจัยในอนาคตด้านการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับโดยแบบจำลองสต็อกแคสติคควรศึกษาเกี่ยวกับ 1) แบบจำลองที่มีการพิจารณาในประเด็นช่วงเวลาหลายช่วง การไหลของสินค้าหลายชนิด และเครือข่ายหลายชั้น และ 2) สมมติฐานของแบบจำลองซึ่งมีความไม่แน่นอนของอุปสงค์และสินค้าคงคลังในด้านปริมาณ คุณภาพ และเวลา

ผลการวิจัยเชิงเอกสารครั้งนี้พบว่า นักวิชาการยังไม่ได้ทำการศึกษาประเด็นดังกล่าวข้างต้น และ พบว่าการประยุกต์ใช้แบบจำลองในกรณีศึกษายังมีน้อย โดยมีเพียง Lee et al. (2010) และ Ayvaz et al. (2015) ที่ใช้แบบจำลองในกรณีศึกษารัฐเคิลชเยอิลเล็กทรอนิกส์ นอกจากนั้น ข้อจำกัดของงานวิจัยทั้ง 3 งาน ประกอบด้วย 1) นักวิจัยยังไม่ได้พิจารณาแบบจำลองที่มีช่วงเวลาหลายช่วง การไหลของสินค้าหลายชนิด เครือข่ายหลายชั้น และหลายจุดประสงค์ 2) แบบจำลองที่นำเสนอยังไม่ได้คำนึงถึงความไม่แน่นอนของอุปสงค์และสินค้าคงคลังในด้านจำนวน คุณภาพ และเวลา และ 3) นักวิจัยยังขาดการประยุกต์ใช้แบบจำลองดังกล่าวในภาคอุตสาหกรรม ดังนั้น งานวิจัยในอนาคตของสาขางานวิจัยนี้ควรศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

- นักวิจัยศึกษาเพิ่มเติมสำหรับแบบจำลองที่มีช่วงเวลาหลายช่วง การไหลของสินค้าหลายชนิด เครือข่ายหลายชั้น และหลายจุดประสงค์
- แบบจำลองในอนาคตควรคำนึงถึงความไม่แน่นอนของอุปสงค์และสินค้าคงคลังในด้านจำนวนคุณภาพ และเวลา
- นักวิจัยควรพิจารณาการประยุกต์ใช้แบบจำลองในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มเติม

สาขางานวิจัย 4: การออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับโดยการวิเคราะห์ลักษณะผู้เล่นต่าง ๆ

Chanintrakul et al. (2009) ได้เสนอว่างานวิจัยที่จะศึกษาต่อไปด้านการออกแบบเครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับโดยการวิเคราะห์ลักษณะผู้เล่นต่าง ๆ ควรจะสร้างแบบจำลองดุลยภาพเครือข่ายที่ศึกษาเกี่ยวกับ 1) เครือข่ายโลจิสติกส์ย้อนกลับที่มีการไหลของสินค้าหลายชนิด ใช้อุปทานแบบวงปิด

และเครือข่ายหลายชั้น และ 2) สมมติฐานของแบบจำลองซึ่งมีความไม่แน่นอนด้านอุปสงค์และจำนวนสินค้าคืน ผลการวิจัยเชิงเอกสารครั้งนี้พบว่า Zhou et al. (2015) ได้ศึกษาประเด็นดังกล่าวข้างต้น และพบว่าการประยุกต์ใช้แบบจำลองดุลยภาพเครือข่ายยังมีน้อย โดยมีเพียง Wakolbinger et al. (2014) ที่ใช้แบบจำลองในกรณีศึกษาการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น ข้อจำกัดของงานวิจัยข้างต้น ประกอบด้วย 1) แบบจำลองที่นำเสนอยังมีได้คำนึงถึงความไม่แน่นอนของสินค้าคืนในด้านจำนวนคุณภาพและเวลา 2) นักวิจัยยังขาดการประยุกต์ใช้แบบจำลองดุลยภาพเครือข่ายในอุตสาหกรรมการรีไซเคิล และ 3) แบบจำลองที่นำเสนอพิจารณาเพียงเงื่อนไขตลาดที่มีผู้ขายจำนวนน้อยราย ดังนั้น งานวิจัยในอนาคตของสาขานี้ควรศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

- แบบจำลองในอนาคตควรพิจารณาความไม่แน่นอนของสินค้าคืนในด้านจำนวน คุณภาพ และเวลา
- การประยุกต์ใช้แบบจำลองดุลยภาพเครือข่ายในอุตสาหกรรมการรีไซเคิลเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาเพิ่มเติม
- นักวิจัยควรพัฒนาแบบจำลองที่นำเสนอพิจารณาเงื่อนไขตลาดที่มีผู้ขายจำนวนมากราย

ข้อเสนอแนะ

บทความวิจัยเชิงเอกสารฉบับ ผู้เขียนได้จำกัดการสืบค้นหาบทความวิจัยในวารสารวิชาการระดับนานาชาติที่เผยแพร่ระหว่างปี ค.ศ. 2009-2017 โดยใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีมาตรฐานจำนวน 3 ฐานข้อมูล ได้แก่ Science Direct, Emerald Insight และ Academic Search Complete (EBSCOhost) ดังนั้น งานวิจัยในอนาคตควรสืบค้นบทความวิจัยจากฐานข้อมูลที่มีมาตรฐานอื่น ๆ เช่น SpringerLink, Web of Science และ Scopus เป็นต้น นอกจากนี้ นักวิจัยควรสืบค้นบทความวิจัยที่เผยแพร่ในเอกสารนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ บทความวิจัยที่เผยแพร่ในวารสารวิชาการไทย และรายงานวิจัยอื่น ๆ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Amin, S., & Zhang, G. (2012). A proposed mathematical model for closed-loop network configuration based on product life cycle. *International Journal of Advanced Manufacturing Technology*, 58(5-8), 791-801.
- Amin, S. H., & Baki, F. (2017). A facility location model for global closed-loop supply chain network design. *Applied Mathematical Modelling*, 41, 316-330.
- Ayvaz, B., Bolat, B., & Aydin, N. (2015). Stochastic reverse logistics network design for waste of electrical and electronic equipment. *Resources, Conservation and Recycling*, 104, 391-404.
- Baykasoğlu, A., & Subulan, K. (2015). An analysis of fully fuzzy linear programming with fuzzy decision variables through logistics network design problem. *Knowledge-Based Systems*, 90, 165-184.

- Bryman, A., & Bell, E. (2007). *Business research methods* (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Chanintrakul, P., Coronado-Mondragon, A. E., Lalwani, C. S., & Wong, C. Y. (2009). Reverse logistics network design: A state-of-the-art literature review. *International Journal of Business Performance and Supply Chain Modelling*, 1(1), 61-81.
- Chen, Y. W., Wang, L. C., Wang, A., & Chen, T. L. (2017). A particle swarm approach for optimizing a multi-stage closed loop supply chain for the solar cell industry. *Robotics and Computer-Integrated Manufacturing*, 43, 111-123.
- Dai, Z., & Dai, H. M. (2016). Bi-objective closed-loop supply chain network design with risks in a fuzzy environment. *Journal of Industrial & Production Engineering*, 33(3), 169-180.
- De Brito, M. P., & Dekker, R. (2004). A framework for reverse logistics. In R. Dekker, M. Fleischmann, K. Inderfurth, & L. N. Van Wassenhove (Eds.), *Reverse logistics: Quantitative models for closed-loop supply chain* (pp. 1-27). Berlin: Springer.
- Dekker, R., Fleischmann, M., Inderfurth, K., & Van Wassenhove, L. N. (2004). Quantitative models for reverse logistics decision making. In R. Dekker, M. Fleischmann, K. Inderfurth, & L. N. Van Wassenhove (Eds.), *Reverse logistics: Quantitative models for closed-loop supply chain* (pp. 29-41). Berlin: Springer.
- Dowlatshahi, S. (2000). Developing a theory of reverse logistics. *Interfaces*, 30(3), 143-155.
- Easwaran, G., & Üster, H. (2009). Tabu search and benders decomposition approaches for a capacitated closed-loop supply chain network design problem. *Transportation Science*, 43(3), 301-320.
- El-Sayed, M., Afia, N., & El-Kharbotly, A. (2010). A stochastic model for forward–reverse logistics network design under risk. *Computers & Industrial Engineering*, 58(3), 423-431.
- Eskandarpour, M., Masehian, E., Soltani, R., & Khosrojerdi, A. (2014). A reverse logistics network for recovery systems and a robust metaheuristic solution approach. *International Journal of Advanced Manufacturing Technology*, 74(9-12), 1393-1406
- Eskandarpour, M., Nikbakhsh, E., & Zegordi, S.H. (2014). Variable neighborhood search for the bi-objective post-sales network design problem: A fitness landscape analysis approach. *Computers & Operations Research*, 52, 300-314.
- Eskandarpour, M., Zegordi, S. H., & Nikbakhsh, E. (2013). A parallel variable neighborhood search for the multi-objective sustainable post-sales network design problem. *International Journal of Production Economics*, 145(1), 117-131.

- Fleischmann, M. (2003). Reverse logistics network structures and design. In V. D. R. Guide Jr., & L. N. Van Wassenhove (Eds.), *Business aspects of closed-loop supply chains: Exploring the issues (vol. 2)* (pp. 117-148). Pittsburgh, PA: Carnegie Mellon University Press.
- Fleischmann, M., Bloemhof-Ruwaard, J. M., Beullens, P., & Dekker, R. (2004). Reverse logistics network design. In R. Dekker, M. Fleischmann, K. Inderfurth, & L. N. Van Wassenhove (Eds.), *Reverse logistics: Quantitative models for closed-loop supply chain* (pp. 65-94). Berlin: Springer.
- Fleischmann, M., Krikke, H. R., Dekker, R., & Flapper, S. D. P. (2000). A Characterisation of logistics networks for product recovery. *Omega*, 28(6), 653-666.
- Fu, P., Li, H., Wang, X., Luo, J., Zhan, S. L., & Zuo, C. (2017). Multiobjective location model design based on government subsidy in the recycling of CDW. *Mathematical Problems in Engineering*, 2017, 1-9. doi: 10.1155/2017/9081628
- Govindan, K., Paam, P., & Abtahi, A. R. (2016). A fuzzy multi-objective optimization model for sustainable reverse logistics network design. *Ecological Indicators*, 67, 753-768.
- Hatefi, S. M., & Jolai, F. (2014). Robust and reliable forward–reverse logistics network design under demand uncertainty and facility disruptions. *Applied Mathematical Modelling*, 38(9), 2630-2647.
- John, S. T., Sridharan, R., & Kumar, P. N. R. (2017). Multi-period reverse logistics network design with emission cost. *The International Journal of Logistics Management*, 28(1), 127-149.
- Kalaitzidou, M. A., Longinidis, P., & Georgiadis, M. C. (2015). Optimal design of closed-loop supply chain networks with multifunctional nodes. *Computers & Chemical Engineering*, 80, 73-91.
- Kannan, D., Diabat, A., Alrefaei, M., Govindan, K., & Yong, G. (2012). A carbon footprint based reverse logistics network design model. *Resources, Conservation and Recycling*, 67, 75-79.
- Keyvanshokoh, E., Fattahi, M., Seyed-Hosseini, S. M., & Tavakkoli-Moghaddam, R. (2013). A dynamic pricing approach for returned products in integrated forward/reverse logistics network design. *Applied Mathematical Modelling*, 37(24), 10182-10202.
- Kilic, H. S., Cebeci, U., & Ayhan, M. B. (2015). Reverse logistics system design for the waste of electrical and electronic equipment (WEEE) in Turkey. *Resources, Conservation and Recycling*, 95, 120-132.
- Kolbin, V. V. (1977). *Stochastic programming*. Dordrecht: D. Reidel Publishing.
- Lee, D. H., Dong, M., & Bian, W. (2010). The design of sustainable logistics network under uncertainty. *International Journal of Production Economics*, 128(1), 159-166.

- Li, S., Wang, N., He, Z., Che, A., & Ma, Y. (2012). Design of a multiobjective reverse logistics network considering the cost and service level. *Mathematical Problems in Engineering*, 2012, 1-21.
- Listes, O., & Dekker, R. (2005). A stochastic approach to a case study for product recovery network design. *European Journal of Operational Research*, 160(1), 268-287.
- Liu, D. (2014). Network site optimization of reverse logistics for E-commerce based on genetic algorithm. *Neural Computing & Applications*, 25(1), 67-71.
- Mirakhorli, A. (2014). Fuzzy multi-objective optimization for closed loop logistics network design in bread-producing industries. *International Journal of Advanced Manufacturing Technology*, 70(1-4), 349-362.
- Pazhani, S., Ramkumar, N., Narendran, T. T., & Ganesh, K. (2013). A bi-objective network design model for multi-period, multi-product closed-loop supply chain. *Journal of Industrial & Production Engineering*, 30(4), 264-280.
- Pishvae, M. S., Farahani, R. Z., & Dullaert, W. (2010). A memetic algorithm for bi-objective integrated forward/reverse logistics network design. *Computers & Operations Research*, 37(6), 1100-1112.
- Pishvae, M. S., Kianfar, K., & Karimi, B. (2010). Reverse logistics network design using simulated annealing. *International Journal of Advanced Manufacturing Technology*, 47(1-4), 269-281.
- Pishvae, M. S., Rabbani, M., & Torabi, S. A. (2011). A robust optimization approach to closed-loop supply chain network design under uncertainty. *Applied Mathematical Modelling*, 35(2), 637-649.
- Sadjadi, S. J., Soltani, R., & Eskandarpour, A. (2014). Location based treatment activities for end of life products network design under uncertainty by a robust multi-objective memetic-based heuristic approach. *Applied Soft Computing*, 23, 215-226.
- Sasikumar, P., & Kannan, G. (2008). Issues in reverse supply chains, part I: End-of-life product recovery and inventory management - an overview. *International Journal of Sustainable Engineering*, 1, 154-172.
- Sasikumar, P., Kannan, G., & Haq, A. N. (2010). A multi-echelon reverse logistics network design for product recovery-a case of truck tire remanufacturing. *International Journal of Advanced Manufacturing Technology*, 49(9-12), 1223-1234.
- Simchi-Levi, D, Kaminsky, P, & Simchi-Levi, E. (2008). *Designing and managing the supply chain: Concepts, strategies and case studies* (3rd Ed.). New York: McGraw Hill.
- Soleimani, H., Seyyed-Esfahani, M., & Shirazi, M. (2013). Designing and planning a multi-echelon multi-period multi-product closed-loop supply chain utilizing genetic algorithm. *International Journal of Advanced Manufacturing Technology*, 68(1-4), 917-931.

- Subulan, K., Baykasoğlu, A., & Saltabaş, A. (2014). An improved decoding procedure and seeker optimization algorithm for reverse logistics network design problem. *Journal of Intelligent & Fuzzy Systems, 27*(6), 2703-2714.
- Subulan, K., Taşan, A. S., & Baykasoğlu, A. (2012). Fuzzy mixed integer programming model for medium-term planning in a closed-loop supply chain with remanufacturing option. *Journal of Intelligent & Fuzzy Systems, 23*(6), 345-368.
- Subulan, K., Taşan, A. S., & Baykasoğlu, A. (2015). A fuzzy goal programming model to strategic planning problem of a lead/acid battery closed-loop supply chain. *Journal of Manufacturing Systems, 37*, 243-264.
- Tao, Z. G., Guang, Z. Y., Hao, S., Song, H. J., & Xin, D. G. (2015). Multi-period closed-loop supply chain network equilibrium with carbon emission constraints. *Resources, Conservation and Recycling, 104*, 354-365.
- Tavakkoli-Moghaddam, R., Sadri, S., Pourmohammad-Zia, N., & Mohammadi, M. (2015). A hybrid fuzzy approach for the closed-loop supply chain network design under uncertainty. *Journal of Intelligent & Fuzzy Systems, 28*(6), 2811-2826.
- Wakolbinger, T., Toyasaki, F., Nowak, T., & Nagurney, A. (2014). When and for whom would e-waste be a treasure trove? Insights from a network equilibrium model of e-waste flows. *International Journal of Production Economics, 154*, 263-273.
- XiaoYan, Q., Yong, H., Qinli, D., & Stokes, P. (2012). Reverse logistics network design model based on e-commerce. *International Journal of Organizational Analysis, 20*(2), 251-261.
- Yang, C. H., Chen, D. T., Huang, Z. L., & Liu, H. B. (2016). Design of a third-party reverse logistics network under a carbon tax scheme. *Journal of Engineering Science & Technology Review, 9*(5), 126-134.
- Yu, H., & Solvang, W. (2016). A general reverse logistics network design model for product reuse and recycling with environmental considerations. *International Journal of Advanced Manufacturing Technology, 87*(9-12), 2693-2711.
- Zarandi, M., Sisakht, A., & Davari, S. (2011). Design of a closed-loop supply chain (CLSC) model using an interactive fuzzy goal programming. *International Journal of Advanced Manufacturing Technology, 56*(5-8), 809-821.
- Zhou, Y., Chan, C. K., Wong, K. H., & Lee, Y. C. E. (2015). Intelligent optimization algorithms: A stochastic closed-loop supply chain network problem involving oligopolistic competition for multiproducts and their product flow routings. *Mathematical Problems in Engineering, 2015*, 1-22.

การบริหารความขัดแย้งของพนักงานในองค์กรภาครัฐ Employee Conflict Management in Government Organization

อุไร สัมเกลี้ยง^{1*}, อรุช คงรุ่งโชค¹, และ สิญญาธร นาคพิน¹

Aurai Somkliang^{1*}, Arus Kongrunchok¹, and Siyathorn Nakphin¹

Abstract

This article is concerned with employee conflict management in governmental organizations in order to analyze and synthesize the causes and approaches to conflict management occurring in governmental organizations based on concepts and theories related to conflict management. Related literature was collected and reviewed, and became tools to analyze the contents of the occurred conflict cases and management. In summary, the concepts and recommendations approached through meanings, concepts, theories, causes, types, and management of the conflict in the governmental organizations.

The result discovered that conflict was inevitable and there were six causes of conflicts in the governmental organizations consisting of different goals, resource competition, defective communication and error information, differences of opinion and working standards, incoherent organizational structures, and popularity conflicts. There were also five methods of conflict management in governmental organizations: competition or subjugation, cooperation, avoidance, acceptance, and compromise. Furthermore, the most significant point which creatively led to

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ต.ขุนทะเล อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี 84100

¹Faculty of Management Sciences Suratthani Rajabhat University, Khun Taleay Sub-district, Muang District, Surat Thani Province 84100

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: aurai669@gmail.com)

รับบทความวันที่ 8 ตุลาคม 2561 แก้ไขวันที่ 22 พฤศจิกายน 2562 รับลงตีพิมพ์วันที่ 4 ธันวาคม 2562

the success of the conflict management depended on their leader's understanding of the nature of the conflict and the leader's open-mindedness in accepting all opinions from the employees within the organizations in order to be a starting point of the sustainable solution for internal problems within the organizations.

Keywords: *Conflict Management, Employee, Government Organization*

บทคัดย่อ

บทความนี้เกี่ยวข้องกับการบริหารความขัดแย้งของพนักงานในองค์กรภาครัฐ เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์สาเหตุและวิธีการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในองค์กรภาครัฐผ่านแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของการบริหารความขัดแย้ง ตามที่ได้มีการรวบรวม ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เนื้อหาของกรณีความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยสรุปแนวคิดและข้อเสนอแนะ ซึ่งนำเสนอเกี่ยวกับ ความหมายแนวคิด ทฤษฎีความขัดแย้ง สาเหตุของความขัดแย้ง ประเภทของความขัดแย้ง และการบริหารความขัดแย้งในองค์กรภาครัฐ

จากผลการศึกษาพบว่า ความขัดแย้งเป็นเหตุการณ์ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยสาเหตุของความขัดแย้งภายในองค์กรภาครัฐมี 6 สาเหตุ คือ การมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน การแข่งขันด้านทรัพยากร การสื่อสารบกพร่องและข้อมูลผิดพลาด ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติงานไม่ตรงกัน โครงสร้างองค์กรที่ไม่สอดคล้องกัน และความขัดแย้งจากค่านิยม ขณะที่การบริหารความขัดแย้งภายในองค์กร พบว่ามี 5 วิธี คือ การแข่งขันหรือการเอาชนะ การร่วมมือ การหลีกเลี่ยง การยอมรับ และการประนีประนอม นอกจากนี้ สิ่งสำคัญที่ทำให้การจัดการความขัดแย้งในองค์กรภาครัฐประสบความสำเร็จและเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ขึ้นอยู่กับผู้นำองค์กรต้องเข้าใจธรรมชาติของความขัดแย้งและเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นจากพนักงานภายในองค์กร เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหาภายในองค์กรอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: *การบริหารความขัดแย้ง พนักงาน องค์กรภาครัฐ*

บทนำ

ความขัดแย้งเป็นเหตุการณ์ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางสังคมและเทคโนโลยีของการทำงานมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับสภาพการณ์ของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้ง ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทำให้ความเชื่อ ความศรัทธา การรับรู้ ทัศนคติ อุดมคติ และค่านิยม แตกต่างกันไป ซึ่งองค์กรต่าง ๆ ยังคงต้องเผชิญกับการแข่งขันตลอดเวลา ทำให้องค์กรแต่ละองค์กรจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงขึ้นเพื่อให้ทันต่อการแข่งขันและเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่อการแย่งชิงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากพนักงานหรือบุคลากรของแต่ละหน่วยงานในองค์กร (Reungkajorn,

2014) ซึ่งผลที่ตามมาทำให้เกิดปัญหาขึ้นภายในองค์กร คือ ความขัดแย้งภายในองค์กร โดยเกิดจากองค์กรได้รวมเอามนุษย์ที่มีความแตกต่างกันมาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นชุมชนและสังคม (Rahim, 2001) มีการทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เกิดความไม่เข้าใจกัน โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในระบบสังคมที่มีขนาดใหญ่มาก ยิ่งมีโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งได้มากยิ่งขึ้น Monataraphadung (2016) ได้กล่าวไว้ถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาของความขัดแย้งว่าคงเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตในองค์กร ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในองค์กรนั้น อาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น สิ่งแวดล้อมรอบตัว ผลประโยชน์ การมีอคติ หรือการมีค่านิยมการรับรู้ที่ต่างกัน ฯลฯ ย่อมก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ทั้งที่เกิดขึ้นโดยเจตนาและไม่เจตนา (Pachirapapapat & Suntawan, 2013; Inthapong and Chochai, 2018) ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญ คือ พนักงาน ในองค์กรนั้น ๆ ดังนั้น ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการ เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารความขัดแย้งนั้นจำเป็นต้องมีความเข้าใจถึงสาเหตุ ระดับ ประเภท รวมไปถึงประโยชน์ของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้บริหารในองค์กรภาครัฐจำเป็นต้องมีกระบวนการหรือวิธีการบริหารความขัดแย้งเพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรนั้น (Wongwanich & Laohavichien, 2017)

องค์กรภาครัฐเป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการให้บริการแก่ประชาชนโดยไม่หวังผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ แต่ดำเนินกิจการเพื่อสนองนโยบายหลักของภาครัฐหรือภาคสาธารณะอื่น ๆ องค์กรภาครัฐ มีทั้งที่เป็นหน่วยงาน กระทรวง ทบวง กรม (Kitasin, 2010) และหน่วยงานที่เป็นรัฐวิสาหกิจ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นต้น ซึ่งอาจมีความหลากหลายขนาดแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่มีขนาดองค์กรที่ใหญ่ตามกาลเวลาซึ่งส่งผลให้บุคลากรหรือพนักงานมีจำนวนมากในแต่ละองค์กร อย่างไรก็ตาม พนักงานหรือบุคลากร เป็นทรัพยากรที่มีค่าขององค์กร มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ดังนั้น การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรมหรือพัฒนา จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบต่อการจัดการทรัพยากรบุคคล หรือบริหารงานบุคคลให้สามารถปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายขององค์กรนั้น ๆ

เมื่อสถานการณ์ปัจจุบันส่งผลให้องค์กรภาครัฐไม่อาจหลีกเลี่ยงปัญหาหรือความขัดแย้งได้ ผู้บริหารขององค์กรภาครัฐทุกคนนอกจากต้องมีความรู้ความสามารถในด้านการบริหารงาน ยังต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารบุคคลด้วย ซึ่งบุคคลในแต่ละองค์กรภาครัฐนั้นจะประกอบด้วยหลายส่วนงาน ซึ่งการทำงานก็จำเป็นต้องมีการประสานงานกัน โดยการประสานงานระหว่างกันก็อาจจะเกิดปัญหาตามมา คือ มีความเข้าใจในการทำงานที่ไม่ตรงกันซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งก็เป็นได้ ดังนั้น การทำความเข้าใจถึงความขัดแย้ง การบริหารความขัดแย้งของพนักงานจึงเป็นเรื่องในองค์กรที่ไม่อาจจะมองข้ามไปได้ โดยเฉพาะองค์กรภาครัฐหรือองค์กรใด ๆ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากพนักงานเพื่อนำพาองค์กรไปสู่จุดหมาย ซึ่งการที่จะไปสู่จุดหมายได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันของพนักงาน (Kitasin, 2010) โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิเคราะห์จาก

การค้นคว้าของผู้เขียนและใช้การบรรยายเชิงพรรณนา โดยเนื้อหาเสนอ ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้ง สาเหตุของความขัดแย้ง ระดับและประเภทของความขัดแย้ง รวมไปถึงประโยชน์ของความขัดแย้ง เพื่อการหากระบวนการวิธีบริหารความขัดแย้งเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานในองค์กร

ความหมายของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเมื่อบุคคลมีเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน และความแตกต่างเหล่านี้จะก่อให้เกิดเป็นความขัดแย้งขึ้นภายในองค์กร นักวิชาการได้ให้คำนิยามของความขัดแย้งไว้หลากหลาย โดย Robbins and Judge (2013) กล่าวว่า ความขัดแย้ง คือ กระบวนการที่เริ่มต้นขึ้นเมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลฝ่ายหนึ่งที่รับรู้ว่ามีอีกฝ่ายหนึ่งสร้างผลกระทบในทางลบ หรือสร้างความไม่พอใจให้กับฝ่ายตนจนก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกันขึ้นมา ในขณะที่ Van Slyke (1999) กล่าวว่า ความขัดแย้ง เป็นการแข่งขันกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน โดยต่างฝ่ายต่างมีความต้องการในเป้าหมาย หรือความคิดที่ไม่เหมือนกันเข้ากันไม่ได้ ทำให้ตกลงกันไม่ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ข้อ คือ การแข่งขัน การรับรู้ที่เข้ากันไม่ได้ และการที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน อีกนัยหนึ่ง ความขัดแย้งอาจเป็นความรู้สึกหรือปฏิกิริยาของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความเห็น ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม เป้าหมาย และผลประโยชน์ ที่แตกต่างกัน ไม่ลงรอยกัน ซึ่งทำให้เกิดการขัดขวางไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามบรรลุเป้าหมายได้ตามที่ต้องการ (Montana & Charnov, 2008) หรือความขัดแย้ง คือ สภาวะการณ์ที่บุคคลสองฝ่ายมีความคิด การรับรู้รับเห็น เป้าหมายประสบการณ์ ผลประโยชน์ ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ตกลงกันไม่ได้ โดยอีกฝ่ายพยายามกีดกันและต่อต้านอีกฝ่ายหนึ่ง (Monataraphadung, 2016) ส่วนความขัดแย้งตามแนวคิดพระพุทธศาสนา คือ การที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลมีความต้องการ ความเห็น การปฏิบัติ ค่านิยม และโครงสร้างที่มีความขัดกันไม่ลงรอยกัน ซึ่งอาจจะมีหลายนัย คือ ความบาดหมาง การทะเลาะ การแก่งแย่ง การวิวาท การมุ่งร้ายกัน การถกเถียง (Yanmethi, Nenyod, & Srivichai, 2018)

สรุปได้ว่าความขัดแย้ง (Conflict) คือ การที่บุคคล 2 คน หรือมากกว่า 2 คนขึ้นไป มีความเห็นที่ไม่ลงรอยกัน อาจเกิดมาจากความคิด ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม การรับรู้ ผลประโยชน์ หรือการสื่อสารที่แตกต่างกันไป ทำให้เกิดความรู้สึกไม่เข้าใจกัน ไม่พอใจซึ่งกันและกัน จึงส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและไม่ลงรอยกัน จากความหมายของความขัดแย้งแสดงให้เห็นว่า ความขัดแย้งภายในองค์กรเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงและหลีกเลี่ยงไม่ได้ และคนส่วนมากอาจมองว่าความขัดแย้งก่อให้เกิดผลเสียอย่างเดียว แต่โดยความจริงแล้วความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์เช่นกัน กล่าวคือ อาจเป็นเสมือนเครื่องมือที่ไปกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ภายในองค์กร ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ซึ่งความขัดแย้งจะส่งผลกระทบต่อองค์กรได้ทั้งทางบวกและทางลบ ผลกระทบมากหรือน้อย มีประโยชน์หรือมีโทษ ขึ้นอยู่กับสาเหตุ ระดับของความขัดแย้ง และวิธีการบริหารความขัดแย้งภายในองค์กร ซึ่งการบริหารความขัดแย้งให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมจะช่วยกระตุ้นแรงจูงใจให้พนักงานปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สาเหตุของความขัดแย้ง

เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นในองค์กร ผู้บริหารต้องค้นหาสาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้ได้ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะเมื่อเราทราบต้นตอของปัญหาความขัดแย้งนั้นแล้ว ย่อมช่วยให้เข้าใจปัญหานั้นได้ชัดเจนและสามารถเลือกใช้วิธีในการบริหารความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม โดยสาเหตุของความขัดแย้งแบ่งออกได้ ดังนี้

1. การมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน (Differences in Goals) ในองค์กรแต่ละองค์กรนั้นย่อมต้องมีการแบ่งงานออกเป็นฝ่ายงานต่าง ๆ ซึ่งแต่ละฝ่ายงานย่อมมีหน้าที่รับผิดชอบ ลักษณะงาน เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และวิธีปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้ย่อมส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในองค์กรได้ทั้งสิ้น (Montana & Charnov, 2008)

2. การแข่งขันด้านทรัพยากร (Resource Competition) หรือความขัดแย้งจากผลประโยชน์ (Interest Conflict) เมื่อองค์กรมีทรัพยากรให้ใช้อย่างจำกัด ความไม่พอเพียงของทรัพยากรทำให้เกิดการแข่งขันแย่งชิงเพื่อให้ตนเองสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายจนบางครั้งละเลยความรู้สึกและความสัมพันธ์ของทีมงานและเพื่อนร่วมงาน และแม้ว่าองค์กรจะพยายามจัดสรรทรัพยากรให้แก่พนักงานทุก ๆ ฝ่ายอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกันแล้วก็ตาม แต่พนักงานทุกฝ่ายก็มักจะรู้สึกว่าฝ่ายงานของตนนั้น ไม่ได้ได้รับการจัดสรรอย่างเป็นธรรม จึงเกิดเป็นสาเหตุของความขัดแย้งในที่สุด (Wongwanich & Laohavichien, 2017)

3. การสื่อสารที่บกพร่องและข้อมูลผิดพลาด (Communication Failure and Misperception of Information) ถึงแม้ว่าองค์กรจะมีการให้ข้อมูลในการทำงานแก่พนักงานทุกฝ่ายงานแล้ว แต่ข้อมูลที่พนักงานแต่ละฝ่ายงานได้รับอาจไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับหน้าที่ที่รับผิดชอบของแต่ละฝ่าย การที่พนักงานหรือฝ่ายงานได้รับข้อมูลที่ไม่เพียงพอหรือขาดความเข้าใจในข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจ อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างฝ่ายงานได้ ดังนั้น การสื่อสารที่ดีจะต้องยึดหลัก “4Cs” (Robbins, 1983) คือ

- Correct เนื้อหาต้องถูกต้อง เป็นจริง ไม่ปิดบังซ่อนเร้น
- Clear ต้องมีความชัดเจน ผู้รับข้อมูลจะต้องเข้าใจสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการสื่อสาร ได้อย่างถูกต้อง
- Concise ข้อมูลต้องกระชับ ไม่เยิ่นเย้อ เน้นประเด็นสำคัญของเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร
- Complete เนื้อหาจะต้องมีความสมบูรณ์ ไม่ตกหล่นสาระที่มีความสำคัญต่อการสื่อสารในครั้งนั้น ๆ

4. ความคิดเห็นกับมาตรฐานการปฏิบัติงานไม่ตรงกัน (Disagreement Over Performance Standard) พนักงานในแต่ละฝ่ายงานขององค์กรย่อมมีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ได้รับบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป ภารกิจและเป้าหมายที่ได้รับก็แตกต่างกันไป ซึ่งความแตกต่างนี้อาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ยิ่งถ้าหากลักษณะของงานที่ทำงานจะต้องมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีการวางแผนที่ไม่ลงตัวก็จะส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างทั้งสองฝ่ายงานขึ้นได้

5. โครงสร้างองค์กรที่ไม่สอดคล้องกัน (Organizational Structure Incongruities) บางองค์กรอาจมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ชัดเจน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสับสน ก้าวก้างาน หรือการทำงานซ้ำซ้อนกัน หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นความขัดแย้งที่เกิดจากกระบวนการทำงาน ระบบการควบคุม ระบบการกระจายอำนาจที่ไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความขัดแย้งในบทบาทหน้าที่การทำงานของสมาชิกในองค์กร ถึงแม้ว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์กรจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Montana & Charnov, 2008) เกิดงานหรือหน้าที่ความรับผิดชอบใหม่ ๆ ขึ้นตามมา แต่องค์กรส่วนใหญ่ยังคงไม่ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ทำให้พนักงานหรือฝ่ายงานไม่สามารถตกลงกันได้ว่าใครจะเป็นผู้รับผิดชอบงานที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดการแบ่งงาน หรือปิดความรับผิดชอบงานให้กับฝ่ายงานอื่น และก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในองค์กรตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

6. ความขัดแย้งจากค่านิยม (Value Conflict) เกิดขึ้นจากความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม สังคม ความคาดหวัง ทักษะคนติ เป้าหมาย หรือความเชื่อส่วนบุคคล (Ruangrit & Noirit, 2017) ของพนักงานที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กร ซึ่งคนหรือกลุ่มมีค่านิยมที่แตกต่างกันจะต้องมาทำงานร่วมกันภายใต้ค่านิยมที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจกัน หากปราศจากความเข้าใจความแตกต่างซึ่งกันและกัน ย่อมเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ดังนั้น การทำงานร่วมกันจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจในความแตกต่าง และยอมรับซึ่งกันและกันก่อน จึงสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ประเภทของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งเป็นเหตุการณ์ปกติ สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน ความขัดแย้งในองค์กรก็เช่นกัน สามารถเกิดขึ้นได้ไม่ว่าองค์กรนั้นจะมีขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ ซึ่งจากการศึกษา ทบทวนบทความวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการบางท่านอาจแบ่งประเภทของความขัดแย้งตามลักษณะของการเกิดความขัดแย้ง เช่น ความขัดแย้งที่เปิดเผย ความขัดแย้งแอบแฝง เป็นต้น หรืออาจแบ่งประเภทของความขัดแย้งตามสาระของความขัดแย้ง เช่น ความขัดแย้งในเนื้อหาสาระ ความขัดแย้งทางอารมณ์ เป็นต้น ซึ่งในบทความนี้จะสรุปและแบ่งประเภทของความขัดแย้งโดยนำเอาบุคคลที่เกี่ยวข้องมาเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวได้แบ่งความขัดแย้งออกได้เป็น 5 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ความขัดแย้งภายในตัวบุคคล (Intrapersonal Conflict) เป็นความขัดแย้งซึ่งเกิดจากความไม่แน่ใจว่าการตัดสินใจในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไปแล้วผลจะเกิดขึ้นในทางใด หากบุคคลพบว่าทางเลือกหลายทางแต่ต้องตัดสินใจเลือกเอาทางใดทางหนึ่ง ซึ่งแต่ละทางเลือกก็มีความเป็นไปได้ที่จะให้ผลออกมาทั้งทางบวกและทางลบพอ ๆ กัน ในสภาพเช่นนี้ผู้ที่ต้องตัดสินใจอาจเกิดความเครียดและลำบากใจในการเลือกได้ นอกจากนี้ ความขัดแย้งในลักษณะนี้อาจเกิดขึ้นจากความคาดหวังในการทำงาน ที่เกินความสามารถหรือความเชื่อของบุคคลนั้นไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นดำรงอยู่ ดังนั้นความขัดแย้งภายในบุคคลจึงหมายถึงความขัดแย้งในการตัดสินใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนต้องการ

2. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล (Interpersonal Conflict) เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากการที่บุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ หรือประสบการณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการแสดงออกของแต่ละคนและทำให้เกิดความขัดแย้งในบทบาทหน้าที่ได้ นอกจากนี้ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลอาจเกิดจากการแข่งขัน เพื่อแย่งชิงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้บุคคลที่ไม่ได้รับสิ่งที่ตนต้องการ ในขณะที่มีคนอื่นได้รับ อาจเกิดความไม่พอใจและเกิดเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้

3. ความขัดแย้งภายในกลุ่ม (Intragroup Conflict) เมื่อบุคคลหลายคนรวมตัวกันเป็นกลุ่มคน ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีการกำหนดแนวทางและข้อตกลงที่เป็นบรรทัดฐานของกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มปฏิบัติตาม เมื่อมีสมาชิกบางคนไม่ปฏิบัติตามอาจถูกลงโทษ เมื่อถูกลงโทษก็เกิดความไม่พอใจ ทำให้เกิดความขัดแย้งภายในกลุ่มโดยอาจทำให้แตกความสามัคคี หากความขัดแย้งมีความรุนแรงมาก อาจมีการลาออกจากสมาชิกกลุ่มได้

4. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (Intergroup Conflict) เมื่อบุคคลที่มีแนวคิด วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่คล้ายคลึงกัน รวมตัวกันเป็นกลุ่มคน ซึ่งแต่ละกลุ่มก็จะมีเป้าหมายและแนวปฏิบัติที่แตกต่างไปจากกลุ่มอื่น เมื่อกลุ่มคนที่แตกต่างกันต้องมาเกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์กัน ก็อาจเกิดความขัดแย้งกันได้ เนื่องจากแต่ละกลุ่มต่างต้องการปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มตน และในขณะเดียวกันก็ไม่ยอมให้กลุ่มอื่นมาแสวงหาผลประโยชน์จากกลุ่มของตนด้วย อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มบางครั้งก็มีความจำเป็นที่จะต้องให้เกิดขึ้นในองค์กร เพราะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ ในการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม เสริมสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่ม เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม

5. ความขัดแย้งภายในองค์กร (Intra-organization Conflict) คือ ความขัดแย้งทุกประเภทที่กล่าวมาข้างต้น สาเหตุของความขัดแย้งภายในองค์กรเกิดจากการที่บุคคลจำนวนมากต้องมาอยู่ร่วมกัน แต่ละคนก็มีความคิดเห็นและเป้าหมายที่แตกต่างกันออกไป จึงทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ Monataraphadung (2016) กล่าวว่า ความขัดแย้งภายในองค์กรแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

5.1 ความขัดแย้งต่างระดับ เป็นความขัดแย้งในแนวดิ่ง (Vertical Conflict) ซึ่งเกิดขึ้นกับคนที่ต่างระดับการบังคับบัญชาระหว่างบุคคลในองค์กร โดยผู้บังคับบัญชาอาจมีความคิดหรือนโยบายที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เห็นด้วยหรือไม่พอใจ จนทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาได้

5.2 ความขัดแย้งระดับเดียวกัน จัดเป็นความขัดแย้งในแนวนอน (Horizontal Conflict) และเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากบุคคลในระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญหาตามมา คือ การไม่ประสานงานกัน

5.3 ความขัดแย้งในบทบาท เป็นความขัดแย้งในแนวทแยง (Diagonal Conflict) ซึ่งเป็นความขัดแย้งของบุคคลข้ามสายงานและข้ามระดับ เกิดจากการที่ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าอีกฝ่ายหนึ่งไม่แสดงบทบาทตามหน้าที่ที่กำหนดไว้หรือมีการก้าวก่ายการปฏิบัติงานเกิดขึ้น

สภาพปัญหาขององค์กรภาครัฐ

1. ปัญหาโครงสร้างที่ไม่คล่องตัว โครงสร้างการบริหารงานภาครัฐในปัจจุบันมีลักษณะที่ไม่ยืดหยุ่น ขาดความคล่องตัว การบริหารยึดติดกับกรอบตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดเป็นหลัก ทำให้การบริหารไม่สอดคล้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างทันการณ์ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรทำได้ไม่คล่องตัว และเนื่องจากโครงสร้างองค์กรมีขนาดใหญ่ ทำให้การปรับต้องใช้เวลาพอสมควรในการดำเนินการ

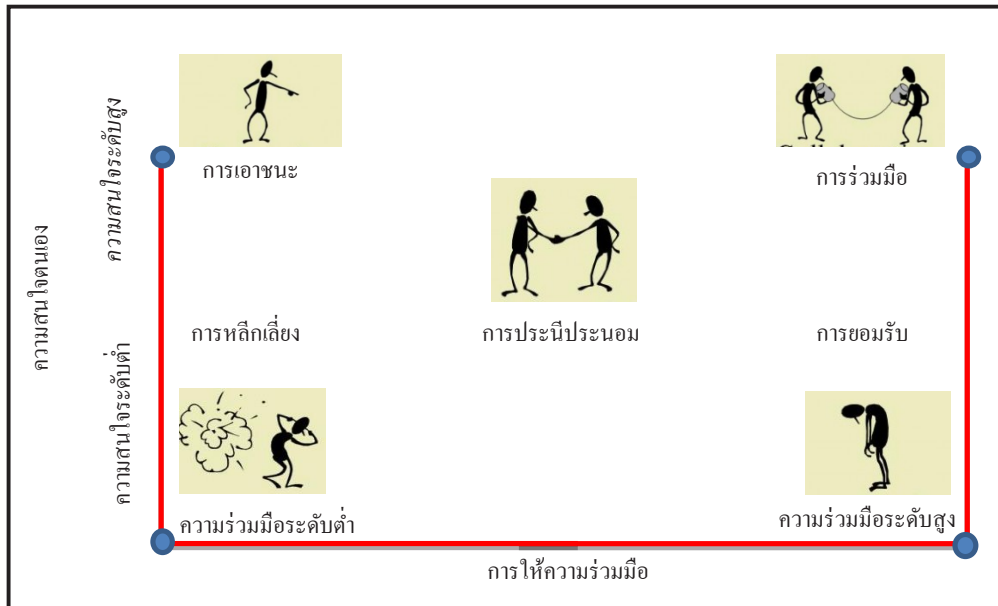
2. ปัญหาภาวะเปียบ เทคโนโลยี่ และวิธีปฏิบัติงานไม่ทันสมัย การบริหารงานภาครัฐเป็นการบริหารงานโดยยึดโยงกับกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก กฎระเบียบบางเรื่องเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานภาครัฐและไม่ทันสมัย นอกจากนั้น เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่นำมาใช้ยังขาดความทันสมัย เมื่อเทียบกับการดำเนินงานของภาคเอกชน การบริหารงานให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าเป้าหมาย ทำให้การบริหารงานขาดความคล่องตัว

3. ปัญหากำลังคนภาครัฐไม่มีคุณภาพ กำลังคนภาครัฐที่มีอยู่ในระบบราชการปัจจุบันส่วนใหญ่อยังขาดคุณภาพและมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในหลาย ๆ ด้านอย่างเร่งด่วน กำลังคนส่วนใหญ่ยังขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และยึดติดกับการทำงานแบบเดิม ทำให้กำลังคนภาครัฐขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน

4. ปัญหาทัศนคติและค่านิยมดั้งเดิม เป็นระบบที่ให้ความสำคัญกับลำดับชั้นของการบังคับบัญชา ทำให้บุคลากรไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร รวมทั้งการต้องเคารพในระบบอาวุโสของการทำงาน ทำให้คนรุ่นใหม่ไม่สามารถแสดงศักยภาพในการทำงานได้อย่างเต็มที่ ทัศนคติและค่านิยมดั้งเดิมในภาครัฐดังกล่าวจึงไม่เปิดโอกาสให้มีการส่งเสริมคนเก่ง คนดี คนที่มีความรู้และความสามารถ ให้ได้ใช้โอกาสในการแสดงศักยภาพการทำงานอย่างเต็มที่เท่าที่ควร

วิธีการบริหารจัดการกับความขัดแย้ง

Khakhai (2012) ได้อธิบายว่า การจัดการความขัดแย้ง (Conflict Management) คือ การหาวิธีการในการเปลี่ยนความขัดแย้งที่เป็นการทำลาย (Destructive Conflict) ให้กลายมาเป็นความขัดแย้งแบบการสร้างสรรค์ (Constructive Conflict) แต่ทั้งนี้ต้องอาศัยการบริหารอย่างมีศิลปะของผู้บังคับการ ที่จะทำให้ความขัดแย้งเหล่านั้นส่งผลในทางบวกต่อองค์กร จากการศึกษาวิจัยของสมาคมการจัดการของอเมริกา (America Management Association) พบว่า ผู้นำในองค์กรส่วนใหญ่ใช้เวลาประมาณ 18-26% สำหรับจัดการกับความขัดแย้งภายในองค์กรในระดับต่าง ๆ (Thomas, 2006) นับว่าเป็นการสูญเสียเวลาไปเป็นจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการความขัดแย้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัดเวลาจึงเสนอวิธีการในการบริหารจัดการความขัดแย้งโดยแบ่งวิธีการออกเป็น 5 วิธี (Thomas & Kilmann, 1987; Robbins & Judge. 2013; Monataraphadung, 2016) ดังนี้ (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 รูปแบบวิธีการบริหารจัดการความขัดแย้ง

ที่มา: ดัดแปลงจาก Thomas and Kilmann (1987)

1. การแข่งขันหรือการเอาชนะ (Competition) คือ พฤติกรรมที่เมื่อบางคนอยู่ในสถานการณ์ที่เกิดความขัดแย้งแล้วเลือกที่จะแก้ไขความขัดแย้งนั้นด้วยการเอาชนะ โดยใช้ความคิดของตัวเองเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์หรือความสูญเสียของผู้อื่น พยายามใช้อิทธิพลวิธีการ หรือช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ได้คุณประโยชน์หรือพ่ายแพ้ตนให้ได้ พฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะมุ่งเอาชนะนี้ จะทำให้เกิดผลลัพธ์ คือ “ชนะ - แพ้” (Win-Lose Solution)

2. การร่วมมือ (Collaboration) คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกโดยมุ่งจัดการความขัดแย้งโดยการมุ่งที่จะเอาชนะ แต่ในขณะเดียวกันก็ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ลักษณะพฤติกรรมที่บุคคลมุ่งเน้นถึงประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ด้วยการทำให้อีกฝ่ายพึงพอใจด้วย เรียกได้ว่าเป็นการแก้ไขความขัดแย้งที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ คือ “ชนะ - ชนะ” (Win-Win Solution)

3. การหลีกเลี่ยง (Avoiding) คือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกโดยการไม่สู้ปัญหา และไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหา รวมทั้งไม่สนใจทั้งความต้องการของตนเองและผู้อื่น แสดงอาการหนีหรือเลี่ยงปัญหา ละเลยกับปัญหาที่เกิดขึ้น พยายามวางตัวอยู่เหนือความขัดแย้ง โดยเชื่อว่าความขัดแย้งจะลดลงเมื่อเวลาผ่านไป ผลลัพธ์ที่ได้คือ “แพ้ - แพ้” (Lose-Lose Solution)

4. การยอมรับ (Accommodation) คือ พฤติกรรมที่เน้นการเอาใจผู้อื่น ทำตัวเป็นผู้เสียสละ อยากรับที่ยอมรับ ปล่อยให้ผู้อื่นดำเนินการไปตามความพอใจ มุ่งสร้างความพอใจให้กับคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง แม้ว่าตนเองจะไม่เห็นด้วยก็ตาม การแก้ไขปัญหามารูปแบบนี้ ผลลัพธ์ที่ได้คือ “แพ้ - ชนะ” (Lose-Win Solution)

5. การประนีประนอม (Compromising) คือ พฤติกรรมที่แสดงออกมาในลักษณะที่มีจุดยืนระหว่างกลางของการเอาใจตนเองและการเอาใจผู้อื่น เป็นลักษณะการเจรจาต่อรองที่มุ่งเน้นให้ทั้งสองฝ่ายมีความพอใจบ้างและต้องยอมเสียสละบ้าง โดยยอมรับว่าการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่อาจสร้างความพอใจแก่ทั้งสองฝ่ายอย่างเต็มที่ตามความต้องการ ซึ่งมีลักษณะเป็นการพบกันครึ่งทาง ผลลัพธ์ที่ได้คือ เป็นผู้ชนะบ้างหรือผู้แพ้บ้าง (Some Win Solution/Some Lose Solution)

นอกจากวิธีการบริหารจัดการความขัดแย้ง ทั้ง 5 วิธี ที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ยังมีเทคนิคต่าง ๆ ในการบริหารจัดการความขัดแย้งอีก (Robbins & Judge , 2013) ดังนี้

1. วิธีการตรงเข้าไปแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นลักษณะเผชิญหน้าซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่ม โดยการประชุมกับคู่กรณีทุกฝ่าย เพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาและให้ทุกฝ่ายสามารถอภิปรายได้อย่างกว้างขวางเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น วิธีนี้นับได้ว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด เพราะส่วนใหญ่สาเหตุเกิดจากการสื่อความหมายไม่เข้าใจกัน

2. วิธีการมุ่งไปที่เป้าหมายเดียวกัน (Superordinate Goals) เป็นลักษณะการสร้างเป้าหมายร่วมกัน โดยผู้นำองค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าการร่วมมือร่วมใจกันในองค์กรเท่านั้น จึงจะทำให้งานขององค์กรนั้นสำเร็จได้ตามเป้าหมาย

3. วิธีการลดความขัดแย้งโดยการเพิ่มทรัพยากร (Expansion of Resources) เมื่อความขัดแย้งเกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น การเพิ่มจำนวนทรัพยากร เช่น เพิ่มเงินเดือน เพิ่มตำแหน่ง เพิ่มพื้นที่ทำงาน อาจจะทำให้เกิดผลลัพธ์แบบชนะ-ชนะมีมากขึ้น แต่ทั้งนี้้องค์กรจะต้องมีการวางแผนการบริหารคนกับประสิทธิภาพของงานให้ดีเพื่อป้องกันความขัดแย้งในลักษณะอื่นที่อาจตามมาได้

4. วิธีการลดความขัดแย้งด้วยการหลีกเลี่ยง (Avoidance) คือ การถอนตัวออกจากปัญหาซึ่งอาจจะได้ผลในระยะสั้น แต่ถ้ายังมีความขัดแย้งกันอยู่จำเป็นต้องรีบแก้ไข

5. วิธีการลดความขัดแย้งด้วยการขจัดอุปสรรค (Smoothing) คือ การลดความแตกต่างระหว่างคู่กรณีทั้ง 2 ฝ่าย โดยการหาสิ่งที่ทั้งคู่มีความสนใจร่วมกัน

6. วิธีการลดความขัดแย้งด้วยวิธีการประนีประนอม (Compromise) คือ การที่คู่กรณีแต่ละฝ่ายตกลงยอมเสียประโยชน์บางอย่างของตนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น วิธีการนี้อาจต้องใช้คนกลางหรือบุคคลที่สามเข้ามาไกล่เกลี่ยหรือแม้กระทั่งให้คู่กรณีส่งตัวแทนมาต่อรองกัน

7. วิธีการใช้กำลังหรือบีบบังคับ (Forcing Authoritative Command) คือ การใช้อำนาจของผู้นำองค์กรมาบังคับบัญชาด้วยการสั่งให้ทำ อาจจะด้วยการออกกฎระเบียบมาบังคับ

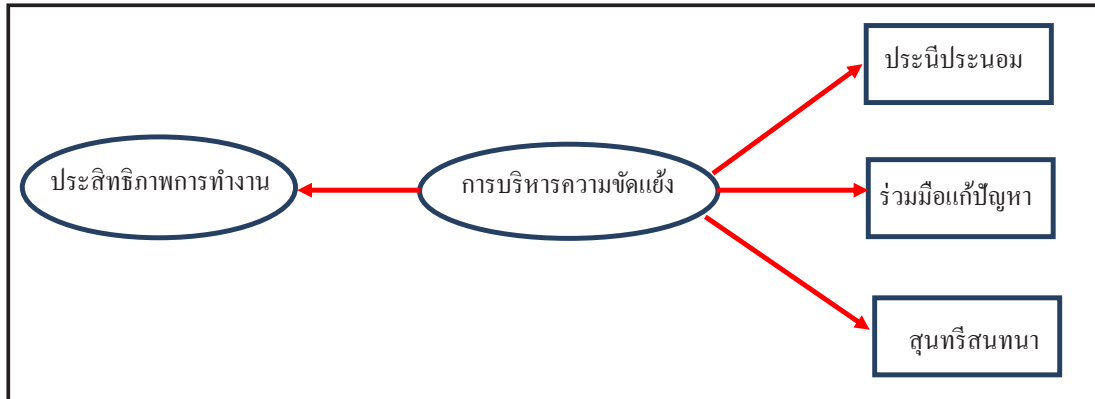
8. วิธีเปลี่ยนตัวแปรมนุษย์ (Altering the Human Variables) เป็นการนำเทคนิคการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์เข้ามาใช้ เช่น การฝึกอบรมเพื่อเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง เป็นต้น

9. วิธีการเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร (Altering the Structural Variables) การเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรที่เป็นทางการ ให้มีรูปแบบการทำงานใหม่ โดยอาจมีการโยกย้ายตำแหน่ง หรือย้ายฝ่ายงานของ

คู่กรณีทั้ง 2 ฝ่าย เพื่อลดความขัดแย้ง

งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศได้มีการศึกษาถึงวิธีการจัดการรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมต่อการบริหารความขัดแย้งภายในองค์กรมากที่สุด งานวิจัยของต่างประเทศ เช่น งานวิจัยของ Lee (2009) ศึกษาถึงรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้นำองค์กรในกลุ่มอุตสาหกรรมหลักของประเทศมาเลเซีย ผลที่ได้คือ ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการประนีประนอมและการยินยอมในการจัดการความขัดแย้งมากที่สุด สำหรับงานวิจัยของ Chan, Huang, and Ng (2007) ได้ศึกษาถึงรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของผู้นำองค์กรในประเทศจีน พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้รูปแบบของการร่วมมือในการแก้ปัญหาความขัดแย้งมากที่สุด สำหรับงานวิจัยของประเทศไทยของ Pantong (2015) ที่ศึกษาถึงการจัดการความขัดแย้งในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลที่ได้คือ การจัดการความขัดแย้งที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด คือ การประนีประนอม ถึงแม้ว่าผลการวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้นำองค์กรส่วนใหญ่ มักเลือกใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งในรูปแบบการให้ความร่วมมือและการประนีประนอม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าสองรูปแบบนี้คือวิธีการจัดการที่ดีที่สุด หรือเหมาะสมกับทุกสถานการณ์ เนื่องจากวิธีการจัดการความขัดแย้งในรูปแบบหนึ่งอาจเหมาะสมกับสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งเมื่อความขัดแย้งในแต่ละองค์กรเกิดขึ้นจากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถานการณ์ของความขัดแย้ง ระดับความรุนแรงของความขัดแย้ง สิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกวิธีการจัดการบริหารความขัดแย้งในองค์กรของผู้บริหารทั้งสิ้น

ดังนั้น เมื่อองค์กรภาครัฐต่าง ๆ ไม่อาจหลีกเลี่ยงความขัดแย้งได้ ผู้บริหารต้องเข้าใจธรรมชาติของความขัดแย้ง มองความขัดแย้งว่าเป็นเรื่องที่จะช่วยกระตุ้นความคิด ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน แก้ไขปัญหาด้วยการเปิดใจให้กว้าง สร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม เพื่อให้บุคลากรในองค์กรสามารถสร้างสรรค์งานให้บรรลุเป้าหมาย องค์กรภาครัฐจำเป็นต้องหากระบวนการวิธีการบริหารความขัดแย้งของพนักงานในองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา องค์กรภาครัฐควรนำรูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งทั้ง 3 วิธี ซึ่งเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพและนิยมใช้มากที่สุด คือ 1) วิธีประนีประนอม เป็นการใช้ทางสายกลางในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง 2) ร่วมมือแก้ปัญหา เป็นการผสมผสานความคิดเห็นที่ดีของทุกฝ่ายเข้าด้วยกัน เพื่อจะได้หาวิธีที่ดีกว่าในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Wongwanich & Laohavichien, 2017) และ 3) วิธีสุนทรียสนทนา ซึ่งเป็นการสนทนาที่ต้องอาศัยศิลปะแห่งการฟัง ควบคู่กับการเปิดใจกว้างอย่างแท้จริง (Wangwinyo, 2009) เป็นเรื่องของ การเปิดใจยอมรับฟังและการร่วมแสดงความคิดเห็นโดยมุ่งไปที่การแก้ปัญหาและการเสนอแนะ ไม่ได้เน้นที่ตัวบุคคลหรือค้นหาผู้กระทำผิดพร้อมทั้งสร้างทัศนคติที่ดีต่อกัน ผลลัพธ์สุดท้ายของกิจกรรมนี้ก็คือ องค์กรจะเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เกิดบรรยากาศในการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และรู้สึกปลอดภัยในการให้ข้อมูล ซึ่งเมื่อเกิดความรู้สึกแบบนี้แล้วความขัดแย้งก็จะหมดไปในที่สุด ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 การบริหารความขัดแย้งของพนักงานในองค์กรภาครัฐ

ที่มา: ดัดแปลงจาก Wangwinyo (2009); Wongwanich and Laohavichien (2017)

บทสรุป

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการความขัดแย้งในองค์กร สรุปได้ว่าความขัดแย้ง คือ การที่บุคคล 2 คน หรือมากกว่า 2 คนขึ้นไป มีความเห็นที่ไม่ลงรอยกัน อาจเกิดมาจากความคิด ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม การรับรู้ ผลประโยชน์ หรือการสื่อสารที่แตกต่างกันไป ทำให้เกิดความรู้สึกไม่เข้าใจกันไม่พอใจซึ่งกันและกัน จึงส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและไม่ลงรอยกัน ซึ่งความขัดแย้งแบ่งได้หลายประเภท คือ ความขัดแย้งภายในตัวบุคคล ความขัดแย้งระหว่างบุคคล ความขัดแย้งภายในกลุ่ม ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม และความขัดแย้งภายในองค์กร โดยสิ่งที้องค์กรควรตระหนักถึงและควรระวัง คือ ความขัดแย้ง ภายในกลุ่มและความขัดแย้งภายในองค์กร ดังนั้น วิธีบริหารความขัดแย้งและเทคนิคการจัดการบริหารความขัดแย้งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สิ่งสำคัญที่ทำให้การจัดการความขัดแย้งประสบความสำเร็จและเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ คือ การที่จะจัดการกับความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยทักษะในการบริหาร และต้องมีการวินิจฉัยความขัดแย้งได้ถูกต้อง ผู้ที่จัดการกับความขัดแย้งต้องมีศิลปะในการจูงใจคน มีความใจเย็นและมีความอดทนเพียงพอ มีความสามารถในการตัดสินใจ มีข้อมูลที่ครบถ้วนและต้องประเมินตนเองก่อนว่าจะลงมือจัดการกับความขัดแย้งอย่างไร ซึ่งผู้นำองค์กรจะต้องเป็นผู้นำในการจัดการความขัดแย้งหรือบริหารความขัดแย้ง โดยผู้นำจะต้องเข้าใจถึงธรรมชาติของความขัดแย้ง ต้องเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นจากพนักงานภายในองค์กร เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหาภายในองค์กรอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ผู้นำองค์กรควรสนับสนุนให้พนักงานแต่ละฝ่ายมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขององค์กร เพื่อให้เกิดความร่วมมือ มีการสื่อสารภายในองค์กร อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งอันเกิดจากความเข้าใจผิด และที่สำคัญผู้นำองค์กรควรใช้หลักคุณธรรมในการบริหารองค์กรเพื่อให้พนักงานทุกคนทุกฝ่ายเข้าถึงทรัพยากรได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ดังนั้น เมื่อผู้นำองค์กรรู้จักใช้ประโยชน์จากความขัดแย้งได้ดี ก็จะสามารถบริหารองค์กรได้

อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและสร้างสรรค์ ส่งผลให้องค์กรมีการพัฒนาไปอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Chan, K., Huang, X., & Ng, M. P. (2007). Managers' conflict management styles and employee attitudinal outcomes: The mediating role of trust. *Asia Pacific Journal of Management*, 25(2), 277-295.
- Inthapong, M., & Chochai, R. (2018). The guidelines for internal conflict administration of sub-district administrative organization in Phrankratai District, Kamphaeng Phet Province. *The Golden Teak : Humanity and Social Science*, 24(1), 1-10. [in Thai]
- Khakhai, K. (2012). *A study of the management compateny of a chief executive officer at a bureaucracy orgenization's and a private enterprise*. Bangkok: Suan Sunandha Rajabhat University. [in Thai]
- Kitasin, S. (2010). Administrators of governmental organizations. *Information Bulletin. Damrongrajanubhap Institute*, 7(9) 5-19. [in Thai]
- Lee, K. (2009). An examination between the relationship of conflict management styles and employees' satisfaction with supervision. *International Journal of Business and Management*, 3(9), 11-25.
- Monataraphadung, S. (2016). Creative conflict management. *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Science)*, 6(2), 193-208. [in Thai]
- Montana, P., & Charnov, B. (2008). *Management* (4th ed.). New York : Barron's Educational Series.
- Pachirapapapat, S., & Suntawan, T. (2013). Conflict administration guideline of academy performance in Phaisali District, NakhonSawan Province. *Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities*, 3(5), 31-42. [in Thai]
- Pantong, K. (2015). *Politics and conflicts of local administration: A Case study of one municipality in the eastern region* (Independent study). Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi. [in Thai]
- Rahim, M. A. (2001). *Managing conflict in organizations*, (3rd ed.). USA: Greenwood.
- Reungkajorn, K. (2014). *The Influence of organizational conflict management on overall operation: A case study of personnel of faculty of business administration at the Four Rafamangala Universities of Technology* (Master's thesis). *Rafamangala Universities of Technology*, Pathum Thani. [in Thai]
- Robbins, P. S. (1983). *Management: Concepts and Practices*. New Jersey: Prentice Hall.
- Robbins, S., & Judge, T. A. (2013). *Organizational behavior* (15th ed.). New Jersey: Pearson Education.

- Ruangrit, P, & Noirit, S. (2017). Developing the conflicts management model for school administrators of secondary school under the office of secondary educational service area 20. *Journal of Education Mahasarakham University*, 11(3), 98-107. **[in Thai]**
- Thomas, K. (2006). *Making conflict management a strategic advantage*. Retrieved from https://www.psychometrics.com/wp-content/uploads/2015/05/onflictwhitepaper_psychometrics.pdf
- Thomas, K. W., & Kilmann, R. H. (1987). *Thomas – Kilmann conflict model interest*. New York, NY: X/COM Incorporated.
- Van Slyke, E. J. (1999). *Listening to conflict: Finding constructive solution to workplace disputes*. New York: AMACOM
- Wangwinyo, W. (2009). *Dialogue* (2nd ed.). Bangkok: Suan Nguen Meema. **[in Thai]**
- Wongwanich, B., & Laohavichien, T. (2017). Conflict management and oranzizational citizenship behavior. *RMUTT Global Business and Economics Review*, 12(2), 34-45. **[in Thai]**
- Yanmethi, P., Nenyod, B., & Srivichai, S. (2018). Conflict management model in buddhism: From the analysis of the Tipitaka. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(2), 2301-2326. **[in Thai]**

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วารสารหัตถ์ใหญ่วิชาการ เป็นวารสารที่จัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ นิติศาสตร์ และสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ของมหาวิทยาลัยหัตถ์ใหญ่ รวมทั้งสถาบันและหน่วยงานอื่น ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งจัดพิมพ์เป็นราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ: ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม) รับผิดชอบผลงานที่ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ ได้ผ่านการตรวจสอบเชิงวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิที่กองบรรณาธิการเรียนเชิญ จำนวน 2-3 ราย บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับวารสารฯ จำนวน 1 เล่ม

1. ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์

1. บทความวิจัย (Research Article) เป็นผลงานที่ได้มาจากการค้นคว้าและวิจัยด้วยตนเอง ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ การทบทวนวรรณกรรม และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิง

2. บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นผลงานที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมทางวิชาการ มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยมุ่งเน้นการนำเสนอความรู้ใหม่ในเชิงวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา (เนื้อหาต้องชี้ถึงประเด็นของสิ่งที่ต้องการนำเสนออย่างชัดเจน) บทวิจารณ์หรือสรุป และเอกสารอ้างอิง

2. การจัดรูปแบบของบทความ

2.1 ชื่อเรื่อง มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 20 ตัวหนา

2.2 ชื่อผู้เขียน มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 ตัวหนา

2.3 บทคัดย่อ ระบุทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย โดยเป็นการกล่าวให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา วิธีดำเนินการ เครื่องมือในการศึกษา ผลที่ได้จากการศึกษา ความยาวของบทคัดย่อในแต่ละภาษาต้องไม่เกิน 250 คำ พร้อมระบุคำสำคัญ (Keywords) อย่างน้อย 3 คำ แต่ไม่เกิน 5 คำ

2.4 เนื้อหา บทความทั้งฉบับมีจำนวนไม่เกิน 16 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม) พิมพ์ด้วยตัวอักษร TH Sarabun PSK ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 กำหนดระยะห่างจากขอบซ้าย ขอบขวา ขอบบน และขอบล่าง 2.54 ซม. พร้อมระบุหมายเลขหน้าที่มุมบนขวา

2.5 หัวข้อหลักในบทความ เช่น บทนำ วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด วิธีวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล และเอกสารอ้างอิง พิมพ์ด้วยตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 19

2.6 ตารางและภาพประกอบ ควรมีเฉพาะที่จำเป็น มีหมายเลขกำกับ เช่น รูปที่ 1 หรือ ตารางที่ 1 โดยต้องเป็นภาพที่มีลายเส้นคมชัด

2.7 เอกสารอ้างอิง ใช้ระบบอ้างอิงของสมาคมจิตวิทยาอเมริกัน (American Psychological Association: APA) โดยมีรายละเอียดทั่วไป ดังนี้ (รายละเอียดพร้อมตัวอย่างดูในเอกสารแนบท้ายหรือดูในเว็บไซต์)

- 1) การอ้างอิงภายในเนื้อหา ต้องตรงกับเอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม
- 2) การอ้างอิงควรใช้รูปแบบที่วารสารกำหนดโดยสม่ำเสมอทั้งบทความ
- 3) การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงให้เรียงตามลำดับตัวอักษรภาษาอังกฤษ

3. การส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์

ผู้เขียนสามารถส่งบทความโดยเข้าสู่เว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/HatyaiAcademicJournal/index> ซึ่งมีคู่มือแนะนำการใช้งานอยู่ทางด้านขวามือ (For Author)

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ ตัวอย่างเช่น

Greenberg, J., & Baron, R. A. (2003). *Behavior in organization* (8th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.

Lewe, W. (2009). *Orthopedic massage: Theory and technique* (2nd ed.). Edinburgh: Mosby Elsevier.

Martin, R. J., Fanaroff, A. A., & Walsh, M. C. (2006). *Fanaroff and Martin's neonatal - perinatal medicine: Diseases of the fetus and infant* (Vol. 1) (8th ed.). Philadelphia: Mosby Elsevier.

Stock, G., & Campbell, J. (Eds.). (2000). *Engineering the human genome: An exploration of the science and ethics of altering the genes we pass to our children*. New York: Oxford University Press.

2. บทความหรือบทในหนังสือ

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความหรือบท. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ), ชื่อหนังสือ (เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ ตัวอย่างเช่น

Calico, P. A., Debisette, A. T., & Turbettaub, M. (2005). Nursing workforce: Challenges and opportunities. In M. M. Gullatte (Ed.), *Nursing management: Principles and practice* (4th ed., pp. 167-185). Pittsburgh, PA: Oncology Nursing Society.

Haybron, D. M. (2008). Philosophy and the science of subjective well-being. In M. Eid & R. J. Larsen (Eds.), *The science of subjective well-being* (pp. 17-43). New York, NY: Guilford Press.

3. บทความในวารสาร

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ ตัวอย่างเช่น

Bakker, A. B., & Schaufeli, W. B. (2008). Positive organizational behavior: Engaged employees in flourishing organizations. *Journal of Organizational Behavior*, 29(2), 147-154.

Johnson, M. E., Dose, A. M., Pipe, T. B., Petersen, W. O., Huschka, M., Gallenberg, M. M., ... Fresh, M. H. (2009). Center prayer for women receiving chemotherapy for recurrent ovarian cancer: pilot study. *Oncology Nursing Forum*, 36, 424-428.

4. รายงานการวิจัย

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ ตัวอย่างเช่น

Chitnomrath, T. (2011). *A study of factors regarding firm characteristics that affect financing decisions of public companies listed on the stock exchange of Thailand* (Research report). Bangkok: Dhurakij Pundit University. [in Thai]

5. วิทยานิพนธ์

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต หรือ Doctoral dissertation หรือวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต หรือ Master's thesis). ชื่อสถาบันการศึกษา, สถานที่พิมพ์.

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ ตัวอย่างเช่น

- Kachornkittiya, N. (2012). *Antecedents and consequences of public service motivation of municipal employees in the three Southern Border provinces of Thailand*. (Doctoral dissertation). Prince of Songkla University, Songkhla. [in Thai]
- Caprette, C. L. (2005). *Conquering the cold shudder: The origin and evolution of snake eyes* (Doctoral dissertation). Ohio State University, Columbus, OH.
- Nickels, D. W. (2005). *The relationship between IT-business alignment and organizational culture: An exploratory study* (Doctoral dissertation). University of Memphis, Memphis, TN.

6. การนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการ

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. (ปี, เดือน). ชื่อเรื่องที่น่าสนใจ. ใน หรือ In ชื่อของประธานจัดงาน (ประธาน หรือ Chair), ชื่อการประชุม. ชื่อหน่วยงานที่จัดประชุม, สถานที่จัด.

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ ตัวอย่างเช่น

- Jankingthong, K. (2019, July 12-13). Confirmatory Factor Analysis of Organizational Citizenship Behavior of Personnel in Southern Border Provinces Administrative Center (SBPAC). In *The 10th Hatyai National and International Conference*. Hatyai University, Songkhla. [in Thai]
- Majid, S. (2005, July 11-13). Library and information education in Singapore. In D.P. Rachamanata (Chair), *Workshop on issues and challenges in developing professional LIS Education and Training in Indonesia within the ASEAN region*. Organized by National Library of Indonesia, Indonesia.

7. เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. /หน่วยงาน. (ปีที่ปรับปรุงข้อมูล). ชื่อเรื่อง. จาก URL

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ ตัวอย่างเช่น

CNN Wire Staff. (2011). *How U.S. forces killed Osama bin Laden*. Retrieved from <http://www.cnn.com/2011/WORLD/asiapcf/05/02/bin.laden.raid/index.html>

Wong, A. W. (2009). Pregnancy postpartum infections. Retrieved from <http://emedicine.medscape.com/article/796892-overview>

8. บทความในนิตยสาร / หนังสือพิมพ์

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลางผู้แต่ง. (ปี, เดือน วัน). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้า.

กรณีผู้เขียนเป็นคนไทย ให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ ตัวอย่างเช่น

Boonnoon, J. (2011, April 28). Manufacturers flood Thai market. *The Nation*, p. 7A. [in Thai]

Evans, R. (2009, November 18). Nation sign “free sky” accord. *Bangkok Post*, p. B6.

Kluger, J. (2008, January 28). Why we love. *Time*, pp. 54-60.

Schwartz, J. (1993, September 30). Obesity affects economic, social status. *The Washington Post*, pp. A1, A4.

การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนที่ประสงค์จะส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารหาดใหญ่วิชาการ สามารถส่งต้นฉบับ (ไฟล์ word) ได้ทางระบบวารสารออนไลน์ (<https://www.tci-thaijo.org/index.php/HatyaiAcademicJournal/index>)

และบางสาขาที่มีความเฉพาะขอให้เสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาเอก หรือมีตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป อย่างน้อย 3 ท่าน ที่อยู่ต่างสถาบันกับผู้เขียน เพื่อประเมินบทความของผู้เขียน รายละเอียดการส่งบทความสามารถอ่านเพิ่มเติมได้ที่คำแนะนำสำหรับผู้เขียนภายในเล่มวารสารหาดใหญ่วิชาการทุกฉบับ หรือที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/HatyaiAcademicJournal/index>

บทบาทและหน้าที่

บทบาทของผู้พิมพ์ (Duties of Authors)

1. ผู้พิมพ์ต้องรับรองว่าบทความที่ส่งมาเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์เป็นผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ได้มาก่อน ไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น และไม่ซ้ำซ้อนหรือละเมิดลิขสิทธิ์จากผลงานเขียนของผู้อื่น
2. บทความที่มีชื่อผู้พิมพ์หลายคน ต้องได้รับการยินยอมจากผู้พิมพ์ทุกคน
3. ผู้พิมพ์ต้องศึกษารายละเอียดคำแนะนำสำหรับผู้เขียน และเขียนบทความตามรูปแบบที่วารสารหาดใหญ่วิชาการกำหนด
4. หากมีการนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในบทความที่ส่งมาเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ ผู้พิมพ์ต้องทำการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และทำรายการอ้างอิงท้ายบทความ (Reference) ตามรูปแบบที่วารสารหาดใหญ่วิชาการกำหนด
5. กรณีผู้พิมพ์เป็นนิสิตหรือนักศึกษา บทความที่ส่งมาเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ต้องแสดงชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นหนึ่งในผู้พิมพ์ร่วม
6. เนื้อหาทั้งหมดที่ปรากฏในบทความที่ส่งมาเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ เป็นความรับผิดชอบของผู้พิมพ์ หากมีการละเมิดลิขสิทธิ์ ผู้พิมพ์ยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว

บทบาทของบรรณาธิการ (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการต้องพิจารณาคุณภาพบทความเบื้องต้นก่อนเข้าสู่กระบวนการประเมิน โดยไม่มีอคติในทุกด้าน
2. บรรณาธิการต้องไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนที่อาจพึงมีหรือพึงได้ จากการตอบรับบทความให้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของวารสาร
3. ตลอดช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความหนึ่ง ๆ บรรณาธิการต้องเก็บรักษาข้อมูลของการประเมินบทความนั้น ๆ โดยไม่เปิดเผยข้อมูลแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง อันอาจนำไปสู่ความเสียหายต่อผู้พิมพ์และวารสาร
4. หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมินโดยทันที และดำเนินการติดต่อผู้พิมพ์หลักเพื่อให้ทำการชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อบรรณาธิการจะได้นำไปใช้ประกอบในการตอบรับหรือปฏิเสธการตีพิมพ์บทความนั้นต่อไป

บทบาทของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. ตลอดช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความหนึ่ง ๆ ผู้ประเมินต้องเก็บรักษาข้อมูลของการประเมินบทความนั้น ๆ โดยไม่เปิดเผยข้อมูลแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง อันอาจนำไปสู่ความเสียหายต่อผู้นิพนธ์และวารสาร
2. หากผู้ประเมินได้รับบทความซึ่งตนเองอาจมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ผู้ประเมินควรดำเนินการแจ้งให้บรรณาธิการทราบโดยทันที
3. ผู้ประเมินควรประเมินบทความภายในระยะเวลาที่วารสารกำหนด
4. ผู้ประเมินควรประเมินบทความด้วยความรู้ ความสามารถ เพื่อให้บทความที่ได้รับการประเมินมีคุณภาพทางวิชาการ และผู้นิพนธ์สามารถนำข้อเสนอแนะที่ได้รับกลับไปแก้ไข เพื่อให้บทความมีความสมบูรณ์ทางวิชาการ และก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อไป

ใบสมัครสมาชิก วารสารหาดใหญ่วิชาการ
HATYAI ACADEMIC JOURNAL

เลขที่สมาชิก.....
เลขที่ใบเสร็จรับเงิน.....
(สำหรับเจ้าหน้าที่)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารหาดใหญ่วิชาการ

ข้าพเจ้า (นาย, นาง, นางสาว)นามสกุล.....

มีความประสงค์

- สมัครเป็นสมาชิกวารสารหาดใหญ่วิชาการ.....ปี (ปีละ 200 บาท)
 ต่ออายุสมาชิก..... ปี (ปีละ 200 บาท)

ที่อยู่ (สำหรับจัดส่งวารสาร).....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

มือถือ.....E-mail :

ออกใบเสร็จในนาม ชื่อ.....

ที่อยู่.....

เงื่อนไขการชำระเงิน : โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาราษฎร์อุทิศ ประถมทอมทรัพย์
เลขที่บัญชี 961-0-01258-2 พร้อมสำเนาใบโอนเงินไปยังกองบรรณาธิการจัดการ ทางโทรสาร 074-425467

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร
(.....)

กรุณาส่งใบสมัครที่ : บรรณาธิการวารสารหาดใหญ่วิชาการ ฝ่ายเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110 โทรศัพท์ 074-200347 หรือ 074-200300 ต่อ 347
โทรสาร 074-425467 E-mail : hu_apc@hu.ac.th